

OPATRENIE 4.1 IMPLEMENTÁCIA INTEGROVANÝCH STRATÉGIÍ ROZVOJA ÚZEMIA

OPATRENIE 4.3 CHOD MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY

**PARTNERSTVO BACHUREŇ, O.Z., OBECNÝ ÚRAD RENČIŠOV Č. 11, 082 63 RENČIŠOV
INTEGROVANÁ STRATÉGIA ROZVOJA ÚZEMIA NA ROKY 2009 - 2015
„BACHUREŇ – ÚZEMIE, KTORÉ NÁS SPÁJA“**

INTEGROVANÁ STRATÉGIA ROZVOJA ÚZEMIA NA ROKY 2009 - 2015

„BACHUREŇ – ÚZEMIE, KTORÉ NÁS SPÁJA“

PARTNERSTVO BACHUREŇ

ŠTATUTÁRNY ZÁSTUPCA	
Meno priezvisko, titul	Miroslav Paločko
Podpis Pečiatka	

KAPITOLA 1: KONEČNÝ PRIJÍMATEĽ (OPRÁVNENÝ ŽIADATEĽ)

1.1 Identifikácia konečného prijímateľa (oprávneného žiadateľa)

Celý názov konečného prijímateľa (oprávneného žiadateľa): Partnerstvo BACHUREŇ o. z.

Sídlo: Obecný úrad Renčišov č. 11, 082 63 Jarovnice

Registovaný v zmysle zákona SR č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov
dňa: 26.10.2009

IČO: 37942131

DIČ: 2022910516

Adresa banky: Dexia Banka Slovensko a.s., Hodžova ul. č. 11, 010 11 Žilina

Číslo účtu: 8876746030/ 5600

IBAN: SK39 5600 0000 0088 7674 6030

SWIFT: KOMASK2X

Verzia/ číslo dodatku a dátum Usmernenia pre administráciu osi 4 Leader v zmysle ktorom bola vypracovaná Integrovaná stratégia rozvoja územia: verzia č. 1.3., príloha č. 1 k dodatku č. 3 Usmernenia pre administráciu osi 4 Leader zo dňa 10.04.2008 aktualizovaného Dodatkom č. 1 zo dňa 20.10.2008, Dodatkom č. 3 zo dňa 24.07.2009 a Dodatku č. 4 zo dňa 29.10.2009

Verzia/číslo dodatku a dátum Príručky pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 v zmysle ktorej bola vypracovaná Integrovaná stratégia rozvoja územia: verzia č. 2 platná od 15.07.2009

Štatutárny zástupca	Meno a priezvisko	Miroslav Paločko
	Adresa trvalého bydliska	Renčišov 77, 082 63 Jarovnice
	Adresa pre doručovanie (ak sa líši od trvalého bydliska)	Renčišov 77, 082 63 Jarovnice
	Email kontakt	obec.rencisov@post.sk
	Telefón	0514594211
	Fax	_____
	Mobil	00421915 93 88 94

1.2 Základné údaje o území

Počet obyvateľov ¹	11209
Rozloha	122,90 km ²
Hustota obyvateľstva	91,20 obyvateľa na km ²
Počet obcí	12
Z toho mestá (vymenovať)	Nie sú mestá v území
Počet obyvateľov najväčšej obce	5195
Administratívne zaradenie – okres/y	Prešov a Sabinov
Administratívne zaradenie – kraj/e	Prešovský samosprávny kraj
Počet obcí zaradených do pólov rastu	4
Počet obcí nezaradených do pólov rastu	8
% obyvateľstva na území žiadateľa žijúceho vo vidieckych obciach na úrovni okresu Poznámka: Pri žiadateľovi pokrývajúcom územie 2 a viac okresov sa berie do úvahy údaj za okres s najväčšou rozlohou územia verejno-súkromného partnerstva (MAS).	42,9 PRV SR na roky 2007 – 2013 na úrovni NUTS III za Prešovský kraj

1.3 Budovanie partnerstva

1.3.1 Vznik, história a skúsenosti

Vznik verejno – súkromného partnerstva

Popíšte, postupnosť krokov vedúcich k vytvoreniu verejno-súkromného partnerstva s dôrazom na preukázanie vyváženosti výberu územia a zostavenie verejno-súkromného partnerstva z geografického, sektorového, inštitucionálneho, sociálneho a ekonomického hľadiska (max. 30 riadkov).

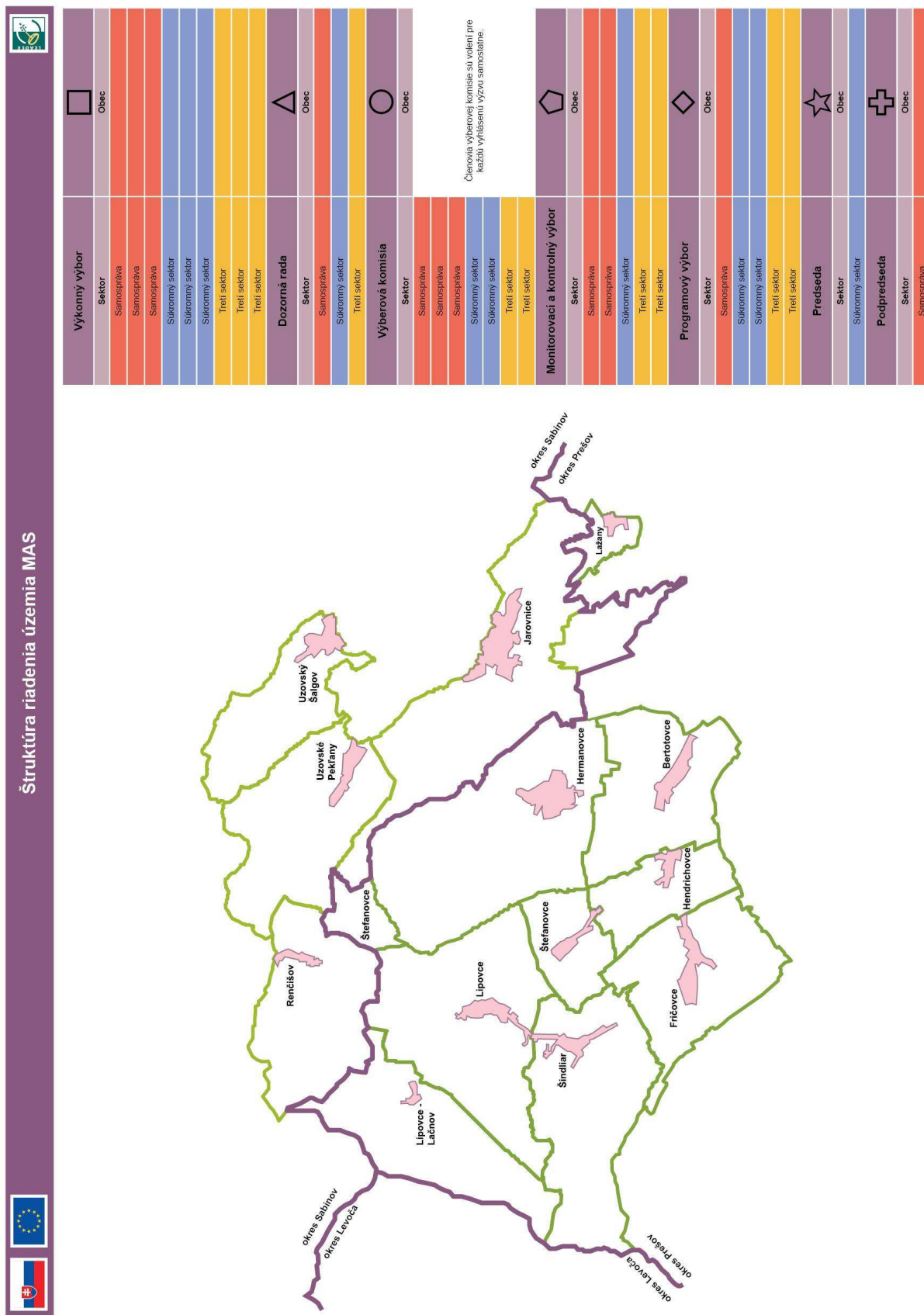
Územie verejno – súkromného partnerstva BACHUREŇ /ďalej Partnerstvo/ tvoria katastre 12 obcí okresu Prešov a Sabinov /Príloha č. 9 – Mapa MAS/. Vzniku tohto partnerstva predchádzali v mesiacoch 08 – 12/2009 z iniciatívy starostov **rokovania obci a predstaviteľov súkromného a občianskeho sektora a informačné semináre** s cieľom vysvetliť zástupcom verejnej správy, podnikateľom a občanom územia podstatu integrovaného prístupu k riešeniu problémov územia. Absolvovanie informačných seminárov **k prístupu LEADER a podstate MAS organizované z úrovne NSRV v Prešove** boli pre účastníkov impulzom pre **vytvorenie združenia**, ktoré svojimi cieľmi a metódou práce prináša nové možnosti zvýšenia kvality života na vidieku, dáva možnosť zapojenia širokej verejnosti do rozhodovacích a plánovacích procesov v území. Územie spĺňa všetky podmienky pre získanie štatútu MAS, je **územne celistvé, sektorovo vyvážené /obr. č. 1/, z hľadiska inštitucionálneho zastúpenia** je pomerne súmerné /tab. č. 33/ a **sociálno-ekonomické charakteristiky** dávajú **predpoklad pre jeho rovnovážny rozvoj pri využití miestnych zdrojov a maximálny záber pri implementácii ISRÚ a riešení kľúčových problémov všetkých sociálnych skupín občanov** /Príloha č. 1 – Socio – ekonomické charakteristiky/.

Prípravný výbor partnerstva bol zriadený z predstaviteľov **verejného a súkromno – občianskeho sektora**. Jeho úlohou bolo administratívne pripraviť územie na vznik verejno – súkromného partnerstva pracujúceho prístupom Leader a na vypracovanie Integrovanej stratégie rozvoja územia Partnerstva BACHUREŇ na 2009 - 2015. Stanovy Partnerstva boli schválené MV SR **dňa 26.10.2009 /príloha č. 10/**.

Skúsenosti s prácou v partnerstve a integrovaným prístupom k rozvoju územia sú bohaté. Členské **obce sú zapojené aj do iných partnerstiev a združení**, napr. OZ Ekosvinka /Šindliar, Fričovce, Henrichovce, Uzovské Pekľany, Lažany, Jarovnice, Renčišov, Lipovce a Štefanovce/, KOMAD – záujmové združenie právnických osôb /Lipovce, Šindliar, Fričovce, Hendrichovce, Štefanovce, Hermanovce, Bertotovce/, OZ Salvator /Lipovce, Šindliar, Fričovce, Renčišov, Uzovské Pekľany, Hendrichovce/. Partnerstvo BACHUREŇ sa stalo zakladajúcim členom Národnej siete MAS.

Členov Partnerstva spája okrem snahy vzájomnými inovatívnymi aktivitami a na základe spoločných plánovacích dokumentov skvalitniť život obyvateľov a návštevníkov územia, aj množstvo identických problémov, ktoré vyplývajú zo spoločnej histórie, kultúry, charakteru územia, podobného ekonomického vývoja. **Cieľom Partnerstva je komplexný a efektívny rozvoj územia pri maximálnom využití miestneho potenciálu.**

Obrázok č.1: Mapa územného riadenia partnerstva BACHUREŇ

Zapojenie verejnosti do procesu tvorby partnerstva

Popíšte, ako bola verejnosť (občania, profesné a záujmové združenia a zástupcovia jednotlivých sektorov) zapojení do procesu tvorby verejno-súkromného partnerstva (ankety, dotazníky, informačné kampane, iné spoločenské aktivity), vrátane popisu účasti občanov v procese.

Členov Partnerstva spája okrem identických problémov, ktoré vyplývajú zo spoločnej histórie, kultúry, charakteru územia, podobného ekonomického vývoja aj snaha spoločnými inovatívnymi aktivitami za účasti širokej verejnosti, využitím miestneho potenciálu a spoločným plánovaním zabezpečiť komplexný a efektívny rozvoj územia, zvýšiť kvalitu života.

Formovanie verejno – súkromného partnerstva “zdola” ako spoločná aktivita verejného, súkromného a občianskeho sektora na báze prístupu Leader sa realizovalo prostredníctvom rôznych aktivít, ktoré boli realizované v období od 06 – 12/2009 a realizujú sa naďalej, nakoľko Partnerstvo je stále v pohybe, reaguje na zmeny v území, zmeny v postojoch jeho členov, čo je plne v súlade s jeho poslaním a získanou autoritou. Výsledkom je silné a neformálne partnerstvo s vysokou ambíciou vziať budúcnosť územia do svojich rúk a zodpovedne ho viesť k zlepšeniu života na území využitím miestneho potenciálu.

Aktivity SO/RO a NSRV pre realizáciu PRVSR a konkrétne osi 4 Leader poskytovali veľké možnosti pre oboznámenie sa s princípmi prístupu Leader, jeho funkciou pri realizácii PRV na roky 2007 – 2013, organizovaním rôznych školiacich aktivít a seminárov /napr. Seminár “Budovanie partnerstiev v Prešovskom samosprávnom kraji v mesiaci 06/2009”, seminár “Formovanie Miestnej akčnej skupiny /MAS/ a Integrovannej stratégie rozvoja územia /ISRÚ/“ v mesiaci 09/2009/, ktorých sa zástupcovia samosprávy a podnikatelia Partnerstva zúčastnili.

Prvé jednanie o vzniku tohto Partnerstva prebehli v mesiaci **09/2009** medzi zástupcami verejného sektora v obci Renčíšov, kde sa zišli starostovia z obcí Renčíšov, Lažany, Fričovce, Bertotovce, Hendrichovce, Hermanovce, Šindliar, Lipovce, Uzovské Pekľany a Štefanovce, aby našli spoločné východiska pre vznik verejno – súkromného partnerstva. Stretnutia sa zúčastnili aj externí experti na prístup Leader a vzájomnou výmenou názorov a na základe súhlasných stanovísk všetkých prítomných sa začala črtáť konkrétna predstava o území Partnerstva. O niekoľko týždňov neskôr sa pripojili obce Uzovský Šalgov a Jarovnice.

Verejné zhromaždenia obyvateľov obcí územia sa konali podľa harmonogramu v každej obci, avšak z dôvodu chrípkovej epidémie sa nekonalo verejné zhromaždenie v obci Uzovský Šalgov.

Pre dosiahnutie maximálnej informovanosti obyvateľov o procese formovania a vzniku verejno – súkromného partnerstva boli do každej domácnosti distribuované **informačné letáky** v počte 1 800 ks /Príloha č. 14 Informačný leták/ s informáciou o vzniku Partnerstva, prístupe Leader, význame miestnej akčnej skupiny. Informačné letáky boli k dispozícii aj na **verejných tabuliach obcí**. Podobná informácia bola zverejnená aj prostredníctvom **obecných rozhlasov**. Tieto aktivity sa organizovali individuálne v každej obci. Výsledkom bolo založenie 3 členného **prípravného výboru, v ktorom boli zastúpené všetky 3 sektory. Sídлом partnerstva sa stala obec Renčíšov.**

Prípravný výbor na svojich 6 zasadnutiach v období 09–10/2009 pripravil návrh Stanov Partnerstva, návrh Organizačného poriadku a Rokovacieho a volebného poriadku. Dňa 5.10.2009 **sa konala verejná schôdza pre záujemcov o vstup do Partnerstva pre širokú verejnosť**, ktorú zvolal prípravný výbor a ktorého sa zúčastnili členovia Partnerstva a záujemcovia z radov podnikateľov a občanov. Jej programom bola informácia o možnostiach prístupu Leader a význame kvalitnej ISRÚ na území. Dňa **25.11.2009** sa konalo ustanovujúce **Zhromaždenie členov ako najvyšší orgán Partnerstva** a boli zvolené **riadiace orgány Partnerstva**. K uvedenému dňu malo Partnerstvo spolu 28 členov – 12 obcí a 16 členov zo súkromného a občianskeho sektora. Pri voľbe riadiacich orgánov bol dodržaný **územný princíp a pomer verejného sektora a súkromno-občianskeho v zmysle Stanov** (Príloha č. 10 Stanovy MAS).

Stanovy Partnerstva dávajú možnosť vstupu záujemcov zo širokej verejnosti za člena pri dodržaní **územnej celistvosti a zabezpečení pomeru verejnej správy a súkromno-občianskeho sektora v riadiacich orgánoch Partnerstva v pomere max. 49% z verejného sektora a min. 51% zo súkromno – občianskeho sektora.**

Súbežne s formálnym a administratívnym založením Partnerstva prebiehali rôzne **aktivity**, ktorých cieľom bolo **zapojiť verejnosť územia Partnerstva do procesu plánovania princípom “bottom – up”, teda zapojením širokej verejnosti z radov podnikateľov, tretieho sektora a občanov, ktorí žijú resp. majú záujmy v území verejno – súkromného partnerstva do rozhodovacích a neskôr realizačných aktivít a procesov.** Vyústením týchto procesov bolo rozhodnutie na spracovanie **Integrovanej stratégie rozvoja územia na obdobie rokov 2009 - 2015 /ďalej ISRÚ/.** Kvalitne spracovaná ISRÚ, ktorá vychádza z maximálnej znalosti miestnych zdrojov, miestnych potrieb, analýzy a identifikácie problémov a cieľov, je základom pre zlepšenie kvality života pre všetkých obyvateľov a návštevníkov územia.

V období od 10/2009–12/2009 sa konali v obciach územia **verejné zhromaždenia** s cieľom:

- informovať verejnosť o cieľoch a možnostiach PRV SR na roky 2007 - 2013,
- ukázať možnosti ako môže verejnosť zodpovedne rozhodovať o budúcom rozvoji územia pomocou prístupu Leader a vytvorením partnerstva typu MAS,
- zistiť názory širokej verejnosti na kvalitu života v území, identifikovať silné a slabé stránky, definovať príležitosti a ohrozenia, formulovať víziu územia, strategický cieľ, špecifické ciele a opatrenia s aktivitami.

Na verejné zhromaždenia boli obyvatelia pozývaní formou **pozvánky** a taktiež **obecným rozhlasom**. Pozvánka bola súčasťou **dotazníka pre obyvateľov územia**, ktorý bol distribuovaný do vybraných domácností územia a jeho výsledky boli dôležitým zdrojom informácií pre audit zdrojov územia a tvorbu vízie, SWOT analýzy a problémovej analýzy. /Príloha č. 15 – Dotazník pre obyvateľov obci územia/ Celkovo sa rozdalo 600 dotazníkov, z ktorých sa vrátilo 105, čo je 17,50% návratnosť.

Cieľom verejných zhromaždení bolo **zapojiť maximálny počet obyvateľov do procesu formovania verejno – súkromného partnerstva**, boli prizývaní podnikatelia, predstavitelia tretieho sektora a taktiež občania. Zo strany účastníkov týchto stretnutí bola vyzdvihnutá hlavne netradičná forma zapojenia občanov do procesu vzniku Partnerstva a následne do procesu tvorby ISRÚ ako hlavného plánovacieho dokumentu na obdobie rokov 2009 – 2015. Verejné zhromaždenia mali **interaktívny charakter**, prebiehala **bohatá diskusia**, prítomní sa otvorene vyjadrovali k situácii v obci a území, predkladali **konkrétne návrhy** na riešenie pomenovaných problémov, formulovali víziu územia až do aktivít.

Okrem kolektívnych aktivít sa konali aj **individuálne stretnutia** členov Partnerstva so zástupcami súkromného sektora – realizované 2 informačné stretnutia a 3 informačné stretnutia s predstaviteľmi tretieho sektora, z ktorých nie sú záznamy.

Zastúpenie sektorov v členskej základni verejno – súkromného partnerstva

Uved'te, v akom pomere sú v členskej základni zastúpené jednotlivé sektory (verejný, súkromný a občiansky) a ako je členská základňa rozložená v území verejno-súkromného partnerstva (MAS).

Členská základňa Partnerstva v súčasnosti vyjadruje vzťahy územia a jeho obyvateľov k jeho potrebám, problémom a potenciálu. V procese tvorby strategického dokumentu ISRÚ a stotožňovania sa s cieľmi a princípmi práce Partnerstva prešla od doby jeho vzniku dynamickým vývojom. Odzrkadľuje stupeň pochopenia inovatívnosti, potreby partnerstva verejného sektora a súkromno – občianskeho, kvalitného prístupu k zodpovednému riadeniu rozvoja územia všetkými sektormi a mieru stotožnenia sa s princípmi prístupu Leader /**rozvoj územia je úlohou a výzvou pre všetkých obyvateľov územia/.** **Pomer zastúpenia jednotlivých sektorov** v partnerstve je znázornený v grafe č.1.

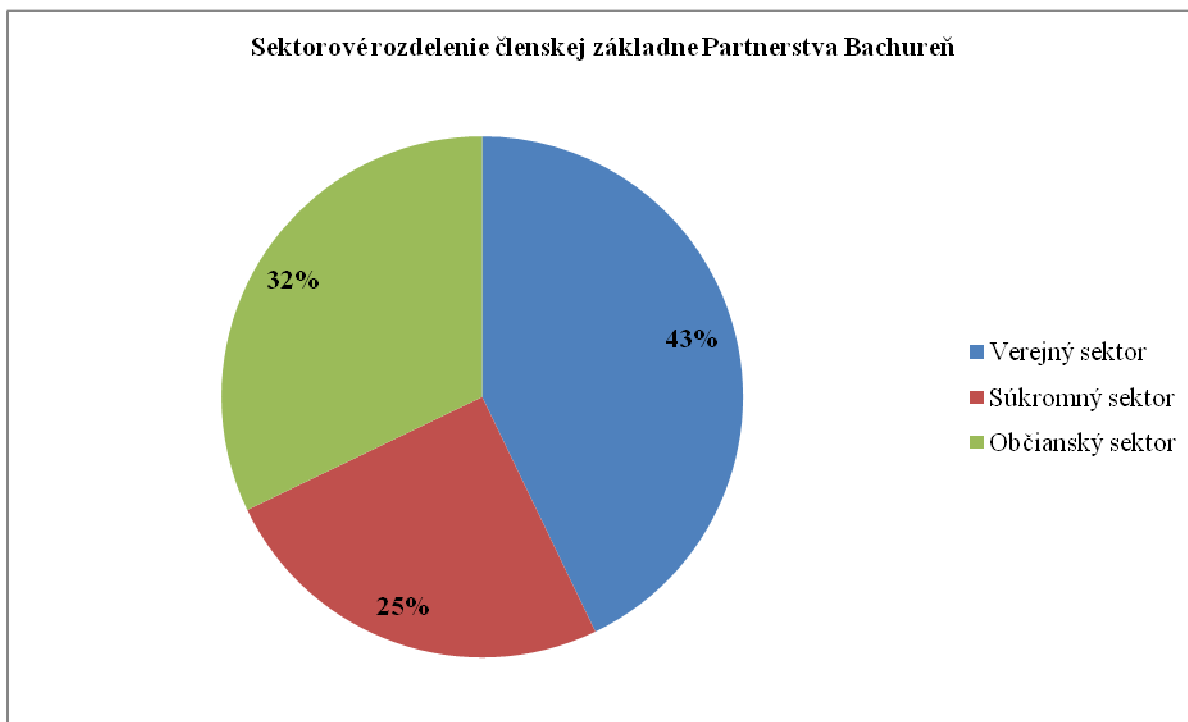
Ako je vidieť z grafu členská základňa je zastúpená jednotlivými sektormi – 42,85% zastúpenie verejného sektora a 57,15% zastúpenie súkromného a občianskeho sektora.

Z územného hľadiska má členská základňa Partnerstva BACHUREŇ zastúpenie v každej obci. Členská základňa má svoje zastúpenie buď prostredníctvom verejného sektora, ktorý zastupujú starostovia obcí alebo súkromným a občianskych sektorom, ktorý je prezentovaný podnikateľskými subjektmi v súkromnom sektore a predstaviteľmi športových a kultúrnych inštitúcií, ktoré pôsobia na území Partnerstva. V 7 prípadoch sú členovia Partnerstva občania.

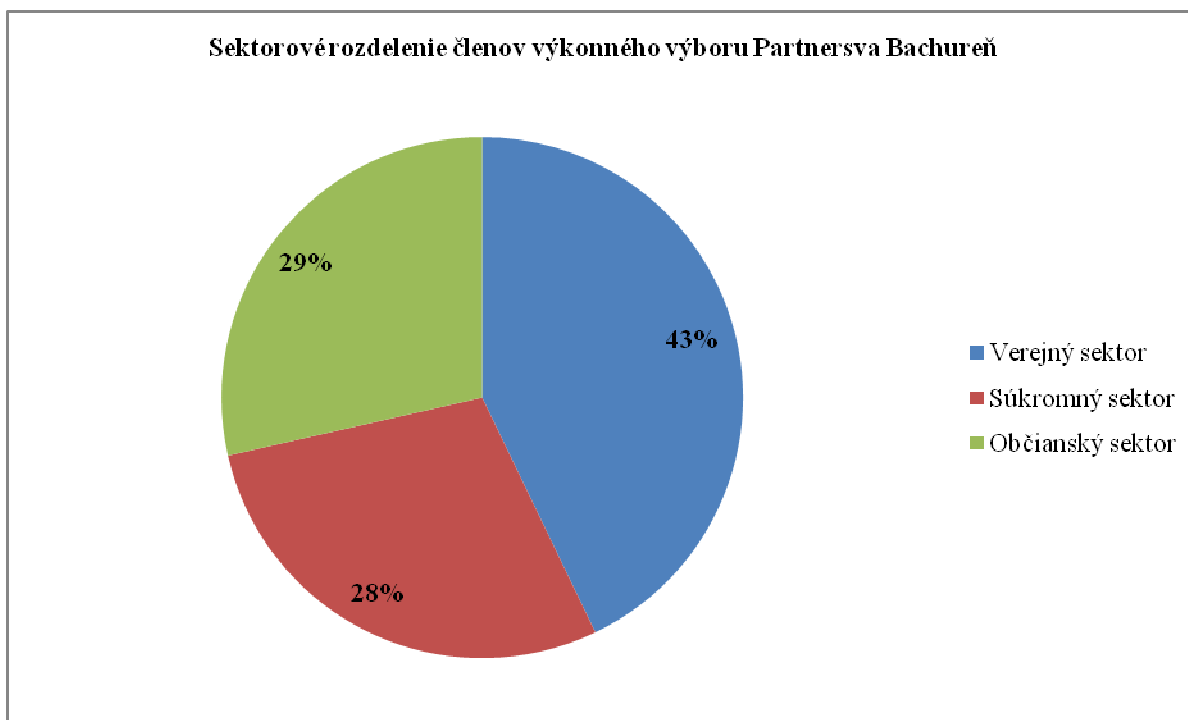
Územná štruktúra a pomer zastúpenia verejného, súkromného a občianskeho sektora v zmysle požiadaviek SO/RO je dodržaný aj pri formovaní riadiacich orgánov Partnerstva /graf č. 2 – Zastúpenie

členov vo výkonnom výbore podľa sektorov, graf č. 4 – Zastúpenie členov v dozornej rade podľa sektorov, graf č. 3 Zastúpenie členov vo výberovej komisii podľa sektorov/ a taktiež v prílohe č. 6 Zoznam členov verejno – súkromného partnerstva /MAS/ Integrovanaj stratégie rozvoja územia a prílohe č. 8 Personálna matica.

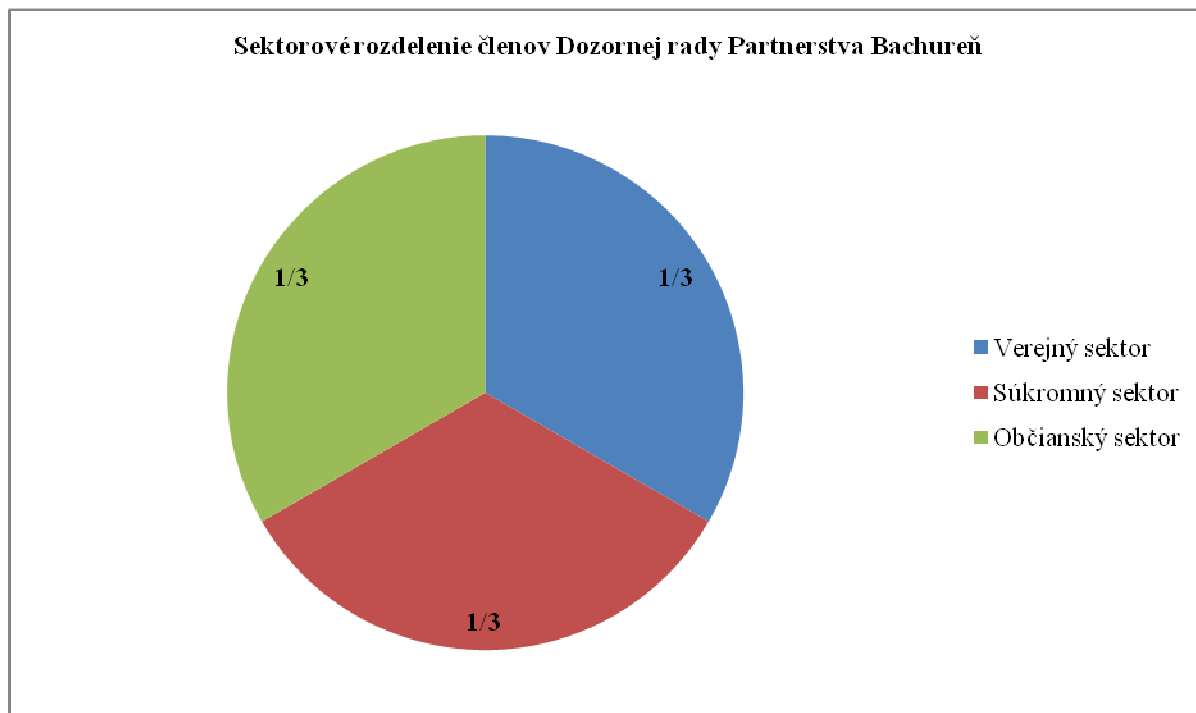
Graf č.1: Sektorové rozdelenie členskej základne Partnerstva Bachureň

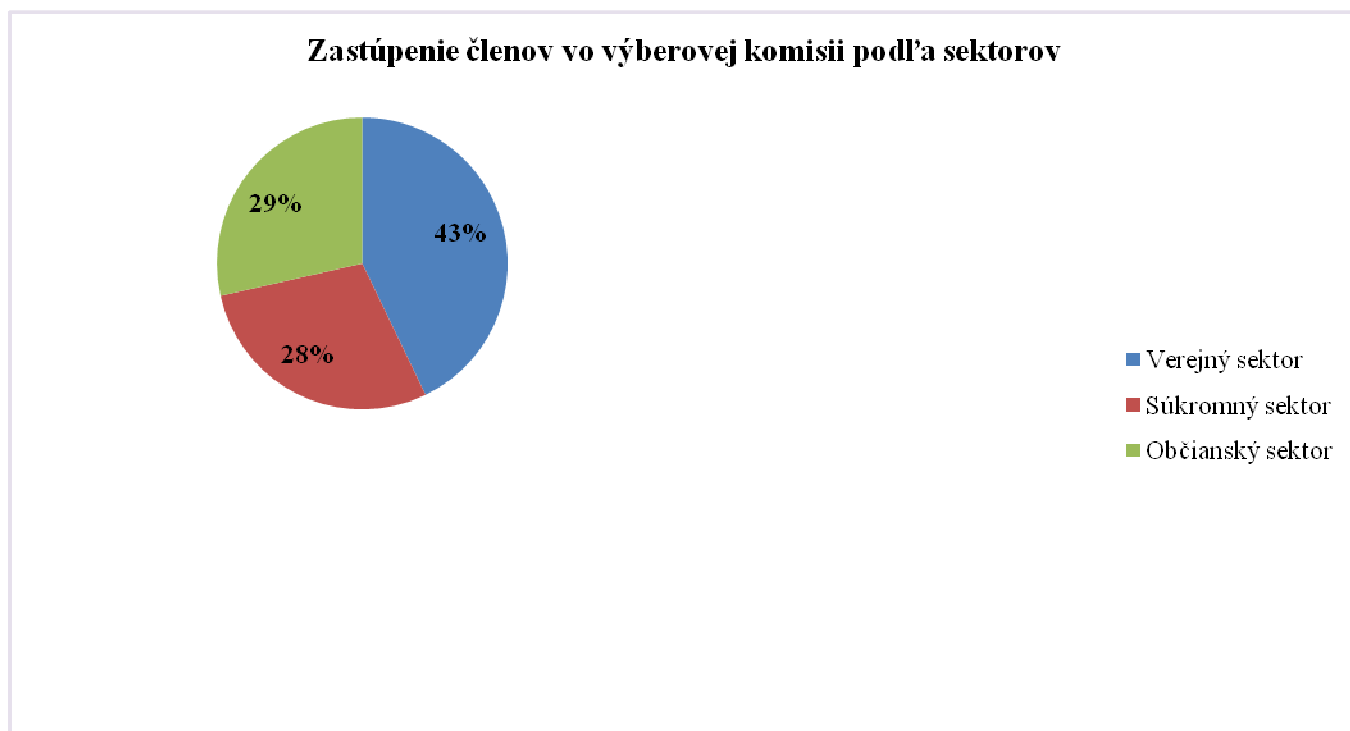
Graf č. 2: Sektorové rozdelenie členov výkonného výboru Partnerstva Bachureň

Graf č. 3: Sektorové rozdelenie členov Dozornej rady Partnerstva Bachureň

Graf č. 4: Zastúpenie členov vo výberovej komisii podľa sektorov

Príloha č. 6 **Zoznam členov verejno – súkromného partnerstva /MAS/ Integrovanej stratégie územia**

Príloha č. 7 **Prehľad o uskutočnených podujatiach a stretnutiach Integrovanej stratégie rozvoja územia.**

Projekty verejno – súkromného partnerstva zamerané na integrovaný prístup

Doteraz realizované projekty, aktivity verejno – súkromného partnerstva hlavne so zameraním na integrovaný prístup

Dôležitou skutočnosťou pri hodnotení úrovne realizovaných aktivít Partnerstva vo všeobecnosti a taktiež vo väzbe na integrovaný prístup je to, že na území Partnerstva neboli realizované žiadne projekty spojené s uplatňovaním prístupu Leader a územie do dnešného dňa nečerpalo žiadne nenávratné finančné zdroje EÚ, ŠR a podobne, na zavádzanie princípov tohto prístupu, všetky aktivity organizované Partnerstvom sú hradené zo zdrojov obcí a členských príspevkov. Tento faktor značne limituje počet, rôznorodosť a rozsah realizovaných aktivít Partnerstva.

Aktivity verejno – súkromného partnerstva sú orientované v súčasnosti vzhľadom na pomerne krátku históriu Partnerstva hlavne na:

- Spracovanie **ISRÚ**
- **Prípravu a budovanie kapacít** na implementáciu ISRÚ
- **zvýšenie motivácie občanov** pôsobiť v tomto procese ako dobrovoľníci a neskôr možno platení manažéri
- **zvyšovanie úrovne informovanosti** občanov územia ohľadne jeho cieľov, procesu tvorby ISRÚ
- **spoločné budovanie kapacít a manažmentu** pre riadenie tohto procesu.

Tieto ciele zabezpečuje partnerstvo hlavne:

- **účasťou externých odborníkov** v oblasti prístupu Leader a integrovaného prístupu rozvoja územia prostredníctvom MAS pri definovaní kľúčových problémov územia, jeho vízie, strategického cieľa a špecifických cieľov na verejných stretnutiach občanov - organizovanie 19 verejných zhromaždení, 3 informačných seminárov pre verejnú správu, 5 individuálnych informačných stretnutí
- Prezentáciou **príkladov partnerstva a spolupráce** z iných území v rámci SR a zo zahraničia na verejných zhromaždeniach občanov
- Zapojením **mladých ľudí z územia do pracovnej skupiny pre tvorbu ISRÚ a budovanie kapacít a manažmentu – zapojenie 2 občanov z územia Partnerstva vo veku od 25 – 30 rokov /obec Fričovce, Renčíšov/**
- Účasť členov pracovnej skupiny pre tvorbu ISRÚ na verejných zasadnutiach – ako **odborná príprava** na prácu v území – účasť na verejných zhromaždeniach v obciach a na pracovných stretnutiach k SWOT analýze, problémovej analýze a tvorbe strategického rámca územia pre spracovanie ISRÚ
- Tréningy v rámci strategického plánovania – väzba zdrojov na SWOT analýzu, väzba SWOT analýzy a zdrojov na problémovú analýzu a väzba zdrojov, SWOT analýzy, problémovej analýzy na víziu, strategický cieľ, špecifické ciele a opatrenia – 6 pracovných stretnutí
- **Zvyšovaním informovanosti občanov** územia distribúciou informačných letákov 1800 ks, formou dotazníkov s cieľom pripraviť územie na možnosť zapojenia sa do diania v území v počte 600 ks.

KAPITOLA 2: PREHLAD ZDROJOV ÚZEMIA

2.1 Všeobecný popis územia a analýza súčasného stavu

Popíšte, výhody a nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia verejno-súkromného partnerstva (MAS)

Územie verejno – súkromného partnerstva BACHUREŇ tvoria katastre 8 obcí okresu Prešov /Fričovce, Hendrichove, Hermanovce, Šindliar, Štefanovce, Lipovce, Lažany a Bertotovce/ a 4 obce okresu Sabinov /Jarovnice, Renčičov, Uzovské Pekľany a Uzovský Šalgov/ s celkovou rozlohou 122,92 km² /stav k 31.12.2007 a počtom obyvateľov 11 209 /stav k 31.12.2008/ /obr. č. 2/. /Zdroj ŠÚ SR, pracovisko Prešov, 2009/

Geograficky sa územie nachádza v severozápadnej časti okresu Prešov a juhozápadnej časti okresu Sabinov na juhozápade Prešovského samosprávneho kraja. Na západe hraničí s okresom Levoča. Najvzdialenejšia obec Partnerstva /Lipovce/ je vzdialená od krajského a okresného mesta Prešov 28 km a od okresného mesta Sabinov 21 km. Sídлом Partnerstva je obec Renčičov v okrese Sabinov, ktorá sa nachádza v severnej časti územia.

Obrázok č. 2: Mapa územia Partnerstva BACHUREŇ

Obce sú prepojené cestnou sieťou s nadregionálnym významom - diaľnicou D1 /Fričovce/, cestami I. /E50 v obciach Hendrichove a Bertotovce/, II. a III. Triedy. Diaľnica D1 v úseku obce Fričovce má nadregionálny význam, nakoľko je časťou sústavy diaľnic SR a spája územie s ostatnými časťami SR a taktiež štátmi Európy. Železnice sa na území Partnerstva nenachádzajú.

Výhody polohy a lokalizácie územia

Výhodou polohy a lokalizácie územia sú hlavne tieto skutočnosti:

Poloha v **blízkosti krajského mesta Prešov a okresného mesta Sabinov** poskytuje všetky výhody pri uchovaní **vidieckeho charakteru územia**.

Pomerne kvalitné je **dopravné spojenie**, a to len vo forme cestnej infraštruktúry. Výhodou je taktiež pomerne rýchlo dostupný medzinárodný železničný uzol v obci Kysak, ktorý sa nachádza cca 40 km od územia Partnerstva a taktiež medzinárodné letisko v Košiciach /cca 50 km od územia/ a letisko v Poprade /60 km/.

Ďalšou výhodou je **pracovný potenciál**, ktorý poskytuje Prešov a Sabinov svojimi ekonomickými aktivitami ako sídlo a miesto pôsobenia mnohých štátnych a verejných inštitúcií, bankových ústavov, firiem a spoločností. K dispozícii sú pracovné mieste na rôznej úrovni vzdelanostných požiadaviek, mesto poskytuje možnosť zamestnať sa všetkým ekonomickým skupinám s rôznou vekovou, vzdelanostnou a rodovou štruktúrou. Územie Partnerstva ponúka pracovné možnosti v sektore poľnohospodárstva, lesníctva a poskytovania služieb na miestnej úrovni. V oblasti verejného sektora sú to pracovné pozície pedagogického smeru a v oblasti verejnej správy.

Široká ponuka vzdelávacích aktivít a možnosť prístupu k informáciám – dôležitá výhoda polohy územia, ktorú ponúka blízkosť mesta Prešov a Sabinov. K dispozícii je široká škála stredných škôl /Gymnázia, Stredná škola elektrotechnická, stavebná, strojnica, odevná, spoločného stravovania, ai./, odborné učilišťa /pozemných stavieb, drevárske, umeleckých remesiel, odevné, služby a obchodu, ai./ jazykové školy, vysoké školstvo /napr. Univerzita P.J. Šafárika, vysunuté fakulty Technickej univerzity v Košiciach ai./ rôzne školiace strediská, vzdelávacie kurzy a semináre/.

Kvalitná zdravotná starostlivosť, ktorú ponúka Nemocnica s poliklinikou v Prešove, poliklinika v Sabinove, špecializované pracoviská, ambulantní lekári, psychologické poradne ai. je ďalšou z výhod polohy územia v blízkosti Prešova a Sabinova.

Možnosti spoločenského, kultúrneho a športového vyžitia ponúka Prešov a Sabinov v širokej škále /Divadlo P.J. Hviezdoslava, Divadlo A. Duchnoviča, kiná, múzeá, galérie, organizovanie výstav, plesov, podujatí pre rôzne cieľové skupiny, rôzne kurzy, krúžky a prednášky, semináre a pod./ Množstvo športových zariadení ponúka možnosť tréningov v rámci profesionálneho ako aj amatérskeho športu /FC Tatran, stolnotenisové kluby, plavárne, tenisové ihriská, kúpaliská a pod./

Široká škála obchodov a ponuky služieb mesta Prešov a Sabinov poskytuje aj obyvateľom územia Partnerstva dostatočný priestor pre zabezpečenie každodenných a ostatných potrieb /obchodné centrá, špecializované predajne – elektro, nábytok, mobilné telefóny, automobily a pod., cestovné kancelárie, komunálne služby, celá škála ostatných služieb/.

Mesto Prešov a Sabinov rieši aj **sociálnu problematiku** územia Partnerstva ponukou Domovov sociálnych služieb, ošetrovateľských agentúr, špecializovaných sociálnych inštitúcií a pod.

Územie Partnerstva využíva **infraštruktúru odpadového hospodárstva** mesta Prešov a Sabinov pre niektoré druhy odpadov – stavebný odpad, TKO – skládka na Cemjate.

Migrácia obyvateľov Prešova, Sabinova a vzdialenejších obcí a miest do územia Partnerstva z dôvodu horeuvedených výhod a možnosti výstavby nových rodinných domov, resp. rekonštrukcie pôvodných domov. Takto dochádza k výmene skúseností a poznatkov medzi obyvateľmi územia, ktorí pochádzajú z rôznych kultúrno - spoločenských pomerov, sú národnostne a religiózne rôznorodí a prinášajú iné návyky a tradície, čo v konečnom dôsledku skvalitňuje život v území a obohacuje ho.

Spojenie možností, ktoré ponúka Prešov a Sabinov s miestnymi zdrojmi územia, vytvorením kvalitnej základne pre oddych obyvateľov Prešova a Sabinova a taktiež návštevníkov územia a okolitých

území rozšírením ponuky služieb v cestovnom ruchu, výstavbou infraštruktúry vidieckeho cestovného ruchu so všetkými jeho prednosťami /prírodný potenciál, kvalita životného prostredia, kvalita a široká škála poskytovaných služieb, kvalitný ľudský potenciál, územie pripravené prijať návštevníkov a vytvoriť im kvalitné podmienky pre pobyt na území/.

Obce Partnerstva sú **súčasťou hlavného rekreačného krajinného celku BACHUREŇ – Branisko**, ktoré dáva svojimi prírodnými a klimatickými podmienkami predpoklady pre nadregionálny turizmus a šport.

Nevýhody polohy a lokalizácie územia

Nevýhodou polohy a lokalizácie územia v blízkosti Prešova a Sabinova je hlavne negatívny vplyv týchto miest v oblasti **znečisťovania ovzdušia a vôd** v dôsledku ich ekonomickej aktivity.

Migrácia obyvateľov územia do Prešova, resp. do iných miest a štátov v dôsledku výkonu práce, štúdiá, rodinných zväzkov, spôsobuje odchod mladých a produktívnych občanov územia a oslabenie jeho potenciálu.

Ďalšou nevýhodou je postupné **strácanie vidieckosti územia** z hľadiska uchovania intimity prostredia, jeho relatívnej nedotknutosti v dôsledku vzájomných vplyvov vo vzťahu mesto – vidiek /zmena životného štýlu obyvateľov vidieka podľa vzoru mesta, zvýšenie vandalizmu a kriminality na území/ - týka sa to hlavne obcí v blízkosti mesta Prešov – Bertotovce, Hendrichovce.

Pre obce Bertotovce a Hendrichovce je veľkou nevýhodou ich polohy **vysoká hustota cestnej premávky, ktorá je orientovaná v strede týchto obcí**. Stredom obcí prechádzajú významné medzinárodné dopravné trasy so značným množstvom nákladných súprav TIR, čo ohrozuje bezpečnosť občanov, znečisťuje ich verejné priestranstvá, ovzdušie, znižuje kvalitu povrchových vôd a znižuje estetický vzhľad obce. Tento problém by mala ukončiť dostavba diaľničného spojenia D1 – Prešov – Poprad – Žilina – Bratislava.

Z historického hľadiska je nevýhodou polohy územia skutočnosť, že za posledných **40 rokov sa nerealizovala žiadna výstavba technickej infraštruktúry** v obciach v dôsledku plánovania výstavby cestnej infraštruktúry, nebola žiadna **legislatívna podpora rozvoja podnikania v obciach**, záujemcovia o podnikanie nachádzali výhodnejšie podmienky a lepšie trhy v Prešove a iných mestách, resp. v obciach, kde boli vytvorené podmienky pre jeho rozvoj.

Z hľadiska zabezpečenia dopravnej infraštruktúry je nevýhodou, že v území **nie je železničné spojenie**, čo je značne limitujúce z hľadiska dochádzky do zamestnania, za podnikateľskými aktivitami a taktiež ako jedna z foriem prepravy potenciálnych turistov do územia.

Na území Partnerstva sa nachádzajú obce s početným sociálne odkázaným obyvateľstvom, čo zvyšuje úroveň **kriminality a vandalizmu** na území /Jarovnice, Hermanovce, Lažany, Šindliar/.

Prepojenie územia na širšie rozvojové súvislosti národného alebo regionálneho charakteru

Rozvojové súvislosti územia Partnerstva sú dané Plánmi hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých obcí, ktoré vo svojej podstate vychádzajú z miestnych zdrojov, poznania miestnych pomerov, problémov územia a schopnosti územia, resp. jeho manažmentu doviest' tieto plány k realizácii. Limitujúcim faktorom pre ich realizáciu sú v konečnom dôsledku finančné možnosti územia.

Rozvojové plány územia sú v úzkej súčinnosti s rozvojovými dokumentmi mesta Prešov a Sabinov a Prešovského samosprávneho kraja /ďalej PSK/, ktorými sú Plán hospodárskeho a sociálneho

rozvoja mesta Prešov na obdobie 2008 - 2015 a mesta Sabinov a Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015.

Z hľadiska rozvojových priorít horeuvedených rozvojových a strategických dokumentov je územie svojou polohou priamo napojené na dôležitý investičný zámer nadnárodného charakteru, a to výstavbu diaľnice D1 na úseku Prešov – Poprad, ktorá bude zasahovať do území obcí Bertotovce a Hendrichovce ako súčasť transeurópskej doplnkovej siete TINA koridoru.

Cieľom tohto investičného zámeru je priblíženie sa regionálnym potrebám, odťažiť najväčšiu časť existujúcej komunikačnej siete a zabezpečiť za najoptimálnejších ekonomických a ekologických podmienok prepojenie existujúceho komunikačného systému územia s diaľnicou. Investícia má priamy dopad na územie obcí Bertotovce a Hendrichovce, ktoré sú zapojené do územia Partnerstva a to priamo v zábere ornej a lesnej pôdy v uvedených obciach a vplyvu na životné prostredie.

Z hľadiska tvorby stratégie ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ sú tieto skutočnosti zakomponované do aktivít spojených s tvorbou pracovných miest pri rozvoji cestovného ruchu /územie nebude investíciou negatívne dotknuté z hľadiska rozvoja cestovného ruchu/.

Rozvoj územia z hľadiska integrovaného prístupu a využitia vonkajších zdrojov

Tendencie verejného sektora rozvíjať územie integrovane sú zrejmé už z ich iniciatívy vytvárať účelové združenia a partnerstva, a to na úrovni regionálnej. Svedčí o tom členstvo obcí územia Partnerstva v rôznych združeniach, mikroregiónoch, ktorých oblasti činnosti zahŕňajú okrem enviromentálnych a sociálnych aktivít aj rozvoj územia na princípe spolupráce a integrovane: OZ Ekosvinka /Šindliar, Fričovce, Henrichovce, Uzovské Pekl'any, Lažany, Jarovnice, Renčíšov, Lipovce a Štefanovce/, KOMAD – záujmové združenie právnických osôb /Lipovce, Šindliar, Fričovce, Hendrichovce, Štefanovce, Hermanovce, Bertotovce/, OZ Salvator /Lipovce, Šindliar, Fričovce, Renčíšov, Uzovské Pekl'any, Hendrichovce/.

Rozvoj obcí nie je možné zabezpečiť iba z rozpočtových prostriedkov jednotlivých obcí, čo si verejná správa plne uvedomuje a pre podporu rozvoja obcí v časti technickej infraštruktúry využíva možnosti vonkajších zdrojov, a to hlavne zo zdrojov štátneho rozpočtu /dotácie z rezerv Vlády SR, výťažok z lotérie MF SR, Envirofond MŽP SR a iné./, nenávratné finančné zdroje EÚ – tzv. eurofondy /FSR, ESF, PRV, ai./ Tab. č.49/ obsahuje výšku takto získaných vonkajších zdrojov podľa jednotlivých obcí.

Zvláštnosti a výhody územia Partnerstva oproti iným územiám

Špecifickosť územia je daná týmito jeho zvláštnosťami a výhodami:

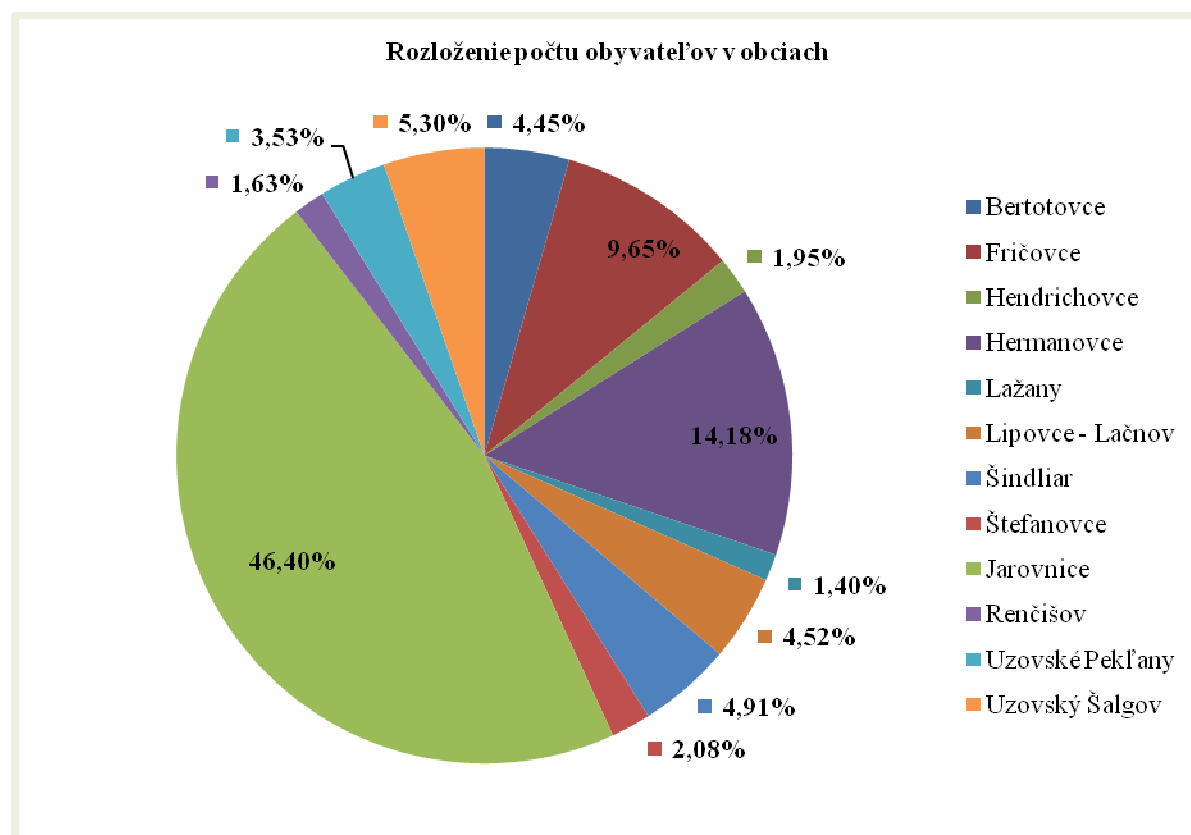
- Územie je vidiecke, avšak blízkosť Prešova a Sabinova mu poskytuje niektoré výhody mesta
- Bohatý prírodný potenciál, kvalitné životné prostredie pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, pričom mesto Prešov a Sabinov je vzdialený cca 30 min. autom
- Pomerne kvalitná pracovná sila s potrebnými pracovnými návykmi, ktoré poskytuje náročné ekonomické prostredie Prešova /napr. prítomnosť zahraničných firiem, existencia výrobných firiem s nárokmi na kvalitu práce, dochádzku, dodržiavanie predpisov a noriem, ai./
- Kvalitný prístup k informáciám priamo pri zdroji – mesto Prešov a Sabinov sú bázou pre rôzne školenia a vzdelávacie aktivity pre samosprávu, podnikateľský sektor a tretí sektor
- Skúsenosti verejného, súkromného a tretieho sektora s čerpaním nenávratných finančných zdrojov zo ŠR, EÚ a iných fondov a zdrojov a implementáciou projektov

- Návrat obyvateľov územia zo zahraničia dáva základ pre aplikovanie pozitívnych príkladov z praxe aj na území Partnerstva /často sa na verejných zhromaždeniach objavovali príklady zo zahraničia, resp. iných regiónov Slovenska/
- Kvalitná dopravná infraštruktúra – diaľnica, ktoré prechádza územím a spája ho na úrovni regiónu .

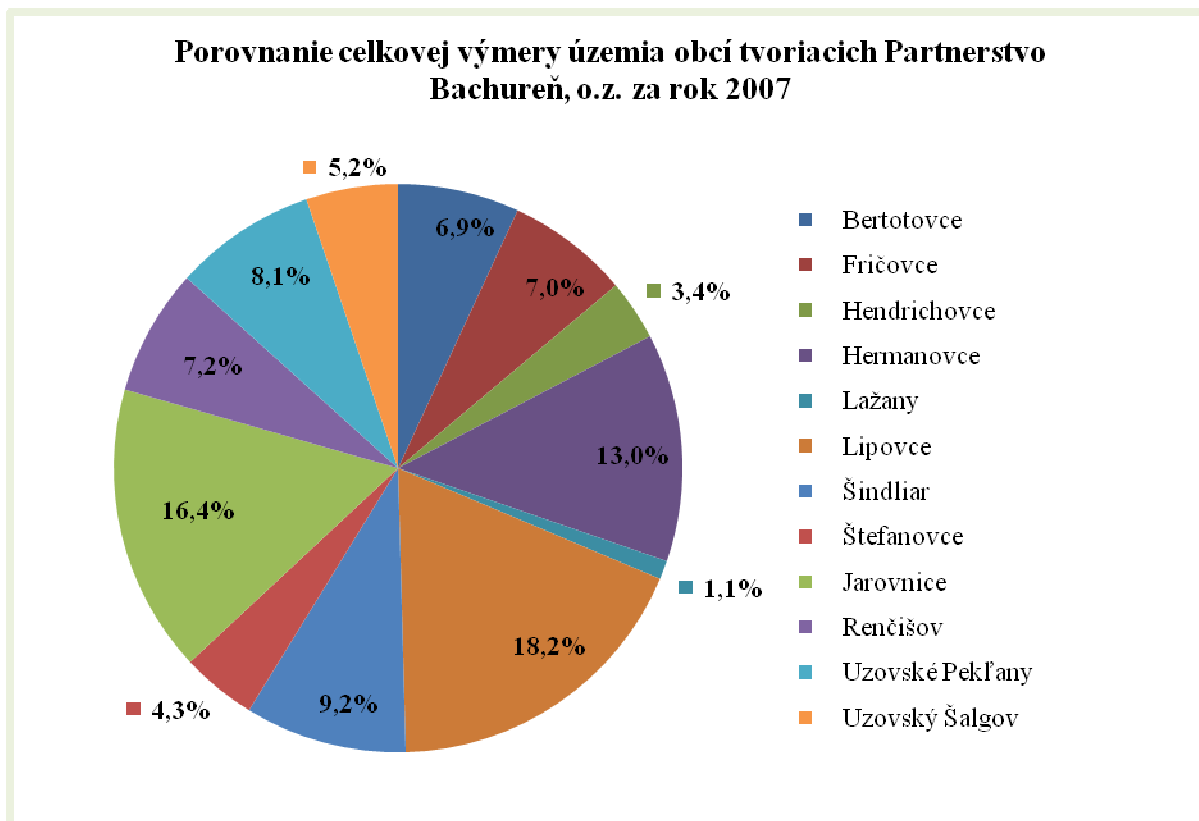
Stupeň vidieckosti územia

Územie Partnerstva BACHUREŇ tvoria k 31.12.2009 katastre 12 obcí: Bertotovce, Hendrichovce, Hermanovce, Štefanovce, Fričovce, Lipovce, Šindliar a Lažany v okrese Prešov a obce Jarovnice, Renčišov, Uzovské Pekľany a Uzovský Šalgov v okrese Sabinov. Rozloha územia predstavuje 122,92 km² /graf č.6 územné rozdelenie Partnerstva/s počtom obyvateľov 11 209 /graf č.5 Demografické rozdelenie územie Partnerstva/. / Najväčšou obcou z hľadiska počtu obyvateľov sú Jarovnice /5195/, z hľadiska rozlohy sú to Lipovce /22.373 km² a z hľadiska hustoty obec Jarovnice /257,56 obyvateľov/km². Najmenšou obcou územia podľa počtu obyvateľov sú Lažany /157/, z hľadiska rozlohy Lažany /1,312 km²/ a z hľadiska hustoty Renčišov /20,54 obyvateľov/km². Priemerný počet obyvateľov v obci je 934, čomu najviac zodpovedná obce Fričovce /1080/, priemerná rozloha 10,24 km², čomu zodpovedá obec Uzovské Pekľany /9,954 km²/, priemerná hustota je 91,20 obyvateľov /km², čomu zodpovedá obec Uzovský Šalgov /94,41 obyvateľov /km²/. /tab. č. 1 Rozdelenie územia Partnerstva podľa hustoty osídlenia, graf č. 7 /

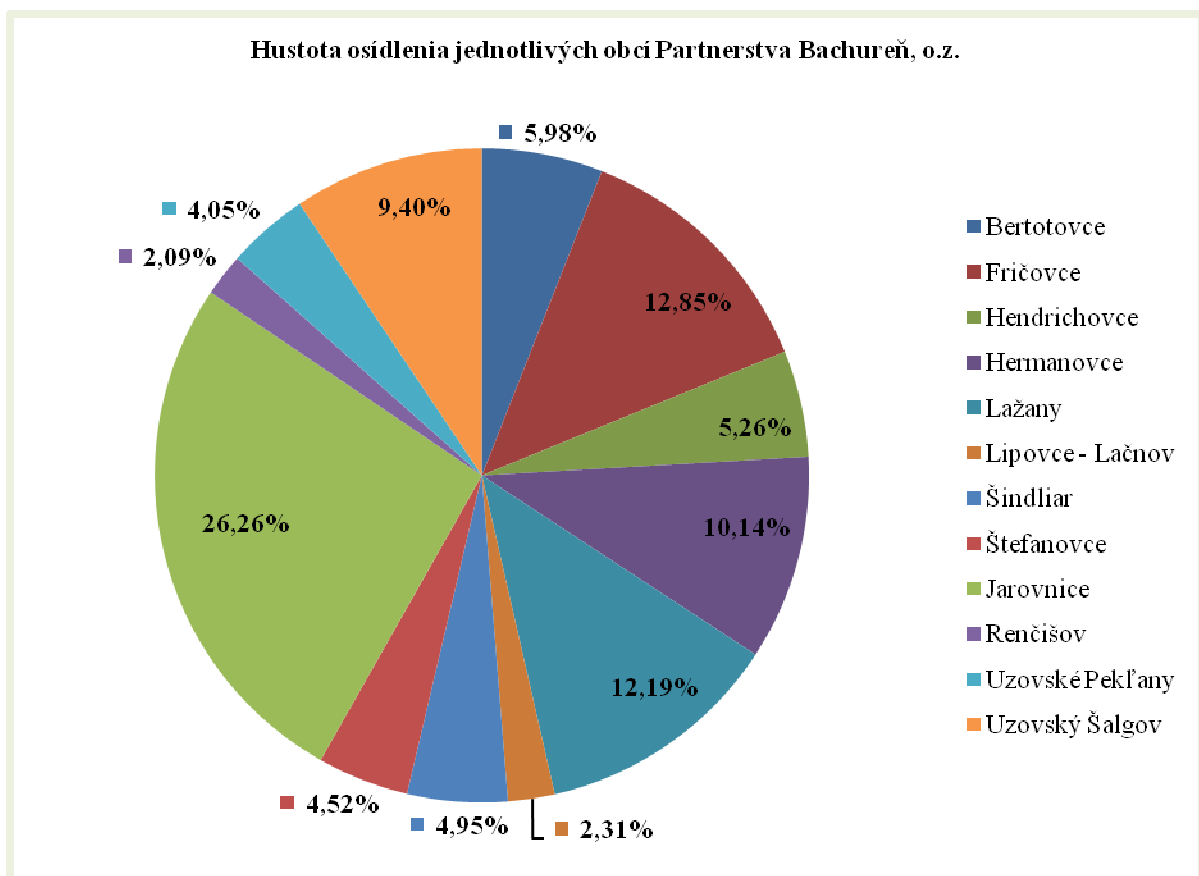
Graf č. 5: Rozloženie počtu obyvateľov v obciach

Graf č. 6: Porovnanie celkovej výmery územia obcí tvoriacich Partnerstvo BACHUREŇ, o.z. za rok 2007

Graf č. 7: Hustota osídlenia jednotlivých obcí Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Tabuľka č. 1: Počet obyvateľov, rozloha a hustota osídlenia v rámci Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Obec	Počet obyvateľov obce	Rozloha katastra obce [km ²]	Hustota osídlenia obce na km ²
Bertotovce	498	8,49	58,6
Fričovce	1080	8,57	126,0
Hendrichovce	218	4,22	51,6
Hermanovce	1588	15,96	99,5
Lažany	157	1,31	119,6
Lipovce - Lačnov	506	22,37	22,6
Šindliar	550	11,32	48,6
Štefanovce	233	5,25	44,4
Jarovnice	5195	20,17	257,6
Renčišov	182	8,86	20,5
Uzovské Pekľany	395	9,95	39,7
Uzovský Šalgov	607	6,43	94,4
Spolu	11209	122,92	91,2

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

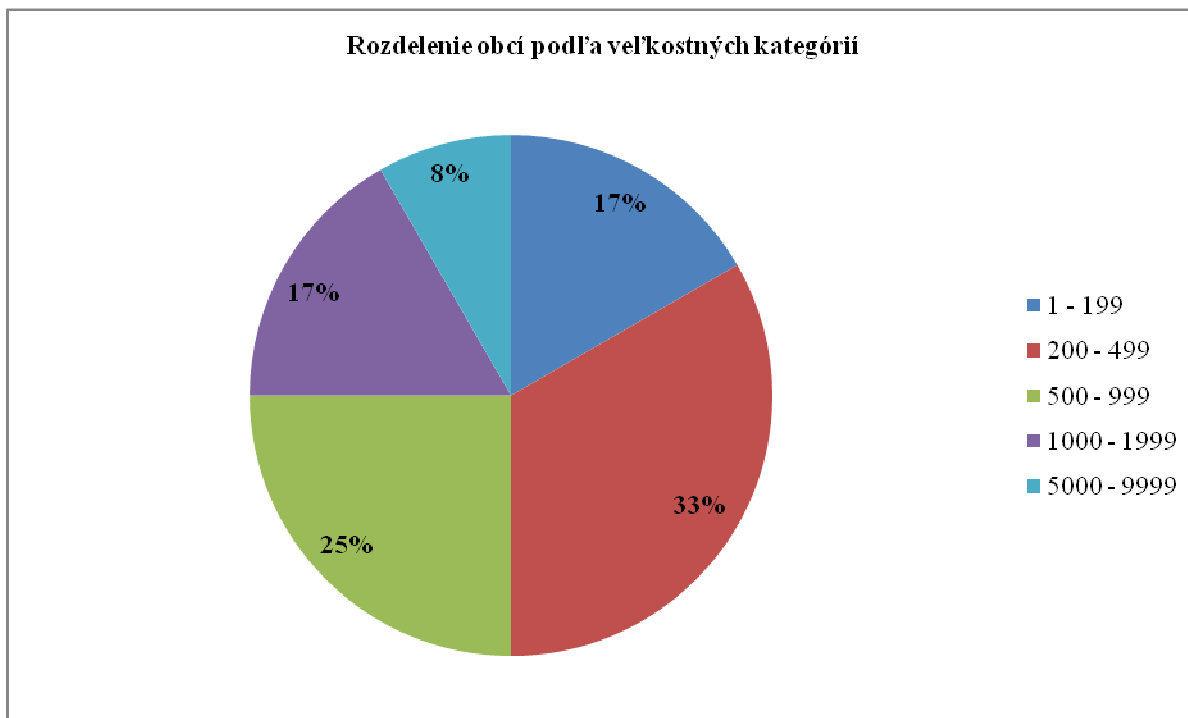
Z hľadiska rozdelenia obcí podľa veľkostí sa vo veľkostnej kategórii 1 – 199 nachádzajú 2 obce /Lažany a Renčišov/, čo predstavuje 16,7% z celkového počtu. V kategórii od 200 – 499 sa nachádzajú 4 obce /Bertotovce, Hendrichovce, Uzovské Pekľany a Štefanovce/, čo je 33,4 % z celkového počtu obcí územia, vo veľkostnej kategórii od 500 – 999 sa nachádzajú 3 obce /Lipovce, Uzovský Šalgov a Šindliar/, čo je 25 %, vo veľkostnej kategórii od 1000 – 1999 sa nachádzajú 2 obce /Fričovce a Hermanovce/ čo je 16,6 % a vo veľkostnej kategórii od 5000 – 9999 sa nachádza obec Jarovnice, čo je 8,3%. /Tab. č. 2 Rozdelenie územia podľa veľkosti obce/ a graf č. 8 Rozdelenie územia podľa veľkosti obcí/.

Tabuľka č. 2: Rozdelenie obcí Partnerstva podľa veľkosti /stav počtu obyvateľov k 31.12.2008

Veľkostná kategória obce	Počet obcí	Počet obyvateľov spolu	Podiel z celkového počtu obyvateľov v (%)	Rozloha (km ²)	Podiel z celkovej rozlohy územia (%)
1 - 199	2	339	3,02	10,17	9,90
200 - 499	4	1344	12,01	27,92	27,17
500 - 999	3	1663	14,83	19,99	19,44
1000 - 1999	2	2668	23,80	24,53	23,87
5000 - 9999	1	5195	46,34	20,17	19,62
Spolu	12	11 209	100	102,78	100

Zdroj: Štatistický úrad, Krajská správa Prešov, 2009

Graf č. 8: Rozdelenie obcí podľa veľkostných kategórií

V zmysle Rozhodnutia ministra výstavby a regionálneho rozvoja SR č. 3/2007 zo 06.06.2007, ktorým sa stanovuje zoznam pólů rastu pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013 sú obce Partnerstva rozdelené nasledovne:

- **kohézne póly** rastu mimo záujmového územia inovačných pólů rastu: obce Fričovce, Hermanovce, Lipovce a Jarovnice
- **obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólů rastu:** obec Lažany
Podľa metodiky MV a RR SR sú takýmito obcami obce, nachádzajúce sa na území jadrového a prímestského pásma ťažísk osídlenia prvej úrovne a obce nachádzajúce sa na území ťažísk osídlenia druhej úrovne v zmysle Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001.
- **obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území:** obec Bertotovce, Hendrichovce, Šindliar, Štefanovce, Renčišov, Uzovské Peľany a Uzovský Šalgov.

Program rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013 definuje vidieckosť územia nasledovne:

- Prevažne vidiecke regióny – viac ako 50% obyvateľstva regiónu žije vo vidieckych obciach s hustotou osídlenia nižšou ako 150 obyvateľov na km²
- Ostatné vidiecke regióny – vo vidieckych obciach žije 15 – 50% obyvateľstva regiónu
- Prevažne mestské regióny – mene ako 15% obyvateľstva žije vo vidieckych obciach.

Na úrovni NUTS II Východné Slovensko uvádza PRV 41,1 % podiel vidieckeho obyvateľstva na celkovej počte /údaj ŠÚ SR 2004, Bilancia pohybu obyvateľstva podľa obcí v roku 2003/ a 87,9% podiel na celkovej rozlohe región NUTS II.

Na úrovni NUTS III Prešovský kraj uvádza PRV 42,9 % podiel vidieckeho obyvateľstva na celkovej počte /zdroj ako v NUTS II/ a 88,7 % podiel na rozlohe územia NUTS III Prešovský kraj. Týmto sa radí Prešovský kraj na druhé miesto v rozlohe územia na vidieku za Banskobystrickým krajom.

Z hľadiska vidieckosti regiónu /PSK/sa územie Partnerstva radí k **ostatným vidieckym regiónom**, keďže 42,9 % obyvateľov územia žije v obciach s priemernou hustotou obyvateľov na 1 km² nižšou ako 150 obyvateľov na 1 km². Priemerná hustota osídlenia je na území 91,20 obyvateľov na 1 km²,

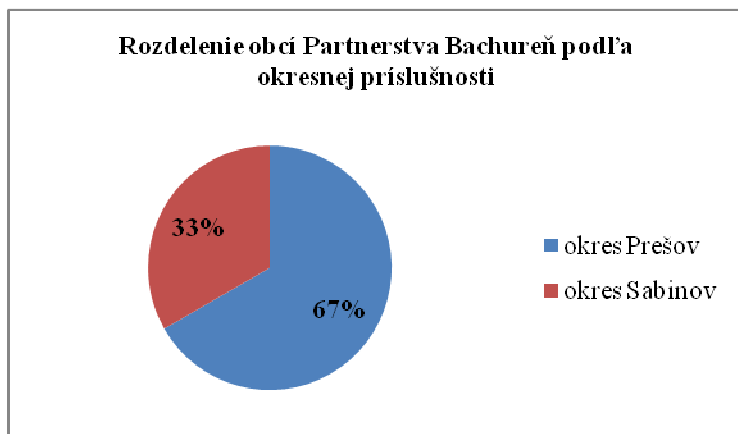
najnižšia hustota je v obci Renčišov /20,54/, najvyššiu hustotu má obec Jarovnice /257,56/, priemer územia dosahuje obec Uzovský Šalgov /41,41/. Obce Bertotovce, Hendrichovce, Hermanovce, Lipovce, Renčišov, Uzovský Šalgov, Uzovské Pekl'any, Štefanovce a Šindliar dosahujú podpriemernú hustotu osídlenia a obce Jarovnice, Fričovce a Lažany dosahujú nadpriemernú hustotu osídlenia.

Územie Partnerstva BACHUREŇ je z hľadiska teritoriálneho a demografického zaujímavé tým, že štruktúra osídlenia územia je skutočne rôznorodá - sú zastúpené takmer všetky veľkostné kategórie obcí, hustota osídlenia sa pohybuje od 20,54 obyvateľa na 1 km² /Renčišov/ po 257,56 obyvateľov na 1 km² /Jarovnice/. V obci Jarovnice je tento stav spôsobený veľkým počtom rómskeho obyvateľstva, ktoré obýva pomerne malé územie s vysokým počtom obyvateľov /kataster obce tvorí 17,22 % z rozlohy územia a počet obyvateľov 5195 tvorí 46,34 % z celkového počtu obyvateľov územia/.

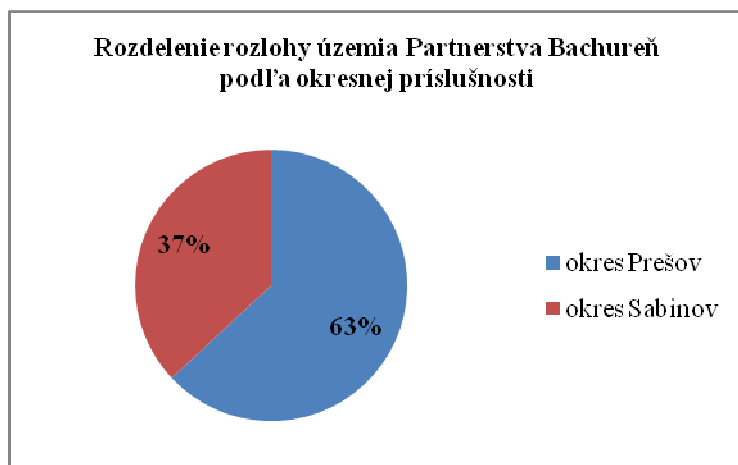
Administratívno – správna príslušnosť územia

Územie Partnerstva administratívno – správne patrí v rámci NUTS II do východného Slovenska, v rámci NUTS III do Prešovského kraja a v rámci NUTS IV /LAU 2/ patrí okresu Prešov a Sabinov. /graf č. 9 rozdelenie obcí podľa okresnej príslušnosti/.

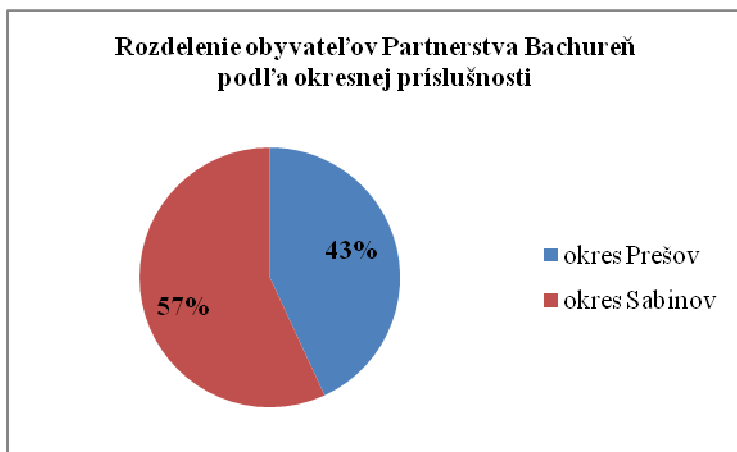
Graf č. 9: Rozdelenie obcí Partnerstva Bachureň podľa okresnej príslušnosti

Graf č. 10: Rozdelenie rozlohy územia Partnerstva Bachureň podľa okresnej príslušnosti

Graf č. 11: Rozdelenie obyvateľov Partnerstva Bachureň podľa okresnej príslušnosti

Podľa počtu obyvateľov je 56,9 % obyvateľov z okresu Sabinov /6379/ a 43,1 % z okresu Prešov /4830/, z hľadiska rozlohy katastrov je 63,06% územia v okrese Prešov /77,51 km²/ a 36,94 % v okrese Sabinov /45,41 km²/. /Graf č. 10 Rozdelenie rozlohy územia Partnerstva podľa okresnej príslušnosti/ a graf č. 11 Rozdelenie obyvateľov územia Partnerstva podľa okresnej príslušnosti/.

Historicky patrí územie do západného Šariša a východného Spiša. Územia jednotlivých obcí sú riadené vlastnou samosprávou, ktorá vykonáva taktiež prenesené kompetencie štátu hlavne v oblasti činnosti stavebného úradu, školstva a sociálnej politiky. V meste Prešov sa nachádzajú štátne orgány a orgány verejnej správy a taktiež orgány samosprávy na úrovni PSK.

Špecializované orgány štátnej správy /daňové úrady, Úrady práce, Zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa, Policajný zbor, kontrolné orgány ai/ sa nachádzajú taktiež v meste Prešov a Sabinov.

Lokalizácia všetkých územných orgánov štátnej a verejnej správy v tesnej blízkosti územia Partnerstva v meste Prešov a Sabinov poskytuje dostatočný komfort podnikateľskej sfére, občanov a verejnej správe územia pri plnení si povinností voči štátu a taktiež poskytuje možnosť zvýšiť si informovanosť pri riešení vzniknutých legislatívnych a iných problémov.

Príloha č. 2 – **Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti verejno – súkromného partnerstva /MAS/ a oboznámením sa s Integrovanou stratégiou rozvoja územia**
Popíšte, zvláštnosti daného územia a jeho komparatívne výhody oproti ostatným územiám.

2.2 Popis prírodných zdrojov Všeobecný opis charakteru krajiny

Územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nachádza v blízkosti krajského mesta Prešov a okresného mesta Sabinov. Územná rozloha katastrov obcí patriacich do Partnerstva BACHUREŇ, o.z. je 122,92 km² (stav k 31.12.2007) s počtom obyvateľov 11209 (stav k 31.12.2008). Územie leží prakticky v strednej časti regiónu Prešovského kraja. Územie leží medzi tromi okresnými mestami a to Prešov, Sabinov a Levoča. Najbližšia obec k Prešovu sú Jarovnice a Lažany, najbližšia obec k Levoči je Šindliar a najbližšia obec k mestu Sabinov je Uzovský Šalgov. Územie je rozdelené do dvoch okresov, a to okresu Prešov a okresu Sabinov. Presné vymedzenie a lokalizácia územia Partnerstva BACHUREŇ je znázornené na Mape polohy územia občianskeho združenia Partnerstvo BACHUREŇ /obr. č. 2/. Územím Partnerstva BACHUREŇ, o.z. (obce Fričovce, Hendrichovce, Bertotovce) prechádza severný ťah diaľnice D1. Obce sú prepojené cestnou sieťou I., II. a III. triedy a kvalitnými poľnými cestami.

Územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. má tvar šesťuholníka s horizontálnou osou v smere západ – východ v dĺžke približne 14,5 km a vertikálnou osou v smere juh – sever v dĺžke okolo 11,5 km.

Reliéf územie je prevažne členitý. Najsevernejší bod územia sa nachádza v katastri obce Uzovský Šalgov, ktorá patrí do okresu Sabinov, najjužnejší v obci Fričovce, ktorý patrí do okresu Prešov. Najvýchodnejší bod sa nachádza v obci Jarovnice a najzápadnejší v obci Šindliar, pričom obe sa nachádzajú v okrese Prešov.

Z hľadiska prvotne krajinnej štruktúry územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. formujú tieto geomorfologické jednotky:

Z hľadiska prvotne krajinnej štruktúry územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. patrí k dvom geomorfologickým jednotkám:

Zo severozápadu do územia zasahuje Podhôrno-magurská oblasť s geomorfologickými celkami BACHUREŇ a Šarišská Vrchovina. Do tejto oblasti patrí väčšina katastrálnych území obcí Partnerstva BACHUREŇ.

Masív Bachurne zasahuje západnú časť územia partnerstva, obce Renčišov, Uzovské Pekl'any, Uzovský Šalgov, Jarovnice, Štefanovce a západnú časť katastra obce Lipovce.

Masív Šarišskej Vrchoviny preniká do územia z východu od mesta Prešov a zasahuje do katastrálnych území obcí Hermanovce, Bertotovce, Hendrichovce, Fričovce, Šindliar a veľkú časť katastrálneho územia obce Lipovce.

Zo západu zasahuje malú časť územia Partnerstva BACHUREŇ Fatransko-tatranská oblasť s geomorfologickým celkom Branisko. Masív zasahuje katastrálne územia obcí Šindliar, Lipovce a Lipovce – Lačnov.

Z hľadiska vertikálnej členitosti, územie partnerstva BACHUREŇ, o.z., prechádza z málo a stredne členitej pahorkatiny na južnej a východnej strane (Hermanovce, Bertotovce, Jarovnice, Hendrichovce, Fričovce) do stredne až silne členitej vrchoviny (masív Bachurne). Územie, do ktorého zasahuje masív Braniska je z pohľadu vertikálneho členenia veľmi silne členitou, nižšou hornatinou.

Územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nachádza v severnom miernom pásme. Z hľadiska podnebnnej oblasti patrí územie do mierne teplej oblasti, kde priemerná ročná teplota sa pohybuje od 4 °C do 8 °C.

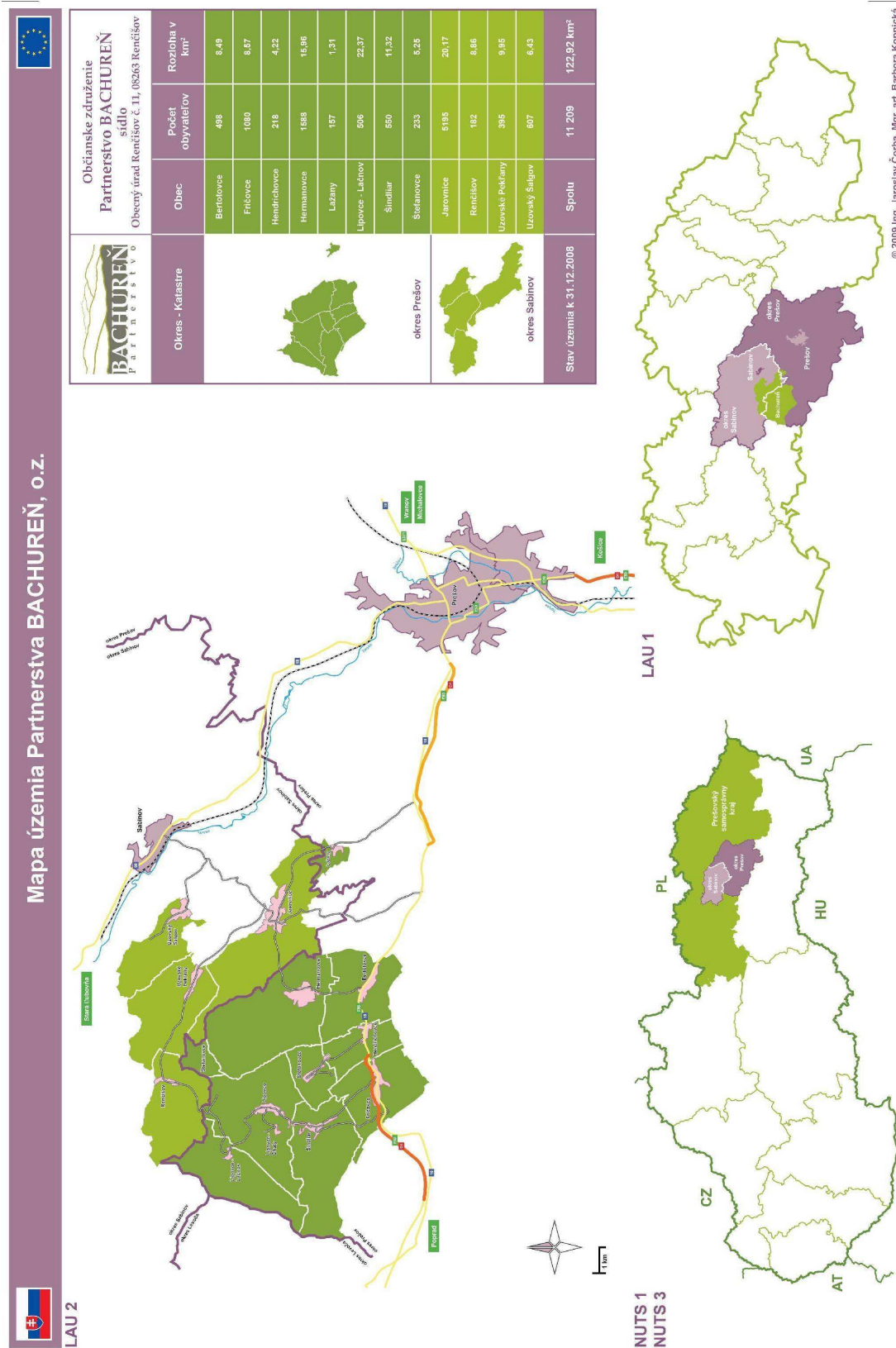
Keďže územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. je prevažne hornaté, je tu značné zastúpenie lesov.

Pre listnaté lesy sú charakteristické vlha, d'ateľ, sýkorka, plch, mačka lesná a diviak. Na ihličnaté lesy sa viažu tetrov, hlucháň, medveď hnedý, kuna hôrna a rys ostrovid.

Z hydrografického hľadiska leží územie Prešovského kraja na hlavnom európskom rozvodí. Prevažná časť územia patri k úmoriu Čierneho mora (povodie Bodrogu a Hornádu). Územím preteká viacero menších tokov, kde všetky sa odvodňujú do Svinky, ktorá je prítok rieky Torysy.

Územie je významné svojim bohatstvom minerálnych prameňov. Ich výskyt sa viaže na hlboké zlomy v zemskej kôre.

Obrázok č. 3: Mapa a poloha územia Partnerstva BACHUREŇ o.z.

LAU 1

1 km

NUTS 1
NUTS 3

AT HU UA PL CZ

© 2008 Ing. Jaroslav Čorba, Mgr. art. Barbora Kopnická

Súčasná situácia v environmentálnych ukazovateľoch kvalita vody, vzduchu, pôdy a environmentálne záťaž

Environmentálny ukazovateľ – kvalita vody

Voda a vodné zdroje

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2005

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Zdroj: www.wikipedia.org

Zdroj: www.mapy.sk

Z hydrogeografického hľadiska územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. leží na hlavnom európskom rozvodí. Všetky vodné toky na území patri k úmoriu Čierneho mora do povodia rieky Hornád. Na území partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nachádzajú nasledovné vodné toky: Daletický potok, Dúbrava, Hermanovský potok, Chminiansky potok, Jarovnický potok, Kamenný potok, Kanný jarok, Kolbašský potok, Kopytovský potok, Lazný potok, Libešanský potok, Lipovec, Malá Svinka, Močidliansky potok, Renčišovský potok, Strem, Svinka, Šalgov, Šalgovec, Štefanovský potok.

Najdlhším a najvýznamnejším tokom na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. je rieka Svinka. Má dĺžku 50,8 [km](#), plochu [povodia](#) 344,56 [km²](#), je tokom V. rádu a priemerná lesnatosť povodia je približne 40 %. Je to ľavostranný prítok [Hornádu](#), vzniká sútokom Malej Svinky a Veľkej Svinky. Podľa novejšej klasifikácie sa pojem Veľká Svinka nepoužíva a Malá Svinka je prítokom Svinky. Prakticky celé územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. je odvodňované do Svinky a následne do Torysy a Hornádu cez jej ľavostranné prítoky.

Veľká Svinka pramení v pohorí [Branisko](#) v masíve Smrekovice (1 199,9 m n. m.) v nadmorskej výške cca 1 000 m n. m. Najprv tečie na juh, priberá sprava [Dolný potok](#), preteká popri [piesmyku Branisko](#) a stáča sa na juhovýchod. V [Branisku](#) priberá ešte niekoľko menších prítokov a vstupuje do [Šarišskej vrchoviny](#). Veľkým oblúkom obteká obec [Široké](#), priberá zľava potok z krajnej doliny a dvojitým oblúkom sa dostáva k obci [Fričovce](#). Tu zľava priberá najprv [Kanný potok](#) a potom [Kopytovský potok](#) a tečie ďalej na východ cez [Hendrichovce](#) (kde zľava priberá [Štefanovský potok](#) a [Lazný jarok](#)). Medzi obcami [Hendrichovce](#) a [Bertotovce](#) vytvára dve väčšie síhote, v [Bertotovciach](#) priberá ľavostrannú [Hermanovský potok](#) a stáča sa na juhovýchod. Meandruje, preteká okrajom obcí [Chmiňany](#) a [Chminianska Nová Ves](#), kde sprava priberá [Křížovianku](#), tok sa vzpriamuje a tečie opäť východným smerom. Zľava ďalej priberá [Daletický potok](#) (347,1 m n. m.) a pri [Kojaticiach](#) sa spája s Malou Svinkou, pritekajúcou zľava.

Malá Svinka pramení v pohorí [BACHUREŇ](#) pod vrchom Žliabky (1 028,0 m n. m.) v nadmorskej výške cca 910 m n. m. Tečie východným smerom popri obci [Renčišov](#), tu sprava priberá [Renčišovský potok](#) a stáča sa na juhovýchod. Z ľavej strany priberá potok [Strem](#) a ďalej tečie cez obce [Uzovské Pekľany](#) (kde opúšťa BACHUREŇ a vteká do [Šarišskej vrchoviny](#)), [Jarovnice](#) a [Lažany](#). Tu začína silno meandrovať, preteká popri obci [Svinia](#) a napokon sa pri [Kojaticiach](#) spája s Veľkou Svinkou.

Od [Kojatic](#) už rieka tečie pod názvom **Svinka**, preteká na juh popri [Šarišských Lužiankach](#) a [Kojatickej Doline](#) až k [Rokycanom](#), kde z pravej strany priberá najprv [Brežiansky potok](#) (305,0 m n. m.) a následne [Kvačiansky potok](#) a ďalej tečie na juhovýchod okrajom [Bzenova](#). Priberá sprava [Hlboký potok](#), tečie cez obce [Janov](#) a [Radatice](#), kde priberá [Chujavu](#) zľava, výraznejšie meandruje, priberá pravostranný [Lubovec](#) a zarezáva sa do okraja [Čiernej hory](#). Napokon tečie popri [Obišovciach](#) a pri [Kysaku](#) sa vlieva do [Hornádu](#). Je to vrchovinovo - nížinný typ rieky s častými jarnými záplavami.

Zrážkové a odtokové pomery

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2005

V roku 2005 bol charakter zrážkového obdobia veľmi vlhký. Najvyššia hodnota zrážkového úhrnu, a to väčšia ako 140 % príslušného normálu bola dosiahnutá v povodí Hornádu, čo klasifikovalo toto povodie ako zrážkovo mimoriadne vlhké.

Povrchové vody

Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004

V povodí Hornádu sa hodnoty priemerných ročných prietokov pohybovali v rozpätí 80 až 180 % Qa. Maximálne priemerné mesačné prietoky sa vyskytli v apríli až auguste. Na hlavnom toku Hornáde dosiahli 135 až 190 % príslušného dlhodobého priemerného mesačného prietoku. Minimálne priemerné mesačné prietoky boli zaznamenané v januári, februári a decembri. Ich relatívne hodnoty dosahovali 15 až 80 % príslušných dlhodobých mesačných hodnôt. Výskyt maximálnych kulminačných prietokov bol zaznamenaný v marci, júni a auguste. Kulminačný prietok s významnosťou 5-ročného prietoku sa vyskytol na Svinke (Bzenov). Na Svinickom potoku bol dosiahnutý prietok s významnosťou 5 až 10-ročného prietoku. Minimálne priemerne denne prietoky sa vyskytovali v rôznych mesiacoch (január, február, marec, august, november) s hodnotami prietokov od Q270d až Q364d.

Kvalita povrchových vôd

Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004

Základom hodnotenia kvality povrchových vôd je sumarizácia výsledkov klasifikácie v zmysle STN 75 7221 „Kvalita vody. Klasifikácia kvality povrchových vôd“, ktorá hodnotí kvalitu vody v 8-ich skupinách ukazovateľov (A - skupina - kyslíkový režim, B - skupina - základne fyzikálno – chemické ukazovatele, C - skupina - nutrienty, D-skupina - biologické ukazovatele, E - skupina – mikrobiologické ukazovatele, F - skupina - mikropolutanty, G - skupina - toxicita, H - skupina - rádioaktivita). S použitím sústavy medzných hodnôt sa voda zaraďuje do piatich tried kvality (I. trieda - veľmi čista voda až V. trieda - veľmi silno znečistená voda), pričom ako priaznivá kvalita vody je považovaná úroveň I., II. a III.

Tabuľka č. 3: Kvalita povrchových vôd patriacich pod územie partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Miesto sledovania	Riečny km	Skupiny ukazovateľov					
		A	B	C	D	E	F
Svinka - Rokycany	17,20	I	III	III			I

Zdroj: SHMÚ Bratislava

Základným zdrojom znečistenia povrchových vôd sú odpadové vody. Zdrojom znečistenia vôd na území sú rôzne malé priemyselné prevádzky, rekreačné zariadenia a verejné kanalizácie (ČOV) obcí. V regióne Východného Slovenska je každoročne vypúšťaných 100 – 120 miliónov m³ odpadových vôd, z čoho 80-90% prechádza čistiarňami odpadových vôd. Počet čistiarňí odpadových vôd sa zvyšuje, čo možno hodnotiť priaznivo.

Podzemné vody

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Podzemná voda predstavuje neoceniteľný, dobre dostupný a z kvantitatívneho, kvalitatívneho a ekonomického hľadiska najvhodnejší zdroj pitnej vody. Dostatok prírodných zdrojov podzemných vôd, ich lepšia kvalita, nižšie náklady na jej úpravu, a potenciálne menšia možnosť ich znečistenia predurčujú podzemné vody ako dominantný zdroj pitnej vody v SR. Napriek priaznivým hydrologickým a hydrogeologickým podmienkam pre tvorbu, obeh a akumuláciu podzemných vôd v SR je nevýhodou ich nerovnomerné rozloženie. Z hľadiska celoslovenského rozloženia zásobárni podzemnej vody patrí PSK ku krajom s najnižším podielom spodnej vody.

Územie Prešovského kraja je chudobné na kvalitné podzemné vody. Najväčšie zásoby podzemných vôd, ktoré môžu priamo ovplyvňovať územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. sú

zdokumentované v kvartérnych náplavoch hornej Torusy. V regióne Prešovského kraja predstavujú využiteľné zásoby podzemných vôd 3 678 l.s⁻¹. Z tohto množstva sa pre zásobovanie pitnou vodou v Prešovskom kraji využíva v súčasnosti 1 537,52 l.s⁻¹. Nevyužívaných zdrojov je 2 140,0 l.s⁻¹. Tieto nevyužívané zdroje podzemnej vody sú však veľmi rozptýlené a často málo výdatné. Ich využiteľnosť pre vodárenské sústavy alebo SKV je malá, len 404 l.s⁻¹, a ich hlavné využitie je pre miestne vodovody.

Tabuľka č. 4: Prehľad o zdrojoch podzemnej vody s vplyvom na územie partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Okres	Využiteľné množstvá [l.s ⁻¹]	Nevyužívané zdroje [l.s ⁻¹]	Využívané zdroje [l.s ⁻¹]	Odbery [l.s ⁻¹]
Prešov	258,40	219,90	38,50	31,28
Sabinov	421,10	97,70	314,40	232,13

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Ďalšími zdrojmi vody využívanými na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou sú priame odbery z tokov. Tieto sú zo všetkých zdrojov najzraniteľnejšie a využívajú sa najmä tam, kde nie je možné zabezpečiť vhodnejšie zdroje na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Ich nevýhodou je rozkolísanosť vodných stavov a s tým súvisiaca zmena kvality, ktorá sa zhoršuje najmä po výdatných dažďoch, v období topenia snehu, ale aj pri nízkych stavoch na tokoch. Často je problém zabezpečiť ochranné opatrenia v povodí vodného toku, čo spôsobuje najmä epidemiologické riziko. Po doporučení hygienikov sa postupne tieto zdroje vyradujú.

V dôsledku nerovnomernej distribúcie zdrojov podzemnej vody na Slovensku, len 17% z ich celkového množstva sa nachádza na východnom Slovensku. Takmer všetky okresy východného Slovenska sú považované za deficitné z hľadiska požiadaviek na množstvo kvalitnej pitnej vody. Z hľadiska významnejšej tvorby a ochrany zdrojov podzemnej vody sa v kraji nachádzajú chránené vodohospodárske oblasti (Vihorlat). Dominantná časť regiónu však leží vo vodárensky výrazne deficitnom území a pre zásobovanie vodou sa využívajú vody aluviálnych náplavov tokov, resp. povrchová voda z vodárenských tokov a z vodárenských nádrží.

Kvalita podzemných vôd

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Na územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. ma vplyv 1 z 5 významných vodohospodárskych oblastí:

- Riečne náplavy Torusy od Brezovičky po Prešov

K najčastejším prekročeniam limitných hodnôt patria prekročenia obsahu Fe a Mn. Toto zvýšenie je spôsobené hlavne v dôsledku nepriaznivých kyslíkových pomerov. Prekročenie limitných hodnôt bolo namerané amónnych iónov, chloridov a dusičnanov ako dôsledok poľnohospodárskej činnosti. Taktiež boli namerané nadlimitne koncentrácie Al, As, kyanidov. Ojedinele bolo namerané prekročenie limitných hodnôt u CHSK. Vzhľadom na využívanie podzemných vôd na pitné účely je nevyhnutné venovať zvýšenú pozornosť ich ochrane.

Environmentálny ukazovateľ – kvalita vzduchu

Charakteristika zóny Prešov a okolie

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v slovenskej republike 2007, bratislava 2007, SHMÚ

Prešov sa nachádza v severnom výbežku Košickej kotliny. Okolité hory Šarišskej vrchoviny a Slánskeho pohoria dosahujú 300–400 m n. m. Najvyšší vrch Stráža, nachádzajúci sa na sever od mesta, chráni mesto pred vpádom studeného arktického vzduchu. Mesto leží na svahu obrátenom na juh, a tak je

zabezpečený aj odtok chladného vzduchu, ktorý sa pri bezvetrí usadzuje na dne kotliny. V priebehu roka prevláda severné prúdenie vzduchu, ktoré je aj najsilnejšie. Vedľajšie maximum prúdenia vzduchu pripadá na južný smer. V dôsledku rozširovania údolia v sútoku Sekčova do Torysy je zabezpečená dobrá ventilácia mesta. Hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia mesta majú mestské kotolne, väčšinou bez odlučovacej techniky, automobilová doprava, ako aj sekundárna prašnosť.

Ovzdušie

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Územie Prešovského kraja predstavuje z hľadiska čistoty ovzdušia relatívne homogénny priestor. Kotliny a údolia sú v prevažnej miere postihnuté lokálnymi zdrojmi znečistenia, zvlášť v prípade inverzných situácií, vrcholové oblasti sú naopak atakované diaľkovým prenosom emisii z priemyselných aglomerácií v Českej republike (Ostravsko) a Poľsku (Horné Sliezsko, Krakov). Relatívnu homogénnosť územia narušujú priestory kumulácie zdrojov a činnosti spôsobujúcich znečistenie ovzdušia (priemyselné plochy, koncentrácia dopravy a pod.). Podľa § 9 ods. 2 zákona č.478/2002 Z. z. o ovzduší bola priamo v regióne Prešova vymedzené 1 zo 4 oblasti riadenia kvality ovzdušia pre tuhé znečisťujúce latky PM₁₀.

Tabuľka č. 5: Vymedzené zóny riadenia kvality ovzdušia v regióne Prešova

Vymedzená oblasť riadenia kvality ovzdušia podľa § 9 ods. 2 zákona	Zóna, resp. aglomerácia	Znečisťujúca látka
Územie mesta Prešov a obce Lubotice	zóna Prešovský kraj	PM ₁₀

Zdroj: www.shmu.sk

Pre uvedenú oblasť riadenia kvality ovzdušia podľa § 11, ods. 2 zákona o ovzduší príslušný KUŽP v Prešove ma vypracovaný program na zlepšenie kvality ovzdušia pre znečisťujúcu latku PM₁₀ pre uvedenú oblasť riadenia kvality ovzdušia.

V I. polroku 2005 bol v súlade s § 12 zákona o ovzduší spracovaný akčný plán, ktorý obsahuje krátkodobé opatrenia, ktoré sa vykonávajú tam, kde je riziko prekročenia limitných hodnôt pre tuhé častice PM₁₀, aby sa riziko znížilo o obmedzilo trvanie jeho výskytu. Je to:

Akčný plán pre katastrálne územia Prešov, Solivar, Šalgovik a Lubotice Všeobecne záväzná vyhláška Krajského úradu životného prostredia v Prešove č. 3/2005 z 2.maja 2005, ktorou sa vydáva akčný plán na zabezpečenie kvality ovzdušia, účinná od 1.6.2005.

Najkritickejšia situácia v znečistení ovzdušia na Východnom Slovensku je znečistenie tuhými emisiami, pri ktorých región dosahuje až 1,9-nasobne hodnoty ako celoslovensky priemer a v emisiách oxidu uhoľnatého, kde skúmaný región dosahuje 2,3-nasobne hodnoty ako celoslovensky priemer. Pričom emisie oxidu uhoľnatého sú zo základných ovzdušie znečisťujúcich látok jediným ukazovateľom, u ktorého dochádza k zhoršovaniu. Emisnú zaťaž ovplyvňujú predovšetkým energetické zdroje – kotolne a drevospracujúci priemysel. Celkovému znečisteniu ovzdušia prispieva intenzita automobilovej dopravy, ako aj sekundárna prašnosť.

Tabuľka č. 6: Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu ľudského zdravia a limitných hodnôt zvýšených o medzu tolerancie (MT) za rok 2008

Znečisťujúca látka	Ochrana zdravia											VHP2'		
	SO ₂		NO ₂		NO ₂ +MT		PM ₁₀		Pb	CO	Benzén	Benzén+M T	SO ₂	NO ₂
Doba spriemerovania	1 hod	24 hod	1 hod	1 rok	1 hod	1 rok	24 hod	1 rok	1 rok	8 hod ¹⁾	1 rok	1 rok	kizavy priem. ročný	kizavy priem. ročný
Limitná hodnota [$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$]	350	125	200	40	220	44	50	40	500	10000	5	7	500	400
(počet prekročení)	24	3	18		18		35		[$\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$]					
Prešov Solivarská			0	19,1	0	19,1	64	35,3		2532	1,3	1,3		0

Zdroj: www.shmu.sk

1) maximálna osemhodinová koncentrácia

2) limitné hodnoty pre výstražné hraničné prahy

Znečisťujúce látky, ktoré prekročili limitnú hodnotu sú zvýraznené hrubým písmom

Označenie výťažnosti: > 90 %, a 75–90 %, b 50–75 %, c < 50 % platných meraní

Na väčšine staníc počty prekročení dennej limitnej hodnoty na ochranu zdravia ľudí pre PM10 vzrástli v porovnaní s rokom 2007 viac ako 2-násobne a prekročili 24h limitnú hodnotu na stanici Prešov - Solivarská. Ostatné znečisťujúce látky neprekročili ani limitné ani cieľové hodnoty. Hlavne lokálne zdroje sú doprava, suspenzia a resuspenzia častíc z nedostatočne čistených komunikácií, stavenísk, skládok sypkých materiálov, vykurovanie domov tuhým palivom a poľnohospodárstvo.

Emisie

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Najväčšími producentmi emisii tuhých znečisťujúcich látok (TZL) v regióne Prešova sú malé zdroje znečisťovania ovzdušia (ZZO). Veľké ZZO sú najväčšími producentmi emisii SO₂. Najvýznamnejším zdrojom emisii CO a NO_x v regióne je cestná doprava. V poslednom období v regióne Prešova zaznamenávame pokles emisii znečisťujúcich látok do ovzdušia, kde najvýznamnejším dôvodom je pokles priemyselnej produkcie po roku 1989. Pokles emisii má však ďalšie dve príčiny:

1. prechod z hnedého uhlia, dreveného uhlia a ťažkej ropy na vysokoakostné fosílné palivá – konkrétne zemný plyn,
2. zavedenie vyspelejších technológií (napr. zmena automobilového parku v prospech vozidiel vybavených riadeným katalyzátorom, separácia tuhých častíc a odsírovanie).

Tabuľka č. 7: Poradie najväčších znečisťovateľov v regióne Prešova podľa množstva jednotlivých druhov emisií za rok 2007

Tabuľka poradia najväčších znečisťovateľov podľa množstva jednotlivých emisií			
Tabuľka č. - 01: Tuhé znečisťujúce látky (TZL) 2007			
Prevádzkovateľ	Okres	TZL (t)	Podiel na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (%)*
KRONOSPAN SK s.r.o. Ľubotice	Prešov	172,969	40,75
IS - Iom Maglovec, a.s., Vyšná Šebastová	Prešov	9,402	2,21
Tabuľka č. - 02: Oxid siričitý (SO ₂) 2007			
Prevádzkovateľ	Okres	SO ₂ (t)	Podiel na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (%)*
Fecupral s.r.o. - plynová kotolňa	Prešov	3,637	-
MO SR - Posádková správa budov	Prešov	2,837	-
Tabuľka č. - 03: Oxidy dusíka (NO _x) 2007			
Prevádzkovateľ	Okres	NO _x (t)	Podiel na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (%)*
KRONOSPAN SK s.r.o. Ľubotice	Prešov	106,44	6,32
SPRAVBYT a.s. Prešov	Prešov	42,30	2,51
Tabuľka č. - 04: Oxid uhoľnatý (CO) 2007			
Prevádzkovateľ	Okres	CO (t)	Podiel na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (%)*
KRONOSPAN SK s.r.o. Ľubotice	Prešov	471,231	26,64
SPRAVBYT a.s. Prešov	Prešov	16,300	0,92
Tabuľka č. - 05: Organické plyny a pary (TOC) 2007			
Prevádzkovateľ	Okres	TOC (t) *	Podiel na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (%)*
Polygraf print s.r.o.	Prešov	42,59	14,74
Slovnaft a.s.	Prešov	25,23	8,73
Gohr s.r.o.	Prešov	18,90	6,54
IK Steel s.r.o.	Prešov	10,69	3,70

Zdroj: Informácia o kvalite ovzdušia, podiele jednotlivých zdrojov na znečisťovaní ovzdušia, programoch na zlepšenie kvality ovzdušia a akčných plánoch v Prešovskom kraji za rok 2007, KÚŽP Prešov

Vývoj emisií tuhých znečisťujúcich látok a emisií oxidu siričitého

Od roku 1990 je zaznamenaný plynulý pokles **emisií tuhých znečisťujúcich látok**. Príčinou klesajúceho trendu emisií SO₂ od roku 1996 bolo zníženie spotreby hnedého, čierneho uhlia a ťažkého vykurovacieho oleja a používanie nízkosírných vykurovacích olejov, ako aj inštalovanie odsírovacích zariadení u veľkých energetických zdrojov. Mierny kolísanie emisií SO₂ v rokoch 2001 a 2003 bolo ovplyvnené ich čiastočnou alebo úplnou prevádzkou, kvalitou spaľovaných palív a objemom výroby. V roku 2004 bol zaznamenaný pokles emisií SO₂ v dôsledku spaľovania nízkosírných vykurovacích olejov v čoraz väčšej miere. Mierny nárast tuhých látok bol spôsobený zvýšením spotreby dreva v sektore malé zdroje (domácnosti).

Vývoj emisií oxidov dusíka

Emisie oxidov dusíka (NO_x) vykazovali v období 1990 - 2004 mierny pokles. Tento trend bol z časti narušený v roku 1995, keď bol zaznamenaný mierny nárast, čo súviselo so zvýšenou spotrebou zemného plynu. V roku 1996 bol opäť zaznamenaný pokles emisií oxidov dusíka v dôsledku zmeny emisného faktora zohľadňujúceho aktuálny stav techniky a technológie spaľovacích procesov. Znižovanie spotreby tuhých palív viedlo k ďalšiemu poklesu emisií NO_x od roku 1997. V období rokov

2002 - 2003 sa na znížení emisii výrazné prejavila denitrifikácia u veľkých energetických zdrojov. V roku 2004 je trend emisii bez výraznejších zmien.

Vývoj emisii oxidu uhľnatého

Emisie oxidu uhľnatého CO mali od roku 1990 klesajúcu tendenciu, ktorá bola zapríčinená najmä znížením spotreby a zmenou zloženia paliva vo sfére malospotrebiteľov. Vývoj poklesu emisii CO z veľkých zdrojov bol len mierny. Na celkových emisiách sa najvýznamnejšie podieľa priemysel zaoberajúci sa výrobou a spracovaním železa a ocele. Zníženie emisii CO v roku 1992 bolo spôsobené práve poklesom objemu výroby v tomto type priemyslu. Po jeho náraste v roku 1993 na úroveň z roku 1989 sa úmerné zvýšili aj emisie CO. V roku 1996 nastal opäť mierny pokles emisii oxidov uhlíka, ako následok účinkov opatrení na obmedzovanie emisii CO v najvýznamnejšom zdroji tohto sektora (výroba železa a ocele). Kolísanie emisii v rokoch 1997 až 2003 súvisí s množstvom vyrobeného železa ako aj spotrebou paliva. V roku 2004 emisie CO vzrástli, a to hlavne u veľkých zdrojov, zároveň však v sektore cestná doprava poklesli. Pokles emisii v sektore cestná doprava súvisí s poklesom spotreby benzínov ako aj s pokračujúcou obnovou vozidlového parku generácie novými vozidlami, vybavenými trojcestným riadeným katalyzátorom.

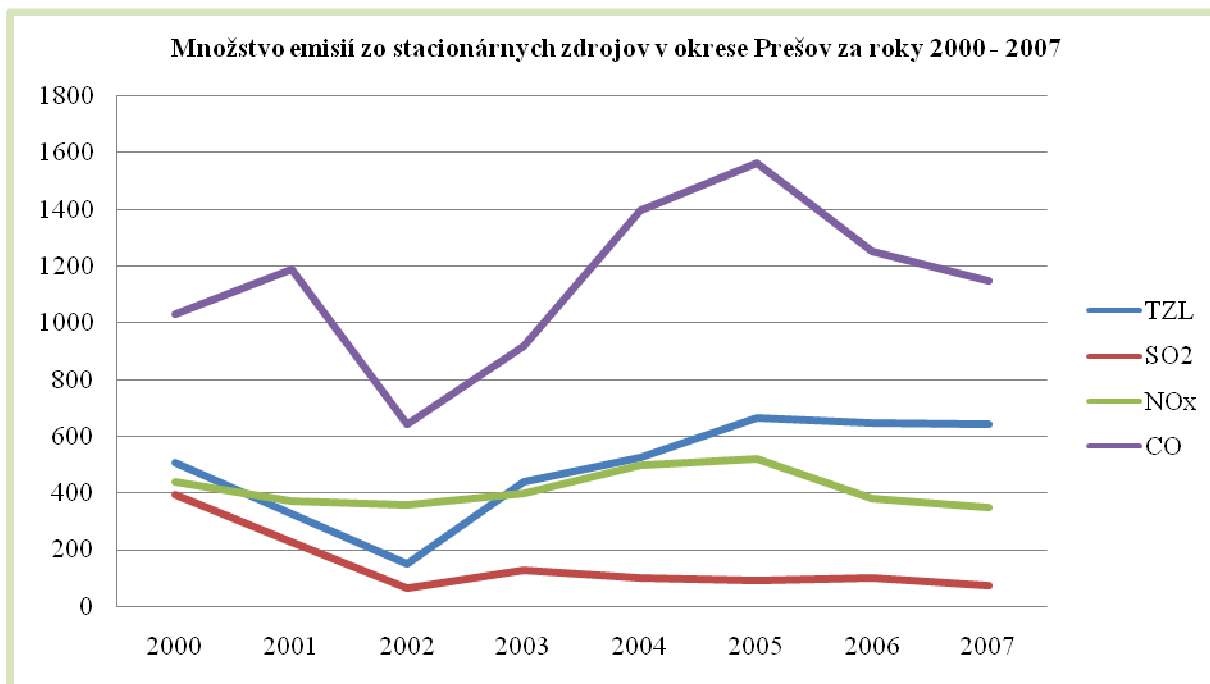
Tabuľkové a grafické znázornenie popísaného stavu sa nachádza v nasledujúcej tabuľke a dvoch grafoch.

Tabuľka č. 8: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v okresoch Prešov a Sabinov za roky 2000 - 2007

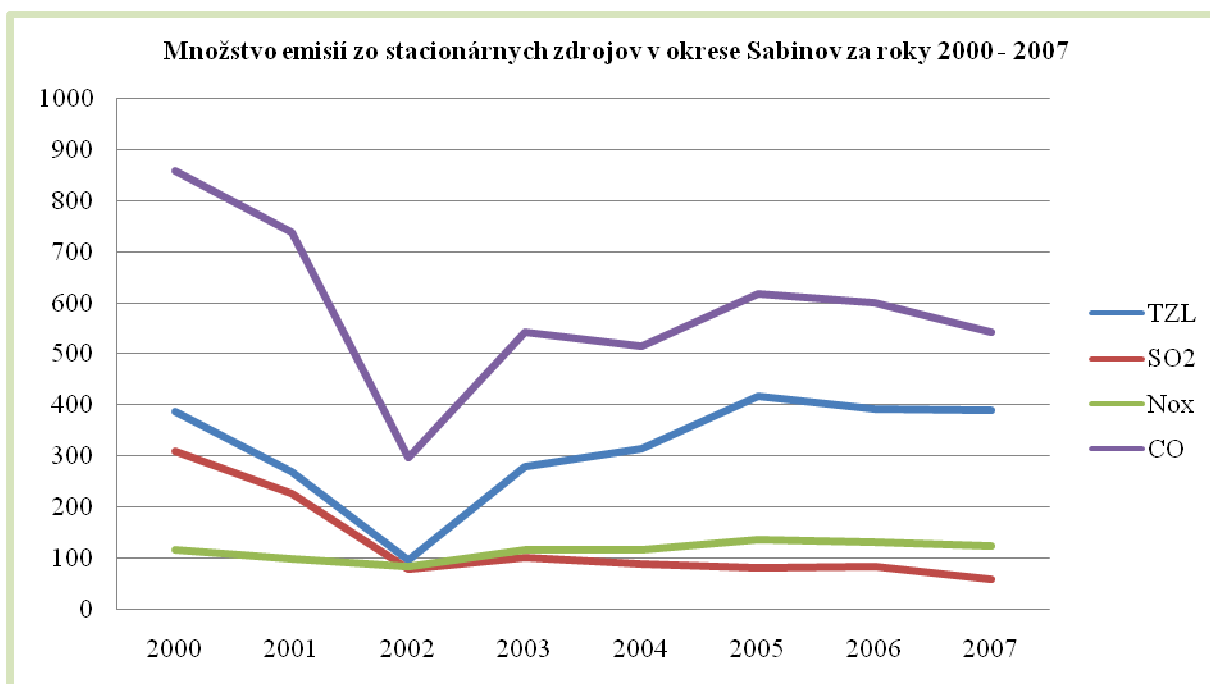
Emisie zo stacionárnych zdrojov v území okresov Prešov a Sabinov za roky 2000 - 2007								
Okres	Emisie [t/rok]				Merné územné emisie [t/rok.km ²]			
Rok	TZL	SO ₂	NO _x	CO	TZL	SO ₂	NO _x	CO
Prešov 2000	507	392	441	1029	0,543	0,420	0,472	1,102
Sabinov 2000	385	308	116	858	0,796	0,637	0,240	1,774
Prešov 2001	329	227	373	118	0,352	0,243	0,400	1,272
Sabinov 2001	268	225	99	737	0,554	0,466	0,205	1,523
Prešov 2002	151	66	358	642	0,16	0,07	0,38	0,69
Sabinov 2002	96	78	83	297	0,20	0,16	0,17	0,61
Prešov 2003	438	127	401	919	0,74	0,14	0,43	0,98
Sabinov 2003	278	101	117	543	0,57	0,21	0,24	1,12
Prešov 2004	525	103	499	1393	0,57	0,11	0,54	1,50
Sabinov 2004	314	88	117	514	0,65	0,18	0,24	1,06
Prešov 2005	666	91	522	1562	0,72	0,10	0,56	1,69
Sabinov 2005	416	81	137	617	0,86	0,17	0,28	1,28
Prešov 2006	648	100	382	1251	0,70	0,11	0,41	1,35
Sabinov 2006	392	84	131	600	0,81	0,17	0,27	1,24
Prešov 2007	642	73	349	1146	0,69	0,08	0,37	1,23
Sabinov 2007	389	58	124	543	0,80	0,12	0,26	1,12

Zdroj: www.shmu.sk

Graf č. 12: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v okrese Prešov za roky 2000 - 2007

Graf č. 13: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v okrese Sabinov za roky 2000 - 2007

Imisie

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Najvyššie hodnoty lokálneho znečistenia ovzdušia sa zvyčajne vyskytujú v priestoroch kumulácie zdrojov a činnosti spôsobujúcich znečistenie ovzdušia plošne zahŕňajúcej koncentráciu osídlenia, priemyselných plôch a dopravy. Najvýraznejší podiel na znečistení ovzdušia má prašnosť, úroveň znečistenia ovzdušia oxidom siričitým a oxidmi dusíka je výrazne nižšia. Úroveň znečistenia

ovzdušia oxidom siričitým a ma dlhodobu klesajúci trend. Úroveň znečistenia ovzdušia sa v niektorých prípadoch pohybovala i nad hodnotami príslušných limitných hodnôt.

V oblasti Prešova, rovnako i celom regióne sa v zvýšenej miere na znečistení ovzdušia podieľajú najmä koncentrácie PM10 (tuhe častice do veľkosti 10µm) rozptýlené v prízemnej vrstve ovzdušia.

Zhodnotenie lokálneho znečistenia ovzdušia je zamerané na kvalitu ovzdušia v sídlach a je jedným z rozhodujúcich indikátorov kvality životného prostredia. Na území Prešova sa nachádza 1 lokálne monitorovacia stanica Prešov – Solivar (niekedy aj Prešov – Sídlisko III). Hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia na území Prešova majú kotle, automobilová doprava a sekundárna prašnosť. Podľa výsledkov merania lokálneho znečistenia ovzdušia v Prešove neboli na lokálnej automatizovanej stanici prekročené imisné limity základných znečisťujúcich látok, t.j. poletavý prach, SO₂, NO_x, CO. V sledovanej lokalite ma najväčší podiel na znečistení ovzdušia prašnosť a oxidy dusíka.

Environmentálny ukazovateľ – kvalita pôdy

Pôdne typy a druhy

Zdroj: Atlas Krajiny SR, <http://globus.sazp.sk/atlassr/>, 2009

Zdroj: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy, http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx, 2009

Zdroj: Pôdohospodársky poradenský systém, <http://www.agroporadenstvo.sk/>, 2009

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfofenetickej i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Nižšími kategóriami klasifikačného systému pôd sú subtyp, varieta, forma.

Z pohľadu pôdných typov na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. prevažuje výskyt typu *Kambizeme*. V povodí Svinky a Malej Svinky sa vyskytuje pôdny typ *Fluvizeme*. Zo severozápadu (pohoria BACHUREŇ a Branisko) do homogénnej plochy *Kambizeme* zasahujú plochy pôdných typov *Kambizeme – Modálne a Kambizeme - Podzolové, Podzoly, Rendziny a Pararendziny*. Na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nachádzajú aj malé plochy *Luvizeme, Hnedozeme a Čiernica*. Nasledujúca tabuľka zobrazuje rozloženie pôdných typov podľa jednotlivých obcí tvoriacich Partnerstvo BACHUREŇ, o.z.

Tabuľka č. 9: Typy pôd v obciach Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Pôdne typy a ich produkčný potenciál (0-100)	Kambizeme	Fluvizeme	Kambizeme - Modálne	Kambizeme - Podzolové	Podzoly	Rendziny	Pararendziny	Luvizeme	Hnedozeme	Čiernica
Bertotovce										
Fričovce										
Hendrichovce										
Hermanovce										
Lažany										
Lípovce – Lačnov										
Šindliar										
Štefanovce										
Jarovnice										
Renčišov										
Uzovské Peklňany										
Uzovský Šalgov										

Zdroj: Atlas Krajiny SR, <http://globus.sazp.sk/atlassr/>, 2009

Tabuľka č. 10: Ekologická a agronomická charakteristika typov pôd v obciach Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Typ pôdy Rozloženie v území	Ekologická charakteristika	Agronomická charakteristika
Kambizeme Bertotovce, Fričovce, Hendrichovce, Hermanovce, Lažany, Lipovce – Lačnov, Šindliar, Štefanovce, Jarovnice, Renčičov, Uzovské Pekľany, Uzovský šalgov	<p>Kambizeme sa produkčne a ekologicky uplatňujú v stredných a vyšších nadmorských výškach. Z ekologického hľadiska sú to pôdy cenné pre svoju nezastupiteľnú schopnosť zadržiavať a akumulovať zrážkové vody a tiež pre svoje filtračné vlastnosti. Vzhľadom na ich výskyt v svahovitých polohách sú často erodované a tým aj ohrozujúce povrchové vodné zdroje. Pri znečistení ťažkými kovmi je predpoklad ich vysokého transportu do pestovaných rastlín (vzhľadom na kyslú reakciu týchto pôd).</p>	<p>Kambizeme sú stredne úrodné pôdy, vhodné len pre užší sortiment poľnohospodárskych plodín. Vhodné sú najmä na pestovanie jačmeňa a raže ak ide o elúviá, oblasť flyšových pieskocov, alebo viate piesky Záhorskej nížiny. Na hlbších svahovitých delúviách a elúviách sa darí lucerne, maku, repke olejnej, cukrovej repe. Kyslé variety hlbších kambizemí vyhovujú zemiakom a konope. Vhodnými plodinami sú aj ľan, šošovica a vika siata. Pšenici a kukurici sa darí len v najteplejších oblastiach ich výskytu, za predpokladu že ide o pôdy dostatočne hlboké (nad 0,6 m) a slabo kamenité.</p>
Fluvizeme Bertotovce	<p>U fluvizemí je dôležitý pravidelný monitoring na kontamináciu týchto pôd, pretože potenciálne kontaminované podzemné vody alúvií ale aj samotné povodňové kaly pochádzajú z rôznych zdrojov (prítokov). Ekopriestor fluvizemí je pre nás významný najmä ako potravinová základňa a zásobareň vôd.</p>	<p>Pôvodným prirodzeným porastom fluvizemí boli v minulosti lužné lesy a nivné lúky. Skultúrne fluvizeme majú rôznorodé chemické a fyzikálne vlastnosti. Môžu byť kyslé až alkalické, piesočnaté až ílovité, silikátové, aj karbonátové. Obsah humusu a živín aj napriek svetlosti A-horizontu môže byť najmä na širších alúviách dosť vysoký z dôvodu občasného naplavovania humifikovaných organických látok počas povodní. Navyše sa organické látky nachádzajú aj v podpovrchových horizontoch a vrstvách fluvizemí, kde postupne vyznievajú s hĺbkou. Fluvizeme majú teda rôznu bonitu. Môžu byť veľmi úrodné, ale tiež aj neplodné. Na hlbokých hlinitých a ťažších fluvizemiach s podzemnou vodou hlbšie ako 1,5 m sa dobre darí obilninám, technickým plodinám a tiež okopaninám. Piesčitejšie druhy fluvizemí sú po dôkladnej kultivácii vhodné pre pestovanie zeleniny a krmovín, hlavne ďateľovín. Na tieto plodiny možno využiť aj fluvizeme kultizemné glejové. Fluvizeme modálne a kultizemné karbonátové sú pri priaznivých klimatických podmienkach vhodné aj na pestovanie pšenice a jačmeňa, na nekarbonátových variantoch fluvizemí možno úspešne pestovať konope a ľan.</p>
Podzoly Lipovce – Lačnov, Šindliar	<p>Podzoly sú významným stabilizátorom vegetácie vo vysokohorskom prostredí. Sú dôležité ako producent biomasy. Vzhľadom na svoju polohu vo vrcholových partiách Karpatského oblúka ich mimoriadne dôležitou funkciou pri ochrane životného prostredia je zachytávanie a filtrácia emisných látok, transportovaných ovzduším k nášmu územiu.</p>	<p>Obhospodarovanie a poľnohospodárske využívanie podzolov je vzhľadom na ich vlastnosti dosť nákladné a nerentabilné. Sú to pôdy kyslé, s nenasýteným sorpčným komplexom v celom profile ($pH/H_2O < 5$, $V < 30\%$), s nedostatkom vápnika a ostatných živín, prevažne sú textúrne ľahké a silne kamenité, často sú vyvinuté na strmších svahoch. Pri ich zúrodňovaní vo vhodnejších podmienkach sa odporúča opa-trné a postupné prehľbovanie ornice a podryvanie podorničných vrstiev pre zvýšenie mikrobiálnej činnosti a uvoľňovanie živín z vyplavených nerozpustných zlúčenín. Podzoly sú vhodné na pestovanie raže, zemiakov, lupiny a iných menej náročných plodín. Celkovo sú to málo produktívne pôdy zemiakárskej a krmovinárskej výrobnjej oblasti. Odporúča sa ich zalesňovanie, alebo ich využitie ako dočasné lúky a pasienky. Len podzoly s minimom uvedených negatív možno po príslušných agromelioračných opatreniach použiť aj ako ornú pôdu.</p>
Rendziny Lipovce - Lačnov	<p>Tvorba humusu u rendzín je v dôsledku malého podielu nerozpustných minerálov podstatne pomalšia ako u iných pôdných typov a navyše sú vyvinuté často vo veľmi členitom reliéfe. Vyžadujú si preto zvýšenú pozornosť pri protieróznej ochrane. Dôležitá je ich stabilizácia vhodným trvalým vegetačným krytom. Pre puklinový charakter pôdotvorného substrátu sú najmä horské rendziny značne výsušnými pôdami. Na druhej strane sú vápence a dolomity významnou zásobárnou podzemných vôd. Ekologický prístup si vyžadujú pôdotvorné substráty rendzín aj z toho dôvodu, že sú významnou priemyselnou surovinou.</p>	<p>Vo vyšších horských oblastiach sú plytkšie štrkovité rendziny poľnohospodársky využívané len ako pasienky. Dostatočne hlboké humózne rendziny nižších polôh môžu byť aj dobrými pšeničnými pôdami a možno na nich úspešne pestovať plodiny náročnejšie na obsah vápnika, ako sú ďateľoviny, ovocné stromy (čerešňa, vlašský orech) a pod. Hlbšie rendziny sú vhodné aj pre pestovanie lucerny, maku, repky olejnej a krmnej mrkvy, v nižších polohách sa darí aj kukurici a fazuli. Slabo a stredne štrkovité pôdy možno využiť ako ovocné sady. Limitačnými faktormi agronomického využívania rendzín sú klimatické pomery dané nadmorskou výškou, plytkosť pôd, skeletovitosť a členitosť reliéfu.</p>

<p>Luvizeme Bertotovce, Hermanovce, Jarovnice, Uzovský Šalgov</p>	<p>Luvizeme boli ešte do nedávna predovšetkým lesnými pôdami. K rozsiahlemu vyklčovaniu lesov došlo len pred niekoľkými desiatkami, resp. sto rokmi. Preto ich považujeme za menej skultúrené pôdy. Sú málo biologicky oživené, často povrchovo zamokrené s relatívne nevhodnými fyzikálnymi vlastnosťami. Majú nižšie obsahy a horšiu kvalitu humusu. Ich ekologický potenciál je stredný až nízky.</p> <p>V minulosti sme luvizeme nazývali ilimerizované pôdy. Pod týmto názvom boli vždy synonymom horších pôd. Vzhľadom na ich geografickú polohu môžu trpieť eróziou. Taktiež sú náchylné na utuženie najmä v podornici. Niekedy sú zamokrené a to od povrchu (v dôsledku nižšej priepustnosti B-horizontu).</p>	<p>Luvizeme sú menej úrodné slabo kyslé až kyslé pôdy a aby poskytovali dobré úrody treba ich predovšetkým vartniť a dostatočne hnojiť. Vyhovujú menšiemu sortimentu poľnohospodárskych plodín. Sú vhodné pre pestovanie raže a to aj oglejené subtypy, avšak len vtedy keď nie sú zamokrené stagnujúcou povrchovou vodou. Sú vhodné aj na pestovanie repky olejnej, konope, ďateliny a ak sú vyvinuté na sprašových sedimentoch, tak aj kukurice (nesmú však byť kyslé a treba ich dobre hnojiť). Ak vznikali na sprašových hlinách sú vhodné pre pšenicu, avšak aj k tejto plodine ich treba dobre hnojiť a vápniť. Keď majú E-horizont hlbšie ako 0,4 m sú v suchšom roku vhodné aj na pestovanie zemiakov a kŕmnej repy. Nesmú však byť ani sezónne zamokrované. Sú vhodné aj pre ľan, fazuľu (pri dostatočnom hnojení organickými hnojivami) a ďatelinu lúčnu.</p>
<p>Hnedozeme Hermanovce, Jarovnice</p>	<p>Hnedozeme majú stredný až vysoký pozitívny ekologický potenciál, relatívne dobre tvoria biomasu (najmä keď sú hnojené). V Bt-horizonte majú hnedozeme 1,2-2,0-krát viac ílovitých častíc v porovnaní s ornitou. Preto niektoré hnedozeme majú hlinitú ornicu, ale ílovitohlinitú podornicu, čo sa pozitívne prejavuje na vododržnosti pôdy. V suchých obdobiach sú náchylné na veternú eróziu a počas privalových zrážok môžu byť poškodzované aj vodnou eróziou. Pretože podzemná voda je u nich obyčajne hlboko nie sú príliš "nebezpečné" z hľadiska znečistenia vodných zdrojov vyplavovaním látok z pôdneho profilu.</p>	<p>Hnedozeme majú dobrú pútačiu schopnosť a obsahujú aj dosť živín, takže patria medzi naše agronomicky najvhodnejšie pôdy. Sú to úrodné pôdy, ktoré vyhovujú širšiemu sortimentu rastlín. Keď sa dodržiavajú správne zásady obhospodarovania, stáva sa z nich dobrý produkčný typ, vhodný pre pestovanie väčšiny bežných poľnohospodárskych plodín – najmä obilnín. Sú po černoziach a čierniciach našimi najúrodnejšími pôdami, umožňujúcimi značnú pružnosť osevného postupu. Za dobré "pšeničné pôdy" môžeme považovať hnedozeme na sprašiach a hnedozeme na sprašových hlinách, avšak len pri intenzívnom hnojení a vápnení. Na hnedozemiach sa darí aj kukurici, tabaku, repke olejnej, ale aj cukrovej repe, maku, lucerne a ľanu. Vzhľadom na nedostatok humusu a často aj pomerne plytký humusový horizont je dôležité, aby sa na nich pravidelne pestovali viacročné krmoviny. Sú vhodné aj na založenie sádov, najmä tam, kde povrchové vrstvy sú štrkovité. Darí sa na nich aj hrachu (ak sú dostatočne hlboké a nie sú ťažké a kyslé), ale aj fazuľu a to pri dostatočnom kyprení a organickom hnojení.</p> <p>Vzhľadom na nižšiu stabilitu humusu sú hnedozeme zraniteľné z hľadiska zachovania obsahu a kvality pôdnej organickej hmoty. Pri hospodárení treba starostlivo usilovať o aspoň vyrovnanú bilanciáciu organických látok. Ak sú na svahoch, treba ich chrániť aj proti erózii. Stáva sa, že sú erodované až na pôdotvorný substrát.</p>
<p>Čiernica Jarovnice</p>	<p>Niektoré subtypy čiernic sú našimi najúrodnejšími pôdami. Z ekologického hľadiska sú preto mimoriadne významné ako potravinová základňa a často tiež ako významná zásobáreň podzemných vôd. Z toho dôvodu podobne ako u fluvizemí je dôležitý pravidelný monitoring na kontamináciu týchto pôd a zmenu ich vlastností pôsobením prírodných, ale najmä antropogénnych činiteľov.</p>	<p>Subtypy čiernic sa líšia svojou úrodnosťou a to často až extrémne. Subtypy čiernic blízke typickému vývoju (najmä ak sú karbonátové a s hlinitou textúrou – spolu s kvalitným humusom spolupôsobia aj na priaznivú štruktúru pedonu) sú našimi najúrodnejšími pôdami vhodnými pre široký rozsah náročných plodín. Hydromorfnejšie subtypy čiernic už majú vážne limitácie aj v úrodnosti, aj v rozsahu pestovaných plodín. Tie sa znásobujú ak ide o kombináciu glejových a salinických subtypov.</p>

Zdroj: Pôdohospodársky poradenský systém, <http://www.agroporadenstvo.sk/>, 2009

Na základe zistených údajov o druhoch pôdy môžeme konštatovať, že územie Partnersva Bachure, o.z. je charakteristické rôznorodým rozložením úrodných a neúrodných druhou pôd, čo vylučuje intenzívnejšie využívanie územia ako významnej poľnohospodárskej krajiny.

Ďalšími ukazovateľmi kvality pôdy na území Partnerstva BACHUREŇ o.z. sú zrnitosť pôdy, vlhkosť režim pôdy, ratenčná schopnosť pôdy, kyslosť pôdy a množstvo obsiahnutého humusu v pôde.

Podľa kategorizácie zrnitosti pôdy na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. prevláda trieda zrnitosti *hlinitá*. Tá je spojená s rozložením pôdneho typu Kambizem. V povodí rieky Svinka a na svahoch Braniska a Bachurne sa nachádzajú oblasti s triedou zrnitosti *piesočnato – hlinitá*. V povodí rieky Malá Svinka v blízkosti obce Lažany sa nachádza oblasť s triedou zrnitosti *ílovito – hlinitá*. Územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. patrí do vlhkostného režimu *vlhký*. Obce Uzovský Šalgov, Jarovnice, Lažany a Bertotovce ležia na hranici stretu dvoch vlhkostných režimov *vlhký* a *mierne vlhký*.

Z hľadiska priepustnosti a ratenčnej schopnosti pôdy sa pôda na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. pohybuje v troch úrovniach. Ide o pôdy so *strednou, strednou až veľkou a veľkou* priepustnosťou a ratenčnou schopnosťou.

Z pohľadu kyslosti pôdy je pôda na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. prevažne kyslá. Alkalickú pôdu v rozpätí pH 7, 3 – 7,8 čo predstavuje *slabo a stredne alkalickú pôdu* nájdeme na území obce Jarovnice a Lažany. Malé územie slabo alkalickej pôdy sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce. Tento jav je spojený s výskytom minerálneho prameňa a jeho priesakom do pôdy. Kyslá pôda v rozpätí pH 5,5 – 5,0 – 4,5, čo predstavuje *stredne – veľmi silno a extrémne kyslú pôdu* sa nachádza na väčšine územia. Územie s kyslosťou pôdy v rozpätí pH 6 a 6,5, čo predstavuje slabo kyslú a neutrálnu pôdu, sa nachádza v katastri obce Uzovské Pekľany.

Z pohľadu obsahu humusu v pôde sa jedná o územie s nízkym obsahom humusu (<1,8%). Stredný obsah humusu (1,8% – 2,3 %) majú čiastočne pôdy v katastrálnych územiach obcí Jarovnice a Hermanovce.

Environmentálny ukazovateľ - environmentálne záťaž

Podľa údajov zo Slovenskej agentúry životného prostredia a jej Informačného systému o stave životného prostredia sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. nachádzajú environmentálne záťaž uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 11: Environmentálne záťaž na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Všeobecné údaje		Charakteristika prírodných pomerov		Kategorizácia EZ		Zrealizovaný monitoring
Obec	Názov lokality EZ	Hydrogeologická charakteristika	Kategória prirodzenej ochrany	Kategória rekultivovanej záťaž	Popis rekultivovanej záťaž, alebo stav sanovanej záťaž	
Hendrichovce	Skládka KO	Územie je odvodňované Libešanským potokom	Žiadna prirodzená ochrana – ohrozenie podzemnej vody veľmi vysoké (A), vysoké (B)	REK – 2c	Rekultivovaná skládka prevádzkovaná za osobitných podmienok, t.j. nespĺňajúca kritériá nar. vlády č. 606/1992 Zb. a neskorších predpisov, prevádzkovaná najviac do 31.7.2000	lokality nie je monitorovaná
Fričovce	ČS PHM (západný okraj obce)	Územie je odvodňované riekou Sninka, s ktorou je v hydraulickej spojitosti.	b) priemerná prirodzená ochrana - ohrozenie podzemnej vody stredné (C)	SAN-1b	Sanácia je ukončená. Neplánuje sa vykonanie ďalších prieskumných a sanančných prác, v ideálnom prípade je lokalita monitorovaná.	údaje o monitoringu lokality nie sú dostupné

Zdroj: Slovenská agentúra životného prostredia, Informačný systém o životnom prostredí, 2009

Na základe vyššie uvedených zdrojov environmentálnych záťaž nachádzajúcich sa na území Partnerstva BACHUREŇ je možné konštatovať, že do veľkej miery sú ich pôsobením ohrozené podzemné vody a ich kvalita z dôvodu možného presakovanie kontaminácie. Rovnako je takto ohrozená aj kvality hlavne poľnohospodárskej pôdy. Na území Partnerstva BACHUREŇ, sa nenachádzajú žiadne väčšie zdroje znečisťovanie ovzdušia. Kvalitu ovzdušia vzhľadom na blízkosť mesta Prešov, možno hodnotiť podľa stavu zisteného monitoringom na území mesta. Z tohto pohľadu je najväčším možným znečisťovateľom

územía firma Kronospan SR, s.r.o. Menšie (sezónne) znečistenie ovzdušia na území je spôsobené spaľovaním tuhých palív (drevo, uhlie) za účelom vykurovania domácnosti počas vykurovacej sezóny.

Využitie územia a pôdneho fondu

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Zdroj: Atlas Krajiny SR, <http://globus.sazp.sk/atlassr/>, 2009

Celková výmera územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. je 12292,5 ha. Z tabuľky Celková výmera územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. vyplýva, že väčšiu plochu zaberá poľnohospodárska pôda, a to 54,72% z celkovej výmery územia. Z toho orná pôda zaberá 35%, čo predstavuje plochu o rozlohe 1865,7 ha. Trvalé trávnaté porasty zaberajú 61% a záhrady a ovocné sady majú spoločný minimálny podiel na poľnohospodárskom využívaní pôdy. Spolu zaberajú 4% celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy.

Nepoľnohospodárska pôda zaberá 45,28 %, čo predstavuje plochu o rozlohe 5566 ha z celkovej výmery územia partnerstva BACHUREŇ, o.z. Zo svojou rozlohou 4657,7 ha, dominujú lesné pozemky. Vodné plochy zaberajú 171,5 ha a ostatné plochy 329,7 ha. Zastavaná plocha a nádvorcia zaberajú 7,31 % nepoľnohospodárskej pôdy v rámci územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

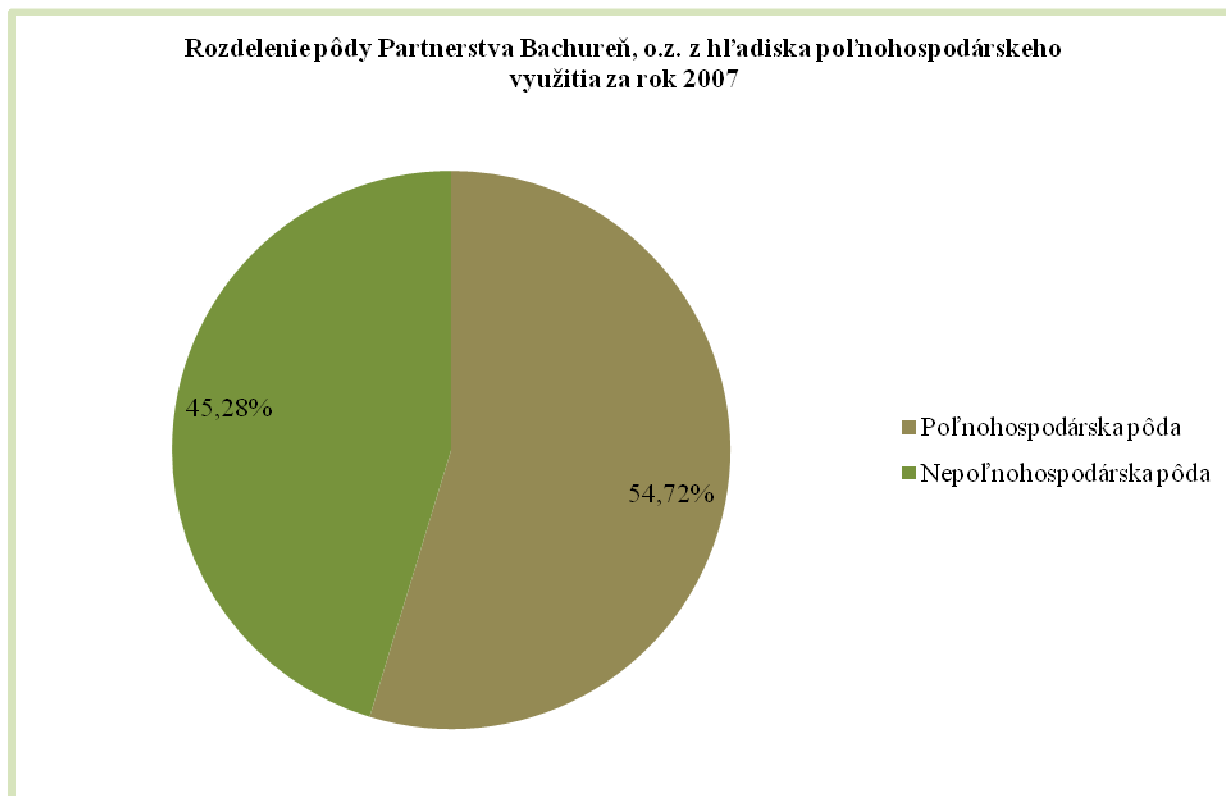
Z uvedených údajov vyplýva, že značný podiel územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. zaberajú trvalo trávnaté porasty a lesné pozemky. Najväčšie lesné pozemky sa nachádzajú na katastrálnom území obce Lipovce, kde je ich rozloha oproti iným obciam dvoj a viacnásobná.

Tabuľka č. 12: Celková výmera územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. v ha za rok 2007

Okres	Názov územia	Celková výmera územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. v ha za rok 2007						
		spolu	poľnohosp. pôda	nepoľnohosp. pôda	v tom			
					lesný pozemok	vodná plocha	zast. plocha a nádvorie	ostatná plocha
PO	Bertotovce	849,1	553,3	295,9	215,3	23,9	35,0	21,6
	Fričovce	857,0	552,7	304,3	155,9	21,4	62,3	64,6
	Hendrichovce	422,4	269,9	152,5	103,9	15,4	20,1	13,1
	Hermanovce	1596,2	1017,6	578,6	501,9	11,4	56,8	8,5
	Lažany	131,3	103,8	27,4	9,8	2,5	10,0	5,1
	Lipovce	2237,4	1096,4	1141,0	1037,0	9,4	49,7	44,9
	Šindliar	1132,4	360,3	772,1	715,7	4,1	13,0	39,2
	Štefanovce	525,1	389,4	135,8	102,7	10,9	17,6	4,6
SB	Jarovnice	2017,0	1366,6	650,4	464,2	34,9	84,1	67,1
	Renčišov	886,1	347,7	538,4	492,5	9,1	12,0	24,8
	Uzovské Pekľany	995,5	368,2	627,3	572,6	12,2	26,5	15,9
	Uzovský Šalgov	642,9	300,5	342,5	286,1	16,2	19,8	20,3
Údaje za obce spolu		12292,5	6726,4	5566,0	4657,7	171,5	407,1	329,7

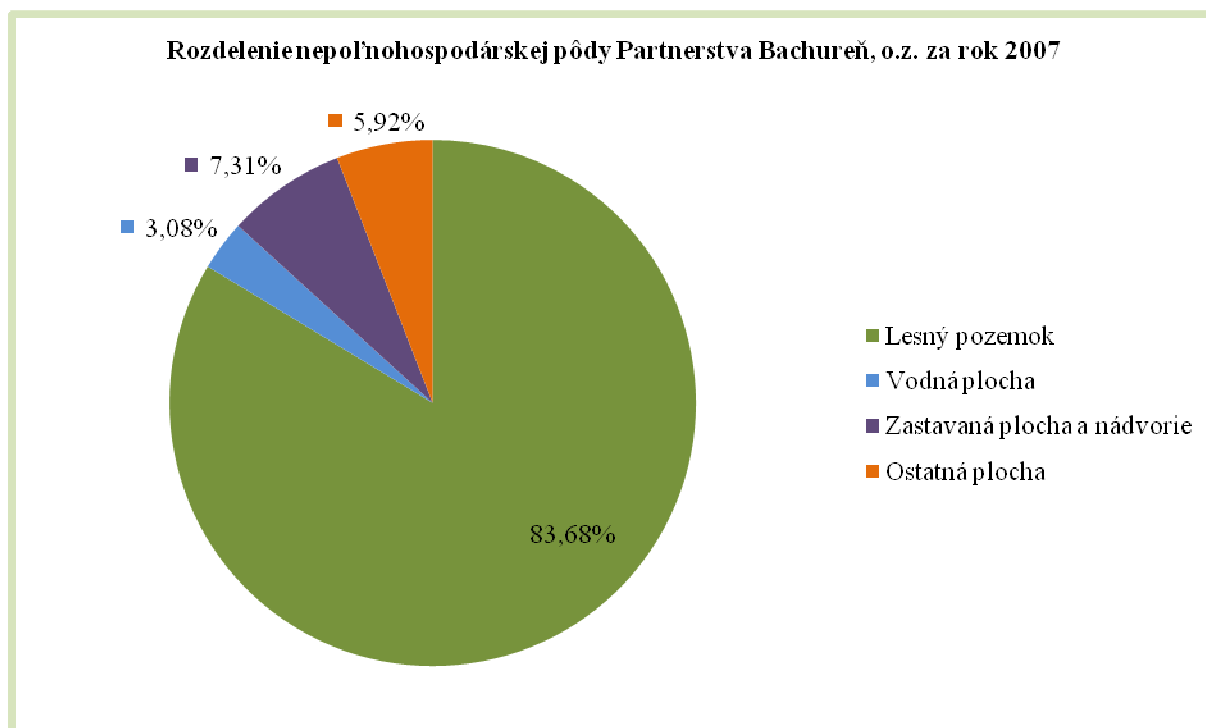
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Graf č. 14: Rozdelenie pôdy Partnerstva BACHUREŇ, o.z. z hľadiska poľnohospodárskeho využitia za rok 2007

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Graf č. 15: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy Partnerstva BACHUREŇ, o.z. za rok 2007

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Využitie lesných a vodných zdrojov, využitie poľnohospodárskej pôdy

Využitie poľnohospodárskej pôdy

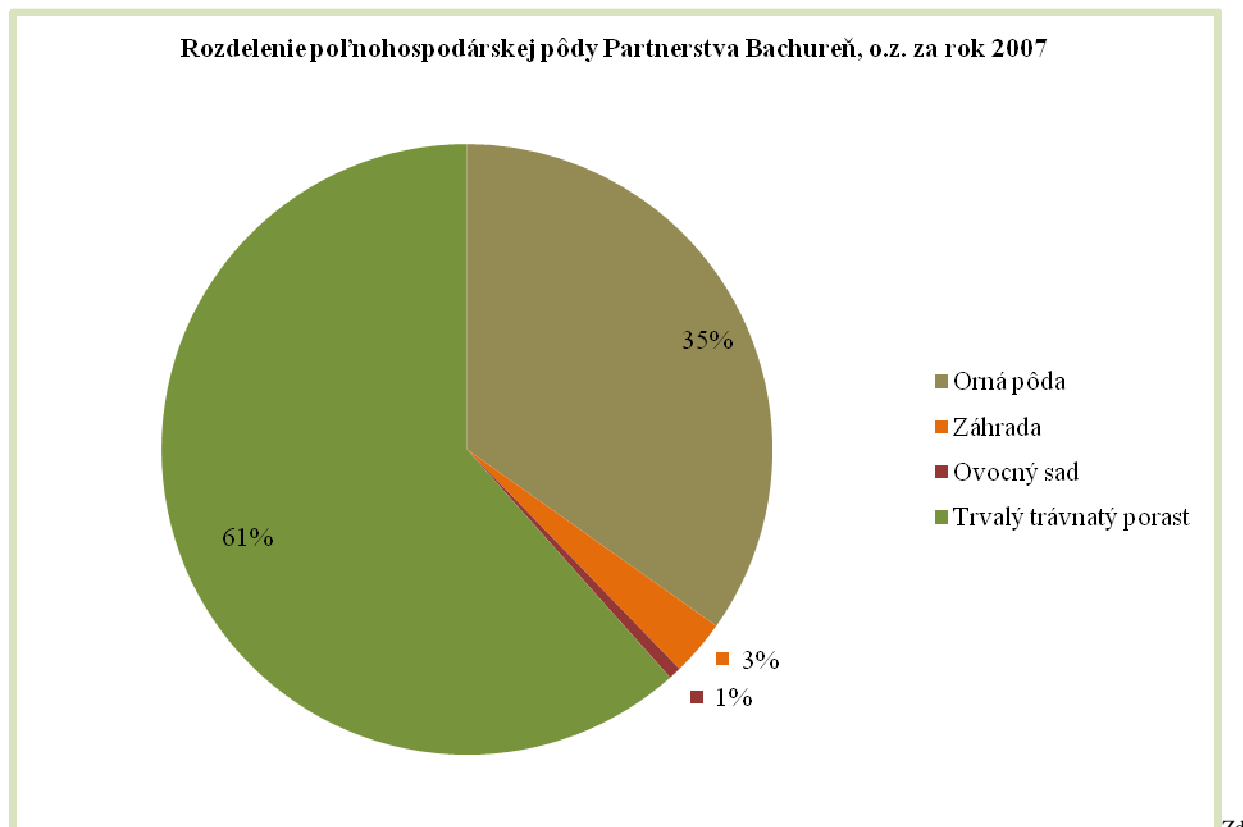
V nasledujúcej tabuľke a grafe je popísané štruktúralne rozdelenie a využívanie poľnohospodárskej pôdy na území partnerstva BACHUREŇ, o.z. Z uvedenej tabuľky a grafu je zjavné, že najväčšie využitie poľnohospodárskej pôdy je v podobe trvalých trávnatých pozemkov, čo do istej miery záleží aj od krajinej štruktúry územia, keďže to sa nachádza v prevažne pahorkatinovej až horskej krajinej štruktúre. Orná pôda tvorí 35% z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy v rámci územia a jej najväčšia rozloha je v obciach Hermanovce a Bertotovce, pričom spolu tvoria takmer 50% podiel z celkovej výmery ornice v rámci Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Tabuľka č. 13: Celková výmera územia Partnerstva BACHUREŇ, o.z. v ha za rok 2007

Okres	Názov územia	Poľnohospodárska pôda v ha za územie Partnerstva BACHUREŇ, o.z. v ha za rok 2007						
		spolu	v tom					
			orná pôda	chmeľnica	vinica	záhrada	ovocný sad	trvalý trávnatý porast
PO	Bertotovce	553,3	337,2	-	-	16,6	4,5	195,0
	Fričovce	552,7	181,8	-	-	11,9	5,3	353,8
	Hendrichovce	269,9	115,7	-	-	9,9	0,7	143,6
	Hermanovce	1017,6	572,8	-	-	26,2	2,3	416,3
	Lažany	103,8	47,5	-	-	7,0	2,0	47,3
	Lipovce-Lačnov	1096,4	221,9	-	-	16,6	1,6	856,2
	Šindliar	360,3	39,9	-	-	12,2	3,6	304,5
	Štefanovce	389,4	139,4	-	-	10,2	12,6	227,2
SB	Jarovnice	0,0	0,0	-	-	0,0	0,0	0,0
	Renčišov	347,7	9,4	-	-	11,3	0,4	326,7
	Uzovské Peklany	368,2	106,4	-	-	20,6	0,8	240,4
	Uzovský Šalgov	300,5	93,6	-	-	16,0	1,3	189,6
Údaje za obce spolu		5359,8	1865,7	-	-	158,4	35,3	3300,4

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Graf č. 16: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy Partnerstva BACHUREŇ, o.z. za rok 2007

roj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009

Využitie pôdneho fondu v rámci územia Partnerstvo BACHUREŇ, o.z. je do značnej miery ovplyvnené prírodnými podmienkami. Územie patrí do typu poľnohospodárskej krajiny s pomerne dlhým vegetačným obdobím so silnou potenciálnou vodnou eróziou pôdy. Ide o poľnohospodársku krajinu s malou potrebou doplnkovej vlahy. Pre územie je charakteristický výskyt chladnej zimy.

Najviac pestovanými plodinami v tejto oblasti sú: jačmeň, pšenica, okopaniny a kukurica. Chov zvierat je zameraný predovšetkým na hovädzí dobytok a chov oviec s menším podielom chovu ošípaných.

Využitie lesných zdrojov

Lesný pôdny fond na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. zaberá 37,89% z celkovej výmery územia, čo predstavuje plochu o rozlohe 4657,7 ha. Najväčšia rozloha lesných porastov sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce – 1037 ha. Najmenšiu výmeru lesných pozemkov má kataster obce Lažany – 9,8 ha.

Tabuľka č. 14: Štruktúra vlastníkov lesa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Obec	Lesné pozemky (ha)	z toho Lesné porasty (ha)	Kategória lesa			Štruktúra vlastníkov lesa	Vo vlastníctve
			H	O	U		
Bertotovce	215,32	215,07	215,07	0	0	Neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves)	157,9
						Kuchár Gabriel	3,45
						SL	53,72
Fričovce	155,84	153,25	153,25	0	0	Neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	44,72
						US obce Fričovce	12,14

						ŠL	96,39
Hendrichovce	103,92	103,87	103,87	0	0	neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	4,01
						ŠL	99,86
Hermanovce	461,55	458,87	341	0	117,67	Neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	54,63
						Urbár Tomáš Filip a spol.	25,73
						Vincent Karabinoš a spol.	1,44
						Rím.kat.cirkev far. Hermanovce	10,53
						Klára Wettsteinová	218,55
Lažany	9,80	9,67	9,67	0	0	neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	0,16
						US obce Lažany	9,51
Lipovce - Lačnov	987,36	968,99	38,87	781,93	148,29	neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	166,01
						PS BACHUREŇ Lipovce	330,92
						PSUS Šindliar	193,89
						Rím.kat.cirkev.far. Lipovce (LS CHNV)	20,51
						US PS Magura Lačnov	127,02
						ŠKL Cemjata, SLŠ Prešov	17,62
						ŠL	95,3
						Imrich Pavol a spol.	14,56
Šindliar	463,07	456,29	0,25	166,61	289,43	Vincent Cicoň a spol.	3,16
						PSUS Šindliar	91,09
						Nešťátne neodovzdané	6,69
						RKC Lipovce	4,15
Štefanovce	9,43	9,43	2,42	0	7,01	Mesto Prešov	316,03
						fyzické osoby obce Šindliar	38,33
						SL	2,42
Jarovnice	154,18	153,73	142,52	0	11,21	neznámi (OZ Prešov, LS CH.N.Ves.)	7,01
						PS Hury Jarovnice	79,79
						PS Uzovské Pekľany	2,87
						PS Raša hura Jarovnice	0,82
Renčišov	496,81	479,95	365,66	89,10	25,19	neznámi (OZ Prešov, LS Sab.)	70,25
						RKC Renčišov	17,79
						PS Urbár Renčišov	315,54
						Nešťátne neodovzdané	27,89
						Čontofalský František	4,62
						PS Magura Lačnov	94,47
Uzovské Pekľany	572,5	561,12	517,66	42,89	0	PS Poľany Lačnov	19,64
						PS Uzovské Pekľany	199,92
						ZBUaPS obyvat. Obce Ražňany	46,12
						LS Čolo Jarovnice	18,2
						LS Revák uzovské Pekľany	29,03
						US Rožkovany	72,47
						Soľar Ján	8,61
						PS Urbár Renčišov	0,86
						RKC Ražňany	11,38
						PS Skaľo Jarovnice	54,02
						PS Rača hura Jarovnice	33,11
						PS Hury Jarovnice	8,6
						SL	0,57
nešťátne neodovzdané	78,23						
Uzovský Šalgov	287,26	278,79	258,27	20,52	0	Gedeon Pechy	0,18
						Urbár Uzovský Šalgov	31,57
						Štátne lesy OZ Prešov	243,23
						Nešťátne neodovzdané	3,81

Zdroj: Obvodný lesný úrad v Prešove, 2009

Vysvetlivky Kategória lesa:

H – Hospodárske lesy, **O** – Ochranné lesy, **U** – Lesy osobitného určenia

Tabuľka č. 15: Štruktúra lesa podľa vlastníctva

Vlastník lesa	Štátne lesy, VUC	Súkromné	Urbárske	Cirkevné	Ostatné
Katastrálne územie					
Bertotovce	53,72	3,45	-	-	157,9
Fričovce	96,39	0,00	12,14	-	44,72
Hendrichovce	99,86	-	-	-	4,01
Hermanovce	76,6	262,33	54,78	10,53	54,63
Lažany	0,00	-	9,51	-	0,16
Lipovce - Lačnov	112,92	17,72	651,83	20,51	166,01
Šindliar	316,03	38,33	91,09	4,15	6,69
Štefanovce	2,42	-	-	-	7,01
Jarovnice	-	-	83,48	-	70,25
Renčišov	-	4,62	429,65	17,79	27,89
Uzovské Pekľany	0,57	54,73	416,21	11,38	78,23
Uzovský Šalgov	243,23	0,18	31,57	-	3,81
Spolu	339,63	338,23	1657,60	64,36	368,79

Zdroj: Obvodný lesný úrad v Prešove, 2009

Z tabuľky a grafu popisujúcich štruktúru vlastníkov lesa je zjavné, že najväčšia časť lesných pozemkov a porastov patrí urbárskym spoločnostiam, a to 59,87% všetkých lesov na území. Pozitívnym ukazovateľom je aj podiel nevysporiadaných lesných pozemkov, ktorý je iba 13,32 % z celkovej výmery lesných pozemkov Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

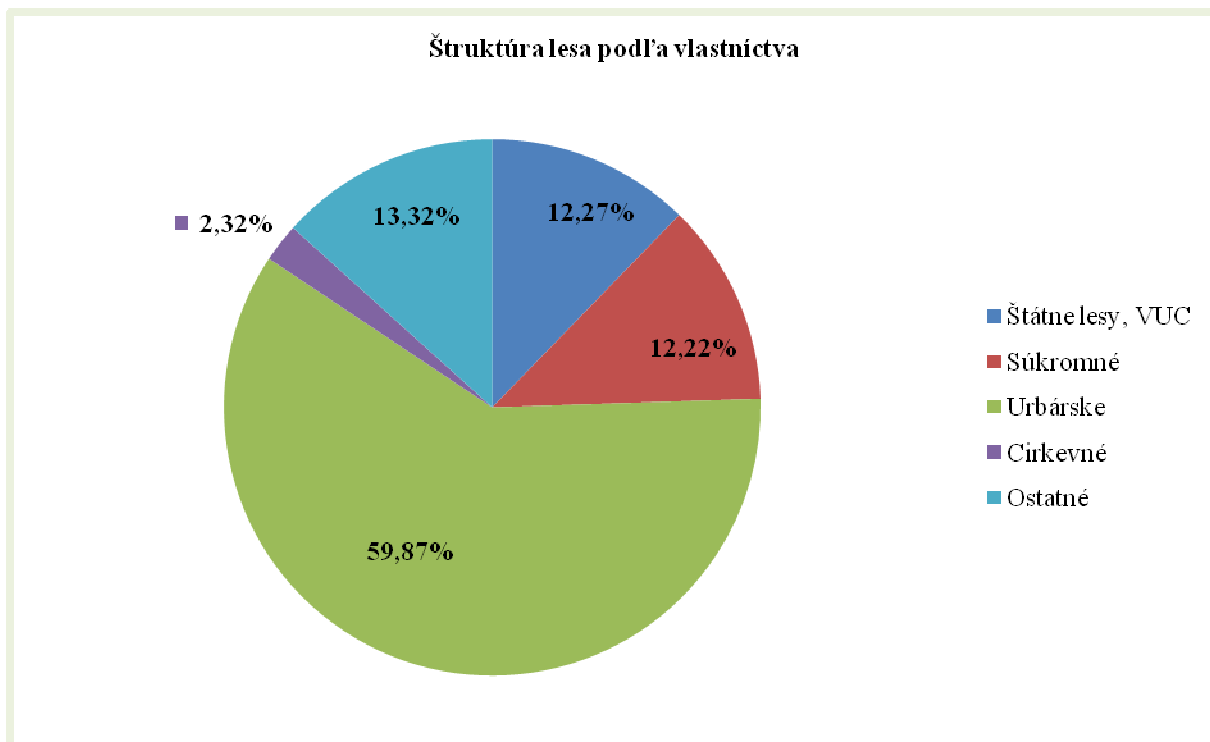
Tabuľka č. 16: Štruktúra lesa podľa určenia

Hospodárske lesy	Ochranné lesy	Lesy osobitného určenia
2148,71	1101,05	598,8

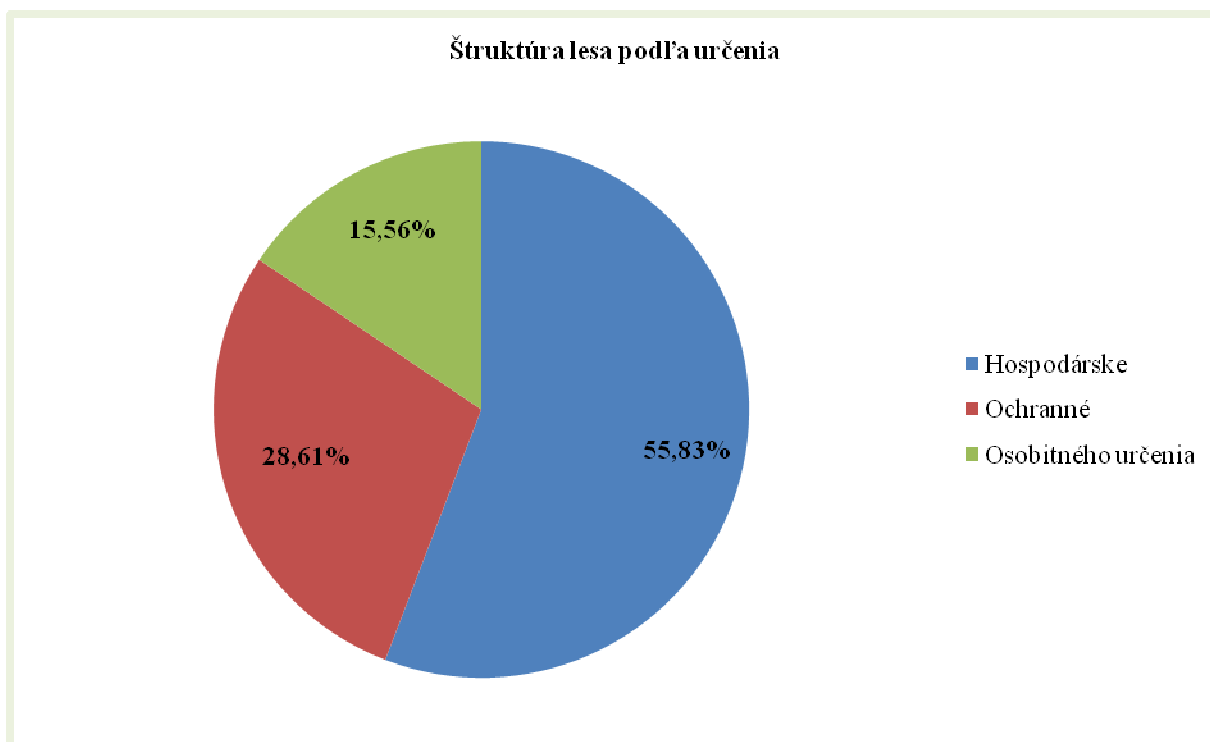
Zdroj: Obvodný lesný úrad v Prešove, 2009

Z tabuľky a grafu popisujúcich štruktúru lesa podľa určenia je viditeľné rozdelenie lesa, kde najväčší podiel má hospodárske využívanie lese. Značná časť lesných porastov patrí medzi ochranné lesy a 15,56% lesných porastov tvoria lesy osobitného určenia.

Graf č. 17: Štruktúra lesa podľa vlastníctva

Graf č. 18: Štruktúra lesa podľa určenia

Využitie vodných zdrojov

Minerálne a liečivé vody

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Právne podmienky na využívanie prírodných liečivých zdrojov v prírodných liečebných kúpeľoch stanovuje zákon č.277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. Uvedený zákon tiež určuje práva a povinnosti na ochranu prírodných liečivých zdrojov a zdrojov minerálnych stolových vôd ustanovením ich ochranných pásiem – I., II. a III. stupňa.

V zmysle zákona za prírodné liečivé zdroje možno vyhlásiť zdroje: prirodzene sa vyskytujúcich vôd, plynov a exhalácií, ložiská prirodzene sa vyskytujúcich rašelín, slatín, bahien a iných zemín, ak priaznivo pôsobia na ľudské zdravie, takže ich možno používať na liečebné účely.

Klimatické podmienky sú priaznivé na liečenie, ak spôsobujú vhodné zmeny reaktivity alebo iných fyziologických funkcií organizmu. Takéto klimatické podmienky treba Ministerstvu zdravotníctva preukázať fyzikálnymi a fyzikálno-chemickými vlastnosťami miestneho podnebia a jeho biologických účinkov na ľudský organizmus.

Prírodné zdroje minerálnych stolových vôd sa využívajú v potravinárskom priemysle ako stolové vody. Na plnenie do fliaš a iných obalov možno použiť len zdroje, ktoré sú vyhlásené Ministerstvom zdravotníctva SR (PLZ - prírodný liečivý zdroj, PZMSV - Prírodné zdroje minerálnych stolových vôd).

Tabuľka č. 17: Minerálne stolové vody na území partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Lokalita Katastr. územie	Názov zdroja	Reg. číslo	Techn. označenie	Vyhlásený ako	Spôsob využitia	Charakteristika zdroja
Lipovce Lipovce	Cifrovaný	PV-100	vrt S-1	PZMSV	Plniareň	je prírodná minerálna voda stredne mineralizovaná, uhličitá, hydrogenuhličitanová, vápenatohorečnatosodná, so zvýšeným obsahom horčíka, slabokyslá, studená, hypotonická
Lipovce Lipovce	Salvator	PV-45	vrt S-2	PZMSV	Plniareň	je prírodná minerálna voda stredne mineralizovaná, sulfátová, uhličitá hydrogenuhličitanová, vápenatohorečnatosodná, , so zvýšeným obsahom horčíka, slabokyslá, studená, hypotonická

Zdroj: Ministerstvo zdravotníctva SR – IKŽ

Pitná voda

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

V Prešovskom kraji sa vo veľkej miere pre zásobovanie pitnou vodou využívajú zdroje povrchových vôd. Zásoby podzemných vôd sa nachádzajú hlavne v pririeknych naplaveninách. Na území Prešovského kraja je určených 44 vodárenských tokov, ktoré sú ako zdroje vody už využívané, alebo môžu byť využívané v budúcnosti. Vzhľadom k nepriaznivým hydrogeologickým pomerom (flyšové súvrstvia) pre výskyt väčších akumulácií podzemných vôd, nielen pre zásobovanie pitnou vodou, ale aj pre úpravu odtokových pomerov sa pristupuje k budovaniu vodárenských nádrží.

Centrálne oblasti regiónu (Košice, Prešov), kam patrí ja územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa vyznačujú najväčšími potrebami na dodávky pitnej vody. Tieto oblasti sú prepojené hlavným prívodom z vodárenskej nádrže Starina a tým sú zdrojovo zabezpečené asi do roku 2007 – 2010.

Územie Prešovského kraja a celého východného Slovenska je považované za deficitne z hľadiska požiadaviek na zásobovanie vodou. Vzhľadom na to, ma z hľadiska územného plánovania

mimoriadny význam ochrana záujmových území najmä pre výstavbu výhľadových vodohospodárskych diel. Z hľadiska ochrany, ale aj účelného využívania územia do doby realizácie sú v Prešovskom kraji pre vodárenské nádrže vyčlenené tri lokality - Tichý potok, Jakubany a Lukov. Pre územie partnerstva BACHUREŇ, o.z. by malo najväčší význam vodohospodárske dielo Tichý potok nakoľko vzdialenosť územia a predpokladanej polohy diela je vzdušnou čiarou necelých 15 km.

Ochrana vodných zdrojov

Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008

Chránenými územiami podľa zákona o vodách sú: územia s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu, územia s vodou vhodnou na kúpanie, územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb, chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd (chránené vodohospodárske oblasti), ochranné pásma vodárenských zdrojov, citlivé oblasti, zraniteľne oblasti a chránené územia a ich ochranné pásma podľa zákona č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Vodárenské toky sú vodne toky alebo úseky vodných tokov, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sa môžu využívať ako vodárenské zdroje na odber pre pitnú vodu. Zoznam vodárenských tokov ustanovuje vyhláška MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov.

Tabuľka č. 18: Chránený prírodný zdroj vody na území partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Názov toku	Číslo hydrologického poradia	Vodárenský tok	
		od km	do km
Hermanovský potok	4-30-09-143	6,2	10,8

Zdroj: www.shmu.sk

Na území Prešovského kraja všetky významné využívané zdroje vody, majú rozhodnutím vodohospodárskeho orgánu určené ochranné pásmo, ale v rozhodnutí je nezriedka len popis vedenia hranice ochranného pásma 2. stupňa a nie aj jeho plocha. Preto údaje o plochách majú len Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – informatívny charakter. Ešte nedostatočnejšie sú údaje o charaktere chránených území, kde pre ochranné pásma 2. stupňa podzemných zdrojov a všetky ochranné pásma povrchových zdrojov absentujú údaje o plochách plôch lesnej, poľnohospodárskej a inej pôdy. Ochranné pásma zdrojov povrchových vôd, ktoré sa v Prešovskom kraji využívajú v značne väčšom rozsahu ako v iných krajoch SR, sú veľmi rozsiahle a mnohonásobne prevyšujú rozlohu ochranných pásiem zdrojov podzemných vôd. Ochranné pásma zaberajú 3 882,49 km² čo je až 43,17 % celého územia kraja. Ochranné pásma povrchových zdrojov predstavujú 95 % a ochranné pásma podzemných zdrojov len 5 % z celkovej rozlohy ochranných pásiem na území Prešovského kraja.

Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) je územie, ktoré svojim prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené zákonom č. 364/2004 Z.z. o vodách, § 31. Podľa zoznamu CHVO platného pre PSK do územia partnerstva BACHUREŇ nezasahuje žiadna CHVO. Nariadenie vlády č. 617/2004 Z.z. ustanovuje citlivé a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 35 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. Podľa tohto nariadenia sú za citlivé oblasti vyhlásené vodne útvary povrchových vôd, v ktorých dochádza, alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v zaujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd. Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Medzi zraniteľné oblasti na území partnerstva BACHUREŇ, o.z. nepatrí žiadna z obcí tvoriacich územie partnerstva.

Výskyt a využitie nerastných surovín

Zhodnotenie územia z hľadiska hospodárskeho využitia nerastných surovín.

Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004

Zdroj: Čičaj, Viliam a kol.: Slovensko A-Ž, IKAR, a.s., 2009. 488 s. ISBN 978-80-551-2048-5

BACHUREŇ patrí geomorfologicky do Podhôrno - magurskej oblasti Vonkajších Západných Karpát, ktoré je budované flyšovými horninami, najmä pieskovecami, zlepcami a flocami.

Územie Partnerstva BACHUREŇ je po geologickej stránke tvorené nasledujúcimi jednotkami:

- kryštalikum: masívy Braniska a obalové série
- mezozoikum: obalové série Braniska
- paleogén: paleogénne pieskovce vnútrokarpatského flyšu, centrálnokarpatský paleogén - Levočské vrchy, Šarišská vrchovina

Táto geologická stavba priamo ovplyvňuje štruktúru nerastných surovín.

Na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nenachádzajú žiadne z týchto výhradných ložísk:

- energetických surovín
- rudných surovín
- nerudných surovín
- prírodných keramických surovín

Na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nenachádzajú žiadne z týchto ložísk nevyhradených nerastov (resp. nevyhradené ložiská):

- stavebný kameň
- štrkopiesok
- tehliarske íly
- expandovateľné bridlice

Na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. sa nevyskytujú ložiská vyhradených nerastov, ktoré by v súčasnosti nevyhovovali ekonomickým podmienkam využiteľnosti.

Popis a vymedzenie chránených území, území NATURA 2000, ÚSES a územia spadajúce pod nitrátovú smernicu

Vymedzenie chránených území prírody

Základným legislatívnym dokumentom ochrany prírody a krajiny Slovenskej republiky, účinným od 1. januára 2003, je zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2003 z 25. júna 2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len "zákon").

Tento zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom prispieť k zachovaniu rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, utvárať podmienky na trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability.

Jedným zo spôsobov dosiahnutia tohto cieľa je územná ochrana. Ňou sa podľa zákona rozumie ochrana prírody a krajiny na území Slovenskej republiky alebo jeho časti. Pre územnú ochranu sa ustanovuje päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje. Na území, kde sa prekrývajú viaceré chránené územia s rôznymi stupňami ochrany, vždy platí najvyšší z nich.

Prvý stupeň ochrany platí všeobecne na území Slovenskej republiky, ktorému sa neposkytuje územná ochrana podľa § 17 až 31, čiže na území mimo osobitne vyhlásených chránených území.

Za chránené územia (CHÚ) možno vyhlásiť lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu.

Kategórie chránených území (CHÚ)

Národné parky a chránené krajinné oblasti sa označujú ako **veľkoplošné chránené územia (VCHÚ)**. Chránené areály, prírodné rezervácie, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, národné prírodné pamiatky a chránené krajinné prvky sa označujú ako **maloplošné chránené územia (MCHÚ)**.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) – rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia. Na území CHKO platí 2. stupeň ochrany, ak nie je ustanovené inak.

Národný park (NP) – rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou, alebo v prirodzenej krajinnnej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti. Na území NP platí 3. stupeň ochrany, ak nie je ustanovené inak.

Chránený areál (CHA) – lokalita, spravidla s výmerou do 1 000 ha, na ktorej sú biotopy európskeho alebo národného významu alebo ktorá je biotopom druhu európskeho alebo národného významu a kde priaznivý stav týchto biotopov závisí na obhospodarovaní človekom. Na území CHA platí 3., 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Prírodná rezervácia (PR) a národná prírodná rezervácia (NPR) – lokalita, spravidla s výmerou do 1 000 ha, ktorá predstavuje pôvodné alebo ľudskou činnosťou málo pozmenené biotopy európskeho alebo národného významu alebo biotopy druhov európskeho alebo národného významu. Na území PR a NPR platí 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Prírodná pamiatka (PP) a národná prírodná pamiatka (NPP) – bodový, líniový alebo iný maloplošný ekosystém, jeho zložky alebo prvky, spravidla s výmerou do 50 ha, ktoré majú vedecký, kultúrny, ekologický, estetický alebo krajínovotvorný význam. Na území PP a NPP platí 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Chránený krajinný prvok (CHKP) – významný krajinný prvok, ktorý plní funkciu biocentra, biokoridoru alebo interakčného prvku najmä miestneho alebo regionálneho významu. Na území CHKP platí 2., 3., 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) – biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov. Účelom vyhlásenia CHVÚ je zabezpečenie prežitia a rozmnožovania týchto druhov. CHVÚ sú súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000.

Podľa vyššie uvedeného znenia zákona o ochrane prírody a krajiny a kategorizácie chránených území sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. nachádzajú tieto chránené územia:

- **Národná prírodná rezervácia Kamenná Baba (1964)**

NPR pod evidenčným číslom 580 o rozlohe 1 275 900 m² sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce a časti ktorá je v administratívnej správe obce Lipovce, Lipovce – Lačnov. Ide o NPR s 5. stupňom ochrany, ktoré je v správe ŠOP – regionálna správa Prešov a ktoré je bez príslušnosti k VCHÚ a bez príslušnosti k súvislej európskej sústave chránených území.

NPR predstavuje geomorfologicky a botanicky vzácne územie s výskytom prealpínskych a dealpínskych druhov rastlín. Zároveň má aj krajínársko-estetický význam ako objekt turistického ruchu. Klasické ukážky krásy, výskyt vtáčieho druhu Murárik červenokrídly.

- **Prírodná rezervácia Salvátorské lúky (1980)**

PR pod evidenčným číslom 667 o rozlohe 26 765 m² sa nachádza v katastrálnych územiach obcí Lipovce a Šindliar. Ide o PR so 4. stupňom ochrany, ktoré je v správe ŠOP – regionálna správa Prešov a ktoré je bez príslušnosti k VCHÚ a bez príslušnosti k súvislej európskej sústave chránených území.

Ide o ojedinelý a svojrázny biotop v rámci Braniska. Cenná je bohatá bryoflóra na okrajoch lesného porastu s významným zastúpením rašelinníka (*Sphagnum nemoreum*). V okolí vápencových a dolomitových skál pestrá vápnomilná vegetácia.

- **Prírodná rezervácia Šindliar (1993)**

PR pod evidenčným číslom 865 o rozlohe 76 900 m² sa nachádza v katastrálnom území obce Šindliar. Ide o PR s 5. stupňom ochrany, ktoré je v správe ŠOP – regionálna správa Prešov a ktoré je bez príslušnosti k VCHÚ a bez príslušnosti k súvislej európskej sústave chránených území.

PR je vyhlásená na ochranu mokrých lúčnych slatinných rastlinných spoločenstiev s výskytom zriedkavých druhov rastlín na vedeckovýskumné a náučné ciele. Jedno z 2 nálezísk jazyčníka sibírskeho (*Lingularia sibirica*) v SR okrem údolia Hnilca v Sl. raji.

- **Prírodná pamiatka Komín (1994)**

PP pod evidenčným číslom 1150 sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce. Ide o PP s druhom ochrany „ochrana jaskyne“, ktorá je v správe Krajského úradu životného prostredia v Prešove a ktorá je bez príslušnosti k VCHÚ a bez príslušnosti k súvislej európskej sústave chránených území.

Jaskyňa **Zlá diera** je prístupná návštevníkom za účelom zotavenia a poznávania jej prírodných a historických hodnôt.

Navrhované chránené územia menšieho plošného rozsahu nachádzajúce sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

- Chránený areál (CHA) **Panová lúka**, ktorý sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce. Areál zatiaľ nemá stanovenú výmeru územia. Predmetom ochrany je ochrana ekosystému a druhová ochrana rastlín.
- Prírodná rezervácia (PR) **Skaly pri Lipovciach**, ktorá sa nachádza v katastrálnom území obce Lipovce. Rezervácia zatiaľ nemá stanovenú výmeru územia. Predmetom ochrany je anorganika a ochrana ekosystémov.

Natura 2000

Zdroj: Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky, <http://www.sopsr.sk/natura/>, 2009

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok.

Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ:

- smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako [smernica o vtákoch](#) - Birds Directive);

- smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako [smernica o biotopoch](#) - Habitats Directive).

Sústavu NATURA 2000 tvoria teda 2 typy území:

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas, **SPA**) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: **chránené vtáacie územia**;
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, **SAC**) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: **územia európskeho významu** - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území.

Tieto dve smernice predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

V zmysle vyššie uvedených právnych predpisov sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. nachádzajú tieto územia európskeho charakteru (SAC – Special Areas of Conservation):

- **SKUEV0207 Kamenná Baba**

Územie s rozlohou 339,98 ha v správe RSOPK Prešov sa nachádza v katastrálnom území 830453 obce Lačnov a na katastrálnom území 832294 obce Lipovce. Dôvodom ochrany územia je výskyt biotopov Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázických substrátoch zväzu Alysso-Sedion albi, Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (dôležité stanovištia Orchideaceae), Nížinné a podhorské kosné lúky, Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Nesprístupnené jaskynné útvary, Kyslomilné bukové lesy, Bukové a jedľové kvetnaté lesy, Vápnomilné bukové lesy, Lipovo-javorové sutinové lesy, Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy, v ktorých sa vyskytujú Fúzač alpský, Rys ostrovid, Podkovár malý, Netopier veľkouchý, Uchaňa čierna, Netopier obyčajný, Netopier brvitý, Vlk dravý, Črievičník papučkový, Poniklec slovenský, Netopier ostrouchý

- **SKUEV0320 Šindliar**

Územie s rozlohou 7,69 ha v správe RSOPK Prešov sa nachádza v katastrálnom území 860841 obce Šindliar. Dôvodom ochrany územia je výskyt biotopu Kyslomilné bukové lesy, v ktorom sa vyskytuje Fúzač alpský a Rys ostrovid.

- **SKUEV0321 Salvátorské lúky**

Územie s rozlohou 2,68 ha v správe RSOPK Prešov sa nachádza v katastrálnom území 832294 obce Lipovce a v katastrálnom území 860841 obce Šindliar. Dôvodom ochrany územia je výskyt biotopov Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, Bezkolencové lúky, Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa, Nížinné a podhorské kosné lúky, Slatiny s vysokým obsahom báz, v ktorých sa vyskytuje Jazyčník sibírsky.

V zmysle vyššie uvedených právnych predpisov sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z. nenachádzajú chránené vtáacie územia (SAP – Special Protection Areas)

Biodiverzita, Územný systém ekologickej stability (ÚSES)

Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ktoré zabezpečujú rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Význam ÚSES spočíva najmä:

- v územnom zabezpečení zachovania a rozvoja druhotnej rozmanitosti rastlín a živočíchov v ich prirodzenom prostredí
- vo vytvorení optimálneho priestorového základu ekologicky stabilných plôch a líní
- v zachovaní unikátnych krajinných prírodných celkov a prvkov

Základom tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho, alebo miestneho významu. Okrem vymedzenia kostry ekologickej stability súčasťou ÚSES je aj systém opatrení na ekologicky vhodné a optimálne využitie krajiny a jej potenciálu. Realizácia ÚSES v praxi je nevyhnutná z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

V rokoch 1993 – 1995 boli pre jednotlivé okresy (pôvodného územného členenia) spracované regionálne systémy ekologickej stability (RÚSES), ktoré vychádzajú z nadregionálneho ÚSES Slovenskej republiky.

Prvky ÚSES (RÚSES)

Územný systém ekologickej stability rieši celoplošnú ochranu územia, v ktorej je vyčlenený systém navzájom súvisiacich prírodných prvkov: Biocentrá, biokoridory, interakčné prvky.

- **Biocentrá** sú vymedzené územia v krajine, ktoré na základe stavu ekologických podmienok umožňujú trvalú existenciu, rozmnožovanie, úkryt a výživu rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a majú charakter jadrových území s prioritným ekostabilizačným účinkom v krajine.
- **Biokoridory** umožňujú migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a obyčajne spájajú biocentrá.
- **Interakčné prvky** zabezpečujú priaznivé pôsobenie biokoridorov a biocentier na okolité časti krajiny, pozmenenej, alebo narušenej človekom.

Tabuľka č. 19: Prvky ÚSES nachádzajúce sa na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z.

Prvky ÚSES na území Partnerstva BACHUREŇ, o.z.						
	Názov	Katégoria	Geomorfologická jednotka	Jadro	Charakteristika	Katastre
okres Prešov	Svinka	RBk - Regionálny biokoridor	Šarišská vrchovina		aluviálne lúky a zachované brehové porasty	Fričovce Hendrichovce Bertotovce
	Názov	Katégoria	Geomorfologická jednotka	Jadro	Charakteristika	Katastre
okres Sabinov	BACHUREŇ	RBc – Regionálne biocentrum	BACHUREŇ		Komplex lesov (dubové bučiny, jedľové bučiny so smrekovcom) a vrcholových lúk	Renčíšov

Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004

Územia spadajúce pod nitrátovú smernicu

Nitrátová direktíva - Smernica 91/676/EC o ochrane vodných zdrojov pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcimi z poľnohospodárstva

Zdroj – informačný servis VÚPOP (výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy)

"Nitrátová direktíva" je súborom opatrení smerujúcich k zníženiu možností znečistenia vodných zdrojov (povrchové aj podzemné) dusičnanmi, ktoré môžu pochádzať z minerálnych hnojív,

a z hospodárskych hnojív (maštalný hnoj, hnojovica, močovka) a to vtedy, keď sú aplikované v nadmerných dávkach a v nesprávnom čase, alebo keď sú zle uskladňované.

Zraniteľné oblasti boli na území SR vyčlenené Nariadením vlády SR zo dňa 26.6.2003. Podľa tohto nariadenia bolo 1546 obcí vyhlásených za územia zraniteľné z hľadiska ochrany vodných zdrojov. Poľnohospodárske subjekty hospodáriace v spomínaných územiach sú povinné rešpektovať osobitné zásady hospodárenia.

V zraniteľných oblastiach sa na základe súboru pôdnych, hydrologických, geografických a ekologických parametrov určili pre každý poľnohospodársky subjekt 3 kategórie obmedzení hospodárenia:

kategória A - produkčné bloky s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia

kategória B - produkčné bloky so stredným stupňom obmedzenia hospodárenia

kategória C - produkčné bloky s najvyšším stupňom obmedzenia hospodárenia

V rámci územi Partnerstva BACHUREŇ, o.z. Nie je do zoznamu zraniteľných území zaradená žiadna časť územia niektorej z uvažovaných obcí.

2.3 Popis demografickej situácie

Počet obyvateľov, populačné vývojové pyramídy

Analýza demografického vývoja v území Partnerstva BACHUREŇ, vychádzajúc z údajov v *tabuľke č. 20*, poukazuje na pozitívny trend nárastu počtu obyvateľov za posledných 6 rokov. Trend nárastu obyvateľov je v týchto rokoch rovnomerný. Podklady pre spracovanie tejto časti boli prevzaté od ŠÚ SR, pracovisko Prešov, 2009. Vývoj počtu obyvateľov zobrazuje *graf č. 19*.

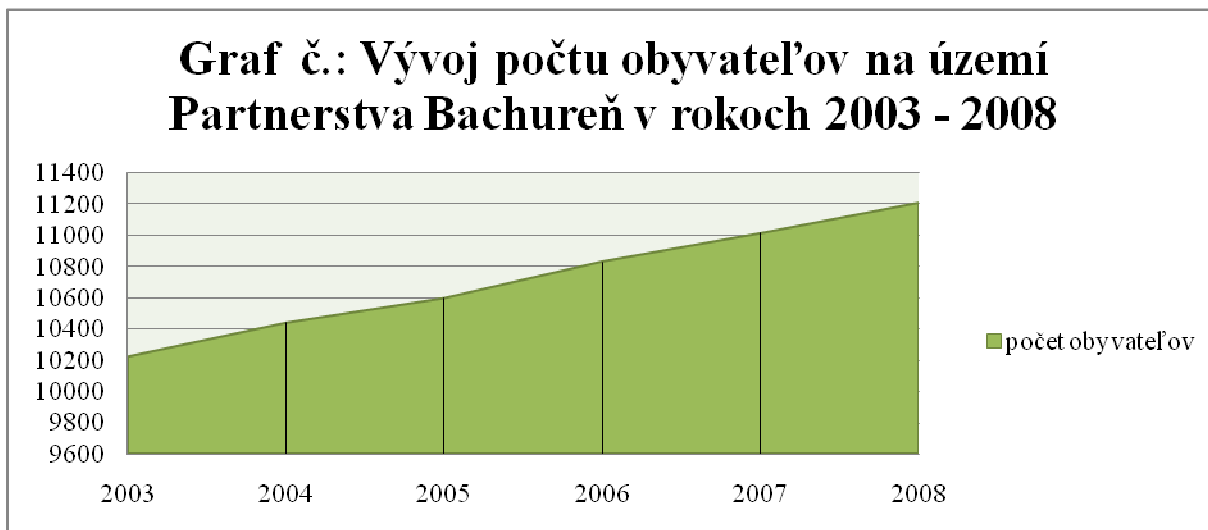
Ak porovnáme vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých obciach Partnerstva BACHUREŇ, najvýraznejší celkový nárast počtu obyvateľov v rokoch 2003 až 2008 zaznamenávame v najväčšej obci Jarovnice (789 obyvateľov) a ďalej v obci Hermanovce (72 obyvateľov) a Uzovský Šalgov (42 obyvateľov). Úbytok počtu obyvateľov, podľa údajov zo Štatistického úradu SR (2008) je zaznamenaný v Lipovci (celkový pokles o 2 obyvateľov).

Tabuľka č. 20: Vývoj počtu obyvateľov na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008

Názov obce	Počet obyvateľov v rokoch					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bertotovce	485	492	487	493	493	498
Fričovce	1065	1079	1088	1102	1079	1080
Hendrichovce	213	217	217	222	224	218
Hermanovce	1516	1539	1532	1547	1555	1588
Jarovnice	4406	4562	4708	4882	5060	5195
Lažany	144	151	156	151	156	157
Lipovce - Lačnov	508	500	506	509	507	506
Renčíšov	173	178	182	181	184	182
Šindliar	549	553	541	543	543	550
Štefanovce	222	224	228	229	226	233
Uzovské Pekl'any	377	375	374	379	394	395
Uzovský Šalgov	565	570	579	595	593	607
Spolu	10223	10440	10598	10833	11014	11209

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2003 - 2008

Graf č. 19: Vývoj počtu obyvateľov na území Partnerstva Bachureň v rokoch 2003 - 2008

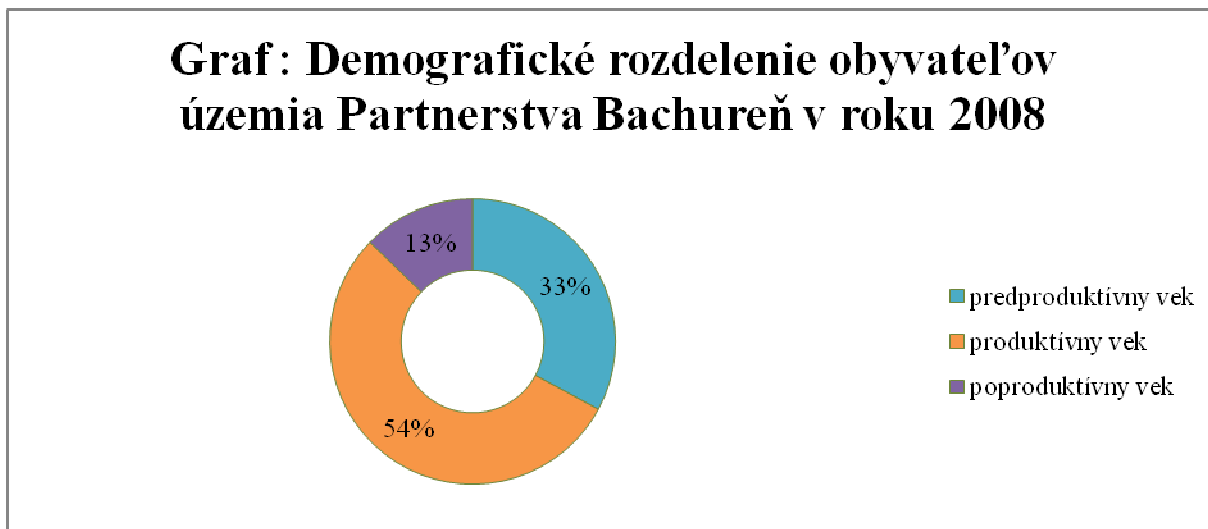
Štruktúra populácie územia podľa produktivity a ekonomickej aktivity

Z hľadiska demografickej štruktúry (tabuľka č. 21) je v predproduktívnom veku 32,88% obyvateľov, v produktívnom veku 54,37% obyvateľov a v poproduktívnom veku 12,76% obyvateľov. Graf č. 20 zobrazuje percentuálne zastúpenie obyvateľov územia Partnerstva v predproduktívnom, produktívnom a poproduktívnom veku v roku 2008.

Tabuľka č. 21: Prehľad počtu obyvateľov a demografického rozdelenia na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2008

Názov obce	obyvateľstvo v roku 2008													index vitality
	predproduktívne				produktívne				poproduktívne				spolu	
	muži	ženy	spolu	%	muži	ženy	spolu	%	muži	ženy	spolu	%		
Bertotovce	56	45	101	20,28	166	130	296	59,44	35	66	101	20,28	498	100,00
Fričovce	133	80	213	19,72	364	301	665	61,57	70	132	202	18,70	1080	105,45
Hendrichovce	25	15	40	18,35	63	59	122	55,96	23	33	56	25,69	218	71,43
Hermanovce	240	192	432	27,20	494	412	906	57,05	82	168	250	15,74	1588	172,80
Jarovnice	1184	1153	2337	44,99	1292	1257	2549	49,07	103	206	309	5,95	5195	756,31
Lažany	24	13	37	23,57	46	40	86	54,78	12	22	34	21,66	157	108,82
Lipovce - Lačnov	42	42	84	16,60	165	135	300	59,29	54	68	122	24,11	506	68,85
Renčišov	21	22	43	23,63	57	52	109	59,89	9	21	30	16,48	182	143,33
Šindliar	71	60	131	23,82	173	149	322	58,55	39	58	97	17,64	550	135,05
Štefanovce	28	20	48	20,60	69	67	136	58,37	21	28	49	21,03	233	97,96
Uzovské Peklany	55	50	105	26,58	123	101	224	56,71	19	47	66	16,71	395	159,09
Uzovský Šalgov	53	61	114	18,78	213	166	379	62,44	41	73	114	18,78	607	100,00
územie spolu			3685	32,88			6094	54,37			1430	12,76	11209	257,69
územie muži	1932			34,10	3225			56,93	508			8,97	5665	380,31
územie ženy		1753		31,62		2869		51,75		922		16,63	5544	190,13

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2008

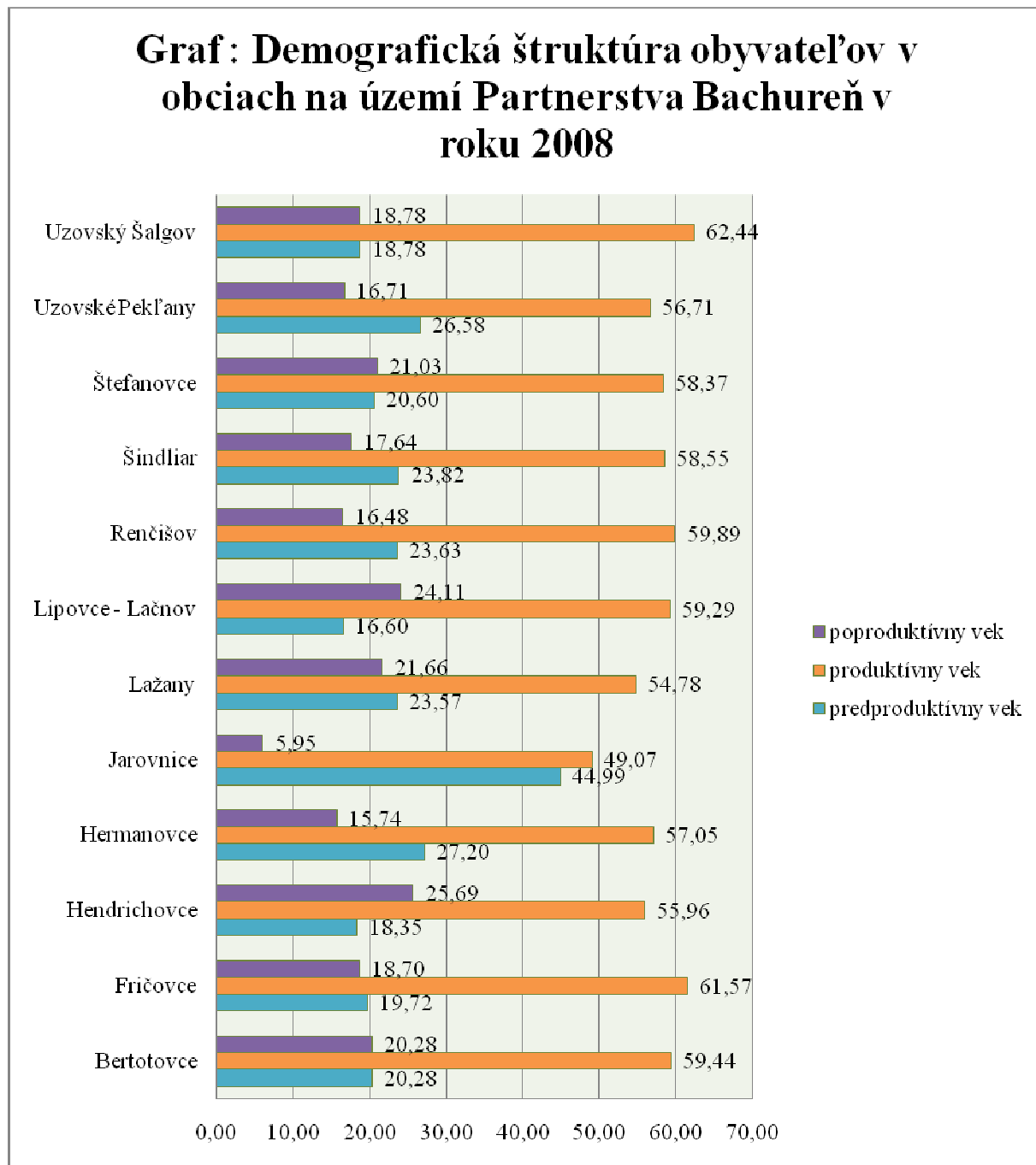

V rámci vnútorných ukazovateľov (graf č. 21), podľa údajov zo Štatistického úradu SR (2008), majú v jednotlivých obciach Partnerstva BACHUREŇ jednoznačne najvyššie percentuálne zastúpenie obyvateľov v predproduktívnom veku Jarovnice – 44,99%.

Najvyššie % obyvateľov v produktívnom veku majú obce Fričovce – 61,57% a Uzovský Šalgov – 62,44%. Najmenej obyvateľov v produktívnom veku má obec Jarovnice – 49,07 %. Na území sa nachádzajú 2 obce, v ktorých prevláda poproduktívna zložka obyvateľstva nad predproduktívnou – Hendrichovce a Lipovce. Pritom najvyššie percento poproduktívnej zložky má obec Hendrichovce – 25,69%.

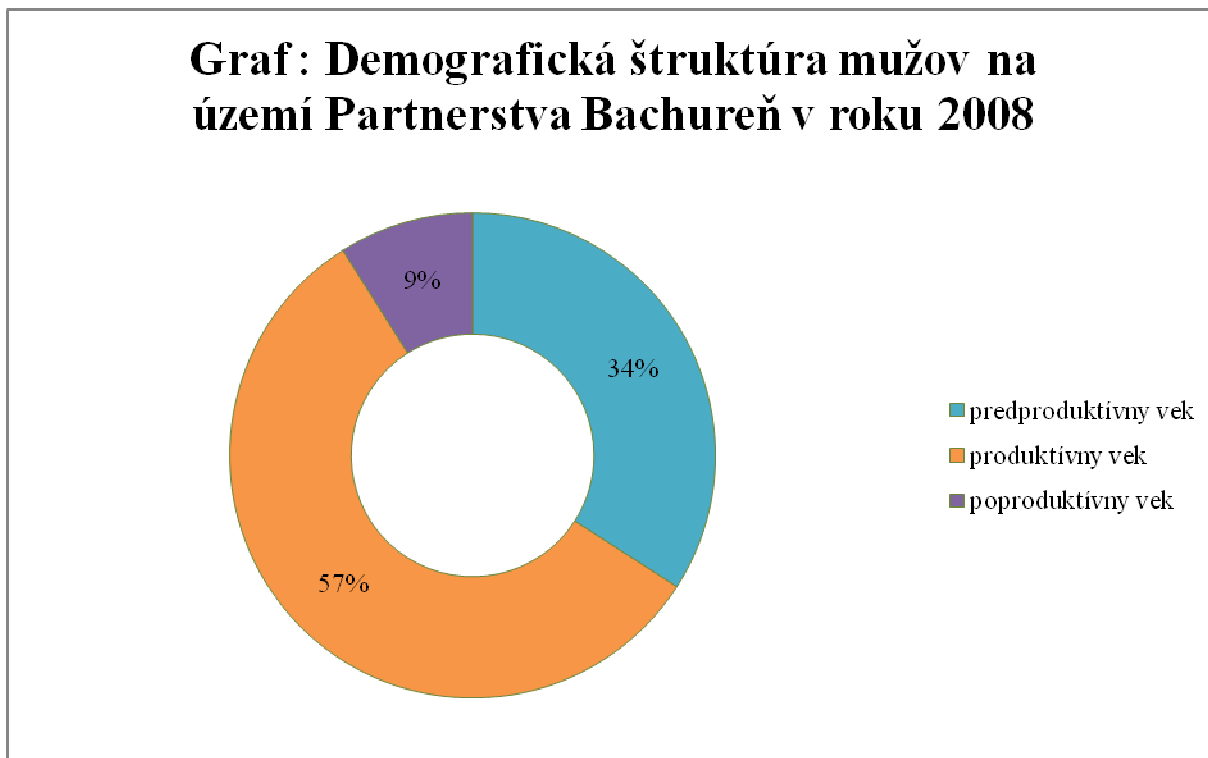
Najvyváženejšiu demografiu z hľadiska pomeru predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva majú obce Bertotovce a Uzovský Šalgov (predproduktívna i poproduktívna zložka dosahujú rovnakú hodnotu).

Graf č. 21: Demografická štruktúra obyvateľov v obciach na území Partnerstva Bachureň

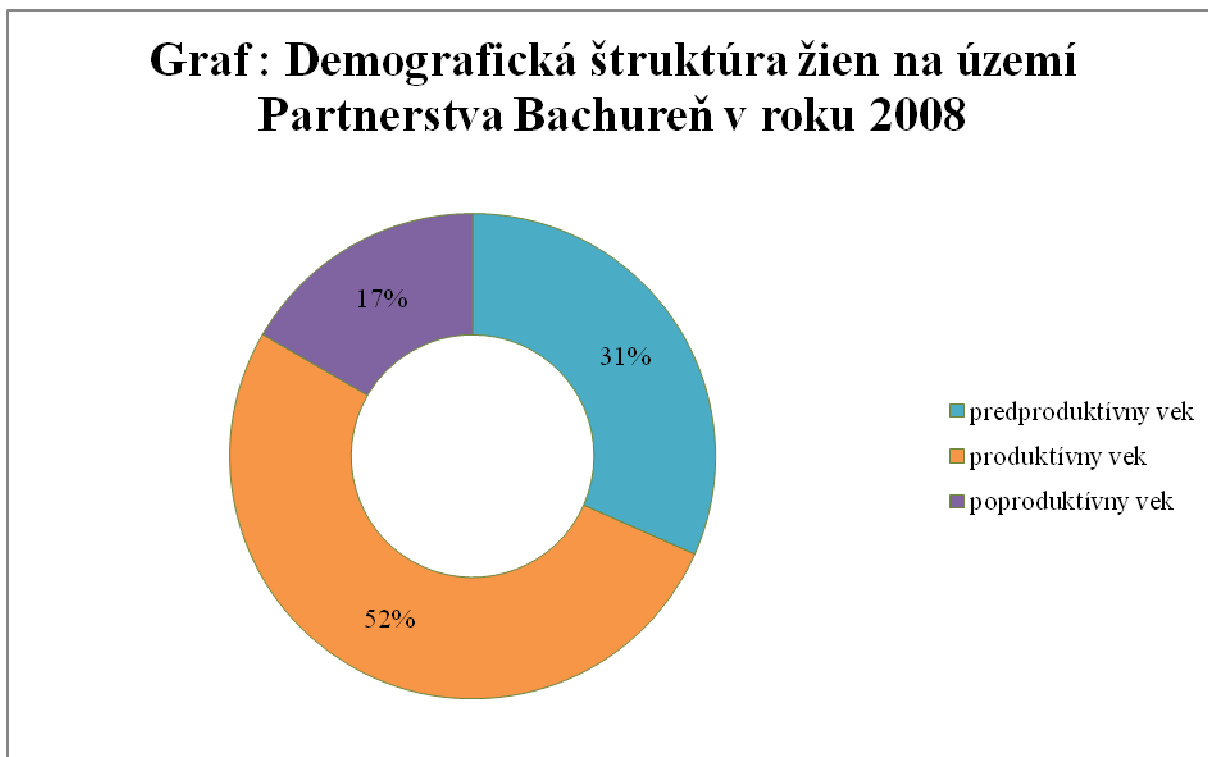

Ak porovnáme percentuálne zastúpenie mužov a žien na základe demografickej štruktúry (graf č. 22 a graf č. 23), je evidentné, že rozdiel medzi mužmi a ženami v poproduktívnom veku je výrazný, takmer dvojnásobný v prospech žien. Percentuálne zastúpenie mužov v predproduktívnom veku je o 3% vyššie ako percentuálne zastúpenie žien.

Graf č. 22: Demografická štruktúra mužov na území Partnerstva Bachureň v roku 2008

Graf č. 23: Demografická štruktúra žien na území Partnerstva Bachureň v roku 2008

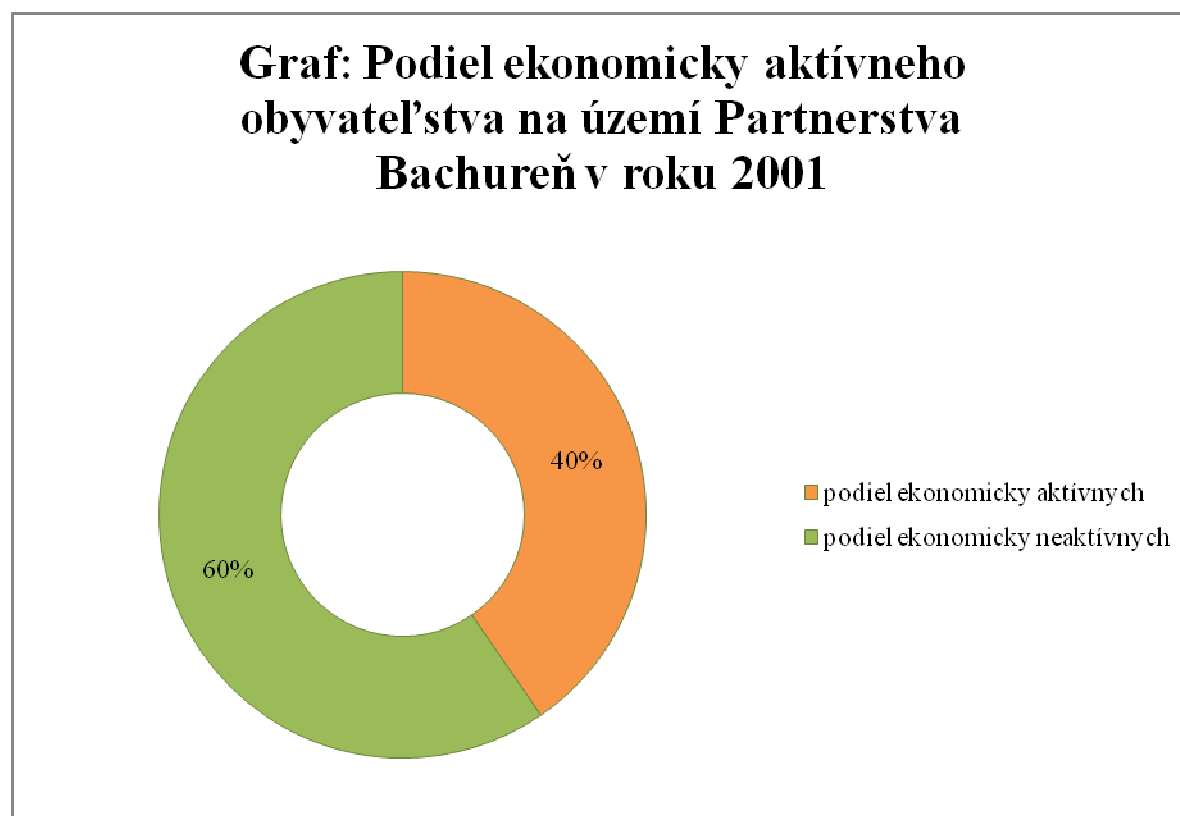
Podľa údajov uvedených v *tabuľke* č. 22, podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov územia partnerstva BACHUREŇ v roku 2001 tvorilo 40,40 %. Tento fakt názorne zobrazuje *graf* č. 23.

Tabuľka č. 22: Prehľad ekonomicky aktívnych osôb v jednotlivých obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2001

Názov obce	Trvale bývajúcce obyvateľstvo			Podiel žien v %	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo			Podiel ekonomicky aktívnych v %
	spolu	muži	ženy		spolu	muži	ženy	
Bertotovce	474	240	234	49,37	207	107	100	43,67
Fričovce	1064	539	525	49,34	507	286	221	47,65
Hendrichovce	213	110	103	48,36	97	51	46	45,54
Hermanovce	1467	748	716	48,81	608	336	272	41,45
Jarovnice	4051	2006	2045	50,48	1398	849	549	34,51
Lažany	141	67	74	52,48	70	34	36	49,65
Lipovce - Lačnov	506	254	252	49,80	245	138	107	48,42
Renčičov	172	88	84	48,84	75	40	35	43,60
Šindliar	547	284	263	48,08	234	137	97	42,78
Štefanovce	215	115	100	46,51	103	58	45	47,91
Uzovské Pekl'any	382	187	195	51,05	151	83	68	39,53
Uzovský Šalgov	577	304	273	47,31	268	158	110	46,45
územie spolu	9809	4942	4864	49,59	3963	2277	1686	40,40

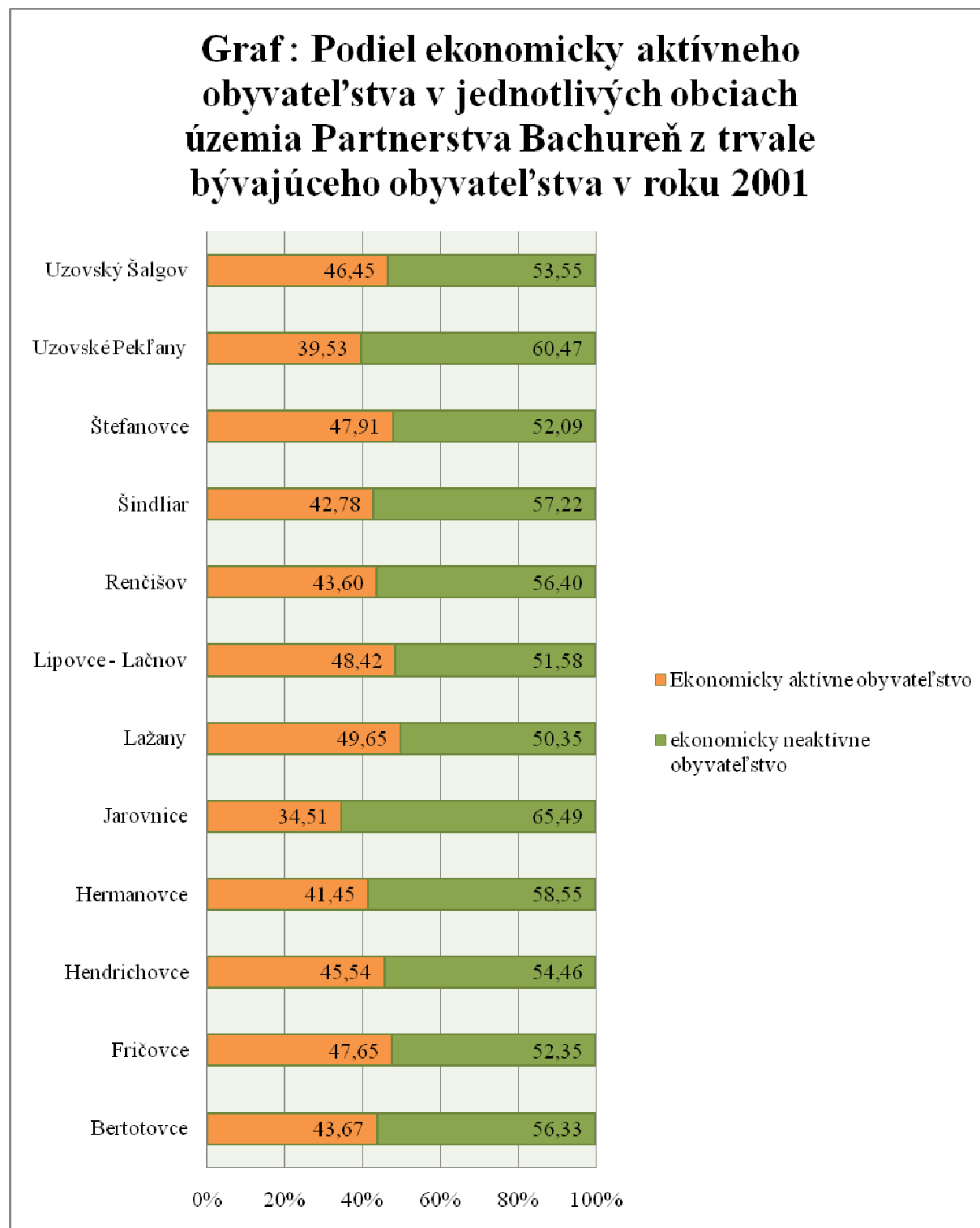
Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Graf č. 24: Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva na území Partnerstva Bachureň v roku 2001

V rámci vnútorných ukazovateľov (graf č. 25) podľa údajov z SODB 2001, najvyšší podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov majú obce Lažany – 49,65% a Lipovce – 48,42%. Naopak najnižší podiel ekonomicky aktívnych má obec Jarovnice – 34,51%, čo je zapríčinené vysokým podielom zastúpenia predproduktívnej zložky obyvateľstva v tejto obci.

Graf č. 25: Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v jednotlivých obciach územia Partnerstva Bachureň z trvale bývajúceho obyvateľstva v roku 2001

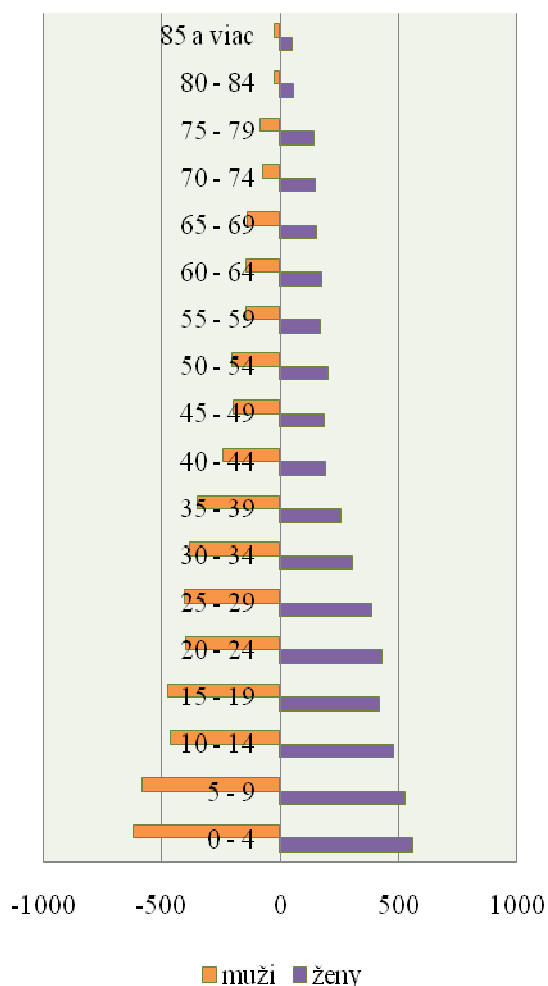

Trendy vo vývoji jednotlivých vekových kategórií

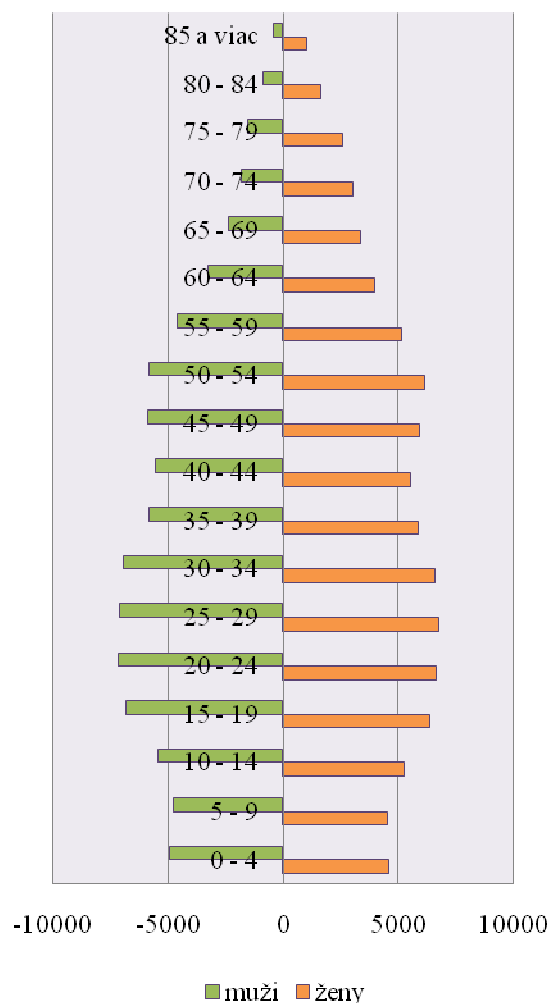
Trendy vo vývoji jednotlivých vekových kategórií obyvateľstva odzrkadľujú vekové pyramídy. Vzhľadom na dostupnosť údajov z Krajskej správy Štatistického úradu SR v Prešove, pre územie Partnerstva BACHUREŇ bolo možné spracovať vekovú pyramídu iba za rok 2001, na základe údajov z SODB 2001. Na porovnanie vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva teda uvádzame vekovú pyramídu z okresu Prešov za rok 2008.

Veková pyramída územia Partnerstva BACHUREŇ z roku 2001 sa oproti vekovej pyramíde okresu Prešov z roku 2008 vyznačuje výrazne vyšším počtom obyvateľov v nízkych vekových kategóriách, čo naznačuje pozitívny trend prírastkov obyvateľstva narodením. Je predpoklad, že oproti vývoju vekovej pyramídy na území okresu Prešov, na tomto území nedochádza k tak výraznému trendu starnutia zdola. Porovnanie vekovej štruktúry v spomínaných rokoch prezentujú grafy č. 26 a č. 27.

Graf č. 26: Veková pyramída obyvateľov žijúcich na území Partnerstva Bachureň v roku 2001

Graf č. 27: Veková pyramída obyvateľov okresu Prešov v roku 2008

Trendy v demografických pohyboch, ich príčiny

Tabuľka č. 23: Prehľad vývoja prirodzeného prírastku obyvateľov v jednotlivých obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008

Názov obce		prirodzený prírastok v rokoch					
		2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bertotovce	narodení	7	5	7	4	3	6
	zomrelí	6	2	5	6	3	4
	demografické saldo	1	3	2	-2	0	2
Fričovce	narodení	12	11	24	17	11	19
	zomrelí	3	11	12	2	10	8
	demografické saldo	9	0	12	15	1	11
Hendrichovce	narodení	2	4	2	4	5	0
	zomrelí	3	2	0	0	6	2
	demografické saldo	-1	2	2	4	-1	-2
Hermanovce	narodení	30	27	30	33	23	28
	zomrelí	12	11	19	7	14	8
	demografické saldo	18	16	11	26	9	20

Jarovnice	narodení	164	179	184	190	198	184
	zomrelí	26	24	26	37	25	21
	demografické saldo	138	155	158	153	173	163
Lažany	narodení	2	1	3	2	3	5
	zomrelí	1	0	0	1	5	0
	demografické saldo	1	1	3	1	-2	5
Lipovce - Lačnov	narodení	7	1	2	2	4	5
	zomrelí	8	4	5	2	7	2
	demografické saldo	-1	-3	-3	0	-3	3
Renčišov	narodení	3	1	3	2	3	3
	zomrelí	2	2	1	3	4	4
	demografické saldo	1	-1	2	-1	-1	-1
Šindliar	narodení	5	10	13	7	8	8
	zomrelí	5	6	9	5	2	3
	demografické saldo	0	4	4	2	6	5
Štefanovce	narodení	2	1	1	3	2	7
	zomrelí	6	2	0	3	5	1
	demografické saldo	-4	-1	1	0	-3	6
Uzovské Pekl'any	narodení	5	6	5	10	5	8
	zomrelí	6	5	3	4	8	4
	demografické saldo	-1	1	2	6	-3	4
Uzovský Šalgov	narodení	4	4	9	3	4	6
	zomrelí	7	5	9	3	5	4
	demografické saldo	-3	-1	0	0	-1	2
územie spolu	narodení	243	250	283	277	269	279
	zomrelí	85	74	89	73	94	61
	demografické saldo	158	176	194	204	175	218

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2003 - 2008

Tabuľka č. 24: Prehľad vývoja migračného salda v jednotlivých obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008

Názov obce		migračné saldo v rokoch					
		2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bertotovce	príťahovaní	10	4	4	10	6	5
	vystťahovaní	0	0	11	2	6	2
	migračné saldo	10	4	-7	8	0	3
Fričovce	príťahovaní	13	19	17	11	7	7
	vystťahovaní	5	5	20	12	31	17
	migračné saldo	8	14	-3	-1	-24	-10
Hendrichovce	príťahovaní	1	4	1	2	4	0
	vystťahovaní	1	2	3	1	1	4
	migračné saldo	0	2	-2	1	3	-4
Hermanovce	príťahovaní	2	15	10	8	7	19
	vystťahovaní	6	8	28	19	8	6
	migračné saldo	-4	7	-18	-11	-1	13
Jarovnice	príťahovaní	19	27	26	65	46	4
	vystťahovaní	25	26	38	44	41	32

Lažany	migračné saldo	-6	1	-12	21	5	-28
	prist'ahovaní	0	6	4	1	7	0
	vyst'ahovaní	1	0	2	7	0	4
Lipovce - Lačnov	migračné saldo	-1	6	2	-6	7	-4
	prist'ahovaní	1	4	20	15	5	6
	vyst'ahovaní	6	9	11	12	4	10
Renčišov	migračné saldo	-5	-5	9	3	1	-4
	prist'ahovaní	2	9	2	0	6	1
	vyst'ahovaní	1	3	0	0	2	2
Šindliar	migračné saldo	1	6	2	0	4	-1
	prist'ahovaní	6	3	0	2	2	7
	vyst'ahovaní	6	3	16	2	8	5
Štefanovce	migračné saldo	0	0	-16	0	-6	2
	prist'ahovaní	2	10	4	3	3	1
	vyst'ahovaní	0	7	1	2	3	0
Uzovské Pekľany	migračné saldo	2	3	3	1	0	1
	prist'ahovaní	1	3	9	1	18	1
	vyst'ahovaní	1	6	12	2	0	4
Uzovský Šalgov	migračné saldo	0	-3	-3	-1	18	-3
	prist'ahovaní	4	14	18	18	0	18
	vyst'ahovaní	14	8	9	2	1	6
územie spolu	migračné saldo	-10	6	9	16	-1	12
	prist'ahovaní	61	118	115	136	111	69
	vyst'ahovaní	66	77	151	105	105	92

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2003 – 2008

Tabuľka č. 25: Prehľad vývoja celkového prírastku v jednotlivých obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008

Názov obce	celkový prírastok v rokoch											
	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	Celkový prírastok	Stav k 31.12.	Celkový prírastok	Stav k 31.12.	Celkový prírastok	Stav k 31.12.	Celkový prírastok	Stav k 31.12.	Celkový prírastok	Stav k 31.12.	Celkový prírastok	Stav k 31.12.
Bertotovce	11	485	7	492	-5	487	6	493	0	493	5	498
Fričovce	17	1065	14	1079	9	1088	14	1102	-23	1079	1	1080
Hendrichovce	0	213	4	217	0	217	5	222	2	224	-6	218
Hermanovce	14	1516	23	1539	-7	1532	15	1547	8	1555	33	1588
Jarovnice	132	4406	156	4562	146	4708	174	4882	178	5060	135	5195
Lažany	0	144	7	151	5	156	-5	151	5	156	1	157
Lipovce - Lačnov	-6	508	-8	500	6	506	3	509	-2	507	-1	506
Renčišov	2	173	5	178	4	182	-1	181	3	184	-2	182
Šindliar	0	549	4	553	-12	541	2	543	0	543	7	550
Štefanovce	-2	222	2	224	4	228	1	229	-3	226	7	233
Uzovské	-1	377	-2	375	-1	374	5	379	15	394	1	395

Pekľany												
Úzovský Šalgov	-13	565	5	570	9	579	16	595	-2	593	14	607
Spolu územie	154	10223	217	10440	158	10598	235	10833	181	11014	196	11209

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2003 - 2008

Prehľad vývoja prirodzených prírastkov obyvateľstva na území Partnerstva BACHUREŇ, podľa údajov prezentovaných v *tabuľke č. 23*, ukazuje, že v rokoch 2003 – 2008 na celom území prevyšuje počet narodených detí nad počtom zomretých obyvateľov. V rámci vnútorných ukazovateľov, tento trend prevláda i v jednotlivých obciach územia, výkyv do negatívnych hodnôt je za posledných 6 rokov minimálny, dosahuje hodnotu -3.

Striedavý nárast a pokles sledujeme v oblasti migrácie obyvateľstva (*tabuľka č. 24*). Tento trend sledujeme i vo väčšine obcí Partnerstva.

Vývoj celkového prírastku na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008 prezentuje *tabuľka č. 25*, podľa ktorej na území celkovo prevláda pozitívny vývoj.

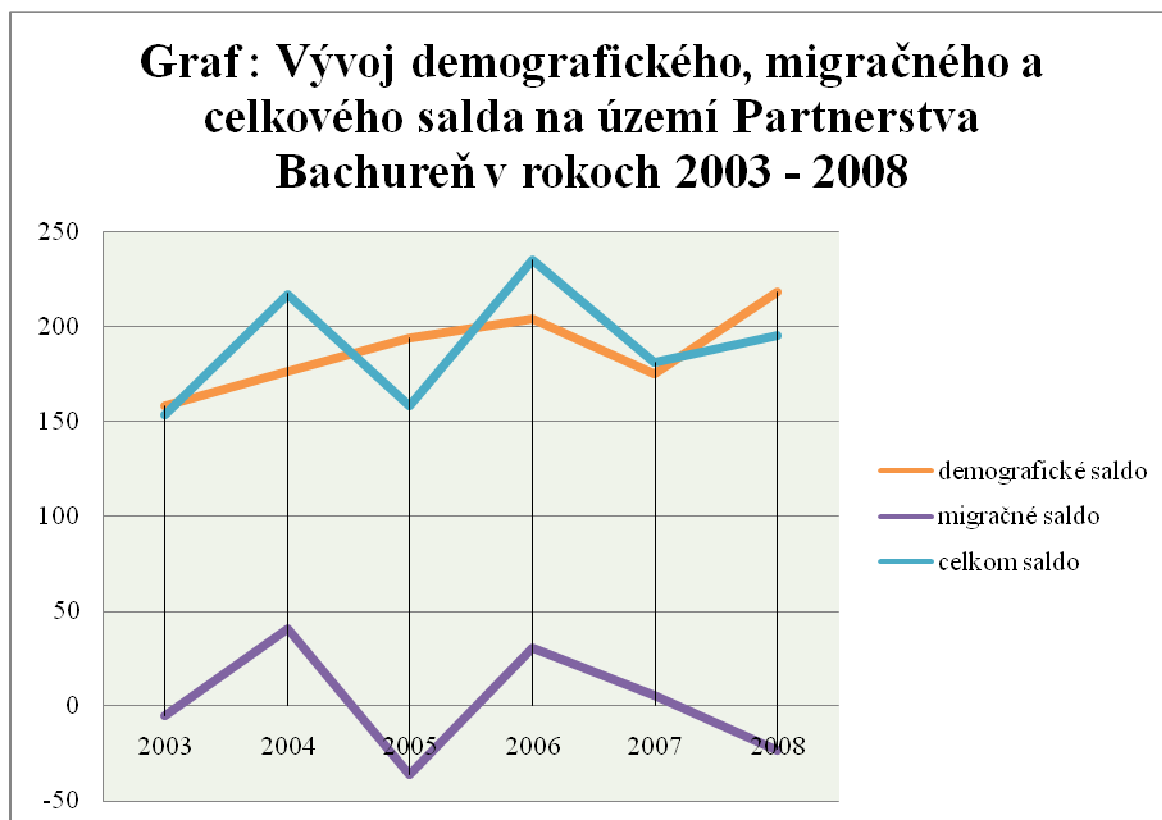
Tabuľka č. 26 prezentuje porovnanie vývoja demografického, migračného a celkového salda na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 – 2008. Podľa uvedených údajov môžeme konštatovať, že demografické saldo má dlhodobu stúpajúcu charakter a udržiava sa na vysokých hodnotách, zatiaľ čo migračné saldo má sínusoidnú tendenciu, ktorá sa v poslednom vyhodnotenom roku 2008 nachádzala v mínusových hodnotách. Tento vývoj názorne ukazuje *graf č. 28*.

Tabuľka č. 26: Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva na území Partnerstva BACHUREŇ v rokoch 2003 - 2008

Územie Partnerstva BACHUREŇ	vývoj sáld v rokoch						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Narodení	243	250	283	277	269	279	
Zomretí	85	74	89	73	94	61	
Demografické saldo	158	176	194	204	175	218	
Priťahovaní	61	118	115	136	111	69	
Vystaňovaní	66	77	151	105	105	92	
Migračné saldo	-5	41	-36	31	6	-23	
Celkom saldo	153	217	158	235	181	195	

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove 2003 - 2008

Graf č. 28: Vývoj demografického, migračného a celkového salda na území Partnerstva Bachureň v rokoch 2003-2008

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

Národnostné zloženie bolo spracované na základe údajov ŠÚ SR zo sčítania obyvateľstva v roku 2001. Z hľadiska národnostného zloženia je možné považovať územie Partnerstva za etnograficky homogénne, nakoľko podľa údajov uvedených v tabuľke č. 27 podiel slovenskej národnosti tvorí 87,49 %. Dôležitou skutočnosťou je, že napr. v obci Jarovnice je v súčasnosti podiel obyvateľov rómskej národnosti viac ako 50%, avšak z hľadiska národnosti, sa títo obyvatelia hlásia k slovenskej národnosti. Z uvedeného dôvodu táto štatistika ŠÚ SR v súčasnosti nevyjadruje reálny stav.

Najväčšie zastúpenie z hľadiska menšín v roku 2001 mala rómska národnosť, ku ktorej sa hlásilo 11,19% obyvateľstva. Čiastkovo sú zastúpené česká národnosť – 0,16%, rusínska národnosť – 0,05%, maďarská národnosť – 0,04% a ukrajinská národnosť – 0,03% obyvateľstva.

V rámci jednotlivých obcí, najvyššie zastúpenie rómskej národnosti bolo v obciach Jarovnice – 660 obyvateľov a Hermanovce – 313 obyvateľov.

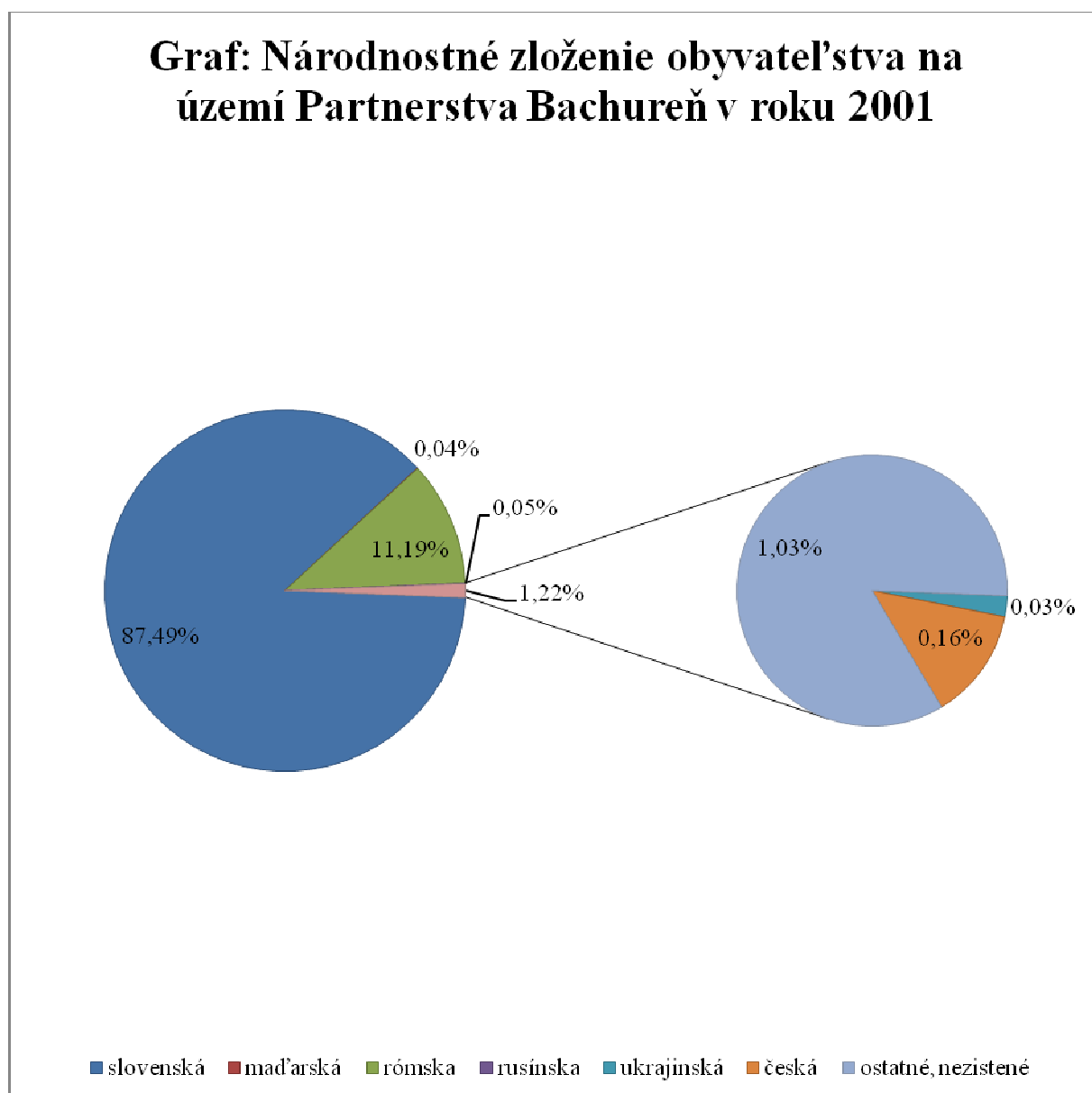
Tabuľka č. 27: Národnostné zloženie obyvateľstva v obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2001

Názov obce	Národnosť													trvalo zúčiaci obyvatelia
	slovenská	maďarská	rómska	rusínska	ukrajinská	česká	nemecká	poľská	chorvátska	srbská	ruská	židovská	ostatné, nezistené	
Bertotovce	470	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	474
Fričovce	1026	0	35	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1064
Hendrichovce	211	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	213
Hermanovce	1148	3	313	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	1467

Jarovnice	3330	1	660	2	1	9	0	0	0	0	0	0	48	4051
Lažany	141	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	141
Lipovce - Lačnov	506	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	506
Renčišov	144	0	18	2	2	0	0	0	0	0	0	0	6	172
Šindliar	509	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	547
Štefanovce	215	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	215
Uzovské Pekl'any	309	0	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	382
Uzovský Šalgov	573	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	577
Územie spolu	8582	4	1098	5	3	16	0	0	0	0	0	0	101	9809
%	87,49	0,04	11,19	0,05	0,03	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,03	100,00

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Graf č. 29: Národnostné zloženie obyvateľstva na území Partnerstva Bachureň v roku 2001

Vierovyznanie

Z hľadiska vierovyznania je územie Partnerstva BACHUREŇ veľmi homogénne. Podľa údajov z SODB 2001 (tabuľka č. 28), dominantným vierovyznaním na území Partnerstva BACHUREŇ je rímskokatolícke vierovyznanie, ku ktorému sa hlási 9350 trvalo žijúcich obyvateľov, čo predstavuje 95,32%.

Z ostatných vierovyznaní je najsilnejšie zastúpená gréckokatolícka cirkev a to 2,23%. Ostatné vierovyznania predstavujú minimálne percentuálne zastúpenie v tomto poradí : evanjelická cirkev augsburského vyznania – 0,24%, pravoslávna cirkev a cirkev bratská – 0,02%, apoštolská cirkev a kresťanské zbory – 0,01%.

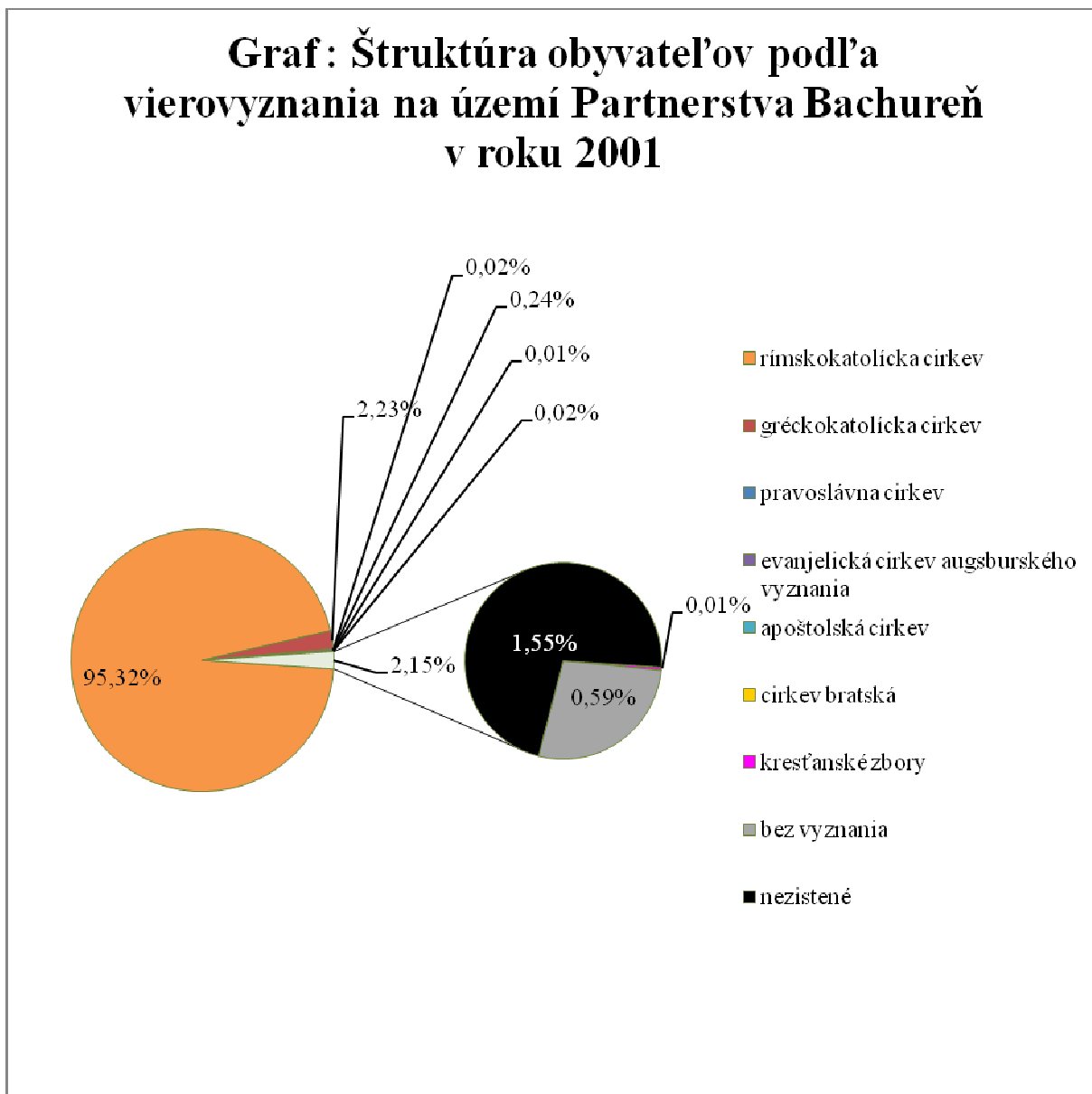
Ak porovnáme náboženskú skladbu obyvateľov medzi jednotlivými obcami, v obciach Partnerstva prevláda rímskokatolícka cirkev, s výnimkou obce Renčišov, kde je silnejšie zastúpená gréckokatolícka cirkev.

Tabuľka č. 28: Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania v obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2001

Názov obce	Náboženské vyznanie/cirkev																	trvalo žijúci obyvatelia	
	rímskokatolícka cirkev	gréckokatolícka cirkev	pravoslávna cirkev	evanjelická cirkev augsburského vyznania	reformovaná kresťanská cirkev	evanjelická cirkev metodistická	apoštolská cirkev	starokatolícka cirkev	bratská jednota baptistov	cirkev československá husitská	cirkev adventistov siedmeho dňa	cirkev bratská	kresťanské zbory	židovské náboženské obce	náboženská spoločnosť 'Jehovovi svedkovia	ostatné	bez vyznania		nezistené
Bertotovce	455	1	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	474
Fričovce	1050	6	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	1	1064
Hendrichovce	210	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	213
Hermanovce	1441	4	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	14	1467
Jarovnice	3888	40	2	3	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	39	76	4051
Lažany	134	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	141
Lipovce - Lačnov	483	16	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	506
Renčišov	39	127	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	172
Šindliar	518	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	21	547
Štefanovce	210	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	215
Uzovské Peklany	358	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	382
Uzovský Šalgov	564	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	577
Územie spolu	9350	219	2	24	0	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	58	152	9809
%	95,32	2,23	0,02	0,24	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,59	1,55	100,00

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Graf č. 30: Predstavuje grafické znázornenie pomerného rozloženia vierovyznaní na území Partnerstva BACHUREŇ, na základe údajov SODB 2001.

Vzdelanostná úroveň – stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti

Podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania, má najväčšia skupina obyvateľov územia Partnerstva BACHUREŇ dosiahnuté základné vzdelanie – 32,24%. Učňovské vzdelanie bez maturity má ukončené 14,65% obyvateľstva. 6,37% predstavujú obyvatelia s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou. Stredné odborné vzdelanie bez maturity dosiahlo 4,99% obyvateľstva a úplné stredné učňovské vzdelanie s maturitou 3,23% obyvateľstva. Počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je veľmi nízky, tvorí iba 1,07 % (tabuľka č. 29).

Tabuľka č. 29: Stupeň dosiahnutého vzdelania obyvateľstva na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2001

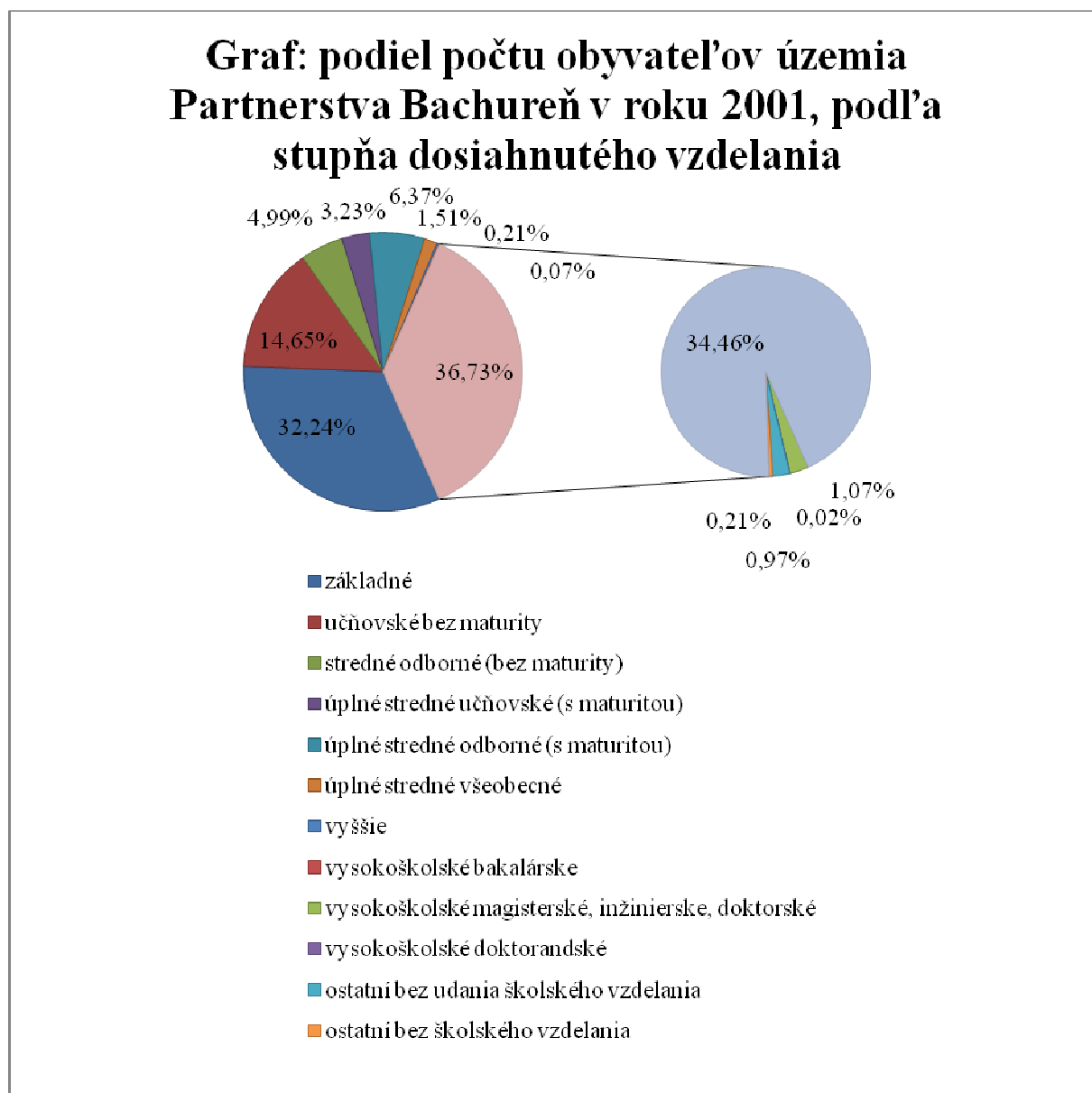
Názov obce	Vzdelanie													spolu	
	základné	učňovské bez maturity	stredné odborné (bez maturity)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	úplné stredné odborné (s maturitou)	úplné stredné všeobecné	vyššie	vysokoškolské bakalárske	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	vysokoškolské doktorandské	ostatní bez štúdia školského vzdelania	ostatní bez školského vzdelania	deti do 16 rokov		
Bertotovce	116	141	10	30	30	10	1	1	10	0	7	0	118	474	
Fričovce	293	260	41	54	90	23	3	1	23	0	3	1	272	1064	
Hendrichovce	55	73	7	10	15	2	0	0	5	1	5	0	40	213	
Hermanovce	429	262	117	38	123	19	3	1	10	0	9	2	454	1467	
Jarovnice	1616	167	134	51	119	32	6	2	18	0	51	10	1845	4051	
Lažany	30	24	14	7	24	7	3	1	6	1	0	0	24	141	
Lipovce - Lačnov	113	89	36	39	83	16	1	0	17	0	1	1	110	506	
Renčišov	52	36	14	5	12	3	0	0	0	0	3	1	46	172	
Šindliar	157	146	0	24	31	6	0	1	7	0	6	5	164	547	
Štefanovce	50	80	0	18	8	7	0	0	1	0	0	0	51	215	
Uzovské Pekľany	126	38	42	5	31	11	3	0	2	0	7	1	116	382	
Uzovský Šalgov	125	121	74	36	59	12	1	0	6	0	3	0	140	577	
Územie spolu	muži	1398	923	282	181	234	53	7	6	62	1	42	8	1745	4942
	%	28,29	18,68	5,71	3,66	4,73	1,07	0,14	0,12	1,25	0,02	0,85	0,16	35,31	64,69
	ženy	1764	514	207	136	391	95	14	1	43	1	53	13	1635	4867
	%	36,24	10,56	4,25	2,79	8,03	1,95	0,29	0,02	0,88	0,02	1,09	0,27	33,59	66,41
Územie spolu	spolu	3162	1437	489	317	625	148	21	7	105	2	95	21	3380	9809
	%	32,24	14,65	4,99	3,23	6,37	1,51	0,21	0,07	1,07	0,02	0,97	0,21	34,46	65,54

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Čo sa týka vzdelanostnej úrovne v jednotlivých obciach, najvyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním je v Jarovniciach (40%). Dominantné zastúpenie obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity – nad 30 % majú obyvatelia žijúci v Hendrichovciach a Štefanovciach. Z toho najviac obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity je v Štefanovciach – 37%. Najviac obyvateľov celkovo (všetky skupiny učňovského vzdelania spolu) je taktiež v Štefanovciach – 45%.

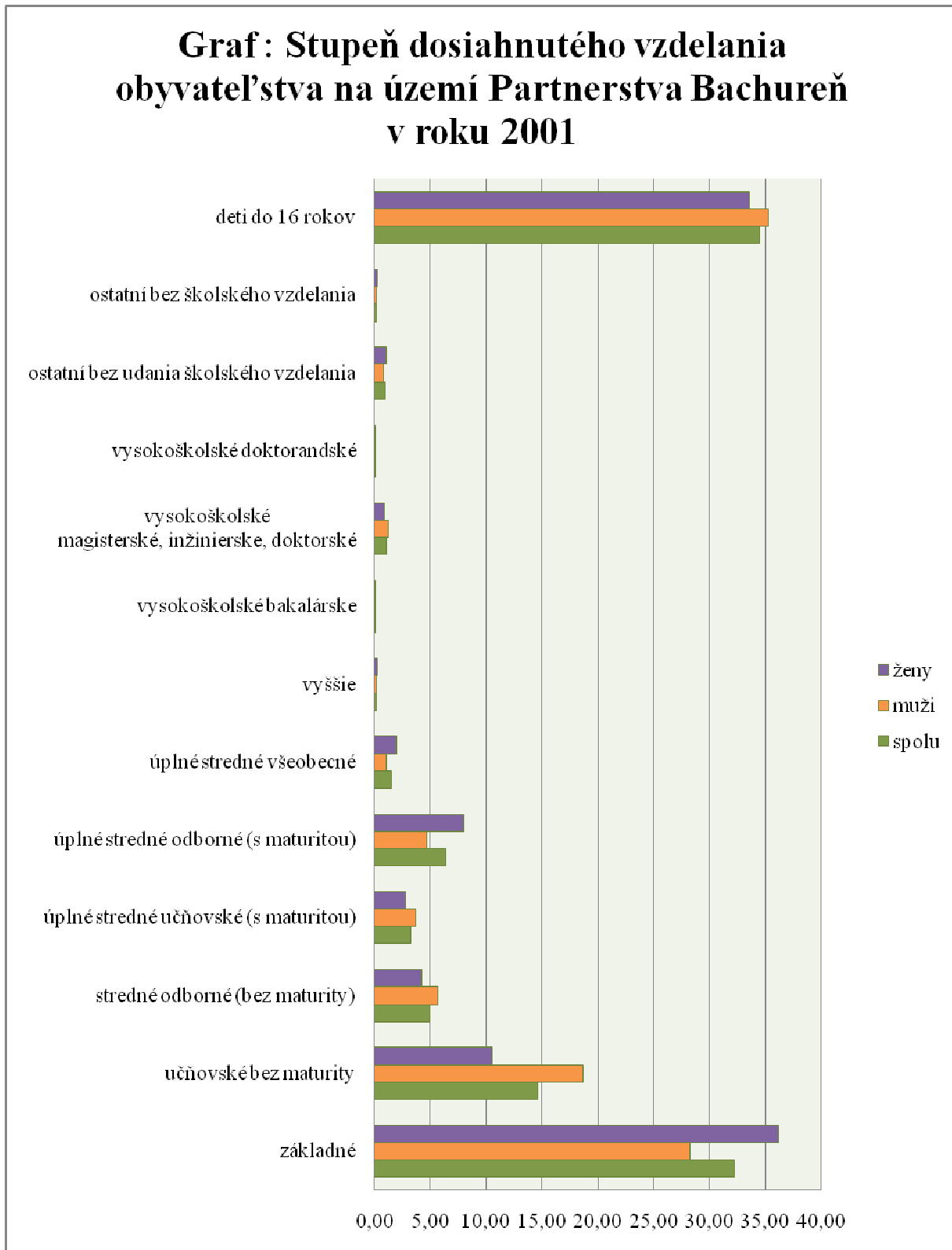
Najviac vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov, čo do počtu je v Jarovniciach, ktoré sú najväčšou obcou partnerstva, avšak najväčší podiel vysokoškolsky vzdelaných ku celkovému počtu obyvateľov je v Lažanoch. Pomerne vysoký podiel vysokoškolsky vzdelaných majú i Hendrichovce a Lipovce. Doktorandi sú v Hendrichovciach a Lažanoch.

Graf č. 31: Predstavuje grafické rozloženia stupňov dosiahnutého vzdelania v rámci obyvateľstva územia Partnerstva BACHUREŇ, na základe údajov SODB 2001.

Ako znázorňuje graf č. 32 základné vzdelanie má ukončený väčší počet žien. Učňovské vzdelanie bez maturity, stredné odborné vzdelanie bez maturity i úplné stredné učňovské vzdelanie s maturitou ukončil vyšší počet mužov. Naopak úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou a úplné stredné všeobecné vzdelanie má ukončený vyšší počet žien.

Graf č. 32: Stupeň dosiahnutého vzdelania obyvateľstva na území Partnerstva Bachureň v roku 2001

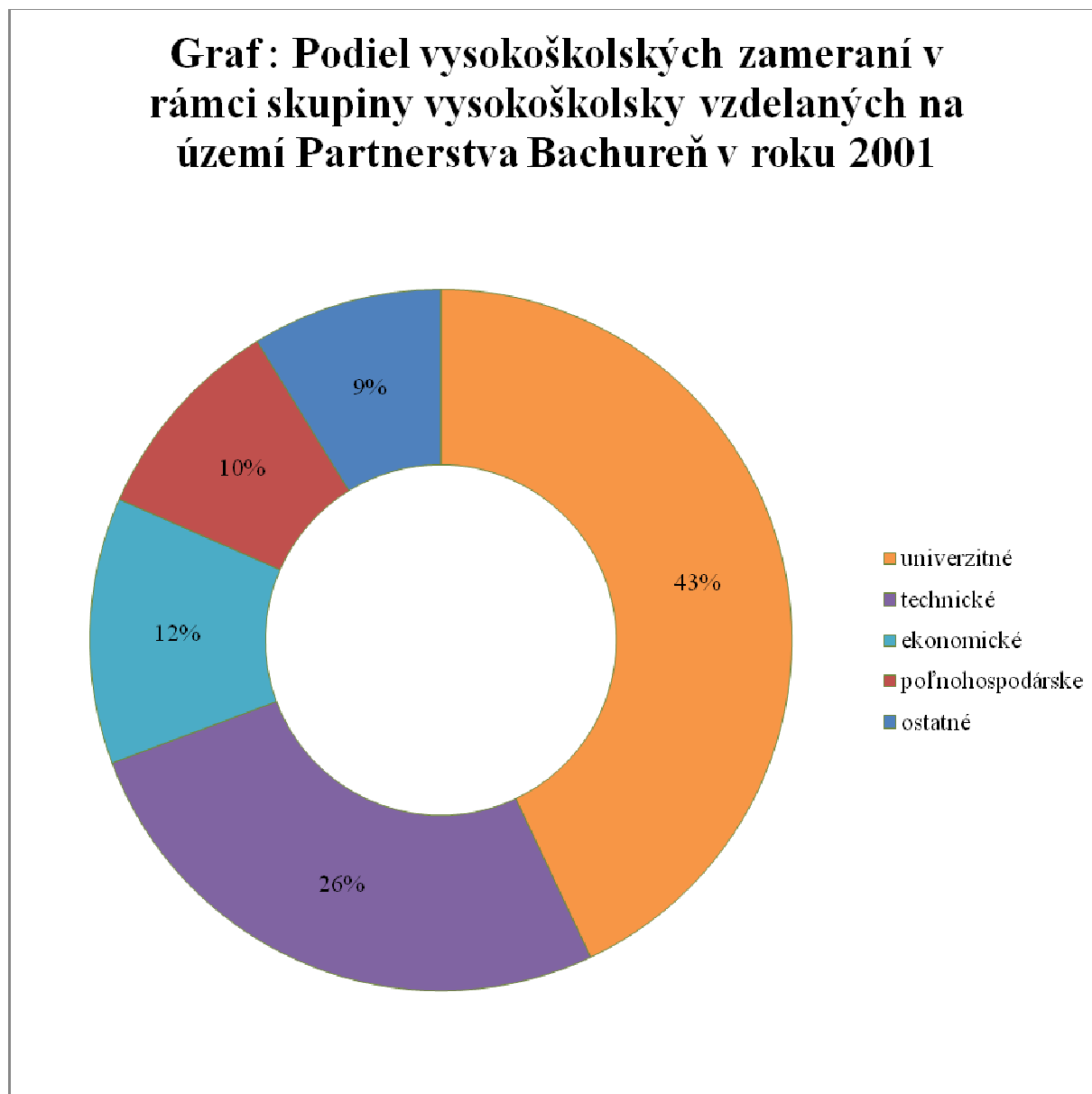
Z hľadiska zamerania vysokoškolského vzdelania 42,98 % vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov územia Partnerstva BACHUREŇ má ukončené univerzitné vzdelanie, 26,32% obyvateľov má skončené technické vzdelanie, 12,28% zastupuje ekonomické vzdelanie, 9,65% poľnohospodárske vzdelanie, ostatné zamerania skončilo 8,77% vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva. (tabuľka č. 30). Toto percentuálne zastúpenie vysokoškolských zameraní názorne zobrazuje graf č. 33.

Tabuľka č. 30: Vysokoškolské vzdelanie obyvateľstva podľa zamerania, v jednotlivých obciach územia Partnerstva BACHUREŇ v roku 2001

Názov obce		Vysokoškolské vzdelanie					spolu
		univerzitné	technické	ekonomické	poľnohospodárske	ostatné	
Bertovce		4	5	2	0	0	11
	%	36,36	45,45	18,18	0,00	0,00	100
Fričovce		9	5	4	4	2	24
	%	37,50	20,83	16,67	16,67	8,33	100
Hendrichovce		1	1	0	2	2	6
	%	16,67	16,67	0,00	33,33	33,33	100
Hermanovce		8	1	0	1	1	11
	%	72,73	9,09	0,00	9,09	9,09	100
Jarovnice		15	1	1	0	3	20
	%	75,00	5,00	5,00	0,00	15,00	100
Lažany		2	4	2	0	0	8
	%	25,00	50,00	25,00	0,00	0,00	100
Lipovce - Lačnov		7	3	4	2	1	17
	%	41,18	17,65	23,53	11,76	5,88	100
Renčšov		0	0	0	0	0	0
	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Šindliar		1	5	1	0	1	8
	%	12,50	62,50	12,50	0,00	12,50	100
Štefanovce		0	0	0	1	0	1
	%	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	100
Uzovské Pekl'any		1	1	0	0	0	2
	%	50,00	50,00	0,00	0,00	0,00	100
Uzovský Šalgov		1	4	0	1	0	6
	%	16,67	66,67	0,00	16,67	0,00	100
Územie spolu	spolu	49	30	14	11	10	114
	%	42,98	26,32	12,28	9,65	8,77	100

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Graf č. 33: Podiel vysokoškolských zameraní v rámci skupiny vysokoškolsky vzdelaných na území Partnerstva

Keďže v prípade prezentovaných údajov vzdelanostnej štruktúry obyvateľov územia Partnerstva sa v popise vyššie vychádzalo z údajov získaných z SODB 2001, vzhľadom na aktuálny rok 2010 je predpoklad „určitého posunu“ v súčasnej vzdelanostnej štruktúre obyvateľov.

Prehľad zručností obyvateľstva

Vzhľadom na výsledky vlastného zisťovania a dostupných informácií o zručných ľuďoch v území, je možné konštatovať, že územie takýchto ľudí nešpecifikuje. Budúcou úlohou Partnerstva je týchto ľudí podchytiť a evidovať v databáze.

2.4 Popis spoločenských, inštitucionálnych, kultúrnych a historických zdrojov

Situácia v školstve, zdravotníctve, sociálnych a iných verejných službách

Prehľad a opis inštitúcií pôsobiacich v území – na miestnej, regionálnej aj národnej úrovni, ak sú tieto lokalizované v území, vrátane obecných úradov a pod. Popis ich úlohy vo verejno-súkromnom partnerstve (MAS) alebo spoluprácu s verejno-súkromným partnerstvom (MAS)

Školské zariadenia

Analýza inštitucionálnej infraštruktúry ukázala na pomernú vyrovnanosť v oblasti vybavenia MŠ a ŠJ, keď tieto sa nachádzajú v podstate v každej obci územia. Materská škola nie je v obciach Hendrichovce, Lažany, Renčišov a Štefanovce. Vybavenosť v oblasti ZŠ je slabšia, ZŠ sa nachádza v menej ako polovici obcí, pričom 2 ZŠ sa nachádzajú v obci Jarovnice. Nedostatočná je aj vybavenosť školskými jedálňami pri ZŠ, ktoré sú v území iba dve, obe v obci Jarovnice. (tabuľka č. 31).

Tabuľka č. 31: Prehľad školských zariadení v obciach na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2008

Názov obce	Školské zariadenia				Zariadenia školského stravovania					
	materská škola		základná škola		školská jedáleň pri materskej škole		školská jedáleň pri základnej škole		výdajná školská jedáleň	
	počet zariadení	počet detí	počet zariadení	počet žiakov	počet zariadení	počet stravníkov	počet zariadení	počet stravníkov	počet zariadení	počet stravníkov
Bertotovce	1	21	1	32	1	31	N	N	N	N
Fričovce	1	21	1	52	1	28	N	N	N	N
Hendrichovce	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Hermanovce	1	25	1	132	1	37	N	N	N	N
Jarovnice	1	65	2	868 142	N	N	2	262 159	N	N
Lažany	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Lipovce - Lačnov	1	16	1	143	1	78	N	N	N	N
Renčišov	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Šindliar	1	16	N	N	1	26	N	N	N	N
Štefanovce	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Úzovské Pekl'any	1	15	N	N	1	59	N	N	N	N
Úzovský Šalgov	1	17	N	N	1	31	N	N	N	N
Územie spolu	8	196	6	1369	7	290	2	421	0	0

Zdroj : Ústav informácií a prognóz školstva 2008

Na základe demografických trendov územia (hlavne v dôsledku demografického salda a rómskej menšiny v obci Jarovnice) sa predpokladá zvýšený nárast počtu žiakov v základných školách, čo si bude vyžadovať intervenciu v rozširovaní vzdelávacích a stravovacích kapacít v jednotlivých MŠ a ZŠ.

Sociálna a zdravotná infraštruktúra

Stav zdravotnej a sociálnej infraštruktúry územia je priamo úmerný polohe územia, kde ako pozitíva lokalizácie ISRÚ uvádza benefit vo forme dostupnosti zdravotnej a sociálnej infraštruktúry mesta Prešov. Táto skutočnosť vyplynula aj z hodnotení občanov priamo na verejných zhromaždeniach a na pracovných stretnutiach ku tvorbe problémovej analýzy. Túto skutočnosť odráža aj nasledovná tabuľka č. 32 tým, že na území sa nachádzajú 3 zdravotné strediská /Jarovnice, Fričovce a Bertotovce/. Lekáreň je v obci Jarovnice.

Tabuľka č. 32: Prehľad zariadení poskytujúcich služby v oblasti zdravotníctva na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2007

Názov obce	Služby					
	Zdravotníctvo					
	Lekárne a výdajne liekov	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	Stanica rýchlej zdravotnej pomoci
Bertotovce	N	1	N	N	N	N
Fričovce	N	1	N	N	N	1
Hendrichovce	N	N	N	N	N	N
Hermanovce	N	N	N	N	N	N
Jarovnice	1	1	1	1	N	N
Lažany	N	N	N	N	N	N
Lipovce - Lačnov	N	N	N	N	N	N
Renčišov	N	N	N	N	N	N
Šindliar	N	N	N	N	N	N
Štefanovce	N	N	N	N	N	N
Uzovské Pekl'any	N	N	N	N	N	N
Uzovský Šalgov	N	N	N	N	N	N
Územie spolu	1	3	1	1	0	1

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007

Prehľad a opis inštitúcií pôsobiacich v území – na miestnej, regionálnej aj národnej úrovni, ak sú tieto lokalizované v území, vrátane obecných úradov a pod.

Inštitúcie verejnej správy

Zastúpenie samosprávy v členstve Partnerstva BACHUREŇ je zastúpené 12 obcami a ich obecnými úradmi. Územie poskytuje taktiež služby matričného úradu (v obciach Fričovce, Hermanovce a Jarovnice) a stavebného úradu a sídlo pracoviska obvodného oddelenia PZ, ktoré sú situované v obci Jarovnice. Z hľadiska miesta a pôsobenia jednotlivých členov Partnerstva BACHUREŇ je možné hodnotiť verejný sektor ako hlavného iniciátora budovania partnerstva a tvorby ISRÚ, keď hlavne z iniciatív starostov obcí sa začali prvé jednania ohľadne vzniku Partnerstva na prístupe Leader.

Tabuľka č. 33: Prehľad inštitúcií verejnej správy na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2007

Názov obce	Inštitúcie verejnej správy			
	Obecný úrad	Sídlo matričného úradu	Sídlo pracoviska obvodného oddelenia policajného zboru	Stavebný úrad
Bertotovce	1	N	N	N
Fričovce	1	1	N	N
Hendrichovce	1	N	N	N
Hermanovce	1	1	N	N
Jarovnice	1	1	1	1
Lažany	1	N	N	N
Lipovce - Lačnov	1	N	N	N
Renčišov	1	N	N	N

Šindliar	1	N	N	N
Štefanovce	1	N	N	N
Uzovské Pekľany	1	N	N	N
Uzovský Šalgov	1	N	N	N
Územie spolu	12	3	1	1

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007

Zariadenia poskytujúce vybrané služby na území Partnerstva BACHUREŇ

Kvalita života na vidieku sa hodnotí aj z hľadiska zabezpečenia služieb občianskej vybavenosti v území (*tabuľka č. 34*). Partnerstvo disponuje potenciálom napríklad v pokrytí sieťou predajňami potravinárskeho tovaru (okrem Lažian) a v pokrytí pohostinskými a odbytovými strediskami (okrem Lažian). Nedostatočná je vybavenosť predajní nepotravinárskeho tovaru (nachádzajú sa len v obci Jarovnice a Hermanovce). Úplne chýba čerpacia stanica PHL. Pošta sa nachádza v Hermanovce, Hendrichovce, Jarovnice, Lipovce.

Tabuľka č. 34: Prehľad zariadení poskytujúcich vybrané služby na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2007

Názov obce	Služby									
	Predajňa potravinárskeho tovaru	Pohostinské a odbytové stredisko	Predajňa nepotravinárskeho tovaru	Predajňa pohonných látok	Zariadenia pre údržbu a opravu motorových vozidiel	Predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá	Novinový stánok	Telefónny automat	Poštová schránka	Pošta
Bertotovce	1	1	N	N	N	N		1	1	N
Fričovce	1	1	N	1	1	N		1	1	N
Hendrichovce	1	1	N	N	N	N		1	1	1
Hermanovce	1	1	1	N	N	N		1	1	1
Jarovnice	1	1	1	N	N	N		1	1	1
Lažany	N	N	N	N	1	N		1	1	N
Lipovce - Lačnov	1	1	N	N	N	N		1	1	1
Renčíšov	1	1	N	N	N	N		1	1	N
Šindliar	1	1	N	N	1	N		1	1	N
Štefanovce	1	1	N	N	N	N		1	1	N
Uzovské Pekľany	1	1	N	N	N	N		1	1	N
Uzovský Šalgov	1	1	N	N	N	N		1	1	N
Územie spolu	11	11	2	1	3	0	0	12	12	5

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007

Z hľadiska infraštruktúry cestovného ruchu (*tabuľka č. 35*) sa na území nachádzajú 4 zariadenia poskytujúce služby v tejto oblasti. Ide o Hromadné ubytovacie zariadenie v Bertotovciach, penzión vo Fričovciach a hotel a turistickú ubytovňu v Lipovciach. Je možné koštatovať, že všetky tieto zariadenia sa nachádzajú na trase vedúcim ku najznámejším turistickým lokalitám územia.

Hodnotenie dopravnej infraštruktúry z hľadiska autobusovej dopravy je v rámci územia veľmi diferencované. Obce v blízkosti Prešova sú zabezpečené dopravnými spojmi spoločnosti SAD Prešov a ostatnými prepravcami pomerne kvalitne a s častou frekvenciou spojov (Bertotovce, Hendrichovce), na rozdiel od vzdialených obcí, kde je zabezpečenie dochádzky obyvateľov veľmi nevyhovujúce (Renčíšov, Uzovské Pekl'any, Uzovský Šalgov, Štefanovce, Hermanovce, Lipovce, Lažany, Šindliar a Fričovce).

Tabuľka č. 35: Prehľad zariadení poskytujúcich vybrané služby na území Partnerstva BACHUREŇ v roku 2007

Názov obce	Služby								
	Hotel (motel, hotel)	Penzión	Turistická ubytovňa	Chatová osada	Kemping	Ostatné hromadné ubytovacie zariadenia	Komerčná poisťovňa	Komerčná banka	Bankomat
Bertotovce	N	N	N	N	N	1	N	N	N
Fričovce	N	1	N	N	N	N	N	N	N
Hendrichovce	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Hermanovce	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Jarovnice	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Lažany	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Lipovce - Lačnov	1	N	1	N	N	N	N	N	N
Renčíšov	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Šindliar	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Štefanovce	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Uzovské Pekl'any	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Uzovský Šalgov	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Územie spolu	1	1	1	0	0	1	0	0	0

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007

Voľnočasová infraštruktúra

Voľnočasové aktivity v rámci územia nie sú rozvinuté, nakoľko limitujúcim faktorom je chýbajúca resp. zastalá voľnočasová infraštruktúra. V obciach chýbajú športové ihriská, voľnočasové zariadenia, jestvujúce sú nemoderné a v zlom technickom stave. Pomerne kvalitné zastúpenie majú knižnice, ktoré sú v každej obci. Na území je k dispozícii telocvičňa v ZŠ Jarovnice a Lipovce, žiadna videopožičovňa a kúpalisko. Analýzou stavu týchto zariadení môžeme konštatovať veľmi zlý stav voľnočasovej infraštruktúry v území. Pre naplnenie svojich voľnočasových aktivít musia občania dochádzať do voľnočasových zariadení, ktoré poskytuje krajské mesto Prešov a Sabinov, čo je časovo i finančne dosť náročné.

Tabuľka č. 36: Prehľad zariadení poskytujúcich služby v oblasti športu a kultúry na území Partnerstva, 2007

Názov obce	Služby					
	Šport			Kultúra		
	Kúpalisko (umelé/prírodné)	Telocvičňa	Ihrisko pre futbal (mimo školských)	Knižnica	Videopožičovňa a DVD požičovňa	Kino (stále)
Bertotovce	N	N	1	1	N	N
Fričovce	N	N	1	1	N	N
Hendrichovce	N	N	1	N	N	N
Hermanovce	N	N	1	1	N	N
Jarovnice	N	1	1	1	N	N
Lažany	N	N	N	N	N	N
Lipovce - Lačnov	N	1	1	1	N	N
Renčíšov	N	N	N	1	N	N
Šindliar	N	N	N	1	N	N
Štefanovce	N	N	1	1	N	N
Uzovské Pekl'any	N	N	1	1	N	N
Uzovský Šalgov	N	N	1	1	N	N
Územie spolu	0	2	9	10	0	0

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007

Informatizácia

Kvalita prístupu k informáciám je v súčasnosti chápaná ako dôležitý indikátor hodnotenia kvality života a prehľad internetizácie územia v tabuľke č. 37 ukazuje na pomerne slabé vybavenie internetom a teda nedostatočný prístup obyvateľov územia k informáciám prostredníctvom moderných IT. Možnosti internetizácie územia ukazuje aj pokrytie územia signálom mobilných operátorov v tabuľke č. 38.

Tabuľka č. 37: Úroveň informatizácie v inštitúciách samosprávy na území Partnerstva BACHUREŇ ,2009

Názov obce	Napojenie na internetovú sieť v inštitúcii samosprávy typu					
	Obecný úrad	Matrika	Materská škola	Základná škola	Knižnica	Pošta
Bertotovce	A					
Fričovce	A					
Hendrichovce	A					
Hermanovce	A					
Jarovnice	A					
Lažany	A					
Lipovce - Lačnov	A					
Renčíšov	A					
Šindliar	A					
Štefanovce	A					
Uzovské Pekl'any	A					
Uzovský Šalgov	A					

Zdroj : Dotazníky obce, 2009

Tabuľka č. 38: Pokrytie územia Partnerstva BACHUREŇ telekomunikačnými sieťami v roku 2009

Názov obce	Pokrytie územia															
	T-com/T - mobile								Orange					O2		
	signál	mobilný internet			fixný internet			centrum predajňa	signál	mobilný internet			Vstup do dátovej a optickej siete	centrum predajňa	signál+ mobilný internet	centrum predajňa
		3G/HSPA	EDGE	GPRS	DSL	MAGIO	OPTIKA			3G/HSPA	EDGE	GPRS				
Bertotovce	A	N	A	A	A	N	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N
Fričovce	A	N	N	A	A	N	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N
Hendrichovce	A	N	N	A	O	N	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N
Hermanovce	A	N	A	A	A	N	N	N	A	A	A	A	N	N	A	N
Jarovnice	A	N	A	A	A	N	N	N	A	A	A	A	N	N	A	N
Lažany	A	N	A	A	A	N	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N
Lipovce - Lačnov	A	N	N	A	N	N	N	N	A	N	A	A	N	N	N	N
Renčšov	N	N	N	N	N	N	N	N	A	N	A	A	N	N	N	N
Šindliar	A	N	N	A	N	N	N	N	A	N	A	A	N	N	N	N
Štefanovce	A	N	N	A	N	N	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N
Uzovské Pekl'any	O	N	O	O	O	N	N	N	A	N	A	A	N	N	N	N
Uzovský Šalgov	A	N	A	A	A	O	N	N	A	N	A	A	N	N	A	N

Zdroj : www.t-com.sk, www.orange.sk, www.sk.o2.com, 2009

Prehľad kultúrnych a historických zdrojov vrátane stručného opisu histórie územia, prehľad pamiatok zaradených do pamiatkovej starostlivosti a ich súčasný stav i využitie, popis tradícií a duchovného dedičstva

Kultúrne a spoločenské organizácie pôsobiace na území Partnerstva BACHUREŇ

Kultúrne spoločenské tradície územia sú reprezentované združeniami a spolkami uvedenými v tabuľke č. 39.

Tabuľka č. 39: Kultúrne a spoločenské organizácie pôsobiace na území Partnerstva BACHUREŇ

Typ organizácie	Územie Partnerstva BACHUREŇ	
	Názov obce/mesta	Názov organizácie/poznámky
Kultúrne súbory a kluby	Bertotovce	Spevácky súbor Brežina Detský folklórny súbor Brežinka
	Hermanovce	Folklórny súbor Hermanovčan Detský folklórny súbor Hermanček
	Šindliar	Ochotnícky divadelný súbor Šindliarske naše divadlo
	Uzovský Šalgov	Spevácky súbor pri Klube dôchodcov Chrámový zbor
Športové kluby	Bertotovce	MARINI - RACING TEAM Telovýchovná jednota BERTOTOVCE
	Hendrichovce	Telovýchovná jednota
	Hermanovce	Telovýchovná jednota Družstevník
	Jarovnice	Telovýchovná jednota

	Lipovce	Kynologický športový klub Jarovnice	
	Uzovské Pekl'any	Obecný futbalový oddiel Lipovce	
	Uzovský Šalgov	Klub slovenských turistov Uzovské Pekl'any	
		Futbalový klub Uzovský Šalgov	
Verejno prospešné organizácie /záujmové združenia /spoločenstvá /zväzy	Fričovce	Združenie obcí SEPAD	
	Hendrichovce	KOMAD	
	Hermanovce		Základná organizácia Odborového zväzu PŠaV na Slovensku pri ZŠ s MŠ Hermanovce
			Rodina profesora Hlaváča Hermanovce
			Občianske združenie SAVORE - Pod'me spolu
			Občianske združenie - POMOŽIN - Pomôcť
			Občianske združenie - LAČHO DROM - DOBRÁ CESTA
			DEL ODEL
			Základná organizácia Odborového zväzu PŠaV na Slovensku pri Základnej škole s materskou školou 464, 082 63 Jarovnice
			OBČIANSKE ZDRUŽENIE ODEL DIKEL - BOH SA DÍVA
			Základná organizácia Odborového zväzu PŠaV na Slovensku pri I. Základnej škole, 082 63 Jarovnice
			Občianske združenie rómskych občanov ASAL
	Jarovnice		Občianske združenie Jarovnice
			Občianske združenie SAKONESKE MIŠTES - Každému dobre
			Občianske združenie JILO - SRDCE
			Občianske združenie ČAČIPEN - PRAVDA
			Občianske združenie - ROVEL - PLAČ
		Občianske združenie - LAČO LAF ROMANO - DOBRÉ SLOVO RÓMSKE	
		Rómske komunitné centrum Jarovnice	
		Občianske združenie - POMOŽIN AVRESKE-POMÁHAJ DRUHÝM	
		Druhá šanca - Jarovnice	
		Občianske združenie - LAČIPEN - DOBRO	
Lipovce		Občianske združenie PHARES THEDŽIVEL - ŤAŽKO ŽIŤ	
		Občianske združenie DOBRÍ ĽUDIA - LAČENIPY	
		Občianske združenie Lačnov	
Štefanovce		Občianske združenie MIKROREGIÓN SALVATOR	
		HRDZA	
Berotovce		Dobrovoľný požiarny zbor	
Hasičské zbory			
Cirkevné a náboženské organizácie	Bertotovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Fričovce, filiálka Bertotovce	
	Fričovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Fričovce	
	Hendrichovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Fričovce, filiálka Hendrichovce	
	Hermanovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Hermanovce	
	Jarovnice	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Jarovnice	

	Lažany	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Svinia, filiálka Lažany
	Lipovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Lipovce
	Renčišov	Gréckokatolícka cirkev, farnosť Renčišov
	Šindliar	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Lipovce, filiálka Šindliar
	Štefanovce	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Lipovce, filiálka Štefanovce
	Uzovské Pekľany	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Ražňany, filiálka Uzovské Pekľany
	Uzovský Šalgov	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Ražňany, filiálka Uzovský Šalgov
Pozemkové spoločenstvá	Fričovce	Urbárska spoločnosť Fričovce, pozemkové spoločenstvo
		Spoločenstvo vlastníkov bytov
		Lesné spoločenstvo SKALO - Pozemkové spoločenstvo
		Pozemkové spoločenstvo Hury Jarovnice
		Spoločenstvo vlastníkov bytov Rybník
	Jarovnice	Spoločenstvo vlastníkov bytov
		Spoločenstvo vlastníkov bytov Rybník 1
		Spoločenstvo 12 bytovej jednotky Jarovnice
		Spoločenstvo vlastníkov bytov Horná bytovka
		Spoločenstvo vlastníkov bytov
Lažany	Urbárska spoločnosť Rudolf Mišenko a spol. Pozemkové spoločenstvo obce Lažany	
Lipovce	Urbárska spoločnosť - Pozemkové spoločenstvo MAGURA Lačnov	
Renčišov	Pozemkové spoločenstvo BACHUREŇ Lipovce	
Šindliar	Pozemkové spoločenstvo MAGURA Lačnov	
Štefanovce	Pozemkové spoločenstvo - Urbár - Renčišov	
		Pozemkové spoločenstvo Šmigovec Renčišov
		Spoločenstvo vlastníkov lesov a iných trávnatých porastov so sídlom v Šindliari
		Pozemkové spoločenstvo Bašarka Štefanovce
Klub dôchodcov	Uzovský Šalgov	Klub dôchodcov
Matica Slovenská		
Červený kríž		
Poľovnícke zväzy		
Rybárske zväzy		
Rybárske revíry		
Rybníky		
Včelárske zväzy		

Zdroj : Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove, 2009

Dotazníky od obcí

Vlastný prieskum web: web obcí

Matica Slovenská, www.matica.sk,

Slovenský červený kríž, www.redcross.sk

Slovenský poľovnícky zväz, Poľovnícka informačná databáza, www.lovuzdar.sk,

Slovenský rybársky zväz – Mestská organizácia Prešov,

Slovenský zväz včelárov, www.vcelari.sk

Bohatosť histórie a kultúrno - historický potenciál územia ukazuje aj doleuvedená analýza týchto zdrojov – *tabuľka č. 40, tabuľka č. 41 a tabuľka č. 42.*

Tabuľka č. 40: História a kultúrne dedičstvo obcí na území Partnerstva Bachureň

Názov obce	Erb	Popis	
Bertotovce		História	Obec vznikla v 13. storočí. Obec je doložená z roku 1320 ako (vila) Bertholdi, neskôr ako Perthold (1338), Bertotowec (1786), Bertotowce (1808); maďarsky Bertót. Obec bola súčasťou panstva Svinia. Patrila Merseovcom, Tekulovcom, Drugethovcom. Stala sa sídlom Bertótyovcov (jednej vrstvy Abovcov). V roku 1427 mala 23 port. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a zberom chmeľu. Koncom 18. storočia v obci bola pošta, od začiatku 19. storočia kameňolom. V roku 1787 mala obec 57 domov a 447 obyvateľov a v roku 1828 mala 57 domov a 430 obyvateľov. Za I. ČSR boli Bertotovce poľnohospodárskou obcou. JRD (Jednotné roľnícke družstvo) bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch v Prešove, Košiciach a v Ostrave.
		Kultúrne dedičstvo	Kostol rímsko-katolícky sv. Martina, neskoroklasicistický z roku 1865 (oltárna skriňa s gotickými sochami z čias okolo roku 1480 je v Šarišskom múzeu v Bardejove) Kaštieľ klasicistický z rokov 1830 – 1840 Pamätná tabuľa na rímsko – katolíckej kaplnke Panny Márie (František Majoch, 1890 – 1919)
Fričovce		História	V chotári ležala stará dedina Hradisko. Dnešná obec vznikla v polovici 13. storočia kolonizáciou. Patrila panstvu Svinia, neskôr Drugethovcom, Abovcem, Bertótyovcom. Obec je doložená z roku 1320 ako Frich, neskôr ako Fferich, Furich (1330), Fričovce (1786), Fričovce (1920), Fričovce (1927); maďarsky Frics; nemecky Fritsch. V 15. – 19. storočí zemepáni často obec zálohovali. V 18. storočí tu pracovala píla. V roku 1427 mala 15 port, v roku 1787 mala 67 domov a 500 obyvateľov, v roku 1828 mala 73 domov a 540 obyvateľov. Boli poľnohospodári. Zaoberali sa šindliarstvom a plátenníctvom. V roku 1923 tu bola založená organizácia Komunistickej strany Československa. Obyvatelia sa za I. ČSR zaoberali poľnohospodárstvom, chovom dobytky a sezónne prácou v lesoch. Povodeň v roku 1945 spôsobila značné hospodárske škody. V obci bol liehovar. Štátny majetok bol založený v roku 1945 a Jednotné roľnícke družstvo v roku 1958. Časť obyvateľstva pracovala v podnikoch v Prešove a Košiciach
		Kultúrne dedičstvo	Kostol rímsko-katolícky sv. Bartolomeja neskorobarokový z rokov 1737 – 38 Kaštieľ renesančný z rokov 1623 – 30 od M. Sorgera z Prešova; renesančná atika so sgrafitami zobrazujúcimi historické mytologické postavy na fasáde od M. Waxmana; prestavaný v interiéri v roku 1840, v rokoch 1953 – 55 reštaurovaný (projektový architekt J. Habětín), pôvodne obohnaný priekopou s valmi (strielne na zadnom priečelí) – dnes park Kaplnka pohrebná z rokov 1811, novogotika
Hendrichovce		História	Obec vznikla v 13. storočí zemianskou kolonizáciou. Obec je doložená z roku 1320 ako (villa) Herrici, neskôr ako Hedrychfalva (1330), Hedrichowce (1773), Hedrihovce, Henrihovce (1920), Hendrichovce

			<p>(1927); maďarsky Hedri.</p> <p>Obec po delení v roku 1320 pripadla Meršovi. V roku 1330 ju zámenou získali Abovci, v roku 1427 mala 16 port. Do začiatku 19. storočia patrila rodine Hendriovcov. V roku 1787 mala 32 domov a 193 obyvateľov, v roku 1828 mala obec 22 domov a 175 obyvateľov. Okrem poľnohospodárstva sa zaoberali príležitostnou furmankou. Za I. ČSR sa obyvatelia zaoberali poľnohospodárstvom a sezónnou prácou v lesoch. JRD (Jednotné roľnícke družstvo bolo založené v roku 1959 a v roku 1966 prešlo do Štátneho majetku. Časť obyvateľstva pracovala v stavebných a priemyselných podnikoch.</p> <p>Kostol rímsko-katolícky sv. Štefana, pôvodne gotický z 2. polovice 14. storočia, prestavaný okolo roku 1641, zbarokizovaný v roku 1753</p> <p>Kaštieľ klasicistický z roku 1832</p> <p>Hospodárska budova z roku 1843</p>
		Kultúrne dedičstvo	
Hermanovce		História	<p>Pôvodne tu bolo sídlisko kultúry popolnicových polí; hromadný nález bronzov z mladšej doby bronzovej, hallštatské pohrebisko, sídlisko rímsko-barbarské a slovanské z doby veľkomoravskej a z 11. – 12. storočia.</p> <p>Obe c sa spomína z roku 1320 na území panstva Svinia. Obec je doložená z roku 1320 ako (villa) Hermani Superior et Inferior, neskôr ako Nogherman (1372), Felseuherman et altera Felseuherman (1389), Hermanowze (1773); maďarsky Sztankahermány.</p> <p>Pôvodne tu vznikli Veľké Hermanovce, založené v polovici 13. storočia zemianskou kolonizáciou a Vyšné Hermanovce, založené na zákupnom práve. Rozdelenie sa udržiavalo do 18. storočia. V 18. storočí patrili Péchyovcom, v 19. storočí tu mali majetok aj Semseyovci.</p> <p>V roku 1427 mali 42 port. V roku 1787 mala obec 77 domov a 564 obyvateľov, v roku 1828 mala 88 domov a 656 obyvateľov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a chovom dobytky, ovčiarstvom, plátenníctvom a pálili kolomaž.</p> <p>V decembri roku 1920 sa poľnohospodárski robotníci zúčastnili na generálnom štrajku. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom. JRD bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v Sabinove a Prešove.</p>
		Kultúrne dedičstvo	<p>Kostol rímsko-katolícky sv. Alžbety, barokový z roku 1650 na mieste starého gotického (spomínaný v roku 1438); pôvodne goticky maľované krídla hlavného oltára, gotické sochy Madony, Doroty a Barbory, z dvoch starších krídlových oltárov.</p> <p>Kúria z konca 18. storočia</p> <p>Kaštieľ klasicistický z 1. tretiny 19. storočia</p> <p>Park prírodno krajinársky pri kaštieli</p> <p>Staré náhrobníky na cintoríne okolo kostola z 18. – 19. storočia</p> <p>Tradície Potočná radová zástavba. Ešte v polovici 20. storočia sa tu tkalo bavlnené plátno a vzorované tkaniny.</p>
Jarovnice		História	<p>Osídlenie bolo už neolite, sú tu slovanské hrobové nálezy. Obec je doložená z roku 1260 ako Jerne, Therenye, neskôr ako Due ville Sancti Antoni Superior et Inferior (1320), Jerona aliter de Sancto Antonio, Gerona, Jeregna (1330), Jerawnicze (1773), Jerawnica (1786), Jarownice (1808), Jaronivce (1920), Jarovnice (1927); maďarsky Jernye.</p> <p>Obec patrila začiatkom 13. storočia Bankovi. Spomína sa rok 1260 v majetku Merša, Jána zo Svinie. V chotári mala 3 mlyny. Začiatkom 14. storočia tvorila dve osady, Vyšné a Nižné Jarovnice, ktoré do 15. storočia splynuli. V roku 1427 mala obec 56 port.</p> <p>Obec patrila Berzeviczyovcom, v 17. storočí Szinyeiovcom. V roku 1787 mala 87 domov a 613 obyvateľov, v roku 1828 mala 83 domov a 616 obyvateľov. Boli roľníci ovocinári, vyrábali drevené náradie. Aj za I. ČSR boli Jarovnice poľnohospodársko-ovocinárska obec, so stupami a pílou. Časť obyvateľov pracovala v priemyselných podnikoch v Sabinove, Michal'anoch, Prešove a Košiciach.</p>
		Kultúrne dedičstvo	<p>Kostol rímsko-katolícky sv. Antona Pustovníka, prestavaný renesančne v roku 1524, rozšírený v roku 1768; obraz z konca 19. storočia od P. Szinyei-Merseho</p> <p>Kaštieľ pôvodne neskororenesančný, barokovo prestavaný v 70.</p>

			<p>rokoch 18. storočia Kúria klasicistická z 1. polovice 19. storočia Hrob s náhrobníkom P. Szinyei-Merseho , ktorý je tu pochovaný</p> <p>Močidl'any nad Svinkou Archeologická lokalita – praveké neolitické hradisko Pomník obetiam povodne z 20.7.1998</p>
Lažany		História	<p>Osídlenie nastalo v neolite – sídlisko lengyelskej kultúry, mohylové pohrebisko skupiny východoslovenských mohýl, osídlenie v dobe hallštattskej, laténskej a slovanskej. Obec je doložená z roku 1320 ako Laz, neskôr ako Lazany (1773), Lazani (1786), Lažany (1920); maďarsky Lászka.</p> <p>Obec v roku 1320 patrila panstvu Svinia, keď v roku 1427 mala 2 porty, Detrikovi z Brezovice. V roku 1787 mala 7 domov a 47 obyvateľov, v roku 1828 mala 12 domov a 100 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom, ovocinárstvom, plátenníctvom, furmankou a pálili vápno. Dodnes je to poľnohospodárska obec.</p> <p>JRD (Jednotné poľnohospodárske družstvo) bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch Prešova.</p>
		Kultúrne dedičstvo	<p>Kostol rímsko-katolícky neoklasicistický z roku 1887</p>
Lipovce - Lačnov		História	<p>Obec založili na zákupnom práve na prelome 13. – 14. storočia. Spomína sa rok 1320, keď ju po delení panstva Svinia dostal Beňadik, syn Mikuláša. Obec je doložená z roku 1320 ako Lypouch, neskôr ako Lipoach (1389), Lypolch (1427), Lipowecz (1773), Lipowce (1786), Lipovec (1920), Lipovce (1927); maďarsky Szinyelipóc.</p> <p>Začiatkom 13. storočia postavili v chotári obce kráľovský hrad, ktorý Ondrej II. daroval Kecerovcom. Zbúraný bol koncom kuruckých vojen. V roku 1427 obec mala 27 port. Patrila Berzeviczyovcom, Dobyovcom, Zichyovcom; až do 20. storočia tu mali majetky Szinyeiovci.</p> <p>Obyvatelia boli roľníci, chovali ošípané, vyrábali šindle, laty odkvapové rúry. V 18. – 19. storočí pracoval v obci papierový mlyn. V roku 1787 mala obec 67 domov a 516 obyvateľov, v roku 1828 mala 73 domov a 551 obyvateľov.</p> <p>Aj po roku 1918 sa obyvatelia zaoberali poľnohospodárstvom, sezónne pracovali v lesoch. Od roku 1959 tu bolo celoobecné JRD (Jednotné roľnícke družstvo). Časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch v Prešove.</p>
		Kultúrne dedičstvo	<p>Kostol rímsko-katolícky sv. Juraja, pôvodne gotický, v roku 1663 renesančne prestavaný (veža), nová svätyňa z roku 1882 Ľudový dom, 1898 Archeologická lokalita – stredoveký hrádok z 13. storočia, známy pod menom hrad Varhoška Plastika J. Andraščíka, spisovateľa, z roku 1979 Pamätná tabuľa venovaná J. Andraščíkovi, doba vzniku 22.11.1969</p> <p>Lipovce – Lačnov Grécko-katolícky kostol sv. Michala, barokovo klasicistický, z roku 1833 2 Ľudové domy drevené z roku 1918 Ľudový dom drevený z roku 1905 Ľudový dom drevený z roku 1920</p> <p>Tradície Potočná radová zástavba. Prevažne murované domy s maštaľou pod spoločnou valbovou strechou, priečelím orientovaným na ulicu sú z 19. storočia. Ešte v 1. polovici 20. storočia sa tu tkalo ľanové a konopné plátno a keper. Variant ľudového odevu – Šarišské Michal'any.</p>
Renčišov		História	<p>Obec sa spomína z roku 1389 ako súčasť panstva Svinia. Obec je doložená z roku 1389 ako Rezencei, neskôr ako Rencseso alebo Zvingefew (1426), Synefew (1448), Resencho (1457), Renszissow (1773), Renschichscó (1786), Renčicov (1920), Renčišov (1927); maďarsky Rencsissó, Szinyefő. Obec mala v roku 1427 20 port. Bola</p>

			<p>majetkom Semseyovcov, od 16. storočia Szineyovcov. V 19. storočí tu mali majetky Füzyovci, Szirmayovci a iní.</p> <p>V roku 1787 mala obec 34 domov a 256 obyvateľov, v roku 1828 mala 45 domov a 344 obyvateľov. Boli roľníci, známi tkaním ľanového plátna a pestovaním čerešieň.</p> <p>Za I. ČSR obyvatelia ostali pri tradičných zamestnaniach. V roku 1944 v okolí obce pôsobili partizánske skupiny. Pôdu obrábali súkromne hospodáriaci roľníci, časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch v Prešove, Sabinove a Košiciach.</p>
		Kultúrne dedičstvo	Kostol grécko-katolícky z roku 1828
Šindliar		História	<p>Obec založil na zákupnom práve na panstve Svinia dedičný richtár Mikuláš Šindliar. Obec je doložená z roku 1331 ako (silva) Nikolai Schindler, neskôr ako Sendleer (1336), Sindler (1454), Singlar (1773), Schinglér (1786), Šingliar (1920), Šinglar (1927), Šindliar (1948); maďarsky Singlér.</p> <p>Obec v roku 1427 mala 29 port. Patrila Soósovcom zo Solivaru, od 16. storočia Bertótyovcom a iným. V roku 1787 mala obe 48 domov a 337 obyvateľov, v roku 1828 mala 47 domov a 359 obyvateľov. Zaoberali sa poľovníctvom, rybolovom a povozníctvom, pálili vápno, pracovali v lesoch. V 19. storočí mali v obci majetok Ghillányiovci.</p> <p>Za I. ČSR sa obyvatelia zaoberali poľnohospodárstvom, chovom dobytky a drevorubačstvom. JRD (Jednotné roľnícke družstvo) bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v rozličných priemyselných podnikoch v Prešove, Košiciach a Lipovciach.</p>
		Kultúrne dedičstvo	Kostol rímsko-katolícky sv. Michala, gotický z čias okolo roku 1300, drevená veža po roku 1714. obnovený v roku 1840, kópia gotickej Madony z konca 14. storočia, ostatné zariadenia zväčša zo začiatku 17. storočia
Štefanovce		História	<p>Obec je doložená z roku 1331 ako (villa) Stefani, neskôr ako Stephanwagasa (1338), Estvanugasa (1427), Stefanowcze (1773), Sstefanowze (1786), Sstefanowce (1808); maďarsky Istvánvágás. Do začiatku 15. storočia bola súčasťou panstva Svinia.</p> <p>V roku 1427 mala 17 port. Patrila Berzeviczyovcom, neskoršie Szineyovcom, v 17. storočí Merseovcom. V roku 1787 mala 32 domov a 182 obyvateľov, v roku 1828 mala 22 domov a 192 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom, chovom oviec a plátenníctvom.</p> <p>Za I. ČSR sa zamestnanie obyvateľov nezmenilo. JRD (Jednotné roľnícke družstvo) bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch v Prešove a Košiciach.</p>
		Kultúrne dedičstvo	Kostol rímsko-katolícky pôvodne ranogotický, obnovený v 2. polovici 18. storočia, upravený v roku 1859
Uzovské Pekl'any		História	<p>Obec založili na zákupnom práve začiatkom 14. storočia. Obec je doložená z roku 1337 ako majetok vetvy Tekulovcov pod názvom Herdunghau, neskôr ako Herdegenshau (1339), Peklen (1354), Nemethfalua (1360), Nemethfalu alebo Puklen (1373), Herdegenshorr, que nunc Peklen vocatur (1439), Usowske Peklany (1773), Ussowsske Peklani (1786), Uzovské Pekl'any (1927); maďarsky Úszpeklén.</p> <p>Obec v roku 1427 mala 21 port. Patrila Uszovcom. V roku 1787 mala 43 domov a 262 obyvateľov, v roku 1828 mala 65 domov a 496 obyvateľov. Ako početní želiari sa zaoberali poľnohospodárstvom, plátenníctvom a košíkárstvom. V polovici 19. storočia sa mnohí vysťahovali. V roku 1800 bol tu kameňolom.</p> <p>Za I. ČSR zamestnanie obyvateľstva sa nezmenilo. JRD (Jednotné roľnícke družstvo) bolo založené v roku 1959. Časť obyvateľstva pracovala v priemyselných podnikoch v Prešove, Veľkom Šariši a Šarišských Lúkach.</p>
		Kultúrne dedičstvo	Kostol rímsko-katolícky pôvodne renesančný (okolo roku 1615), v poslednej tretine 18. storočia zvonku upravený Pomník obetiam povodne z 20.7.1998
Uzovský Šalgov		História	<p>Osídlenie nastalo v neolite – sídlisko bukovohorskej kultúry, eneolit. s kanelovanou keramikou a mohylové násypy. Obec je doložená z roku 1314 ako Nassfeu, neskôr ako Naasfeu et. alebo Totthfalu (1323), Solgou (1348), Šalgov et. alebo Totfalu (1370), Usowsky Šalgov (1773), Uss Schalgo (1786), Šalgov (1920), Uzovský Šalgov (1927); maďarsky Úszsalgó, Pusztasalgó.</p>

		<p>Obec patrila Tekulovcom. V roku 1427 ma 19 port. Zemepánmi boli Uszovci, v 19. storočí Semseyovci a Pýchovci. V roku 1787 mala obec 34 domov a 200 obyvateľov, v roku 1828 mala 49 domov a 390 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom. Počas bojov medzi maďarskou Červenou armádou a československým vojskom v roku 1919 bola obec vypálená.</p> <p>Za I. ČSR sa obyvatelia zaoberali ovocinárstvom, chovom dobytky, sezónnou prácou v lesoch a okrem toho pracovali ako poľnohospodárski robotníci na veľkostatku Pýchoho.</p> <p>V decembri 1920 sa zúčastnili na generálnom štrajku. V roku 1934 v chotári obce zriadili vojenskú strelnicu. JRD (Jednotné roľnícke družstvo) bolo zriadené v roku 1959. V obci bol v prevádzke hydinársky závod.</p> <p>Obyvatelia pracovali v miestnom JRD a hydinárskom závode, časť v priemyselných podnikoch v Sabinove a Prešove.</p>
	Kultúrne dedičstvo	<p>Kostol rímsko-katolícky sv. Imricha, pôvodne renesančný (okolo roku 1610), zbarokizovaný v roku 1743, bez veže, s ohradným múrom</p> <p>Kaštieľ neskoroklasicistický z rokov 1840 – 1850 na starších základoch</p>

Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, 2009
www.wikipedia.sk

Kultúrne a historické pamiatky – prehľad umiestnenia pamiatok na území

Tabuľka č. 41: Kultúrne pamiatky v obciach na území Partnerstva Bachureň

Názov obce	Typ kultúrnej pamiatky / typ inštitúcie zhrmažďujúcej kultúrne pamiatky																	
	kostol	kaplnka	zvonice	významné hroby	náhrobníky	sochy/plastiky	pamätané tabule	kaštieľ	park	kúria	hospodárska budova	archeologické nálezisko	ľudová architektúra	technické pamiatky	pamätané miesto/pomník	pamätaná izba	múzeum	galéria
Bertotovce	1	N	N	N	N	N	1	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Fričovce	1	1	N	N	N	N	N	1	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Hendrichovce	1	N	N	N	N	N	N	1	N	N	1	N	N	N	N	N	N	N
Hermanovce	1	N	N	1	2	N	N	1	1	1	N	N	N	N	N	N	N	N
Jarovnice	1	N	N	1	1	N	N	1	N	1	N	1	N	N	1	N	N	N
Lažany	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	1	N	N
Lipovce - Lačnov	2	N	N	N	N	1	1	N	N	N	N	1	5	N	N	1	N	N
Renčišov	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Šindliar	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Štefanovce	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Uzovské Pekl'any	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	1	N	N	N
Uzovský Šalgov	1	N	N	N	N	N	N	1	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Územie spolu	13	1	0	2	3	1	2	6	2	2	1	2	5	0	2	2	0	0

Zdroj : Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, 2009 Vlastivedný slovník obcí na Slovensku
www.wikipedia.sk

Kultúrne a historické zdroje – významní rodáci

Tabuľka č. 42: Významní rodáci z územia Partnerstva BACHUREŇ

Názov obce	Meno Priezvisko	akou činnosťou sa zaoberal	roky života
Bertotovce			
Fričovce	Jozef Špirko	Historik, tu pochovaný	1896 - 1954
Hendrichovce			
Hermanovce	Prof.ThDr. Štefana Hlaváč	profesor, biskupský radca, veľký ľudomil a priateľ mládeže	
Jarovnice	Vojtech Šipoš	architekt, maliar	1888 - 1969
	Pavol Szinyei-Merse	maliar, tu pochovaný	1845 - 1920
Lažany			
Lipovce - Lačnov	Ján Andraščík	básnik, osvetový pracovník	1799 - 1853
Renčišov			
Šindliar			
Štefanovce			
Uzovské Pekl'any	Anton Mihok	bývalý niekoľko násobný reprezentant Slovenska v silovom trojboji	
Uzovský Šalgov			

Zdroj: www.e-obce.sk, Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, www.wikipedia.sk

Typické črty územia, ktoré môžu byť základom pre budovanie identity.

Na základe analýzy horeuvedených zdrojov v oblasti prírodných, ľudských, kultúrno – historických a inštitucionálnych zdrojov je možné konštatovať identickosť hlavne v socio – ekonomických charakteristikách, v časti demografických zdrojov, materiálových a ekonomických zdrojov /rovnomerne rozložené podnikateľské zázemie, odvetvové a sektorové rozdelenie, demografická štruktúra identická, materiálové vybavenie na pomerne rovnakej úrovni a kultúrno – historické korene.

Z hľadiska identickosti prírodných zdrojov je územie v dôsledku prítomnosti cestnej infraštruktúry diferencované – pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu je zaujímavé katastre obcí Renčišov, Lipovce, Šindliar, Uzovské Pekl'any, Uzovský Šalgov, Lažany, Hermanovce a Štefanovce, obce Bertotovce, Hendrichovce, Hermanovce a Jarovnice sú hľadiska ich polohy a ekonomického zázemia vhodné na rozvoj štruktúry služieb a obchodu.

Identickosť území horeuvedených obcí pre rozvoj cestovného ruchu je daný aj už existujúcou štruktúrou infraštruktúry cestovného ruchu, prírodnými podmienkami /minerálne pramene, turistické chodníky, už existujúca infraštruktúra a tradícia z minulosti/.

2.5 Popis materiálnych zdrojov

Vysporiadanie vlastníckych vzťahov a pripravenosť územia na rozvoj

Stav vysporiadania vlastníckych vzťahov (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách) a pripravenosť územia na rozvoj (situácia v PHSR, územnoplánovacej dokumentácii a pod.);

Stav vysporiadania vlastníckych vzťahov v súvislosti s realizáciou ROEP je dobrý, v 10 obciach bola spracovaná ROEP a v dvoch obciach sa stále spracováva. Tie sú základom pre realizáciu prijatých PHSR obcí. Plány PHSR sú spracované vo všetkých obciach územia /okrem obce Lažany/a boli jedným z dôležitých podkladov pre spracovanie tejto ISRÚ a v nasledujúcich rokoch sa pripravuje ich aktualizácia. Problematický je stav spracovania ÚPD, kde je tento spracovaný iba v dvoch obciach. Ostatné sú v štádiu zadania s predpokladaným ukončením koncom roka 2010. Celkovo stav spracovania UPN – O v rámci PSK je nedostatočný, keď podľa oficiálnej stránky PSK má ÚPN – O spracovaných k 31.12.2008 len 49% obcí kraja. /tab. č. 43/.

Napriek skutočnosti, že ROEP bola spracovaná, veľkým problémom pre rozvoj územia sú nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pôde a veľký nápor záujemcov o stavebné parcely v celom území partnerstva, nakoľko je to územie atraktívne z hľadiska všetkých výhod, ktoré sú opísané v tejto ISRÚ

z dôvodu tesnej blízkosti krajského mesta Prešov a okresného mesta Sabinov. Spracované ROEP nevyjadrujú reálny vzťah užívania pozemkov, čo spôsobuje nárast sporov a sťažuje investičné zámery obcí. Najvýraznejší je problém so zastavanosťou obce v Jarovniciach a Hermanovciach, kde je v niektorých častiach zahustená výstavba v rozpore so všetkými hygienickými a bezpečnostnými predpismi, a to z dôvodu osídlenia rómskymi komunitami, sídla sú často postavené na nevysporiadaných pozemkoch a bez riadneho stavebného povolenia.

Analýza hustoty obyvateľov v rámci spracovania ISRÚ ukázala na kritický stav z hľadiska realizácie novej zástavby hlavne v obci Fričovce a Jarovnice kde je hustota osídlenia v rozpätí od 126 – 257 obyvateľov na km².

Tabuľka č. 43: Stav spracovania dokumentácie k 31.12.2009

	Stav ROEP	Stav ÚPD	Stav PHSR
Bertotovce	rozpracovaná	spracovaná	nie je spracovaný
Fričovce	spracovaná	nie je spracovaná	spracovaný
Hendrichovce	spracovaná	nie je spracovaná	spracovaný
Hermanovce	spracovaná	rozpracovaná	spracovaný
Jarovnice	spracovaná	spracovaná	spracovaný
Lažany	spracovaná	nie je spracovaná	rozpracovaný
Lipovce	rozpracovaná	rozpracovaná	spracovaný
Renčíšov	spracovaná	nie je spracovaná	spracovaný
Šindliar	spracovaná	rozpracovaná	spracovaný
Štefanovce	spracovaná	nie je spracovaná	rozpracovaný
Uzovské Pekl'any	spracovaná	nie je spracovaná	spracovaný
Uzovský Šalgov	spracovaná	nie je spracovaná	spracovaný

Zdroj : dotazníky obce, 2009

Vybavenosť územia infraštruktúrou

Vybavenosť územia infraštruktúrou, *situáciu v bývaní, obývanosti a vybavenosti bytového fondu*, zameranie sa na, vekovú štruktúru domov a bytov, identifikuje rekreačné, ubytovacie a stravovacie zariadenia, poľnohospodárske a výrobné objekty, rekreačné areály a areály poskytujúce zázemie pre diverzifikáciu činností na vidieku s dôrazom na cestovný ruch. (Popis stavu technickej, komunikačnej a cestnej infraštruktúry. *Prehľad* voľných budov, ich stav, vlastníctvo a plány s budúcim využitím) – tab. č. 47.

Vo všeobecnosti je možno charakterizovať vybavenosť územia infraštruktúrou ako priemerné. Technická infraštruktúra zastúpená dopravnou infraštruktúrou, technickou a komunikačnou, je pomerne zastaralá, čo odzrkadľuje približne 40 – ročnú stagnáciu tohto územia, kedy všetky investičné aktivity okresu Prešov boli orientované na mesto Prešov a Sabinov. V obciach chýbajú chodníky, čo ohrozuje bezpečnosť občanov a návštevníkov územia a taktiež jeho atraktivnosť, nekvalitné sú aj miestne komunikácie ai. Na nedostatočnej úrovni sú prvky drobnej vidieckej architektúry (chýbajúce parky, lavičky, altánky, čakárne v zlom technickom stave, chýbajúce verejne osvetlenie a obecný rozhlas v niektorých častiach obcí).

Pomerne dobrá kvalita je v oblasti bytovej infraštruktúry, čo sa odráža vo vekovej štruktúre bytového fondu (*tabuľka č 45., graf č.35*) a úrovne vybavenosti domov a bytov (*tabuľka č. 44, Graf č. 34*). Najhoršia situácia je vo vybavení kanalizačnou prípojkou a plynom.

Údaje z roku 2001 v uvedených prehľadoch ukazujú na relatívne mladú bytovú výstavbu /priemerný vek 38,6 roka/, roky 1946 – 1970 a pretrvávajúci trend vo výstavbe až do roku 2001. Na základe vlastných zisťovaní je možné koštatovať investičný rozmach v domovej výstavbe a to vo všetkých obciach územia, o čom svedčí aj počet vydaných stavebných povolení v posledných rokoch.

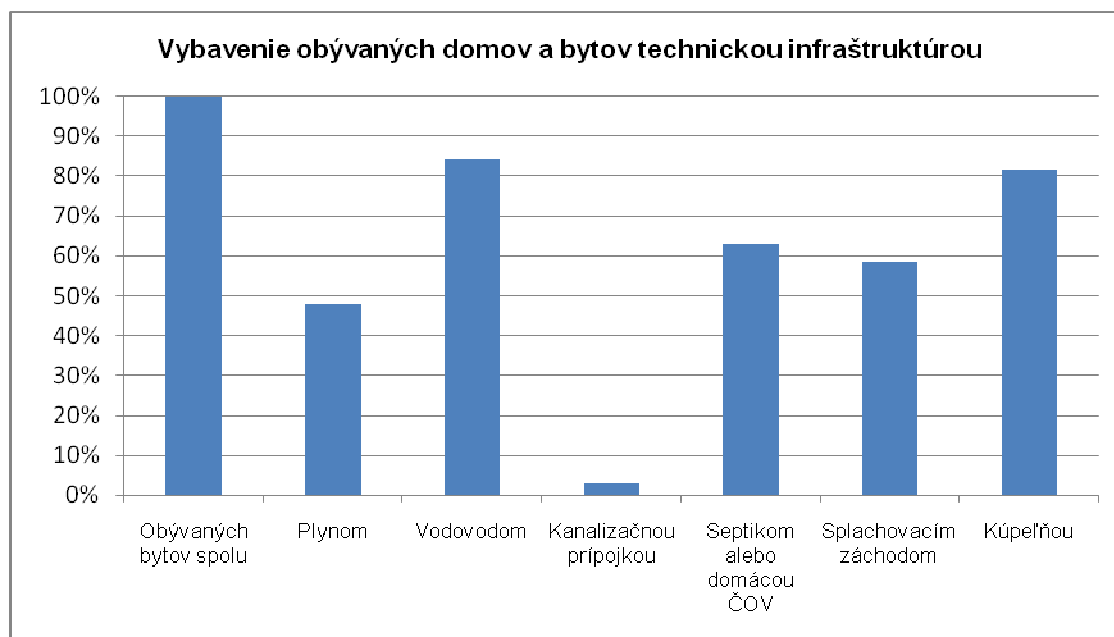
V domovom a bytovom fonde prevláda súkromné vlastníctvo.

Tabuľka č. 44: Vybavenie domov a bytov technickou infraštruktúrou

Vybavenie bytov	Počet bytov	Počet bytov (%)
Obývaných bytov spolu	1685	100%
Plynom	809	48,0%
Vodovodom	1418	84,2%
Kanalizačnou prípojkou	47	2,8%
Septikom alebo domácou ČOV	1060	62,9%
Splachovacím záchodom	986	58,5%
Kúpeľňou	1376	81,7%

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Graf č. 34: Vybavenie obývaných domov a bytov technickou infraštruktúrou

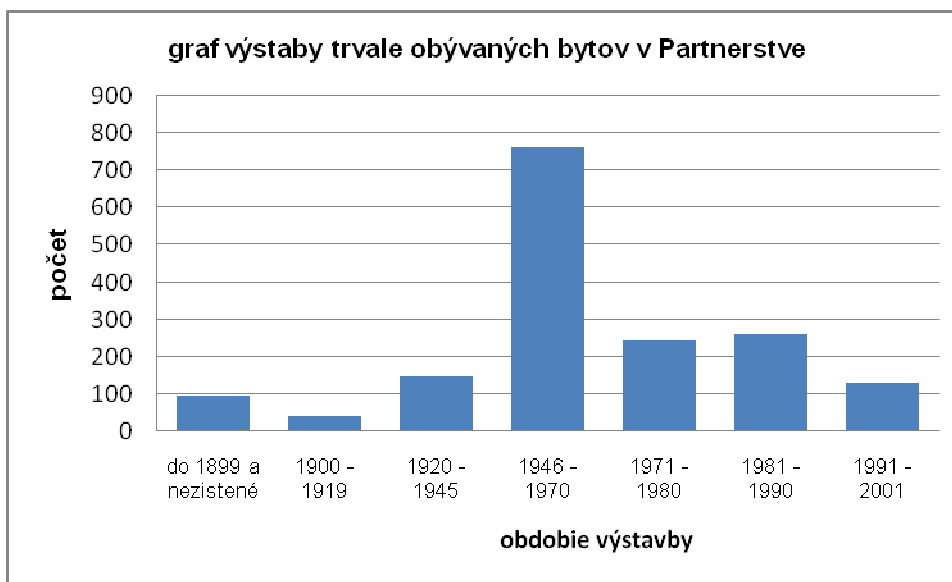
Tabuľka č. 45: Obdobie výstavby domového fondu

obdobie výstavby	rodinné domy	bytové domy	ostatné budovy	domový fond
do 1899 a nezistené	95	0	2	97
1900 - 1919	38	4	0	42
1920 - 1945	148	0	0	148
1946 - 1970	730	29	4	763

1971 - 1980	234	10	0	244
1981 - 1990	214	46	0	260
1991 - 2001	131	0	0	131

Zdroj: ŠÚ SR, SOBD 2001

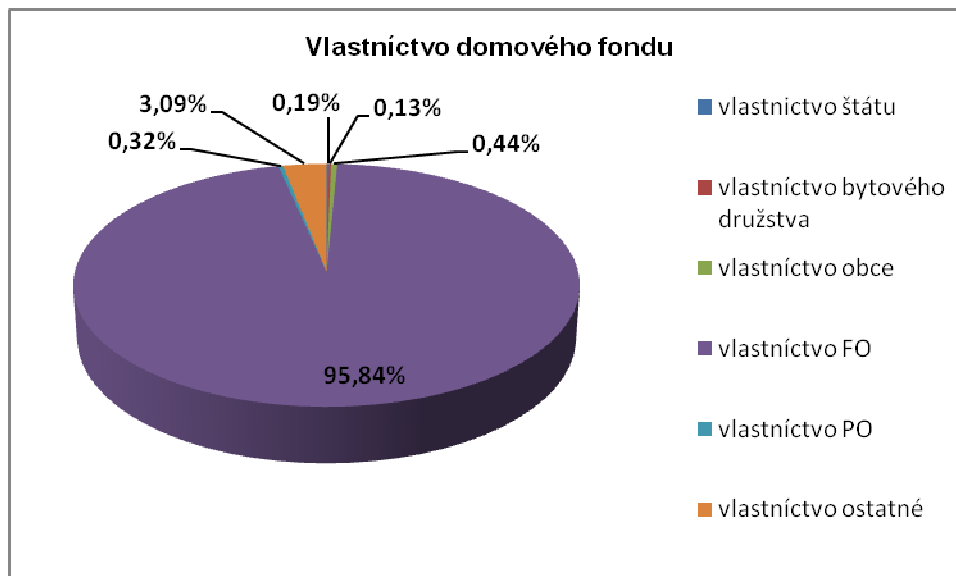
Graf č. 35: Vystavby trvale obývaných bytov v Partnerstve

Tabuľka č. 46: Štruktúra domov a bytov

DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND				
	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond
Domov spolu	1772	16	9	1797
Trvalo obývané domy	1525	16	6	1547
v tom				
vlastníctvo štátu	3	0	0	3
vlastníctvo bytového družstva	0	2	0	2
vlastníctvo obce	4	3	0	7
vlastníctvo FO	1515	3	2	1520
vlastníctvo PO	4	1	0	5
vlastníctvo ostatné	38	7	4	49
neobývané	247	0	2	249
priemerný vek domu	36,83	36,6	49	36,8
bytov spolu	1802	94	8	1904
v tom trvale obývané	1551	89	6	1646
z toho				
družstevné	0	15	0	15
byty vo vlastníctve občana v bytovom dome	0	24	0	24
neobývané	251	5	2	258

Graf č. 36: Vlastníctvo domového fondu

Investičný rozmach sa prejavuje nie len vo výstavbe nových, ale aj v rekonštrukcii starých domov, čoho odrazom je aj skutočnosť, že v obciach územia sa nachádza veľmi malý počet neobývaných domov /258/ a aj tie sú určené na rokonštrukciu. Uvedené nehnuteľnosti sa nachádzajú v súkromnom vlastníctve 95,84 % a zanedbateľné zastúpenie má štátny, družstevný a cirkevný majetok. Stav neobývanosti je uvedený v tabuľke č. 47.

Tabuľka č. 47: Štruktúra domov a bytov

Neobývané domy podľa dôvodu neobývanosti v Partnerstve BACHUREŇ						
zmena užívateľa	určený na rekreáciu	uvolnený na prestavbu	nespôsobilý na bývanie	po kolaudácii	v pozostalostnom alebo súdnom konaní	z iných dôvodov
11	83	16	52	4	5	88

Zdroj : SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove

Opačný stav je vo využívaní bývalých poľnohospodárskych objektov, z ktorých väčšina je nevyužívaná a predstavuje významný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Jedná sa napríklad o objekty naper. v obci Bertotovce, Fričovce. Z pohľadu vlastníckych vzťahov sú horeuvedené voľné objekty súkromným vlastníctvom, ktoré prešli do vlastníctva pri likvidácii a vstupe do konkurzu bývalých poľnohospodárskych družstiev. Technický stav týchto budov si vyžaduje ich značnú rekonštrukciu a v niektorých prípadoch dokonca asanáciu, pričom vzniknuté „brownfields“ sú vhodné pre ďalšie ekonomické využitie.

Z hľadiska stavu cestnej, komunikačnej a technickej infraštruktúry je územie pripravené na diverzifikáciu činností na vidieku s dôrazom na cestovný ruch nedostatočne a je potreba intervenovať finančné zdroje do jej rekonštrukcie, a to hlavne v oblasti výstavby a rekonštrukcie miestnych komunikácií, chodníkov, obecných budov, verejnej zelene, zariadení voľnočasových aktivít. Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu je zaznamenaný v západnej časti územia /obce Lipovce, Šindliar a Renčišov/

Majetok obcí a investičné aktivity obcí v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 48: Majetok obcí územia Partnerstva BACHUREŇ k 31.12.2008

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obcí v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2008
Bertotovce	408 418	350 418
Fričovce	900 341	570 392
Hendrichovce	364 049	180 400
Hermanovce	1 588 229	1 268 029
Jarovnice	6 346 797	5 126 447
Lažany	100 634	80 212
Lipovce - Lačnov	982 035	781 015
Renčišov	47 467	16 630
Šindliar	408 152	208 041
Štefanovce	134 643	130 387
Uzovské Pekl'any	188 674	125 398
Uzovský Šalgov	818 653	669 617
Spolu	12 288 113	9 506 986

Zdroj: Obce, 2009

Štruktúra majetku obcí (tabuľka č. 48) pozostáva prevažne z hodnoty DHIM a z finančných prostriedkov na účtoch a v hotovosti. Zastúpenie pohľadávok v štruktúre majetku jednotlivých obcí je minimálne. HIM obcí je zastúpený vlastníctvom obecných budov (obecných úradov, objektov MŠ a ZŠ a domov smútku). V niektorých prípadoch sa jedná aj o vlastníctvo vodovodu a dopravnej infraštruktúry (miestne komunikácie a chodníky). Vlastníctvo pôdy a lesov je v štruktúre majetku obcí a lesov minimálne. Najväčší majetok má obec Jarovnice a obec Lipovce - Lačnov. Najnižšiu hodnotu majetku má obec Renčišov.

Tabuľka č. 49: Investičné projekty územia

Názov projektu	Miesto realizácie	Názov donora	Celkové náklady na projekt v €	Grant/dotácia
Verejné osvetlenie pri rómskej osade	Hermanovce	FARE	68 645,00	68 645,00
Kanalizácia ČOV Hemanovce, Bertotovce	Hermanovce	Environmentálny fond /FARE/ Ministerstvo životného prostredia SR	430 152,72	421 854,24
Infraštruktúra rómskej osady	Jarovnice	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR/FARE	1 717 479,94	1 717 479,94
Zvýšenie úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu v ZŠ a MŠ Jarovnice	Jarovnice	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	455 603,14	432 822,98
Realizácia podkrovia v materskej škole	Jarovnice	Úrad vlády SR	16 577,51	14 937,26
Detský areál Lažany - I. etapa	Lažany	Nadácia Pontis, Východoslovenská energetika UWE Group	11 802,00	4 979,00
Univerzálne ihriskoLažany - II. etapa	Lažany	Nadácia Pontis, Východoslovenská energetika UWE Group	18 255,00	4 979,00
Modernizácia verejného osvetlenia	Lipovce - Lačnov	Ministerstvo financií SR	6 600,00	6000,00
Rekonštrukcia OcÚ	Lipovce - Lačnov	Ministerstvo financií SR	4 400,00	4 000,00
Kanalizácia Lipovce - Šindliar, dodatok č.3	Lipovce - Lačnov	Environmentálny fond	105 000,00	100 000,00
Územný plán	Lipovce - Lačnov	Ministerstvo životného prostredia SR	2 937,00	2 670,00
Úspora verejného osvetlenia	Lipovce - Lačnov	Nórske fondy	16 460,80	14 964,36

Názov projektu	Miesto realizácie	Názov donora	Celkové náklady na projekt v €	Grant/dotácia
Rekonštrukcia obecného úradu Renčišov	Renčišov	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	94 690,64	84 650,04
Vodojem 50 m ³	Šindliar	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	28 554,94	19 906,22
Športové ihrisko Grond	Šindliar	Prešovský samosprávny kraj	12 715,43	5 817,30
Plynofikácia budovy OcÚ	Štefanovce	Ministerstvo financií SR	11 153,16	9 958,18
Rozšírenie a rekonštrukcia vodovodu Štefanovce	Štefanovce	Environmentálny fond	108 842,85	92 942,97
Rekonštrukcia budovy OcÚ	Uzovské Pekľany	Ministerstvo financií SR	26 555,14	3 983,27
Kanalizácia a ČOV Uzovské Pekľany	Uzovské Pekľany	ŠF ŽP	30 135,27	16 527,55
Rekonštrukcia klubu dôchodcov	Uzovský Šalgov	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	26 723,53	16 596,00

Zdroj: Obecné úrady, 2009

Pri spracovaní investičných plánov do roku 2015 obce zamerali svoju aktivitu a intervenciu hlavne na:

- Rekonštrukciu už existujúcej technickej infraštruktúry (miestne komunikácie, rekonštrukcia obecných budov, objektov spoločenského významu, verejných parkov ai)
- Výstavbu nových investícií miestnej technickej infraštruktúry (výstavba chodníkov, prvkov drobnej vidieckej architektúry, ai)
- Prípravu územia pre rozšírenie IBV (spracovanie územných plánov obcí, výstavba inžinierskych sietí a pod.)
- Rekonštrukciu a výstavbu zariadení voľnočasových aktivít a sociálnej infraštruktúry

2.6 Popis ekonomických zdrojov

Geografické rozmiestnenie odvetví, nezamestnanosti a širšie prepojenie mimo územia verejno-súkromného partnerstva (MAS) – základná charakteristika územia

Popíšte, rozdiely v sektoroch a odvetviach v rámci územia – geografické rozmiestnenie odvetví, nezamestnanosti, prípadných sociálnych problémov, ako aj širšie ekonomické prepojenie mimo územia verejno-súkromného partnerstva (MAS) – výskyt veľkých zamestnávateľov v blízkosti územia a pod. Základná charakteristika územia.

Sektorové a odvetvové rozdelenie územia z hľadiska geografického rozmiestnenia je možné charakterizovať ako vyvážené, nakoľko prevažná časť firiem pôsobiaca v území je charakteru stavebníctva, služieb, obchodu, ktoré sú viac menej rovnomerne rozmiestnené v každej obci. Pri hodnotení a analýze podnikateľského prostredia a ekonomických zdrojov územia boli použité údaje ŠÚ SR, krajská správa Prešov za obdobie do 31.10.2009.

Rozdiely v sektoroch a odvetviach v rámci územia, základná charakteristika územia

Tabuľka č. 50: Rozdelenie podnikateľských subjektov územia podľa sektorov

Sektor	Počet
Primárny	7
Sekundárny	162
Terciárny	445

Graf č. 37: Rozdelenie podnikateľských subjektov podľa sektorov

Sektorovo sú podnikateľské subjekty sústredené hlavne na činnosti tretieho sektora /služby/ a predstavujú 73% z celkového počtu, primárny sektor je zastúpený 1%, sú to hlavne PD Jarovnice, SHR v území a Urbárske spoločnosti.

Sektorovo je tretí sektor rozdelený v rámci obcí rovnomerne – uvedené v časti inštitucionálne zdroje tohto materiálu, je zastúpený hlavne obchodnými činnosťami – prevádzka maloobchodnej siete, prevádzkou drobných služieb – autoservis, údržba budov, krajčírky apod. Sekundárny sektor je predstavovaný hlavne spracovaním drevnej hmoty a obrábaním kovov. V rámci územia je rozvinutý hlavne v obciach Lipovce, Šindliar vo forme spracovania drevnej hmoty a v rámci strojárnej výroby sú to obce Bertotovce, Fričovce, Hendrichovce /prevažne SZČO – pracujúci v strojárskych podnikoch na živnosť/.

Primárny sektor je zastúpený poľnohospodárskou prvovýrobou v obciach Jarovnice, Renčišov, Bertotovce, Štefanovce – PD Jarovnice a SHR v území.

Zamestnanosť a nezamestnanosť

Na základe údajov z úradu práce v Prešove, boli vypracované analýzy stavu nezamestnanosti v území podľa veku a vzdelania a ich vývojové trendy od roku 2004 do roku 2009.

V tabuľke č. 51 je uvedený celkový počet nezamestnaných podľa obcí.

Tabuľka č. 51: Celkový počet nezamestnaných podľa obcí

Obec	Spolu evidovaní nezamestnaní					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bertotovce	52	43	27	34	25	35
Fričovce	143	136	110	118	107	153
Hendrichovce	20	13	13	11	10	10
Hermanovce	209	193	164	164	150	182
Jarovnice	927	1025	1012	963	1030	1213
Lažany	10	9	4	7	8	7

Lipovce - Lačnov	44	35	27	27	21	29
Renčišov	12	7	10	6	7	9
Šindliar	62	53	63	55	40	49
Štefanovce	16	14	17	18	10	13
Uzovské Pekl'any	43	52	46	43	43	53
Uzovský Šalgov	57	45	33	22	22	43
SPOLU	1595	1625	1526	1468	1473	1796

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2009

Z tabuľky vyplýva tendencia poklesu stavu nezamestnanosti, pričom v roku 2009 je evidentný zvýšený stav nezamestnanosti v dôsledku hospodárskej krízy, pričom najväčší nárast v absolútnych hodnotách je v obci Jarovnice a Fričovce. V obci Jarovnice je tento trend najmarkantnejší, nakoľko viac ako polovicu obyvateľov tvoria Rómovia, z ktorých je veľmi nízky počet zamestnaných. Tento problém sa javí ako veľmi vážny v území aj v celospoločenskom hľadisku. Obdobný stav je v ociach Šindliar a Hermanovce.

Tabuľka č. 52 uvádza prehľad dlhodobo nezamestnaných. Uvedený prehľad naznačuje nárast počtu dlhodobo nezamestnaných pričom najmarkantnejší je tento nárast v obci Jarovnice.

Tabuľka č. 52: Stav počtu dlhodobo nezamestnaných

Obec	Nezamestnaní evidovaní dlhšie ako 12 mesiacov					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bertotovce	31	28	17	13	16	18
Fričovce	91	88	84	81	73	84
Hendrichovce	9	7	5	4	2	2
Hermanovce	139	131	112	98	90	97
Jarovnice	710	745	835	689	695	848
Lažany	6	5	3	2	1	2
Lipovce - Lačnov	18	18	16	12	9	8
Renčišov	6	4	2	1	1	1
Šindliar	37	38	38	38	28	28
Štefanovce	11	8	11	10	3	5
Uzovské Pekl'any	30	30	34	31	23	28
Uzovský Šalgov	27	27	21	11	12	13
SPOLU	1115	1129	1178	990	953	1134

Zdroj: ÚPSVaR, 2009

Štruktúra nezamestnaných podľa stavu je uvedená v tabuľke číslo 53.

Tabuľka č. 53: Štruktúra nezamestnaných podľa stavu

Obec	Evidovaní nezamestnaní podľa stavu											
	2004		2005		2006		2007		2008		2009	
	Slobodní	Ženatí/vydaté	Slobodní	Ženatí/vydaté	Slobodní	Ženatí/vydaté	Slobodní	Ženatí/vydaté	Slobodní	Ženatí/vydaté	Slobodní	Ženatí/vydaté
Bertotovce	24	24	20	20	15	9	16	14	13	9	16	17
Fričovce	65	51	60	70	51	54	56	58	48	58	66	79
Hendrichovce	9	11	5	8	7	6	3	8	2	8	4	5

Hermanovce	92	107	87	97	76	76	69	81	66	71	79	88
Jarovnice	388	483	448	503	436	496	374	507	362	567	466	627
Lažany	3	7	3	6	1	3	4	3	2	6	3	4
Lipovce - Lačnov	14	10	13	20	10	15	14	12	10	11	17	11
Renčišov	3	9	3	4	3	7	3	3	0	7	3	6
Šindliar	28	27	25	26	27	31	25	27	17	20	16	30
Štefanovce	3	2	2	12	4	13	4	12	6	4	9	4
Uzovské Pekl'any	14	28	21	29	16	27	14	28	15	28	18	34
Uzovský Šalgov	24	31	15	29	10	22	5	17	3	19	19	21
Spolu	667	843	702	824	656	759	587	770	544	808	716	926

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2009

Tabuľka č. 54: Evidovaní nezamestnaní podľa vzdelania

Evidovaní nezamestnaní podľa vzdelania pre celé územie									
2004									
Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučení	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Vedecká výchova
362	670	296	3	47	12	53	2	7	0
2005									
Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučení	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Vedecká výchova
395	752	238	3	36	8	48	2	7	0
2006									
Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučení	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Vedecká výchova
381	755	192	2	31	10	37	1	7	0
2007									
Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučení	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Vedecká výchova
360	714	194	1	32	7	33	1	8	0
2008									
Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučení	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie	Vedecká výchova
368	760	163	2	25	4	35	0	6	0
2009									

Bez vzdelania	Základné vzdelanie	Vyučenie	SOU bez maturity	SOU s maturitou	Gymnázium	SOS s maturitou	Vyššie vzdelanie	Vysokoskolské vzdelanie	Vedecká výchova
427	876	203	2	56	9	53	3	13	0

Je nutné podotknúť, že analýza nezamestnanosti je nepresná z dôvodu, že sú prípady kedy títo občania pracujú na čierne, alebo bez nahlásenia pracujú v zahraničí, čo značne skresľuje prehľad o reálnej nezamestnanosti v území.

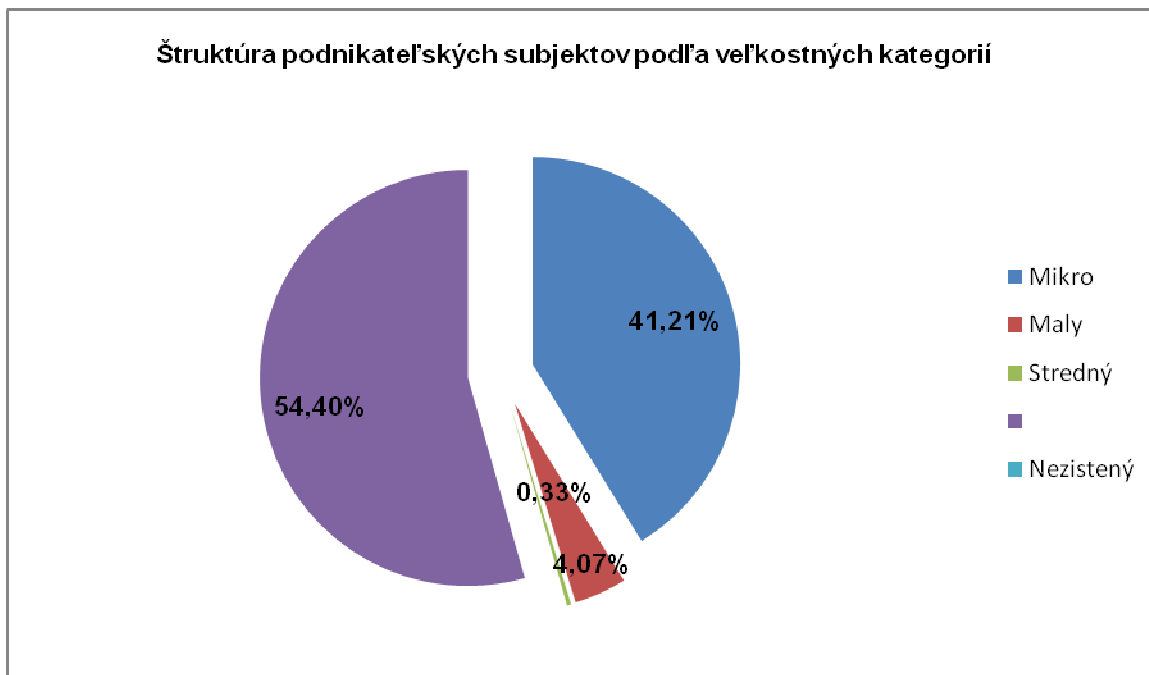
Odvetvové členenie podnikateľského prostredia v Partnerstva

Odvetvové členenie podnikateľských subjektov je uvedené v tab. č. 55. Z uvedenej tabuľky je zrejmé, že v území je široká škála odvetví, v ktorých podnikajú podnikatelia územia.

Tabuľka č. 55: Odvetvové členenie podnikateľských subjektov

Zemné práce	52
Stolárske práce	14
Opracovanie a povrchová úprava kovov	20
Obrábanie	52
Chov zvierat	3
Demolácia	23
Činnosti cirkevných organizácií	13
Ostatné služby poskytované v lesníctve	38
Rezanie, tvarovanie a konečná úprava kameňa	4
Ťažba dreva	3
Rôzne obchody	69
Základné školstvo	5
Všeobecná verejná správa	12
Pilovanie a hobľovanie dreva	10
Oprava nešpecifikovaných vecí	22
Nákladná cestná doprava	19
Elektrická inštalácia	18
Výstavba obytných a neobytných budov i. n.	5
Zmiešané hospodárstvo	5
Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účt. kníh; daňové poradenstvo	6
Správa nehnuteľností na základe poplatkov alebo zmlúv	8
Stavebné činnosti	40
Inštalácia kanalizačných, výhrevných a klimatizačných zariadení	18
Činnosti organizácií	38
Kadernícke a kozmetické služby	6
Medicínske služby	5
Maľovanie a zasklievanie	5
Činnosti poisťovacích agentov a maklérov	5
Rôzna výroba výrobkov	61
Pestovanie obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých semien	1
Odlievanie železa	1
Ostatné služby	33
SPOLU	614

Graf č. 38: Štruktúra podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií

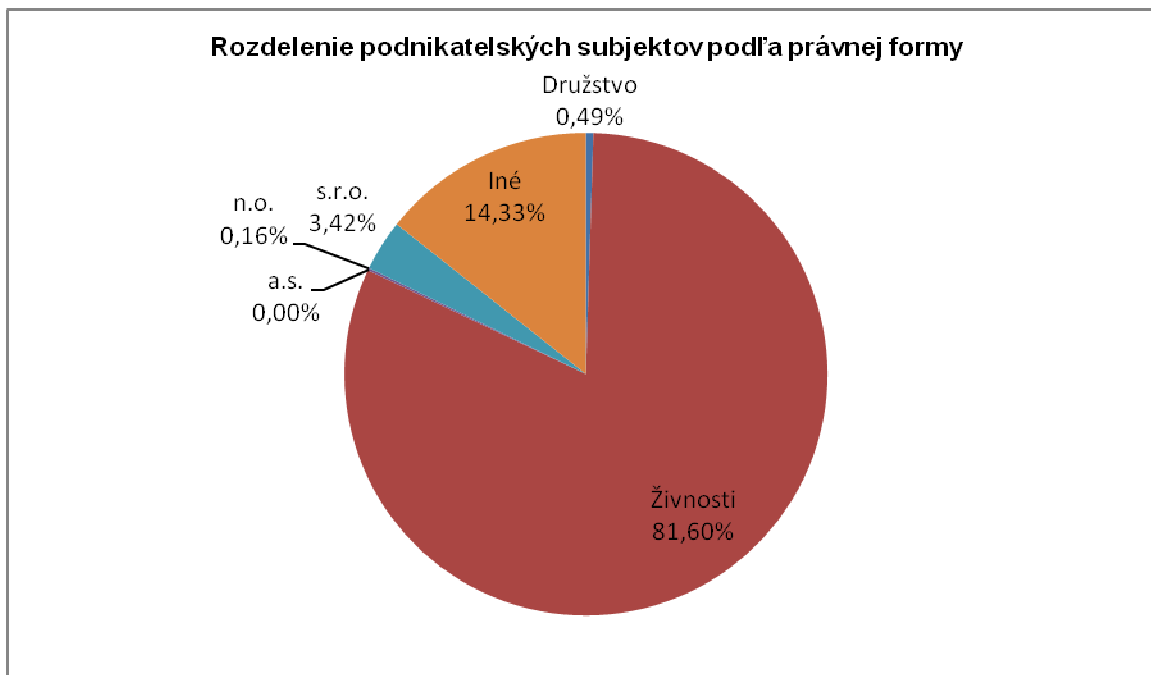
Podnikateľské prostredie v území pozostáva prevažne z mikrofiriem /41,2% z evidovaných firiem na ŠÚ SR/, jedná sa o samozamestnávateľov SZČO.

Rozdelenie podnikateľských subjektov podľa právnej formy je uvedené v tab. č. 56

Tabuľka č. 56: Rozdelenie podnikateľských subjektov podľa právnej formy

Druh	Počet subjektov
Družstvo	3
Živnosti	501
a.s.	0
n.o.	1
s.r.o.	21
Iné	88

Graf č. 39: Rozdelenie podnikateľských subjektov podľa právnej formy

Situácia v podnikateľskej sfére

Ako je uvedené vyššie v podnikateľskej sfére prevláda sekundárny a terciálny sektor, pričom najväčší počet zamestnancov tvoria tzv. samozamestnávateľa – SZČO, ktorý tvoria 83,27 % počtu podnikateľských subjektov v území.

V zmysle legislatívy EU je možno podnikateľské zázemie charakterizovať podľa veľkosti ako územie s prevládajúcim počtom mikropodnikov s počtom zamestnancov do 10.

Z hľadiska schopnosti investovať, expandovať a diverzifikovať sa ako najreálnejšie javia byť veľké hospodárske podniky zastúpené v území sa javia byť poľnohospodárske firmy v území (PD Jarovnice).

Štruktúra zamestnávateľov v území

Medzi najväčších zamestnávateľov v území patria firmy a organizácie uvedené v tabuľke č. 57. Prehľad najväčších zamestnávateľov územia.

Tabuľka č. 57: Prehľad najväčších zamestnávateľov územia za rok 2009

PRÁVNA FORMA	NÁZOV FIRMY	OBEČ	KATEGÓRIA PODĚA POČTU ZAMESTNANCOV
101,102 SZČO	Vladimír Marinica MARINI	Bertotovce	6
	Stanislav Silvester-SILTRANS	Bertotovce	6
	Anton Miženko	Fričovce	6
	Martin Šechný	Hendrichovce	6
	Ján Verčimák - ZEMASFALT	Pavlovce	6
	Jozef Kravec-JMJ-RACIOS	Štefanovce	6
205 DRUŽSTVO	Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Jarovniciach	Jarovnice	21
112 S.R.O.	GRUS - LACKOVIČOVÁ s.r.o.	Lipovce	6
	SIMPO spol.s r.o.	Lipovce	6
	BEKER-MP, s.r.o.	Fričovce	6

801	OBEC	VOT pil., spol. s r.o.	Bertotovce	6
		MARINI, s.r.o.	Bertotovce	6
		Sejlan, s.r.o.	Bertotovce	6
		MÓDA s.r.o.	Uzovský Šalgov	11
		Obec Fričovce	Fričovce	7
321	ROZPOČTOVÁ ORGANIZÁCIA	Základná škola s materskou školou Hermanovce	Hermanovce	11
		Základná škola s materskou školou	Jarovnice	11
		Základná škola v Jarovniciach	Jarovnice	12

Zdroj : Štatistický úrad SR, 2009

Najväčších podnikateľov a zamestnávateľov mimo územia je definovať veľmi zložité, nakoľko ekonomické zdroje krajského mesta Prešov a mesta Sabinov, ktoré sú v blízkosti územia Partnerstva BACHUREŇ, má bezprostredný vplyv na jeho ekonomické zdroje.

Podnikateľské zázemie

Podnikateľské zázemie územia partnerstva je možné charakterizovať ako stabilné, pružne reagujúce na potreby trhu. Avšak je finančne značne poddimenzované. Možným východiskom jeho expanzie je prílev finančných zdrojov z vonku, napríklad aj vo forme nenávratných finančných zdrojov z EU.

Prieskum zdrojov cestovného ruchu

Audit zdrojov jasne identifikoval značný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v území a to z hľadiska prírodných, kultúrno - historických, ľudských a materiálových zdrojov. V súčasnosti je rozvoj vidieckeho cestovného ruchu v území „v plienkach“. Jeho infraštruktúra v území je veľmi slabá a javí sa ako veľmi dôležité ekonomické odvetvie pre zabezpečenie rastu životnej úrovne obyvateľov územia partnerstva BACHUREŇ. Hlavnými predpokladmi pre jeho rozvoj sú:

- Z hľadiska historického potenciálu:
 - Sakrálné pamiatky
 - Z hľadiska prírodného potenciálu
 - BACHUREŇ
 - Chránené územia
 - minerálne pramene
 - Z hľadiska materiálového
 - Nevyužité objekty bývalých JRD
 - voľný domový fond
 - Z hľadiska ľudských zdrojov
 - Voľná pracovná sila prevažne z radov nezamestnaných žien a marginalizovaných sociálnych skupín
- Príloha č.1 Socio - ekonomická charakteristika (uvedte aj zdroj čerpania informácií) Integrovanej stratégie rozvoja územia.

KAPITOLA 3: ANALÝZY

3.1. SWOT analýza

Tabuľka SWOT analýzy

Tabuľka č. 58: tabuľka SWOT analýzy

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Prírodné zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vysoká kvalita životného prostredia - Prírodný potenciál pre rozvoj dopravnej infraštruktúry /cyklotrasy, turistické chodníky/ - Bohatý lesný fond - Existencie minerálnych prameňov na území - Existencia chránených území miestneho, regionálneho a nadregionálneho významu - Bohatý prírodný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu - Vidiecky charakter územia - Potenciál pre alternatívne zdroje energie /drevoštiepka, biomasa, veterná a solárna energia/ 	<p>Prírodné zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Existencia „čiernych skládok“ na území - Negatívny vplyv ekonomickej činnosti mesta Prešov a Sabinov na kvalitu ovzdušia a vôd - Znečistené prírodné prostredie a vodné toky v dôsledku nezodpovedného konania obyvateľov územia - Nedostatočné vybudovanie vodovodných systémov, chýbajúca kanalizácia a ČOV v obciach
<p>Ľudské zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvalitná a vzdelaná pracovná sila - Skúsenosti s prácou v zahraničí - Rastúca demografická krivka v dôsledku prirodzeného prírastku počtu obyvateľov a taktiež v dôsledku migrácie obyvateľov z Prešova a iných vzdialenejších obcí a miest - Schopnosť obyvateľov diverzifikovať svoju profesionálnu činnosť podľa potrieb spoločnosti a územia - Snaha uchovať tradície územia podporou činnosti folklórnych združení - Ochota obyvateľov prijímať nové informácie a zapájať sa do diania v území - Ochota mladých ľudí zapájať sa do tvorby plánovacích dokumentov a snaha spoznať históriu územia - Otvorenosť územia pre návštevníkov a nových obyvateľov - spolková činnosť územia – športové kluby, divadelné krúžky, folklórne telesá 	<p>Ľudské zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odchod mladých ľudí za prácou a na štúdium do zahraničia a do iných regiónov - Pasivita obyvateľov k daniu v území - Veľký počet tzv. „nezamestnateľných“ občanov - Nedostatočný potenciál pracovných miest pre ženy, mládež a marginalizované skupiny obyvateľstva v území - Nedostatočná sociálna vybavenosť územia - Nedostatočná internetizácia a informatizácia územia - Nedostatočný prístup obyvateľov k informáciám - Nedostatočná ponuka aktivít v oblasti celoživotného vzdelávania - Nedostatočná environmentálna výchova občanov - Nedostatočná infraštruktúra voľnočasových aktivít, nedostatočne

<ul style="list-style-type: none"> - spevácke a tanečné, DHZ /dobrovoľné hasičské zbory/, tradičné športové a kultúrno – spoločenské akcie/ - Skúsenosti územia s projektovaním, implementáciou a čerpaním vonkajších finančných zdrojov - história územia 	<p>vybavené športové a kultúrne zariadenia, resp. ich absencia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočná diverzifikácia trávenia voľného času u mládeže a dospelých - Nedostatok spoločenských, kultúrnych a športových akcií - Nedostatočná spolková činnosť občanov, malý počet organizácií tretieho sektora - Kriminalita a vandalizmus v území - Znížená bezpečnosť občanov a ochrana ich životov a majetku v dôsledku nekvalitnej technickej infraštruktúry a vplyvov ľudského faktora - Nízka úroveň historického a občianskeho povedomia obyvateľov - Nedostatočná informovanosť občanov o možnostiach využitia opatrení PRV SR na roky 2007 – 2013, hlavne v súvislosti s opatreniami osi 3 a osou 4
<p>Materiálne zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Územie s pomerne rozvinutou domovou infraštruktúrou - Kvalitné podmienky pre rozširovanie bytovej a individuálnej výstavby - Dostatok stavebných pozemkov - Realizácia separovaného zberu odpadu - Dostupnosť celej sociálnej infraštruktúry v Prešove a Sabinove - dostupnosť zdravotnej starostlivosti v Prešove a v Sabinove - dostupnosť vzdelávacích možností, ktoré poskytuje vzdelávacia infraštruktúra Prešova - Relatívna blízkosť všetkých orgánov štátnej a verejnej správy v Prešove a Sabinove - Dopravná dostupnosť /v časti cestnej dopravy/ aj vo vzťahu k zahraničiu a iným regiónom Slovenska - Lesný fond ako predpoklad rozvoja lesníctva a vidieckeho turistického ruchu - infraštruktúra zariadení predškolského veku a ZŠ - dostupnosť signálu TV a rozhlasu - Existencia potenciálu pre rozvoj vidieckeho turistického ruchu v existujúcich zariadeniach a možnosti 	<p>Materiálne zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nekvalitná a chýbajúca technická infraštruktúra obcí - Nekvalitné miestne komunikácie, nekvalitné, resp. chýbajúce chodníky v obciach, prvky drobnej architektúry, resp. ich nedostatočná technická úroveň (lavičky, odpadkové koše, čakárne, ai./ - Zlý stav obecných budov - Nedostatočne využitý prírodný potenciál územia na výstavbu turistických atrakcií - cyklotrás - Chýbajúce domy smútku, zariadenia pre sociálne odkázaných občanov, vývarovne, domovy dôchodcov ai. - Nedostatočná informatizácia a internetizácia územia - Nekvalitná sociálna infraštruktúra územia /zlý stav zdravotníckych zariadení, MŠ, ZŠ, nedostatok nájomných bytov/ - Zlá dostupnosť zo vzdialených obcí územia do Prešova a Sabinova - Nedostatočne riešený zber a spracovanie odpadov – spracovanie bioodpadu - Zlý stav kultúrnych pamiatok na území - Nízky stupeň využitia voľných budov a neobývaných domov

<p>vytvorenia vlastného „produktu“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obce sú v štádiu ukončenia územných plánov obce, vo väčšine obcí je spracovaný PHSR a ROEP 	<ul style="list-style-type: none"> - Komplikované a nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pôde - Chýbajúce športoviská, resp. ich nízka kvalita, chýbajúce zariadenie pre spoločensko – kultúrne akcie /amfiteáter/ - Chýbajúce technické vybavenie pre voľnočasové aktivity - Neupravené verejné priestranstvá, chýbajúce parky - Nekvalitná protipovodňová a protizáplavová infraštruktúra - Neregulované potoky a riečne toky - Chýba železničná doprava
<p>Ekonomické zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potenciál pre rozvoj poľnohospodárstva – ekologického typu, existencia silných a stabilných PD a agrosektora - Potenciál pre rozvoj lesníctva a následné spracovanie drevnej hmoty do finálnych výrobkov /Urbárske spoločnosti/, - Potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu – existujúce turistické objekty a zariadenia - Potenciál pre vznik nových pracovných miest, resp. diverzifikáciu existujúcich /alternatíva podpory cestovného ruchu/ - Kvalitná a vzdelaná pracovná sila - Záujem súkromného a tretieho sektora v spojení so samosprávou zabezpečiť vznik nových pracovných miest a udržanie existujúcich pri realizácii nevyhnutnej diverzifikácie hospodárskych činností na území - Skúsenosti územia s využívaním vonkajších finančných zdrojov - Blízkosť bankového sektora v meste Prešov a Sabinov pre zabezpečenie finančných zdrojov pre rozvoj ekonomiky územia - Podnikateľské zázemie na území vo forme SZČO s pomerne dlhoročnou históriou - Ochota miestnych občanov - podnikateľov investovať vlastné finančné zdroje, resp. využiť ponuku vonkajších zdrojov z EU ai. 	<p>Ekonomické zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nízke ohodnotenie pracovnej sily - nedostatok pracovných príležitostí v území, nezamestnanosť v území - Nedostatočný potenciál pracovných miest pre ženy, mládež a marginalizované skupiny obyvateľstva - nízky investičný potenciál územia a neochota investovať voľné zdroje do územia - Nedostatočný rozvoj rodinných a podnikov a fariem - obavy zo začatia podnikania a investovania finančných zdrojov - finančná poddimenzovanosť územia - nízky počet SHR - nedostatočne využívané alternatívne zdroje energie - slabá propagácia územia - existencia čiernej práce a šedej ekonomiky - slabá legislatívna podpora podnikania na vidieku - odchod kvalitnej pracovnej sily do Prešova a Sabinova, resp. do zahraničia - nedostatočné hospodárenie s poľnohospodárskou pôdou a lesmi - nedostatočne rozvinutý cestovný ruch v území a nedostatočná infraštruktúra cestovného ruchu – nedostatok ubytovacích a stravovacích kapacít - chýba „lokálny produkt“ cestovného ruchu na území - útlm ekonomickej aktivity Prešova okolia

Príležitosti:	Ohrozenia:
<p>ekonomické:</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrovaný rozvoj územia - rekonštrukcia a výstavba technickej infraštruktúry obcí /obecné budovy, MK, chodníky, kanalizácia, ČOV, ZŠ, MŠ, domy smútku, ihriská a kultúrne zariadenia, verejné priestranstvá, cyklotrasy, ai/ - estetizácia a skrášľovanie verejných priestranstiev, budovanie verejných parkov - výstavba a rekonštrukcia prvkov drobnej vidieckej architektúry - prehĺbenie partnerstva a vzájomnej ekonomickej spolupráce všetkých sociálnych skupín na území - realizácia inovatívnych metód spolupráce medzi verejným, súkromným a občianskym sektorom na území - podpora IBV - väčšie finančné zdroje do obcí v dôsledku nárastu počtu obyvateľov a výstavbou nových domov v území - podpora výstavby nájomných bytov - zvyšovanie úrovne informatizácie a internetizácie - podpora zakladania mikrofiriem a rodinných podnikov v oblasti cestovného ruchu, ekologického poľnohospodárstva, využitia lesného fondu a rozvoja služieb - diverzifikácia poľnohospodárskych a lesníckych činností - podpora vytvárania pracovných príležitostí zakladaním rodinných podnikov a fariem - podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu, marketing a propagácia - prílev investícií vo forme finančných zdrojov z iných regiónov, resp. zahraničia - implementácia prístupu Leader pre zodpovedný rozvoj územia na účasti širokej verejnosti a s využitím miestnych zdrojov - zhodnotenie prírodného, kultúrno – historického, ľudského, materiálneho a ekonomického potenciálu územia 	<p>lokálna úroveň:</p> <ul style="list-style-type: none"> - emigrácia obyvateľov územia do iných regiónov resp. do zahraničia - nezáujem miestnych občanov zapojiť sa do integrovaného rozvoja územia - nezáujem občanov spájať sa do rôznych združení a organizácií pre zlepšenie podmienok života na území - rast úrovne kriminality a vandalizmu v území - nevyriešenie vlastníckych vzťahov ako jedna z podmienok ekonomického rozvoja územia - nezáujem občanov zapájať sa do budovania miestnych kapacít pre implementáciu ISRÚ a zabezpečenie plnenia úloh a cieľov Partnerstva - nevypracované základné rozvojové dokumenty obce /resp. ich aktualizácia/ - PHSR, UPD, ROEP, ai. - strata „vidieckosti územia“ v dôsledku rozvoja cestovného ruchu a vplyvu mesta na územie - zvýšenie pomeru sociálne neprispôsobivých obyvateľov v území

<ul style="list-style-type: none"> - využívanie nenávratných finančných zdrojov EU, dotácií ŠR a rôznych grantov pre integrovaný rozvoj územia - vytvorenie spoločného propagačného materiálu, web stránky. 	
<p>sociálne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vytvorenie podmienok pre vznik nových občianskych združení - zvyšovanie zodpovednosti občanov za rozvoj územia - skvalitnenie práce samosprávy a zvýšenie záujmu o názor občanov - prehĺbenie spolupráce so zahraničím - realizovať integrovaný rozvoj celého územia bez ohľadu na ekonomickú silu a počet obyvateľov jednotlivých obcí - vytvorenie podmienok pre organizovanie rôznych aktivít v oblasti celoživotného vzdelávania - realizovať opatrenia pre zvýšenie bezpečnosti občanov, návštevníkov a ich života, zdravia a majetku, zníženie kriminality a vandalizmu - vytvoriť podmienky pre kvalitnejšie trávenie voľného času obyvateľov a návštevníkov územia – organizácia spoločenských, kultúrno – športových podujatí a rekonštrukcia a výstavba zariadení pre voľný čas - vytvorenie podmienok pre zvýšenie úrovne informatizácie a internetizácie územia, zlepšiť prístup k informáciám - šírenie informácií o možnostiach PRV SR na roky 2007 – 2013, hlavne opatrení osi 3 a osi 4 	<p>regionálna úroveň:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná podpora zo strany VUC - prehĺbenie hospodárskej krízy a zhoršenie jej dopadu na regionálnej úrovni - nezáujem bankového sektora poskytovať úvery pre podnikateľskú sféru a verejný sektor
<p>enviromentálne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia opatrení na udržanie kvality životného prostredia - skvalitnenia environmentálnej výchovy občanov - zvýšenie zodpovednosti občanov a jej návštevníkov k životnému prostrediu - využívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie - vytvoriť podmienky pre realizáciu protipovodňových a protizáplavových opatrení 	<p>národná úroveň:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmena legislatívy v rámci SR a EU - nedostatočná podpora vidieka zo strany štátu a EU - nedostatočná podpora realizácie integrovaného rozvoja území Partnerstiev typu verejno – súkromných partnerstiev zo strany štátu a EU - nedostatočne riešená otázka problémových skupín obyvateľstva - nerovnomerná podpora jednotlivých regiónov štátu, resp. preferovanie

<ul style="list-style-type: none"> - zdokonalenie spôsobu likvidácie, separácie a zhodnocovanie odpadov, výstavba kompostovnísk, bioodpad - výstavba kanalizácia, ČOV a dokončenie vodovodov v obciach 	určitých regiónov.
--	--------------------

Postupy pri príprave SWOT analýzy

Použitie postupy pri príprave SWOT analýzy, metódy stanovenia jednotlivých zdrojov SWOT analýzy, informačné zdroje a celkový dopad SWOT analýzy na územie verejno – súkromného partnerstva /MAS/ - prepojenie SWOT analýzy na os 4 PRV

Spracovaniu SWOT analýzy predchádzali prípravy, ktoré spočívali v **zbere informácií** o území, a to z hľadiska prírodných, demografických, kultúrno – historických, materiálových, ekonomických a inštitucionálnych zdrojov – **spracovanie auditu zdrojov územia a zostavenie vízie územia**. Hlavnými **zdrojmi informácií** boli údaje poskytnuté ŠÚ SR, pracovisko Prešov /materiálové zdroje, ekonomické zdroje, prírodné zdroje/, ÚPSVaR, pracovisko Prešov /demografia, nezamestnanosť, ekonomické zdroje/, OU v Prešove – časť lesné hospodárstvo, zdrojom boli taktiež údaje prezentované na web stránkach jednotlivých obcí, spracované dokumenty obcí – PHSR a UPD, údaje z kroník, tlač, publikácie, encyklopédie, informácie účastníkov verejných stretnutí, individuálne rozhovory s občanmi a vlastné zisťovania členov pracovnej skupiny z dostupných informačných zdrojov. Zber týchto informácií, podkladov a tvorbu databáz realizovali 6 **členovia pracovného tímu a obyvatelia územia BACHUREŇ**. Títo pod vedením externých odborníkov na spracovanie ISRÚ tieto informácie spracovávali do databáz a pripravovali na vytvorenie súhrnného materiálu o zdrojoch a potenciáli územia a taktiež na vypracovanie auditu zdrojov pre jednotlivé obce. Takto boli vypracované databáza významných rodákov územia, databáza podnikateľských subjektov v území, databáza spolkov, združení a organizácií tretieho sektora, databáza poslancov obecných zastupiteľstiev.

Spracovanie auditu zdrojov je podkladom pre určenie jednotlivých zdrojov pre SWOT analýzu, a to silných /strengths – S/, slabých /weaknesses – W/ stránok daného územia a príležitostí /opportunities – O/ a prekážok /threats – T/. Určenie a nájdenie silných a slabých stránok určuje to, čo je dobré a zlé na území v danom období a špecifikácia príležitostí a ohrození nám určuje a ohraničuje ďalší rozvoj územia.

SWOT analýza je spracovaná v štruktúre:

- Silné a slabé stránky – z hľadiska prírodných, ľudských, materiálových a ekonomických zdrojov
- Príležitosti – z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych
- Ohrozenia – z hľadiska lokálneho, regionálneho a národného.

Pre spracovanie SWOT analýzy územia bola zvolená **interaktívna metóda** pri aktívnej spolupráci širokej verejnosti. Táto forma bola realizovaná organizovaním **verejného stretnutia k zostaveniu SWOT analýzy**, kde dostali účastníci k dispozícii súhrnný materiál o potenciáli územia - **audit zdrojov územia** a taktiež obdržali **audit zdrojov jednotlivých obcí**. **Formou interaktívnej a vzájomnej diskusie** definovali parametre jednotlivých častí SWOT analýzy. V materiáloch, ktoré dostali k dispozícii účastníci verejného stretnutia bolo aj vyhodnotenie dotazníkov občanov jednotlivých obcí ako podporný materiál pre správne nastavenie SWOT analýzy. Veľkou pomôckou pre tvorbu SWOT analýzy a jej prepojenie na os 4 Leader bol aj informačný materiál NSRV k Programu rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013 – Prioritná os 3 a prioritná os 4 a Informácia k finančnému systému PRV. Uvedené informačné materiály dostal každý účastník stretnutia.

Štruktúra účastníkov stretnutia vyjadrovala spojenie miestnych občanov, predstaviteľov niekoľkých sociálnych skupín a sektorov a externých expertov. Pri spracovaní SWOT analýzy sa taktiež používala **metóda analýzy a syntézy**, čo znamenalo, že problémy územia sa nerovnajú matematicky problémom jednotlivých obcí, ale boli špecifikované jednotlivo a zároveň spoločne, výsledkom teda nie je opis problémov jednotlivých obcí, ale silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré vzišli analýzou a vzájomnou syntézou v rámci celého územia. Ďalšou metódou bol interaktívny výber a hodnotenie indikátorov kvality života /tab. č. 59/ indikátory kvality života – konečné hodnotenie/ zostavenie vízie do roku 2025. Pri hodnotení indikátorov kvality územia bola kvalita života v území ohodnotená 2,6 bodmi

z 5, pričom hodnotenie všetkých ukazovateľov bolo na úrovni 2 - 3, najhoršie bol hodnotený ukazovateľ spoločenský život /1/, najlepšie bol hodnotený indikátor kvality životného prostredia /4/, vybavenie domácnosti /4/ a úroveň zdravotníctva /4/.

Tabuľka č. 59: Indikátory kvality života

Ukazovatele	Hodnotenie					Priemerná hodnota
	1	2	3	4	5	
Práca			X			3
Podmienky bývania						
-infraštruktúra obč. vybavenosti		X				3
-životné prostredie				X		
-domový fond			X			
-vybavenosť domácností				X		
-stav technickej infraštruktúry		X				
Verejné a sociálne služby						2,5
- dopravné prepojenie		X				
-vybavenosť internetom			X			
-stav školstva			X			
- zdravotníctvo				X		
- prístup k informáciám			X			
- sociálna starostlivosť		x				
- obchod		X				
- inštitúcie		X				
- bezpečnosť		X				
Voľný čas						2
- kultúra			X			
- šport		x				
- tradície		x				
- spoločenský život	X					
Celkom	1	9	6	3	0	2,6

Škála: 1 – najhoršie hodnotenie, 5 – najlepšie hodnotenie

Prvá etapa spracovania SWOT analýzy prebehla už na **verejných zhromaždeniach** v jednotlivých obciach v období 10 - 12/2009, keď občania z rôznych sociálnych skupín a sektorov vyjadrovali svoj názor a vyjadrovali sa k silným a slabým stránkam územia, špecifikovali príležitosti a ohrozenia.

Druhá etapa spracovania SWOT analýzy bola realizovaná prostredníctvom **dotazníkovej akcie** medzi občanmi územia v priebehu mesiacov 10 - 12/2009, kedy respondenti v rámci širokospektrálne koncipovaného dotazníka vyjadrovali svoje stanoviská a názory na potenciál územia, jeho nedostatky, možné priority a ohrozenia realizácie rozvoja územia.

Tretiu etapu predstavovala **diskusia v rámci verejného stretnutia občanov k spracovaniu SWOT analýzy** v mesiaci 11/2009. Interaktívne sa prítomní vyjadrovali k jednotlivým bodom SWOT analýzy, určovali silné a slabé stránky z rôznych hľadísk a špecifikovali príležitosti a ohrozenia, vybrali a hodnotili indikátory kvality života a zostavovali víziu územia do roku 2025. Výsledkom je SWOT analýza /Tab. č. 58/ a vízia územia do roku 2025.

Z hľadiska celkového dopadu SWOT analýzy pre územie verejno – súkromného partnerstva /MAS/ je potrebné uviesť fakt, že práve táto vo veľkej miere potvrdila potenciál a potrebu územia zabezpečiť integrovaný rozvoj územia spoločne prostredníctvom inovatívnej metódy prístupu Leader, ktorá dáva možnosť zodpovedne riadiť procesy na území Partnerstva na základe poznania spoločných možností, problémov, špecifikácie kľúčových problémov, určenia príležitostí, ktoré poskytuje potenciál územia s podporou a využitím **osi 4 PRV SR na roky 2007 - 2013** – kvalitným spracovaním ISRÚ, jej úspešnou implementáciou na pomoci kvalitne vybudovaných a pripravených ľudských kapacít, pri využití miestneho potenciálu, sformovaním územia do MAS dosiahnuť integrovaný rozvoj územia.

Predpokladom pre vytvorenie silného partnerstva s perspektívou dlhoročnej spolupráce sú podľa spracovanej SWOT analýzy územia **silné stránky a príležitosti** územia:

- Príklady územia na spoločné riešenia problémov územia na báze partnerstva a zapojenia širokej verejnosti do rozhodovacích procesov
- Ochota mladých ľudí zapájať sa do tvorby plánovacích dokumentov a snaha spoznať históriu územia
- Potenciál územia
- Skúsenosti územia s projektovaním, implementáciou a čerpaním vonkajších finančných zdrojov
- Záujem súkromného a tretieho sektora v spojení so samosprávou zabezpečiť vznik nových pracovných miest a udržanie existujúcich pri realizácii nevyhnutnej diverzifikácie hospodárskych činností na území
- Skúsenosti územia s využívaním vonkajších finančných zdrojov
- prehĺbenie partnerstva a vzájomnej spolupráce všetkých sociálnych skupín na území
- realizácia inovatívnych metód spolupráce medzi verejným, súkromným a občianskym sektorom na území
- implementácia prístupu Leader pre zodpovedný rozvoj územia na účasti širokej verejnosti a s využitím miestnych zdrojov
- využívanie nenávratných finančných zdrojov EU, dotácií ŠR a rôznych grantov pre integrovaný rozvoj územia
- vytvorenie podmienok pre vznik nových občianskych združení
- zvyšovanie zodpovednosti občanov za rozvoj územia
- prehĺbenie spolupráce so zahraničím
- realizovať integrovaný rozvoj celého územia bez ohľadu na ekonomickú silu a počet obyvateľov jednotlivých obcí.

SWOT analýza poukázala na slabé stránky kvality života, ktoré boli základom pre určenie strategického cieľa, špecifických cieľov a jednotlivých opatrení.

Všetky tieto ukazovatele SWOT analýzy dávajú dobrý predpoklad pre prepojenie aktivít územia v zmysle osi 4 PRV, ktoré je však podmienené neustálym vzdelávaním manažmentu Partnerstva, dodržiavanie princípov prístupu Leader, zapájania širokej verejnosti do rozhodovacích a plánovacích procesov na území a kontrola kvality a výsledkov týchto procesov. Odrazom prepojenia SWOT analýzy na os 4 PRV je aj výber opatrení osi 3 prostredníctvom osi 4 PRV v ISRÚ na roky 2009 – 2013, a to:

- opatrenie 3.2. Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu - nedostatok pracovných príležitostí v území, nedostatočne rozvinutý vidiecky cestovný ruch, nedostatočne využitý prírodný, ľudský, materiálny a ekonomický potenciál územia, nedostatočné finančné zdroje pre investičné aktivity, nedostatočná propagácia územia, nedostatočná internetizácia územia/
- opatrenie 3.3. Vzdelávanie a informovanie /nízka informovanosť obyvateľov o možnostiach využitia ISRÚ ako vznik nových firiem a pracovných miest, nízka informovanosť o prístupe Leader, nízka úroveň informačných a vzdelávacích aktivít na území, nedostatočné finančné zdroje na vzdelávacie a informačné aktivity /

- opatrenie 3.4.1. Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo /nevyhovujúci stav obecných budov a objektov spoločenského významu, nedostatočná infraštruktúra pre voľnočasové aktivity /ihriská, amfiteáter ai./
- opatrenie 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí /nedostatočná úroveň technickej infraštruktúry v obci – chodníky, miestne komunikácie, ai/

Zapojenie verejnosti do procesu tvorby SWOT analýzy

Zapojenie verejnosti /občania, profesijné a záujmové združenia a zástupcovia jednotlivých sektorov/ do procesu tvorby SWOT analýzy /napr. ankety, dotazníky, informačné kampane, iné spoločenské aktivity/, vrátane popisu účasti občanov v procese

Dôležitou podmienkou vytvorenia kvalitnej a objektívnej SWOT analýzy je aj zapojenie širokej verejnosti do procesu jej tvorby, pričom základnou podmienkou jej komplexnosti je zapojenie predstaviteľov **všetkých sektorov , verejného, súkromného a aj občianskeho**. Táto podmienka bola dodržaná aj pri spracovaní SWOT analýzy územia, kedy realizáciou rôznych aktivít bola zabezpečená čo najširšia účasť horeuvedených sociálnych skupín:

- **dotazníková akcia** formou distribúcie a následným vyhodnotením širokokoncipovaného dotazníka, ktoré boli v počte 600 kusov distribuované do domácností územia – mesiace 10 – 12/2009
- organizovanie **verejných zhromaždení** v jednotlivých obciach – v období 10– 12/2009 – 12 zhromaždení
- **dotazníky pre samosprávu** s cieľom získať ich stanovisko k možnostiam, príležitostiam a ohrozeniam rozvoja územia – 09 – 11/2009 - 12 dotazníkov
- účasť **externých odborníkov** na zasadnutiach niektorých obecných zastupiteľstiev, kde v rámci diskusie boli prejednávané etapy tvorby SWOT analýzy – 5 stretnutí
- **verejné stretnutie k zostaveniu SWOT** analýzy v sídle Partnerstva za účasti predstaviteľov verejného, súkromného a občianskeho sektora – 12/2009 – 1 stretnutie
- **zverejnenie informácie** so spracovanou SWOT analýzy na každom obecnom úrade, na informačných tabuliach v obciach a ostatným záujemcom – 12/2009. – 12 obcí
- **individuálne stretnutia** s občanmi v priebehu mesiacov 10 – 12/2009 – 6 stretnutí.

Úlohy a zodpovednosť jednotlivých subjektov pri príprave a spracovaní SWOT

Úlohy a zodpovednosť jednotlivých subjektov pri príprave a spracovaní SWOT analýzy (ak sa na spracovaní podieľali externí odborníci, uveďte ich identifikačné údaje a spôsob spolupráce).

Na spracovaní SWOT analýzy na v procese jej tvorby podieľali miestni aktivisti a externí experti a účastníci stretnutí:

- **Miestni aktivisti** boli z radov obyvateľov žijúcich a pôsobiacich na území:
Mgr. Ján Mikula, Ing. Ján Knapik a Božena Cervová a externí pracovníci, Ing. Jaroslav Čorba, Mgr. art. Barbora Kopnická.
Ich úlohou bolo organizačné a administratívno – technické zabezpečenie stretnutí a účasti verejnosti, zber dotazníkov a ich vyhodnotenie, prezentácia auditu zdrojov, zabezpečenie záznamu /písomného aj fotodokumentácie/ zo stretnutí, zabezpečenie informovanosti verejnosti o výstupe – spracovaní SWOT analýzy a vízie územia.
- **Externý expert spoločnosti Euro Funds Consulting s.r.o.**, Baštová 45/B, 080 01 Prešov - Ing. Viera Dujakovičová, metodický garant odbornosti a kvality celého procesu tvorby SWOT, účasť a zabezpečovanie vedenia stretnutí, zhrnutie a spracovanie výsledkov zo stretnutí

- **Účastníci verejných zhromaždení a stretnutí**, respondenti dotazníkových akcií - podieľanie sa na zostavení SWOT analýzy formou svojich odpovedí v rámci dotazníka a širokou diskusiou v rámci verejných stretnutí.

Príloha č. 7 **Prehľad o uskutočnených podujatiach a stretnutiach k ISRÚ.**

3.2. Problémová analýza a stanovenie rozvojových priorít

Problémová analýza

Analýza problémov územia verejno-súkromného partnerstva (MAS).

Na základe vykonaného auditu zdrojov územia a výsledkov SWOT analýzy boli územím na pracovnom stretnutí členov Partnerstva a záujemcov dňa 09.12.2009 identifikované **klúčové problémy územia**, ktorých vyriešenie má najväčšiu prioritu:

1. **nedostatočná kvalita a úroveň miestnej technickej infraštruktúry v území** /MK, chodníky, mosty, verejné priestranstvá, MŠ, ZŠ, domy smútku, kultúrno – športové zariadenia, neukončené vypracovanie UPD, nevysporiadané majetkové vzťahy, cyklotrasy, chýbajúca kanalizácia a ČOV na území, nedokončené vodovody, ai. /
2. **slabá diverzifikácia ekonomiky územia a nedostatok pracovných príležitostí v území** /orientácia ekonomiky územia na tradičné formy podnikania – poľnohospodárstvo, lesníctvo, služby/, nedostatočne využitý potenciál územia pre rozvoj cestovného ruchu a nedostatočná propagácia územia
3. **nedostatočne riešené odpadové hospodárstvo územia** /nevyužívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie, nedostatočné separovanie a zhodnotenie odpadov/
4. **Nedostatočná ponuka voľnočasových aktivít a slabé technické vybavenie voľnočasových zariadení** /nedostatočná aktivita v organizovaní voľnočasových aktivít, chýba alternatíva využívania voľného času pre rôzne vekové a sociálne skupiny obyvateľov/
5. **Nedostatočná úroveň prístupu obyvateľov územia k informáciám, nedostatočná informatizácia a internetizácia územia** /nekvalitné pokrytie územia internetom, nízka informovanosť občanov a slabé možnosti celoživotného vzdelávania priamo na území/
6. **Nedostatočná úroveň partnerskej spolupráce na lokálnej, národnej a medzinárodnej úrovni** /nedostatok kapacít pre zabezpečenie realizácie procesu implementácie ISRÚ a činnosti MAS, nedostatočná spolupráca s inými územiami v rámci regiónu, Slovenska a vo vzťahu k zahraničiu/
7. **Nedostatok kapacít v oblasti riadenia a manažmentu procesov súvisiacich s rozvojom územia na báze Partnerstva a pasivita občanov pri riešení verejných problémov** /nedostatočná aktivizácia občanov, nízka úroveň spolkovéj činnosti, budovania zodpovedného a aktívneho občianskeho postoja k územiu/
8. **Nedostatočne rozvinutá sociálna infraštruktúra** /chýbajúce zariadenia pre seniorov, mládež, sociálne odkázaných občanov/.

Kľúčové problémy identifikované územím, ktoré územie vie a chce riešiť a boli prijaté Partnerstvom ako jeho **hlavné úlohy** pre najbližšie obdobie sú:

1. Dobudovanie a skvalitnenie miestnej technickej i nfraštruktúry, zlepšenie občianskej

vybavenosti, estetizácia obcí – verejné parky

2. Podpora vzniku nových pracovných miest hlavne využitím prírodného, materiálno-technického a kultúrne - historického potenciálu diverzifikáciou ekonomiky podporou cestovného ruchu a propagáciou územia pri udržaní pozitív života na vidieku
3. Vyriešenie odpadového hospodárstva, problematiky "čiernych skládok" - enviromentálne aktivity, využívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie
4. Podpora voľnočasových aktivít obyvateľov a návštevníkov územia vytvorením organizačných, materiálnych a technických podmienok zo strany obcí a organizácií tretieho sektora
5. Podpora organizácie celoživotných vzdelávacích aktivít a podpora skvalitnenia prístupu k informáciám prostredníctvom moderných informačných a komunikačných prostriedkov a moderných IT
6. Zapojenie širokej verejnosti do rozhodovacích a plánovacích procesov prostredníctvom Partnerstva a prístupu Leader, podpora vzniku občianskych združení a iných organizácií tretieho sektora
7. Podpora spolupráce a výmeny skúseností, nadväzovanie priateľských, spoločenských a ekonomických vzťahov s ostatnými územiami v rámci Slovenska a taktiež ostatnými partnerstvami v rámci EÚ a ostatných krajín.
8. Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry pre obyvateľov územia.

Dňa 10.12.2009 na pracovnom stretnutí k problémovej analýze ISRÚ boli identifikované **strategické rozvojové priority** územia:

1. **Obnova a rozvoj obcí** /infraštruktúra, voľnočasové aktivity/
2. **Zamestnanosť** / Rozvoj cestovného ruchu a zvýšenie propagácie územia/
3. **Aktivizácia obyvateľov a rozvoj partnerstva** /celoživotné vzdelávanie, internetizácia, budovanie kapacít, spolupráca/
4. **Životné prostredie** /odpadové hospodárstvo, alternatívne zdroje energie//
5. **Sociálna infraštruktúra**

V zmysle metodiky tvorby ISRÚ si pre potreby jej implementácie prostredníctvom osi 4 PRV z hľadiska opatrení osi 3 PRV, boli stanovené **strategické rozvojové priority** územia , ktoré vie a chce riešiť prístupom Leader:

1. **Obnova a rozvoj obcí** /infraštruktúra, voľnočasové aktivity/
2. **Zamestnanosť** / Rozvoj cestovného ruchu a zvýšenie propagácie územia/
3. **Aktivizácia obyvateľov a rozvoj partnerstva** /celoživotné vzdelávanie, internetizácia, budovanie kapacít, spolupráca/

Postup pri príprave problémovej analýzy

Použité postupy pri príprave problémovej analýzy.

Analýza problémov pozostáva z niekoľkých etáp, ktoré boli súčasťou procesu tvorby problémovej analýzy v území. Sú to:

- Definovanie kľúčových problémov
- Definovanie príčin ich vzniku
- Definovanie následkov ich neriešenia.

Správne a objektívne definovanie problémov je dobrým základom pre správne a objektívne stanovenie reálnych cieľov územia. V priebehu tvorby ISRÚ vo všetkých jej etapách /motivácia obyvateľov a predstaviteľov samosprávy, informačné semináre o prístupe Leader a MAS, začiatok budovania kapacít pre realizáciu procesu integrovaného rozvoja územia, zber informácií a tvorba databáz pre audit zdrojov, tvorba SWOT analýzy a vízie, definovanie kľúčových problémov a strategických priorít a následne definovania strategického cieľa, strategických priorít, špecifických cieľov a konkrétnych aktivít a opatrení pre jeho realizáciu implementáciu/ bola prvoradá snaha dôsledne a kvalitne absolvovať všetky tieto etapy.

Dôležitou súčasťou prípravy problémovej analýzy bola potreba dôkladne sa oboznámiť s auditom zdrojov, potenciálom územia, výsledkami SWOT analýzy – kontrolovať spätnú väzbu ako odráža potenciál skutočný stav územia – väzba auditu zdrojov a SWOT analýzy a väzbu problémovej analýzy na výsledky auditu zdrojov a vytvorenú SWOT analýzu.

Pre identifikáciu problémov, ich príčin a riešení bola zvolená technika **párového posúdenia problémov** /Matrica párového posúdenia problémov/. Problémy boli identifikované aj **brainstormingom**, ktoré sa usporiadali do matrice a vzájomným porovnávaním sa určili kľúčové problémy územia /tab. č. 60/.

Tabuľka č. 60: Kľúčové problémy územia

Aktivity	Rozvoj podnikania	Rozvoj vidieckeho CR	Rozvoj obč. Aktivít	Vzdelávanie a výchova	Zlepšenie ŽP	Zlepšenie kval. bývania
Rozvoj podnikania	X	Rozvoj podnikania	Rozvoj podnikania	Rozvoj podnikania	Zlepšenie ŽP	Rozvoj podnikania
Rozvoj vidieckeho CR		X	Rozvoj vidieckeho CR	Rozvoj vidieckeho CR	Zlepšenie ŽP	Rozvoj vidieckeho CR
Rozvoj obč. Aktivít			X	Vzdelávanie a výchova	Zlepšenie ŽP	Rozvoj obč. Aktivít
Vzdelávanie a výchova				X	Vzdelávanie a výchova	Vzdelávanie a výchova
Zlepšenie ŽP					X	Zlepšenie ŽP
Zlepšenie kval. bývania						X

Z výsledkov párového posúdenia problémov bol ako najvýraznejší problém identifikovaný – rozvoj podnikania/4/, kvalita životného prostredia /4/, rozvoj vidieckeho turizmu /3 /, vzdelávanie a výchova /3/, občianska aktivita /1/ a problém zvýšenia kvality bývania /v chápaní vybavenosti domácností/ nebol vybraný ako problém vôbec. Poznanie a správne definovanie kľúčových problémov územia sa stalo základom pre stanovenie strategického cieľa a strategických priorít rozvoja územia, pričom bol každý problém analyzovaný vo vzťahu k auditu zdrojov a so SWOT analýzou. Takýmto spôsobom sa dosiahla ich maximálna objektívna a realistická reflexia skutočného stavu a potrieb územia a boli vytyčené oblasti intervencie, do ktorých sa budú sústreďovať materiálno-technické, ľudské a finančné kapacity aj vo vzťahu k realizácii rozvoja územia prístupom Leader v rámci implementácie ISRÚ v rámci PRV na roky 2007 – 2013.

Zapojenie verejnosti do procesu tvorby problémovej analýzy

Ako bola verejnosť (občania, profesijné a záujmové združenia a zástupcovia jednotlivých sektorov) zapojení do procesu tvorby problémovej analýzy (napr: ankety, dotazníky, informačné kampane, iné spoločenské aktivity), vrátane popisu účasti občanov v procese.

Priebežne s realizáciou jednotlivých etáp tvorby ISRÚ /motivácia obyvateľov a predstaviteľov samosprávy, informačné semináre o prístupe Leader a MAS, začiatok budovania kapacít pre realizáciu procesu integrovaného rozvoja územia, technické a materiálne zabezpečenie procesu tvorby ISRÚ, tvorba máp územia, vízia, zber informácií a tvorba databáz pre audit zdrojov, tvorba SWOT analýzy, definovanie kľúčových problémov a strategických priorít a následne vypracovanie vízie, strategického cieľa a konkrétnych aktivít a opatrení pre jeho realizáciu/ prebiehali na území Partnerstva verejné zhromaždenia rôzne **informačné semináre a pracovné stretnutia**, ktorých úlohou bolo, aby územie /účastníci týchto stretnutí/na základe poznania zdrojov územia /audit zdrojov/, výsledkov SWOT analýzy samo **interaktívne definovalo kľúčové problémy** územia, ich príčiny a následky ich neriešenia. Výsledkom bolo portfólio problémov ako ich vidí široká verejnosť. Tieto boli konfrontované s názorom a stanoviskom samosprávy.

Taktiež prebiehal **dotazníkový prieskum** medzi občanmi územia, ktorej cieľom bolo zistiť stanoviská respondentov na kľúčové problémy územia, definovať ich príčiny a následky neriešenia.

Celý proces prípravy problémovej analýzy bol ukončený na **verejnom stretnutí občanov územia k problémovej analýze dňa 10.12.2009**, kde za účasti širokej verejnosti v zastúpení verejným, súkromným a občianskym sektorom /metóda párového posúdenia problémov a brainstorming/ interaktívnou formou identifikovali najväčšie problémy územia a poradie ich dôležitosti.

V rámci prípravy problémovej analýzy boli realizované tieto aktivity so zapojením širokej verejnosti:

- **dotazníková akcia** formou distribúcie a následným vyhodnotením širokokoncipovaného dotazníka, ktoré boli v počte 600 kusov distribuované do domácností územia – mesiace 10 – 11/2009
- organizovanie **verejných zhromaždení** v jednotlivých obciach – v období 10 – 12/2009 – 12 zhromaždení
- **dotazníky pre samosprávu** s cieľom získania ich stanoviska a identifikovať kľúčové problémy územia a strategické priority – 07 – 10/2009 - 12 dotazníkov
- účasť **externých odborníkov** na zasadnutiach niektorých obecných zastupiteľstiev, kde v rámci diskusie boli identifikované kľúčové problémy obce a strategické priority– 19 stretnutí
- **verejné stretnutie k problémovej analýze** v sídle Partnerstva za účasti predstaviteľov verejného, súkromného a občianskeho sektora – 12/2009 – 1 stretnutie
- **zverejnenie informácie** k identifikácii kľúčových problémov, strategických priorít vo väzbe na os 4 PRV, strategického cieľa a špecifických cieľov na každom obecnom úrade, na informačných tabuliach v obciach e a ostatným záujemcom – 12/2009. – 12 obcí
- **individuálne stretnutia** s občanmi v priebehu mesiacov 07 – 10/2009 – 6 stretnutí.

Úlohy a zodpovednosť pri príprave a spracovaní problémovej analýzy

Úlohy a zodpovednosť jednotlivých subjektov pri príprave a spracovaní problémovej analýzy (ak sa na spracovaní podieľali externí odborníci, uveďte ich identifikačné údaje a spôsob spolupráce).

Na spracovaní problémovej analýzy v procese jej tvorby podieľali miestni aktivisti a externí experti a účastníci stretnutí:

- **Miestni aktivisti** boli z radov obyvateľov žijúcich a pôsobiacich na území: Mgr. Ján Mikula, Ing. Ján Knapik, Božena Cervová, Ing. Jaroslav Čorba a Ing. art. Barbora Kopnická.

Ich úlohou bolo organizačné a administratívno – technické zabezpečenie stretnutí a účasti verejnosti, zber dotazníkov a ich vyhodnotenie, prezentácia výsledkov SWOT analýzy, zabezpečenie záznamu /písomného aj fotodokumentácie/ zo stretnutí, zabezpečenie informovanosti

verejnosti o výstupe – problémovej analýzy a strategických priorit územia, strategického cieľa územia.

- **Externý expert spoločnosti Euro Funds Consulting s.r.o.**, Baštová 45/B, 080 01 Prešov - Ing. Viera Dujakovičová, metodický garant odbornosti a kvality celého procesu tvorby problémovej analýzy, strategického cieľa, strategických priorit, účasť a zabezpečovanie vedenia stretnutí, zhrnutie a spracovanie výsledkov zo stretnutí
- **Účastníci verejných zhromaždení a stretnutí**, respondenti dotazníkových akcií - podieľanie sa na identifikovaní kľúčových problémov, stanovenie priorit ich riešenia a strategického cieľa formou svojich odpovedí v rámci dotazníka a širokou diskusiou v rámci verejných stretnutí.

B. NÁVRHOVÁ ČASŤ

KAPITOLA 4: ZOSTAVENIE STRATEGICKÉHO RÁMCA

4.1. Integrovaná stratégia rozvoja územia /strategické plánovanie/

Postupy a harmonogram spracovania Integrovannej stratégie rozvoja územia

Spracovanie Integrovannej stratégie rozvoja územia /ISRÚ/ územia Partnerstva BACHUREŇ na roky 2009 – 2015 je vyjadrením a odrazom súboru faktorov, ktoré určili jej obsah, zameranie, územie, cieľové skupiny a v konečnom dôsledku efekt a smerovanie spoločných financií pre endogénny a integrovaný rozvoj územia. Určujúcimi faktormi boli:

- Miera aktivity zapojenia sa širokej verejnosti v zastúpení verejným, súkromným a tretím sektorom do procesu tvorby ISRÚ a v konečnom dôsledku na čerpaní zdrojov pri implementácii ISRÚ /výber charakteru a finančných limitov opatrení/
- Finančné možnosti územia, možnosti a ochota získavania vonkajších finančných zdrojov
- Historické, kultúrne- spoločenské, materiálové, ekonomické, inštitucionálne a finančné zdroje /čo územie vie a chce riešiť, veľkosť územia – počet obcí so spoločnými problémami/
- Doterajšie skúsenosti s projektovaním a získavaním nenávratných finančných zdrojov zo ŠR, EU ai. /veľkosť územia MAS – počet zapojených obcí, počet beneficentov/
- Vzťah VUC k procesu formovania MAS, realizácii rozvoja vidieka prístupom Leader /podpora napr. zahrnutím riešenia problémov územia do PHSR VUC a jeho ostatných strategických materiálov, finančná podpora MAS a procesu implementácie ISRÚ/
- Pripravenosť územia pracovať novými inovatívnymi formami, dostatok kapacít a snaha miestnych pochopiť tento proces a prijať v ňom aktívnu účasť, kvalitatne a objektívne sa zapájať do tvorby ako respondenti dotazníkových prieskumov, účasťou na verejných zhromaždeniach a informačných seminároch /týka sa to samosprávy, podnikateľskej verejnosti a občanov/ - kvalitatne spracovaný audit zdrojov, SWOT analýza a problémová analýza územia
- Dodržanie demarkačných línií pri stanovovaní opatrení osi 3 prostredníctvom osi 4 Leader.

Dôležitou bola vôľa Partnerstva spájať sa pri výmene informácií, kontaktov a hlavne financií, vzájomnou súčinnosťou všetkých „aktérov“ územia – verejnej správy, podnikateľského sektora a občianskeho sektora pri naplňaní vízie územia.

Proces spracovania ISRÚ pozostával z týchto etáp:

1.1. Mapovanie územia, tvorba máp a zber základných informácií o území, tvorba vízie územia

1.2. Zber informácií pre spracovanie auditu zdrojov v štruktúre:

- prírodné zdroje-- kultúrne – historické zdroje-- demografické zdroje-- materiálové zdroje - ekonomické zdroje- inštitucionálne zdroje
- tvorba databáz územia /zruční ľudia, významní rodáci, podnikateľské subjekty, tretí sektor, investičné mapy, ai/

Z hľadiska zdroja informácií boli využívané tieto formy:

- Primárne zdroje – informácie získavané od občanov v procese dotazníkového prieskumu, na verejných zhromaždeniach, štúdiom kroník, individuálnymi rozhovormi /v časti databáz zručných ľudí, významných rodákov, mapovaní občianskych iniciatív, investičných zámerov, podnikateľov, verejného a občianskeho sektora/
- Sekundárne zdroje – informácie získavané na úrovni inštitúcií /ŠÚ SR, MŽP SR – SAŽP, Obecné úrady, ÚPSVaR, Obvodný úrad, web stránky obcí, ostatných inštitúcií a organizácií, ai/ hlavne v časti prírodných, demografických, kultúrne – historických, materiálových, ekonomických a inštitucionálnych zdrojov, tvorbe databáz podnikateľských subjektov z rôznych hľadísk a tretieho sektora, ai/

- Terciálne zdroje – vlastná vyhľadávacia činnosť pracovnej skupiny ISRÚ – štúdiom literatúry, článkov, web stránok, fotodokumentácie územia, ai./

1.3. Vyhodnotenie všetkých získaných informácií a spracovanie grafického a textového prehľadu zdrojov územia v členení na jednotlivé obce a za územie ako celok

Spracovanie SWOT analýzy územia v členení na silné a slabé stránky z hľadiska zdrojov: prírodných – ľudských – materiálových - ekonomických a identifikáciu príležitostí ekonomických, sociálnych a environmentálnych a ohrození na lokálnej, regionálnej a národnej úrovni a stanovenie vízie územia do roku 2025.

Základom pre spracovanie SWOT analýzy bolo kvalitné spracovanie auditu zdrojov, oboznámenie širokej verejnosti s potenciálom územia, jeho nedostatkami, možnosťami a ohrozeniami ďalšieho rozvoja.

- 1.4. Vypracovanie problémovej analýzy, identifikácia kľúčových problémov, stanovenie strategických priorít pri zohľadnení výsledkov auditu zdrojov, väzby na SWOT analýzu a v súlade s víziou územia.
- 1.5. Určenie strategického rámca, strategického cieľa, špecifických cieľov v rámci každej priority v zmysle PRV na roky 2007 – 2013 v rámci ako aj ostatných operačných programov NSRR na roky 2007 – 2013 a zostavenie akčného plánu pre každý špecifický cieľ, stanovenie demarkačných línií osi 4 PRV a ostatných tém, ktoré nie je možné riešiť týmto opatrením.
- 1.6. Zostavenie finančného plánu – rozdelenie finančných prostriedkov pre jednotlivé opatrenia osi 4 Leader PRV prostredníctvom osi 3 a osi 4 v časti Chod miestnej akčnej skupiny a realizácie projektov spolupráce.
- 1.7. Informovanie verejnosti a prejednanie každej etapy v rámci verejných stretnutí občanov a konečné schválenie ISRÚ najvyšším orgánom Partnerstva.
- 1.8. Zosúladenie prijímaných priorít, cieľov a opatrení so strategickými rozvojovými dokumentmi SR – NSRR na roky 2007 – 2013, PSK - PHSR na roky 2008 – 2015 a mesta Prešov – PHSR na roky 2008 – 2015 – táto etapa bola v úzkom spojení s realizáciou aktivít v bode 1.6. a 1.7.

ISRÚ na roky 2009 – 2015 je spracovaná pre územie obcí: Bertotovce, Fričovce, Hendrichovce, Hermanovce, Jarovnice, Lažany, Lipovce – Lačnov, Renčišov, Šindliar, Štefanovce, Uzovské Pekľany a Uzovský Šalgov.

Počas priebehu spracovania ISRÚ bolo realizovaných:

- 16 verejných zhromaždení občanov -verejných stretnutia zástupcov všetkých sektorov Partnerstva v rámci realizácie jednotlivých etáp 1.4. až 1.8.
- 6 individuálnych jednaní so zástupcami podnikateľského a tretieho sektora – účasť 6 občanov
- dotazníkový prieskum vo všetkých obciach Partnerstva -. rozdaných 600 dotazníkov – návratnosť 105 ks
- distribúcia 1800 informačných letákov ohľadne prístupu Leader, cieľov PRV vo väzbe na rozvoj územia, podstate MAS a vytvorenie ISRÚ - 11 209 občanov územia
- informovanie o procese formou obecných rozhlasov a na obecných tabuliach – 11 209 občanov.

Tabuľka č. 61: Časový harmonogram jednotlivých etáp spracovania IRSÚ

Aktivita	Termín
1.1	09/2009
1.2	09 – 11/2009
1.3	11/2009
1.4	12/2009
1.5	12/2009
1.6	12/2009
1.7	09 – 12/2009
1.8	01/2010
1.9	

Tabuľka č. 62: Prehľad uskutočnených stretnutí podujatí v rámci spracovania IRSÚ

P.Č.	DÁTUM	MIESTO KONANIA	TÉMA A FORMA STRETNUTIA
1.	9.9.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
2.	21.9.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
3.	1.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
4.	4.10.2009	Lipovce, Lačnov	Verejné zhromaždenie
5.	4.10.2009	Šindliar	Verejné zhromaždenie
6.	4.10.2009	Lažany	Verejné zhromaždenie
7.	4.10.2009	Lipovce, Lačnov	SWOT analýza
8.	4.10.2009	Šindliar	SWOT analýza
9.	4.10.2009	Lažany	SWOT analýza
10.	4.10.2009	Lipovce, Lačnov	Problémová analýza
11.	4.10.2009	Šindliar	Problémová analýza
12.	4.10.2009	Lažany	Problémová analýza
13.	5.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – verejná schôdza
14.	5.10.2009	Renčišov	SWOT analýza
15.	5.10.2009	Renčišov	Problémová analýza
16.	7.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
17.	13.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
18.	19.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
19.	23.10.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva – pracovne stretnutie
20.	30.10.2009	Renčišov	Verejné zhromaždenie
21.	30.10.2009	Renčišov	SWOT analýza
22.	30.10.2009	Renčišov	Problémová analýza
23.	30.10.2009	Uzovské Pekľany	Verejné zhromaždenie
24.	30.10.2009	Uzovské Pekľany	SWOT analýza
25.	30.10.2009	Uzovské Pekľany	Problémová analýza
26.	5.11.2009	Hendrichovce	Verejné zhromaždenie
27.	5.11.2009	Hendrichovce	SWOT analýza
28.	5.11.2009	Hendrichovce	Problémová analýza
29.	6.11.2009	Štefanovce	Verejné zhromaždenie
30.	6.11.2009	Štefanovce	SWOT analýza
31.	6.11.2009	Štefanovce	Problémová analýza
32.	6.11.2009	Hermanovce	Verejné zhromaždenie
33.	6.11.2009	Hermanovce	SWOT analýza

34.	6.11.2009	Hermanovce	Problémová analýza
35.	11.11.2009	Fričovce	Verejné zhromaždenie
36.	11.11.2009	Fričovce	SWOT analýza
37.	11.11.2009	Fričovce	Problémová analýza
38.	25.11.2009	Lažany	Ustanovujúca členská schôdza – budovanie partnerstva
39.	25.11.2009	Lažany	SWOT analýza
40.	25.11.2009	Lažany	Problémová analýza, vízia
41.	9.12.2009	Jarovnice	Verejné zhromaždenie
42.	9.12.2009	Jarovnice	SWOT analýza
43.	9.12.2009	Jarovnice	Problémová analýza
44.	9.12.2009	Renčišov	SWOT analýza
45.	9.12.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva - problémová analýza
46.	9.12.2009	Renčišov	Budovanie partnerstva - vízia
47.	10.12.2009	Fričovce	Problémová analýza
48.	10.12.2009	Fričovce	Strategický rámec, finančný plán
49.	10.12.2009	Fričovce	Budovanie partnerstva
50.	12.1.2010	Jarovnice	Schválenie ISRÚ
51.	priebežne	Územie partnerstva	Dotazníkový prieskum
52.	priebežne	Územie partnerstva	Informačné letáky – budovanie partnerstva

Zdroj: Združenie Partnerstvo BACHUREŇ, 2009

4.1.1. Vízia, strategický cieľ, strategické priority a špecifické ciele

Inovativnosť riešenia miestnych problémov a využitie miestneho potenciálu

Zmeny oproti doterajšej praxi riešenia miestnych problémov, inovačné aktivity a spôsob využitia miestneho potenciálu pre inovácie

Územie Partnerstva pracovalo **do doby realizácie procesu jeho formovania** na báze verejno-súkromného partnerstva a zapojením širokej verejnosti do procesu riadenia rozvoja územia pri riešení miestnych problémov **klasickými metódami, resp. zaužívanými metódami**, prevažne na úrovni obecných zastupiteľstiev, bez účasti širokej verejnosti, sektorovo, bez rešpektovania rozdielov v sociálno – ekonomických podmienkach a špecifik jednotlivých území, plošným plánovaním „ad hoc“ bez spätnej väzby a nedostatočným využitím miestneho potenciálu. Účasť širokej verejnosti bol skôr ojedinelý jav. **Pokusom** o inováciu prístupov pri riešení miestnych a v určitej miere aj spoločných problémov /ešte nie uplatňovanie prístupu Leader!/ pri integrovanom a endogénnom rozvoji územia boli **mikroregióny a rôzne záujmové združenia obcí a právnických osôb**, ktoré však pracovali na podobných prístupoch ako klasické obce.

Partnerstvo BACHUREŇ prejavilo veľkú zodpovednosť prijatím inovatívneho prístupu k riešeniu miestnych problémov - **prístupu Leader** ako metódu práce pri rozvoji územia a vynakladá veľkú snahu na jeho uplatňovaní od začiatku svojho vzniku, o čom svedčí celá história a priebeh jeho vzniku, rozvoja a aj procesu tvorby ISRÚ. Začiatky boli ťažké, ale o to viac je toto Partnerstvo pripravené úspešne spoločne, integrovane a s využitím potenciálu územia a za aktívnej účasti širokej verejnosti prevziať časť zodpovednosti za jeho rozvoj.

Inovácie a naplnenie cieľov ISRÚ

Akým spôsobom prispievajú inovácie k naplneniu cieľov Integrovannej stratégie rozvoja územia.

Princípy prístupu Leader prispievajú k inovatívnemu prístupu k riešeniu problémov územia a odstraňujú horeuvedené zaužívané formy plánovania a riadenia využívaním inovatívnych metód a prístupov, ktorými sú hlavne:

- využívanie inovatívnych foriem **aktívnym zapojením širokej verejnosti** z rôznych sociálnych a ekonomických skupín do plánovacích a riadiacich procesov územia formou moderných metód

- Zvýšenie kontinuity vzájomnej spolupráce medzi **verejným sektorom, podnikateľmi a tretím sektorom** v území a komplexný pohľad na ich postavenie a úlohu v území
- Chápanie **územia ako celistvého**, geograficky a katastrálne prepojeného, s podobnými sociálno – ekonomickými a kultúrno – historickými základmi a potenciálom
- Využívanie ľudského potenciálu na **budovanie kapacít** pre kvalitné a efektívne riadenie procesov implementácie ISRÚ a ich trvalú udržateľnosť, budovanie občianskej spoluzodpovednosti za rozvoj územia, spájanie sa občanov do klubov, spolkov, združení s cieľom prispieť k rozvoju územia, rozvoj partnerstiev aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni
- **Využívanie potenciálu celého územia** /prírodného, demografického, ekonomického, materiálového, inštitucionálneho a finančného/ pre integrovaný, trvaloudržateľný a endogénny rozvoj celého územia
- Posilňovanie pocitu **spolupatričnosti a spoluzodpovednosti** samosprávy, podnikateľskej sféry a občianskeho sektora za prijaté opatrenia s cieľom zvýšiť kvalitu života v území
- Prispieva k **efektívnejšiemu využívaniu finančných zdrojov územia**, využíva analýzu a syntézu možností a problémov pre prijímanie reálnych, konkrétnych, pružných, transparentných a kontrolovateľných plánov
- **Príklad pre ostatné územia** v rámci regiónu ale aj z národného hľadiska ako je možné zodpovedne a efektívne rozvíjať kvalitu života na vidieku pri maximálnom a ekologickom využívaní všetkých zdrojov územia a v úzkej nadväznosti na strategické plány regiónu, štátu a EU.

Cieľom spracovanej ISRÚ je objektívne, reálne a komplexne pri maximálnom využití potenciálu územia určiť hlavné úlohy územia pre jeho endogénny a efektívny rozvoj v určitom časovom období, identifikovať konečných prijímateľov finančných zdrojov, beneficentov, smerovanie intervencie, obsah aktivity, termíny realizácie, finančné rámce vo väzbe na možnosti, ktoré poskytujú nenávratné finančné prostriedky EU, ŠR, VUC, samospráv, podnikateľského a občianskeho sektora.

Aby ISRÚ tieto ciele naplnila je nevyhnutné pri jej spracovaní využívať inovatívne prístupy, ktorým je prístup Leader a ktorý svojimi princípmi dáva záruku reálnosti, komplexnosti a objektívnosti spracovanej ISRÚ, tak ako to je uvedené vyššie a zapojenie širokej verejnosti do procesu plánovania a implementácie.

Logický rámec Integrovannej stratégie rozvoja územia a navrhovaných intervencií

Logický rámec Integrovannej stratégie rozvoja územia a navrhovaných intervencií, opatrenia (vrátane opatrení súvisiacich s osou 3 PRV), názov opatrenia, operačný program, konečný prijímateľ (žiadateľ) a odôvodnenie výberu opatrenia – max. 10 riadkov.

Tabuľka č. 63: Logický rámec vyjadruje prepojenie všetkých jej stupňov

Logický rámec vyjadruje prepojenie všetkých jej stupňov	
Vízia územia	Vyjadrenie predstavy miestnych obyvateľov o želanej podobe územia
Strategický cieľ	Vyjadruje želanú zmenu v území, ktorú chce partnerstvo dosiahnuť implementáciou stratégie /ISRÚ/
Strategické priority	Oblasti rozvoja, ktoré sú pre partnerstvo prioritné

Špecifické ciele	Vyjadrujú želané zmeny, ktoré chce partnerstvo dosiahnuť v rámci každej priority a vedú k dosiahnutiu strategického cieľa
Opatrenia	Určujú konkrétne skupiny aktivít s určením termínov, finančných rámcov a príjemcov, ktorí budú aktivity realizovať a ktoré napomôžu dosiahnuť stanovené ciele Partnerstva
Aktivity	Konkrétne projekty

Tabuľka č. 64: Vízia územia Partnerstva BACHUREŇ do roku 2025

Vízia územia Partnerstva BACHUREŇ do roku 2025
Územie Partnerstva BACHUREŇ je územie s rozvinutou a modernou infraštruktúrou, ekonomicky zabezpečeným a občiansky zodpovedným obyvateľstvom, poskytujúce kvalitné služby pre jeho obyvateľov a taktiež návštevníkov, s vysokou kvalitou životného prostredia a využívaním prírodného potenciálu pre vidiecky cestovný ruch pri dodržaní jeho ekologického využívania, širokou ponukou voľnočasových aktivít a spolkovou činnosťou, vysokým stupňom sociálnej vybavenosti a poskytovaním možností vzdelávať sa prostredníctvom moderných informačno – technických postupov a zariadení. Na území je vysoko rozvinutá infraštruktúra cestovného ruchu ako potenciál pre pracovné príležitosti, dostatočné podnikateľské a finančne zabezpečené prostredie pre ďalšie investičné zámery. Občania prístupujú k životnému prostrediu zodpovedne, v území je vyriešená otázka zberu, separácie a zhodnocovania odpadu, vodné toky sú čisté a poskytujú možnosti pre oddych. Územie je bezpečné, počet sociálne neprispôsobivých občanov je podstatne nižší, podstatne sa znížila kriminalita a vandalizmus v území. Bohatá je voľnočasová aktivita obyvateľov, a to pre všetky vekové kategórie, obce majú k dispozícii moderné ihriská a kultúrno – spoločenské zariadenia. Územie úzko spolupracuje s okolitými obcami, rozvinutá je aj regionálna a medzinárodná spolupráca územia, rozšíril sa ľudský potenciál a kapacity pre zodpovedné a efektívne riadenie územia.

Vízia Partnerstva BACHUREŇ vychádza z ujednotenej predstavy obyvateľov jej územia a zahŕňa celé spektrum ukazovateľov kvality života a je výsledkom spoločnej tvorby na základe úzkej komunikácie s obyvateľmi územia.

Tabuľka č. 65: Strategický cieľ

Strategický cieľ
Partnerstvo BACHUREŇ do roku 2015 zabezpečí významný rast kvality života obyvateľov územia pri efektívnom a ekologickom využití miestneho potenciálu.

Hlavná orientácia pri plnení tohto cieľa a stanovenie strategických priorít bude **skvalitnenie infraštruktúry obcí** vrátane zariadení pre voľnočasové aktivity občanov a návštevníkov územia, zabezpečenie **tvorby nových pracovných miest a zvýšenie príjmov obyvateľov územia** pomocou diverzifikácie súčasnej ekonomiky územia /poľnohospodárstvo/podporou rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a skvalitnením propagácie územia ako produktu cestovného ruchu, skvalitnením **prístupu občanov k informáciám** realizáciou školiacich aktivít a zavedením širokopásmového **internetového prístupu**, významnou podporou **vybudovania sociálnej infraštruktúry** a podpory **aktivizácie občanov** pri rozhodovacích procesoch pre rozvoj územia **vzdelávacími a informačnými aktivitami** a aj na základe **partnerstva** so zahraničím, v oblasti životného prostredia zabezpečenie maximálnej miery **likvidácie a zhodnocovania odpadov** na území a ich dôslednú separáciu bez „čiernych skládok“.

Stratégia územia Partnerstva je vyjadrenie zmeny, ktorú plánuje územie v časovom horizonte rokov 2009 – 2015 a vychádza zo strategických priorít ako výsledku analýzy auditu zdrojov a identifikácie kľúčových problémov územia. Jej dopad na zlepšenie kvality života je zrejmy a dá sa prostredníctvom identifikátorov dopadu merať a analyzovať.

Tabuľka č. 66: Strategické priority

Strategické priority	
1.	Obnova a rozvoj obcí /infraštruktúra, voľnočasové aktivity, internetizácia/
2.	Zamestnanosť / Rozvoj cestovného ruchu a zvýšenie propagácie územia/
3.	Aktivizácia obyvateľov a rozvoj partnerstva /celoživotné vzdelávanie, budovanie kapacít, spolupráca/
4.	Životné prostredie /odpadové hospodárstvo, alternatívne zdroje energie/
5.	Sociálna infraštruktúra

Strategické priority reflektujú analýzu kľúčových problémov územia vo vzťahu k silným stránkam a príležitostiam a potenciálu územia, a určujú hlavné oblasti kvality života na vidieku, kam je nutné intervenovať a koncentrovať investičné plány územia. Výsledkom intervencií v smere strategických priorít prinesie územiu želaný pokrok a zlepšenie kvality života v území, sú zárukou efektívnosti a trvalej udržateľnosti dosiahnutých výsledkov.

Tabuľka č. 67: Špecifické ciele

Špecifické ciele:	
Špecifický cieľ 1	Zlepšiť technický stav miestnej technickej infraštruktúry
Špecifický cieľ 2	Podporiť vznik nových a udržanie existujúcich pracovných miest, znížiť mieru nezamestnanosti
Špecifický cieľ 3	Vybudovať kapacity pre kvalitné manažovanie procesu rozvoja územia a zvýšiť občiansku zodpovednosť a aktivizáciu obyvateľov územia pri využití potenciálu územia
Špecifický cieľ 4	Udržať a zlepšiť stav životného prostredia v území
Špecifický cieľ 5	Zlepšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb v území

Zámery územia, ktorými chce územie dosiahnuť posun v jednotlivých strategických prioritách, sú obsiahnuté v navrhovaných špecifických cieľoch, ktoré sú v rámci akčného plánu rozpracované do úrovne aktivít.

V rámci uvedených špecifických cieľov boli v súlade s potrebami územia Partnerstva BACHUREŇ navrhnuté priority a opatrenia, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 3 Súhrnný prehľad Integrovannej stratégie rozvoja územia.

Tabuľka č. 68: Logický rámec Integrovannej stratégie rozvoja územia a navrhovaných intervencií

Špecifický cieľ	1. Zlepšiť technický stav miestnej technickej infraštruktúry
Priorita	1 Kvalita života v území, kvalitná technická infraštruktúra územia
Opatrenie č.	1.1. Skvalitnenie miestnej technickej infraštruktúry s maximálnym a ekologickým využitím prírodného potenciálu územia /PRV SR, Os 3, Opatrenie 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí, kód 322 – Obnova a rozvoj obcí prostredníctvom osi 4 Leader PRV/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) Koneční prijímatelia aktivít skupiny opatrení 3.4 Obnova rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb ako súčasť projektov realizovaných miestnymi akčnými skupinami, zahŕňajú aj obec, ktorá je pólom rastu, resp.

	<p>obce ktoré sú pólmi rastu. Z podpory sú však vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000¹.</p> <p>Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu budú definovaní vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú zverejní príslušná MAS a to v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS spolu s konečnými prijímateľmi (oprávnenými žiadateľmi) finančnej pomoci v rámci tohto opatrenia.</p>
Odôvodnenie výberu opatrenia:	<p>Audit zdrojov i SWOT analýza identifikovala nasledovné slabé stránky: zlý stav miestnej technickej infraštruktúry /aktivita v rámci osi 3 - výstavba a rekonštrukcia chodníkov a rekonštrukcia miestnych komunikácií/, nedostatočná úroveň verejnej zelene a zanedbané verejné priestranstvá. Realizáciou tohto opatrenia rekonštrukciou a výstavbou objektov v rámci podporovaných aktivít sa zvýši kvalita života v území, jeho bezpečnosť, konkurencieschopnosť a atraktivita, podporí to rozvoj vidieckeho cestovného ruchu /opatrenie č. 2.1. a 2.2. ISRÚ os 3 prostredníctvom osi 4 PRV</p>
Opatrenie č.	1.1.1 Regenerácia sídiel (ROP SR, 4.1)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Obce zaradené do pólov rastu
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Prostredníctvom opatrenia sa bude realizovať doplnková potreba intervencie pre realizácie činností špecifikovaných v ISRÚ v Opatrení 1.1.1. a aktivít smerujúcich k zvýšeniu atraktivity obcí zaradených do pólov rastu.
Opatrenie č.	1.1.2 Ďalšie zvyšovanie technickej úrovne infraštruktúry územia /PRV SR os 3, opatrenie 3.4.2. a Envirofond SR, B oblasť/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	<p>Koneční prijímatelia v rámci skupiny opatrení 3.4 Obnova rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb PRV sú obce mimo pólov a v rámci Envirofonde - fyzická osoba, ktorá nepodniká, právnická osoba a fyzická osoba, ktorá podniká, právnická osoba, ktorá nepodniká, obec, samosprávny kraj, príspevková organizácia, občianske združenie, záujmové združenie právnických osôb, nadácia, neinvestičný fond alebo nezisková organizácia poskytujúca verejnoprospešné služby s environmentálnym zameraním alebo registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť, orgán štátnej správy odpadového hospodárstva, Slovenská inšpekcia životného prostredia.</p>
Odôvodnenie výberu opatrenia:	<p>Výber opatrenia súvisí s aktivitami, ktoré nie sú zaradené cez Implementáciu Osi 4 PRV SR 2007 – 2013 a odráža potrebu riešenia rekonštrukcie a modernizácie miestnej technickej infraštruktúry/vodovody a kanalizácia, lávky, protizáplavovú a protipovodňovú infraštruktúru. Realizáciou sa zvýši bezpečnosť územia, zvýši sa estetická úroveň obcí a zabezpečí sa zvýšenie konkurencieschopnosti územia a jeho atraktívnosť.</p>
Opatrenie č.	1.1.3.Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia /OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Obce mimo pólov rastu a obce zaradené do pólov rastu
Odôvodnenie výberu opatrenia:	<p>Rozvoj bytovej infraštruktúry a naštartovanie procesu rozvoja územia implementáciou ISRÚ vyžaduje v súlade s výsledkami SWOT a auditom zdrojov intervenciu do tohto opatrenia. Výsledkom bude zvýšenie bezpečnosti územia, jeho pripravenosť pre nové investície a zvýšenie jeho atraktívnosti. V rámci operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast toto opatrenie umožňuje realizovať aktivity, ktoré nie sú zaradené cez Implementáciu Osi 4 PRV SR 2007 - 2013. Cieľom tohto</p>

¹ Obec môže byť súčasťou MAS, ale nemôže byť konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, avšak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu z tejto obce môže predkladať ŽoNFP v rámci implementácie stratégie).

	opatrenia je dobudovanie a modernizácia technickej infraštruktúry.
Opatrenie č.	1.2. Skvalitnenie občianskej vybavenosti a rozšírenie služieb verejnosti /PRV SR os 3, opatrenie 3.4.1. Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo kód 321 – implementované prostredníctvom osi 4 Leader/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) Koneční prijímatelia aktivít skupiny opatrení 3.4 Obnova rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb ako súčasť projektov realizovaných miestnymi akčnými skupinami, zahŕňajú aj obec, ktorá je pólom rastu, resp. obce ktoré sú pólmi rastu. Z podpory sú však vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 ² . Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu budú definovaní vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú zverejní príslušná MAS a to v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS spolu s konečnými prijímateľmi (oprávnenými žiadateľmi) finančnej pomoci v rámci tohto opatrenia.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Audit zdrojov a SWOT analýza ukázala veľké nedostatky v rozvoji infraštruktúry voľnočasových aktivít /aktivita rekonštrukcia, modernizácia a výstavba objektov podporujúcich voľnočasové aktivity – ihriská /, neuspokojivý stav obecných budov /aktivita rekonštrukcia obecných stavieb/ a objektov celospoločenského významu /rekonštrukcia a modernizácia objektov celospoločenského významu – hasičské zbrojnice, kúria, prvky drobnej vidieckej architektúry/ Realizáciou tohto opatrenia sa zvýši bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov územia, zatraktívni sa vzhľad obcí a zefektívni sa využívanie obecného majetku podľa potrieb občanov.
Opatrenie č.	1.2.1. Skrášľovanie verejných priestranstiev a občianska vybavenosť /PRV SR os 3, opatrenie 3.4.1. Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo kód 321/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Koneční prijímatelia v rámci skupiny opatrení 3.4 Obnova rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb PRV sú obce mimo pól
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Výber opatrenia súvisí s aktivitami, ktoré nie sú zaradené cez Implementáciu Osi 4 PRV SR 2007 – 2013 a odráža potrebu riešenia rozvoja občianskej vybavenosti územia a rekonštrukciu a modernizáciu rekreačných zón územia, autobusových zastávok, obecných rozhlasov a pod. SWOT analýza identifikovala ako problém územia zlý technický stav drobnej vidieckej infraštruktúry, chýbajúce objekty občianskej vybavenosti. Realizáciou sa zvýši kvalita občianskej vybavenosti územia, zvýši sa estetická úroveň obcí a zabezpečí sa zvýšenie konkurencieschopnosti územia a jeho atraktivnosť.
Opatrenie č.	1.2.2. Rozvoj internetizácie územia /Operačný program Informatizácia spoločnosti/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečnými prijímateľmi sú obce v pólach rastu, obce mimo pólův rastu, združenia obcí, záujmové združenia právnických osôb, občianske združenia. Poznámka: v zozname obcí bez širokopásmového prístupu s vylúčením WIFI a mobilov /biele miesta/ k 16.03.2009 sú uvedené všetky obce územia okrem Jarovnic a Uzovského Šalgora.
Odôvodnenie výberu opatrenia	Analýza slabých stránok ukázala nedostatočnú internetizáciu územia /svedčí o tom aj zoznam tzv. bielych miest v území/, nedostatočný prístup k informáciám. Opatrenie rieši výstavbu a rozvoj regionálnych a lokálnych širokospektrálnych sietí v neatraktívnych oblastiach a internetizáciu obcí a zriaďovanie verejne prístupných pripojení na internet. Realizáciou

² Obec môže byť súčasťou MAS, ale nemôže byť konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, avšak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu z tejto obce môže predkladať ŽoNFP v rámci implementácie stratégie).

	opatrenia sa zvýši prístup občanov k informáciám a v konečnom dôsledku sa zvýši ľudský potenciál územia ako celku.
Opatrenie č.	1.3. Budovanie a rekonštrukcia sociálnej infraštruktúry /ROP regionálny operačný program, Sociálna inklúzia a zamestnanosť, Štátny fond rozvoja bývania/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Fyzická osoba, právnická osoba a fyzická osoba, ktorá podniká, obec, samosprávny kraj, príspevková organizácia, občianske združenie, záujmové združenie právnických osôb, nadácia, neinvestičný fond alebo nezisková organizácia poskytujúca verejnoprospešné služby
Odôvodnenie výberu opatrenia	Analýza slabých stránok jasne identifikovala nedostatočnú úroveň kvality poskytovaných sociálnych služieb v území – aktivity zamerané na rozvoj vzdelávacej infraštruktúry – objekty MŠ a ZŠ, výstavba DSS, nájomných bytov/. Realizáciou tohto opatrenia sa dosiahne zvýšenie kvality života určitých sociálnych skupín obyvateľstva územia – dôchodcovia, deti a mládež, osamelí občania a sociálne odkázaní/. Výrazný je problém so sociálne neprispôsobivými občanmi, ktorí žijú v území.
Opatrenie č.	1.4. Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry a ochrana životného prostredia /OP Životné prostredie, Envirofond/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečnými prijímateľmi sú oprávnení v zmysle OP Životné prostredie a Envirofond: fyzická osoba, ktorá nepodniká, právnická osoba a fyzická osoba, ktorá podniká, právnická osoba, ktorá nepodniká, obec, samosprávny kraj, príspevková organizácia, občianske združenie, záujmové združenie právnických osôb, nadácia, neinvestičný fond alebo nezisková organizácia poskytujúca verejnoprospešné služby s environmentálnym zameraním alebo registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť, orgán štátnej správy odpadového hospodárstva, Slovenská inšpekcia životného prostredia.
Odôvodnenie výberu opatrenia	SWOT: „čierne skládky“, nedoriešený zber, likvidácia a zhodnocovanie odpadov aj v dôsledku rozvoja CR a tiež nezodpovedným prístupom miestnych obyvateľov k ŽP /zázajdy zo zahraničia do rómskych osád „tzv. „cigánska turistika“/. Aktivity: Budovanie a modernizácia zberných a recyklačných dvorov, kompostovísk, skládok, zvýšenie separácie odpadov, sanácia starých a odstraňovanie „čiernych“ skládok a iných enviro záťaží, odstraňovanie enviro záťaží územia v dôsledku ek. aktivity územia, revitalizácia zdevastovaného ŽP, úprava a regulácia povodí vodných tokov a potokov asanácia starých a životunebezpečných budov a objektov. Výsledkom bude kvalitné ŽP, podmienky pre rozvoj vidieckeho CR a konkurencieschopnosť územia, zníži sa miera zásahov do ŽP a vzniknú nové pracovné príležitosti a zefektívni sa využitie prírodného a ekonomického potenciálu územia.
Špecifický cieľ	2 Podporiť vznik nových a udržanie existujúcich pracovných miest, znížiť mieru nezamestnanosti
Priorita	Pracovné príležitosti na vidieku, rozvoj ekonomiky pri efektívnom a ekologickom využití zdrojov územia
Opatrenie č.	2.1. Budovanie a rekonštrukcia nízkokapacitných ubytovacích zariadení /PRV Os 3– Opatrenie 3.2 Podpora činnosti v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – Časť A (kód 313 Podpora činností v oblasti cestovného ruchu - implementované prostredníctvom osi 4 Leader/)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť A³ Fyzické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti cestovného ruchu, v prípade konečných prijímateľov – predkladateľov projektov podnikajúcich

³Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným miestom podnikania na území Slovenskej republiky.

	<p>aj v oblasti poľnohospodárstva ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť nižší ako 30 %.</p> <p>Ak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu vykazuje podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby nižší ako 30 %, ale investícia zahŕňa viac ako 10 lôžok, môže o podporu požiadať z OP KaHR, ktorý je v gescii MH SR.</p> <p>Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu budú definovaní vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú zverejní príslušná MAS a to v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS spolu s konečnými prijímateľmi (oprávnenými žiadateľmi) finančnej pomoci v rámci tohto opatrenia.</p>
Odôvodnenie výberu opatrenia	<p>Audit zdrojov i SWOT analýza v rámci silných stránok deklaruje vhodné prírodné podmienky pre rozvoj vidieckej turistiky. Na druhej strane v slabých stránkach poukazuje na nevyužitý prírodný potenciál a absenciu ubytovacích kapacít a doplnkových služieb v území. Cieľom opatrenia je vytvoriť možnosti získania doplnkových zdrojov príjmov pre miestne obyvateľstvo cez ubytovanie na súkromí a vybudovať „atraktívne“ služby pre aktívnu relaxáciu a oddych. Hodnotné prírodné prostredie je vhodným štartovacím mostíkom pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu</p>
Opatrenie č.	<p>2.1.1. Budovanie infraštruktúry vidieckeho cestovného ruchu /PRV SR, os 3, opatrenie 3.1. Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, kód 311, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast/</p>
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	<p>právnické osoby a fyzické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej výroby na celkových tržieb/príjmov za posledné účtovné obdobie predstavuje minimálne 30%, pred podaním ŽoNFP musia podnikat' v poľnohospodárskej prvovýrobe minimálne 12 po sebe nasledujúcich mesiacov, v prípade OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast predkladatelia projektu s podielom tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby nižším ako 30% ale investícia zahŕňa viac ako 10 lôžok</p>
Odôvodnenie výberu opatrenia	<p>Slabou stránkou územia na základe SWOT je nedostatočná infraštruktúra vidieckeho cestovného ruchu, nízka úroveň využitia prírodného a ľudského potenciálu územia, veľký počet nevyužitých hospodárskych budov, nedostatok pracovných miest v území. Realizácia opatrenia prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie rekreačných a ubytovacích zariadení s kapacitou 11 – 40 lôžok vrátane pripojenia na internet, rekonštrukcia existujúcich poľnohospodárskych objektov /ktoré stratili svoj pôvodný účel/ na agroturistické objekty s kapacitou 11 – 40 lôžok vrátane pripojenia na internet, Výstavba kempingového ubytovania vrátane prístupových ciest v rámci areálu, spevnených parkovacích plôch, elektrických, vodovodných a kanalizačných rozvodov, oplatenia, osvetlenia a sociálnych zariadení, výstavba, rekonštrukcia a modernizácia výrobných a predajných objektov /pri rekonštrukcii a modernizácii vrátane technológií/, nákup strojov, technológií a zariadení pre doplnkovú výrobu nepoľnohospodárskeho charakteru a výrobu a spracovanie tradičných materiálov a výrobkov /v znení opatrení osi 3 PRV SR na roky 2007 – 2013/</p>
Opatrenie č.	<p>2.1.2. Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia objektov na využitie obnoviteľných energií /okrem vodnej, veternej a solárnej/ prevažne na odpredaj</p>

	/PRV os 3, opatrenie 3.1. Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, kód 311./
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	právnické a fyzické osoby, ktorých podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch je minimálne 30%
Odôvodnenie výberu opatrenia	Audit zdrojov ukázal veľký prírodný potenciál potrebný pre výrobu alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie /drevoštiepka, biomasa/. Realizáciou aktivít tohto opatrenia sa dosiahne efektívne využitie prírodného potenciálu, vznik nových pracovných miest
Opatrenie č.	2.1.3. Zvýšenie konkurencieschopnosti rozvojom vidieckeho cestovného ruchu /OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	predkladatelia projektu s podielom tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby nižším ako 30% ale investícia zahŕňa viac ako 10 lôžok
Odôvodnenie výberu opatrenia	Potenciál v rozvoji vidieckeho cestovného ruchu je podľa auditu zdrojov aj v nedostatočnom využívaní voľných poľnohospodárskych budov, ktoré nie sú vo vlastníctve oprávnených prijímateľov z oblasti prvovýroby /požiadavka min. 30% tržieb/príjmov Výstavba nových zariadení cestovného ruchu /doplnkové športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky ai/Budovanie infraštruktúry k strediskám cestového ruchu /parkoviská, inžinierske siete, verejné sociálne zariadenia, odpočívadlá, orientačné tabule ai/Vytváranie nových atrakcií na území
Opatrenie č.	2.1.4. Modernizácia fariem (PRV SR, Os 1, kód 121)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Opatrenie rieši nedostatok územia v nízkej podpore podnikania a nízkej finančnej zabezpečení investičných zámerov. Ako vyplýva z auditu zdrojov a SWOT analýzy na území je pomerne rozvinutý agroktor, ktorý potrebuje na zabezpečenie svojej konkurencieschopnosti investovať do moderných technológií. Cieľom opatrenia je zabezpečiť zvýšenie efektívnosti tradičnej poľnohospodárskej prvovýroby a jej konkurencieschopnosti v rámci SR a EÚ.
Opatrenie č.	2.1.5 Komplexnosť infraštruktúry vidieckeho cestovného ruchu (OP KaHR, 3.1)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Fyzické a právnické osoby oprávnené na podnikanie podľa § 2 ods. 2 písm. a) a b) Obchodného zákonníka, registrované na území SR najneskôr k 1.1.2007
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Opatrenie bolo vybrané v súlade s investičnými zámermi územia, údajmi z auditu zdrojov a SWOT analýzou a aktivitami zameranými na vybudovanie ubytovacích zariadení nad 10 lôžok a komplexných relaxačných služieb. Cieľom tohto opatrenia je zabezpečiť komplexnosť poskytovaných služieb vidieckeho cestovného ruchu s celoročným využitím a zabezpečiť dostatok ubytovacích kapacít v území.
Opatrenie č.	2.2. Zvýšenie propagácie územia /PRV SR os 3 opatrenie č. 3.2. Podpora činnosti v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, časť B, kód 313 Podpora činnosti v cestovnom ruchu – implementácia prostredníctvom osi 4 Leader)
Konečný prijímateľ	Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť B⁴ Právnické osoby združujúce subjekty pôsobiace v oblasti vidieckeho

⁴ Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom na území Slovenskej republiky.

(žiadateľ):	cestovného ruchu. Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu budú definovaní vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú zverejní príslušná MAS a to v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS spolu s konečnými prijímateľmi (oprávnenými žiadateľmi) finančnej pomoci v rámci tohto opatrenia.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Slabou stránkou územia na základe SWOT analýzy je nedostatočná propagácia a prezentácia územia, chýba „produkt územia“. Využitie prírodného a kultúrno – historického potenciálu bol dôvodom zaradenia tohto opatrenia. Realizáciou marketingových služieb vidieckeho cestovného ruchu a rozvoja regiónu sa dosiahne jeho zviditeľnenie, rozvoj tohto odvetvia v území a tvorba nových pracovných miest.
Špecifický cieľ	3 Vybudovať kapacity pre kvalitné manažovanie procesu rozvoja územia a zvýšiť občiansku zodpovednosť a aktivizáciu obyvateľov územia pri využití potenciálu územia
Priorita	Kvalitný ľudský potenciál garancia rastu kvality života na vidieku
Opatrenie č.	3.1. Zlepšovanie úrovne kvality života na vidieku zvyšovaním pripravenosti územia skvalitňovaním a podporou ľudského potenciálu (PRV SR, Os 3, opatrenie 3.3. Vzdelávanie a informovanie, kód 331 Vzdelávanie a informovanie – implementácia prostredníctvom osi 4 Leader)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Konečný prijímateľ finančnej pomoci (oprávnený žiadateľ)⁵ Oprávneným žiadateľom sú subjekty – inštitúcie, pôsobiace v oblasti poskytovania vzdelávacích a informačných služieb (štátne, príspevkové, rozpočtové, verejno-právne, neziskové organizácie, občianske a záujmové združenia, profesijné komory – pôsobiace minimálne 12 mesiacov pred podaním ŽoNFP, štátne podniky). Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu budú definovaní vo Výzve na predkladanie Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z programu rozvoja vidieka SR 207 -2013 (projektov) v rámci implementácie Integrovanej stratégie rozvoja územia (ďalej len „Výzva na implementáciu stratégie“), ktorú zverejní príslušná MAS a to v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS spolu s konečnými prijímateľmi (oprávnenými žiadateľmi) finančnej pomoci v rámci tohto opatrenia. Konečný prijímateľ nefinančnej pomoci Podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy (obce a ich združenia), ktoré pôsobia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje Os 3.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Slabé stránky územia: nedostatočne vzdelaná pracovná sila, nepripravenosť územia podnikateľ, zastaralé metódy vzdelávania, nízka úroveň propagácie územia a jeho výsledkov – to uvádza SWOT. Cieľom opatrenia je budovanie ľudských kapacít pre riadenie, vytvoriť podmienky pre využívanie moderných metód vzdelávania a prispôbenie sa vzdelávacieho procesu potrebám územia, podporiť nadobudnutie vedomostí, informácií a zručností občanov /podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy/pre zlepšenie ich pripravenosti realizovať ekonomické aktivity, úspešné vedenie a riadenie firiem a samosprávy, zavádzanie nových a inovatívnych metód a nástrojov práce a riadenia do vidieckeho priestoru, zavádzanie informačných technológií na vidieku vrátane internetizácie, na ochranu životného prostredia, obnovu a rozvoj vidieka a prístup Leader. Dôležitá je aj úloha informovať verejnosť o opatreniach osi 3 PRV, ktorých realizácia napomáha

⁵ Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom na území Slovenskej republiky.

	<p>zvýšiť kvalitu života formou tvorby analýz vzdelávacích potrieb, krátkodobými kurzami, školeniami, tréningami, konferenciami, workshopmi, besedami, stážami v tuzemsku a EU, putovnými aktivitami za cieľovými skupinami, publikáciami, webovými portálmi. Výsledkom bude zvýšenie ekonomickej aktivity obyvateľov maximálnym zhodnotením potenciálu územia zvyšovaním pridanej hodnoty a dosiahnutia maximálneho prínosu pri ich realizácii lepší orientáciou pri získavaní informácií, napomôže uchovať tradície na území a podporou vzniku rôznych partnerstiev a spolkov umožní vzájomnú výmenu skúseností, informácií a pozitívnych príkladov z praxe ako základ trvalej udržateľnosti kvality života na území. Opatrenia úzko súvisia s riešením problému pasivity a nízkej informovanosti obyvateľov, nepripravenosti k podnikaniu, zániku tradičných remesiel a výrobkov, nedostatočnej úrovne riadenia samosprávy. Súčasťou tohto opatrenia je skvalitnenie procesu vzdelávania zavádzaním inovatívnych metód a premenu tradičnej školy na modernú.</p>
Opatrenie č.	3.1.2 Vzdelávanie od tradičného k modernému /OP Vzdelávanie/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	verejná správa a organizácie v oblasti vzdelávania
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Slabými stránkami je nedostatočná možnosť celoživotného vzdelávania a nekvalitný vyučovací proces v ZŠ, opatrenie má za cieľ zmodernizovať učebný proces a dosiahnuť previazanosť potrieb územia v vzdelávacích aktivitami, a to v súlade s novelizovaným „školským zákonom“.
Špecifický cieľ	4 Udržať a zlepšiť stav životného prostredia v území
Priorita	Kvalitné životné prostredie
Opatrenie č.	4.1.Separácia a zhodnocovanie odpadov /OP Životné prostredie/
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	Fyzická osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky, má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a dovŕšila vek 18 rokov, fyzická osoba oprávnená na podnikanie s miestom podnikania na území Slovenskej republiky alebo právnická osoba oprávnená na podnikanie so sídlom na území Slovenskej republiky, vyšší územný celok alebo obec, rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je vyšší územný celok alebo obec, občianske združenie so sídlom na území Slovenskej republiky, nadácia so sídlom na území Slovenskej republiky, záujmové združenie právnických osôb, ak je právnickou osobou so sídlom na území Slovenskej republiky, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby so sídlom na území Slovenskej republiky, neinvestičný fond so sídlom na území Slovenskej republiky, vysoká škola so sídlom na území Slovenskej republiky, registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky a právnická osoba, ktorá odvodzuje svoju právnu subjektivitu od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Nedostatkom územia v SWOT analýze bolo nedostatočné zhodnocovanie odpadov, rozvoj vidieckeho cestovného ruchu prinesie ešte väčší nápor na životné prostredie a produkovanie odpadov, podporou aktivít v smere recyklácie a zhodnocovania odpadov sa zabezpečí stabilita kvality životného prostredia a vytvoria sa nové pracovné miesta v území.
Špecifický cieľ	5 Zlepšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb v území
Priorita	Dôstojný život občanov územia
Opatrenie č.	5.1 Podpora zvyšovania úrovne sociálnych služieb v území /ROP, OP ZaSI/
Konečný prijímateľ	V prípade ROP – obce v póloch rastu, u OP ZaSI - fyzická osoba, ktorá je občanom SR, má trvalý pobyt na území SR a dovŕšila vek 18 rokov, fyzická

(žiadateľ):	osoba oprávnená na podnikanie s miestom podnikania na území Slovenskej republiky alebo právnická osoba oprávnená na podnikanie so sídlom na území SR, vyšší územný celok alebo obec, rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je vyšší územný celok alebo obec, občianske združenie so sídlom na území SR, nadácia so sídlom na území SR, záujmové združenie právnických osôb, ak je právnickou osobou so sídlom na území SR, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby so sídlom na území SR, neinvestičný fond so sídlom na území SR, vysoká škola so sídlom na území SR, registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť so sídlom na území SR a právnická osoba, ktorá odvodzuje svoju právnu subjektivitu od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Slabou stránkou územia je nedostatočná sociálna infraštruktúra, nie sú zabezpečené aktivity pre dôchodcov - aktívna staroba, mládež, občania zo sociálne odkázaných vrstiev sa nedokážu zapojiť do života v území. Aktivity vo forme organizovanie rôznych školení a vzdelávacích aktivít a podujatí. Ambícia opatrenia je aj riešiť výrazný problém so sociálne neprispôsobivými obyvateľmi územia.
Prierezové opatrenia ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ /PRV SR os 4, opatrenia č. 4.2. a 4.3./	
Opatrenie č.	6.1.Vykonávanie projektov spolupráce (PRV SR, Os 4, Opatrenie 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce, kód 421)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	V prípade získania štatútu MAS a získania zdrojov na implementáciu ISRÚ – Partnerstvo BACHUREŇ. Jeho právna forma je občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Analýza SWOT identifikuje potrebu budovania vnútorných kapacít pre lepšie manažovanie rozvoja územia, dosiahnutie cieľov pomocou aktivít tohto opatrenia prinesie výmenu pozitívnych skúseností realizácie integrovaného rozvoja v iných územiach v rámci SR i krajín EÚ. Orientácia aktivít je úzko spojená s potenciálom územia, ktorým je aj na základe horeuvedených opatrení vidiecky cestovný ruch, v tomto vidí územia hlavný smer činnosti v rámci tohto opatrenia. Plánuje sa organizovať 4 aktivity so 4 partnermi, pričom min. 2 budú zo zahraničia.
Opatrenie č.	6.2. Chod miestnej akčnej skupiny (PRV SR, Os 4, Opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny, kód 431)
Konečný prijímateľ (žiadateľ):	V prípade získania štatútu MAS a získania zdrojov na implementáciu ISRÚ – Partnerstvo BACHUREŇ. Jeho právna forma je občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
Odôvodnenie výberu opatrenia:	Potreba budovania kapacít pre implementáciu ISRÚ a riadenie celej MAS vznikne po získaní štatútu MAS, z toho dôvodu je toto opatrenie chápané ako prierezové a jeho realizáciou sa dosiahne tvorba a zvyšovanie kapacít pre realizáciu prístupu Leader v území za pomoci miestnych zdrojov.

Najtmavšou farbou sú vyznačené opatrenia osi 3 PRV ISRÚ realizované prostredníctvom osi 4 Leader, svetlejšia farba sú opatrenia osi 3 PRV realizované ISRÚ

4.2. Akčný plán vo väzbe na os 4 Leader

Väzba vybraných opatrení osi PRV na ciele ISRÚ

Väzba vybraných opatrení osi 3 PRV, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 Leader na príslušné ciele Integrovannej stratégie rozvoja územia.

Integrovaná stratégia rozvoj územia vo svojej analytickej definuje zdroje a problémy územia, návrhová časť ISRÚ je formou prijatia vízie, strategických opatrení, strategického cieľa a prijatými opatreniami v rámci osi 3 PRV základ pre realizáciu konkrétnej zmeny v území s cieľom dosiahnuť žiadaný efekt, a to rozpracovaním opatrení do akčného plánu. Opatrenia akčného plánu vychádzajú z potrieb územia a úzko súvisia s opatreniami osi 3 prostredníctvom osi 4 PRV na roky 2007 – 2013:

Tabuľka č. 69: Väzba opatrení ISRÚ a opatrení osi 3 PRV implementovaných prostredníctvom osi 4 - Leader

Väzba opatrení ISRÚ a opatrení osi 3 PRV implementovaných prostredníctvom osi 4 - Leader	
Opatrenie ISRÚ	Opatrenie PRV
1.1. Skvalitnenie miestnej technickej infraštruktúry s maximálnym a ekologickým využitím prírodného potenciálu územia	PRV SR, Os 3, Opatrenie 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí, kód 322 – Obnova a rozvoj obcí prostredníctvom osi 4 Leader PRV
1.2. Skvalitnenie občianskej vybavenosti a rozšírenie služieb verejnosti	PRV SR os 3, opatrenie 3.4.1. Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo kód 321 – implementované prostredníctvom osi 4 Leader
2.1. Budovanie a rekonštrukcia nízkokapacitných ubytovacích zariadení	PRV Os 3– Opatrenie 3.2 Podpora činnosti v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – Časť A (kód 313 Podpora činností v oblasti cestovného ruchu - implementované prostredníctvom osi 4 Leader
2.2. Zvýšenie propagácie územia	PRV SR os 3 opatrenie č. 3.2. Podpora činnosti v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, časť B, kód 313 Podpora činností v cestovnom ruchu – implementácia prostredníctvom osi 4 Leader
3.1. Zlepšovanie úrovne kvality života na vidieku zvyšovaním pripravenosti územia skvalitňovaním a podporou ľudského potenciálu Vzdelávanie a informovanie	PRV SR, Os 3, opatrenie 3.3. Vzdelávanie a informovanie, kód 331 – implementácia prostredníctvom osi 4 Leader

Tabuľka č. 70: Väzba vybraných opatrení osi 3 PRV implementovaných prostredníctvom osi 4 Leader PRV na príslušné ciele Integrovannej stratégie územia

Vybrané opatrenia osi 3 PRV implementované prostredníctvom osi 4 Leader	Cieľ ISRÚ
3.2. Podpora činnosti v oblasti rozvoja vidieckeho cestovného ruchu – A,B	Špecifický cieľ 2 Podporiť vznik nových a udržanie existujúcich pracovných miest, znížiť mieru nezamestnanosti
3.3. Vzdelávanie a informovanie	Špecifický cieľ 3 Vybudovať kapacity pre kvalitné manažovanie procesu rozvoja územia a zvýšiť občiansku zodpovednosť aktivizáciu obyvateľov územia pri využití potenciálu územia
3.4.1 Základné služby pre obyvateľstvo	Špecifický cieľ 1 Zlepšiť technický stav miestnej technickej infraštruktúry

Realizácia ISRÚ je podmienená aj budovaním kapacít na jej implementáciu a taktiež na úzku spoluprácu s ostatnými regiónmi Slovenskej republiky a územiaми typu verejno – súkromných partnerstiev v zahraničí. Z uvedeného dôvodu budú realizované aj opatrenia osi 4 Leader, ktorých prehľad je v tab. č.:71

Tabuľka č. 71: Súvis opatrení ISRÚ a opatrení osi 4 PRV /okrem opatrenia 4.1. Implementácia Integrovannej stratégie rozvoja územia/

Opatrenie ISRÚ	Opatrenie osi 4 PRV
6.1. Vykonávanie projektov spolupráce	4.2. Vykonávanie projektov spolupráce
6.2. Chod miestnej akčnej skupiny	4.3. Chod miestnej akčnej skupiny

Reflexia vybraných opatrení osi 3 PRV výsledkov SWOT analýzy, problémovej analýzy a strategického rámca ISRÚ

Ako súbor vybraných opatrení osi 3 PRV reflektuje na situáciu v území (audit zdrojov), analýzy a strategický rámec Integrovannej stratégie rozvoja územia.

Program rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013 je významnou príležitosťou pre zabezpečenie kvality života na vidieku. Zabezpečenie tohto rozvoja prostredníctvom realizácie opatrení osi 3 prostredníctvom osi 4 bolo výzvou pre aktívnych a zodpovedných obyvateľov územia Partnerstva. Vybrané opatrenia osi 3 PRV prostredníctvom osi 4, ktoré boli vyhodnotené ako potrebné pre skvalitnenie života územia, v plnej miere reflektujú výsledky auditu zdrojov, SWOT analýza, problémovej analýzy a spracovaného strategického rámca ISRÚ.

Opatrenia osi 3 PRV riešia vychádzajú zo slabých stránok územia v časti prírodných, ľudských, materiálových a ekonomických zdrojov a využitia príležitostí, a to hlavne:

- Nedostatočná úroveň technickej infraštruktúry a infraštruktúry voľnočasových aktivít /chodníky, miestne komunikácie, objekty spoločenského významu, prvky drobnej vidieckej architektúry, obecné budovy, športové ihriská, / - strategická priorita č.1 kľúčový problém 1. a 4. /opatrenia 1.1. a 1.2./
- nedostatočné pracovné možnosti v území, a to aj pre mládež, ženy a marginalizované skupiny obyvateľov – strategická priorita č. 2, kľúčový problém 2. /opatrenie 2.1./
- nedostatočná infraštruktúra vidieckeho cestovného ruchu v území – strategická priorita č. 2, kľúčový problém 2. /opatrenie 2.1., 2.2./
- nedostatočná propagácia územia a informovanosť o možnostiach pobytu v území – strategická priorita č. 2, kľúčový problém č. 2 /opatrenie 2.2./
- nedostatočne využité voľné a nevyužívané budovy v území – strategická priorita č. 2, kľúčový problém č. 2 /opatrenie 2.1./
- nedostatočná informovanosť obyvateľstva v oblasti využitia potenciálu územia pre zvýšenie svojich príjmov - strategická priorita č. 3, kľúčový problém 2. a 5./Opatrenie 3.1./
- nízka angažovanosť a aktivita občanov – strategická priorita č. 3, kľúčový problém 5. a 7. / Opatrenie 3.1./
- nedostatočný prístup k informáciám a nekvalitné pokrytie internetom- strategická priorita č. 2, kľúčový problém č. 5 /opatrenie 2.1., 3.1./

Strategické priority 4 a 5 sú riešené v rámci iných operačných programov.

Prínos vybraných opatrení pre riešenie problémov územia a podporu jeho skutočných potrieb

Ako súbor vybraných opatrení osi 3 PRV rieši problémy daného územia a podporuje jeho rozvoj podľa skutočných potrieb.

Realizáciou vybraných opatrení sa predpokladá využitie príležitostí územia ako boli identifikované vo SWOT analýze, a to

tvorbu a udržanie pracovných príležitostí, zvýšenie príjmov obyvateľov:

- diverzifikáciou smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam – rozvojom vidieckeho cestovného ruchu
- využitím voľných a nevyužívaných objektov a domov
- využitím prírodného potenciálu územia
- skvalitnením propagácie územia
- vzdelávacími aktivitami zvýšenie kvality ľudského potenciálu územia
- informačnými aktivitami pre skvalitnenie propagácie územia, PRV a prístupu Leader,

zvýšenie kvality života územia

- rekonštrukciou a výstavbou miestnej technickej infraštruktúry
- rekonštrukciou obecných budov, objektov spoločenského významu, drobnej architektúry ai.
- výstavbou a rekonštrukciou športových ihrísk

budovanie kapacít pre ďalší integrovaný a endogénny rozvoj územia:

- vzdelávaním a prípravou ľudských kapacít na analýzu potrieb územia a riadenie procesov implementácie ISRÚ a prístupu Leader
- získavaním skúseností a odovzdávaním poznatkov v rámci partnerstva a v rámci ostatných regiónov SR a v zahraničí.

Demarkačné línie medzi opatreniami osi 3 PRV a opatreniami Integrovannej stratégie rozvoja územia

Demarkačné línie a kritéria s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ:

- Opatrenie 3.3. Vzdelávanie a informovanosť:

V rámci OP Životné prostredie sú aktivity v oblasti zlepšenia informovanosti a environmentálneho povedomia zamerané na zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti s výnimkou cieľových skupín uvedených v PRV v opatrení 3.3. a v rámci OP Vzdelávania sú cieľovou skupinou zamestnanci a pracovníci výskumu a vývoja, nezahŕňa osoby pracujúce v agrosektore a lesníctve.

- Opatrenie 3.2. Podpora činností v rámci vidieckeho cestovného ruchu:

OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast podporuje len projekty komplexných centier cestovného ruchu s celoročným využitím pre podnikateľské subjekty s podielom príjmov z poľnohospodárskej výroby na celkových príjmoch do 30%

- Opatrenie 3.4.1. Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo:

Neprekrývanie podpory z fondov EPFRV a EFRR je zabezpečené rozdelením podpory obciam podľa zaradenia, resp. nezaradenia do pólov rastu /EPFRV – pre obce mimo inovačných a kohéznych pólov rastu, EFRR – obce, ktoré sú inovačnými a kohéznymi pólmi s osobitným riešením problematiky separovaných a segregovaných rómskych sídiel.

- Opatrenie 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí:

Podporou obcí nezaradených do pólov rastu je zabezpečené neprekrývanie podpory z EPFRV a EFRR . Demarkačné línie medzi opatreniami 3.4.1. a 3.4.2. je striktné dodržiavanie oprávnených činností v jednotlivých opatreniach a zabezpečenie neprekrývania podpôr medzi nimi.

4.3. Finančný plán

Spolufinancovanie ISRÚ mimo PRV na roky 2007 - 2013

Spolufinancovanie implementácie Integrovannej stratégie rozvoja územia (činnosti, projekty, ktoré nie sú financované z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013), –*finančné prostriedky z iných štrukturálnych fondov, operačných programov, grantov, ostatné verejné zdroje.* Uveďte názov zdroja a finančnú čiastku.

Finančný plán odráža akútnosť riešenia strategických priorít a pripravenosť územia zvýšiť kvalitu života a naplnenie strategických priorít čerpaním nenávratných finančných prostriedkov formou realizácie opatrení osi 3 PRV implementovaných prostredníctvom osi 4 Leader, keď v rámci:

- strategickej priority č. 1 – rozvoj a obnov obcí formou prijatých opatrení 1.1.a 1.2 sa plánuje investovať 76,40% zdrojov z PRV SR,
- Strategickej priority č. 2 – zamestnanosť formou prijatých opatrení 2.1.a 2.2. sa plánuje investovať 21,45 % zdrojov z PRV SR a 100% súkromných zdrojov vo výške 368 550,- EUR
- Strategickej priority č. 3 – aktivizácia obyvateľov a rozvoj partnerstva formou prijatých opatrení č. 3.1. sa plánuje investovať 2,15% zdrojov z PRV

Realizácia Integrovannej stratégie rozvoja územia si vyžaduje finančné prostriedky, ktoré poskytujú štrukturálne fondy EU, a to prostredníctvom operačných programov Životné prostredie, Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, Zamestnanosť a sociálna inklúzia, Vzdelanie a Regionálny operačný program a PRV, vlastné zdroje obcí, VUC, súkromné zdroje podnikateľskej sféry a neziskového sektora a taktiež finančné príspevky získané z rôznych grantov a dotácií.

Ich výšku nie je možné presne vyjadriť, nakoľko nie sú známe presné alokácie zdrojov do uvedených operačných programov na roky 2010 až 2013, reálne rozpočty obcí na rok 2010 – 2012, kedy sa predpokladá implementácia tejto ISRÚ, rozpočet VUC na rok 2010 nedefinuje presne výšku podpory z rozpočtu na rozvoj vidieka pre MAS resp. iné verejno – súkromné partnerstvá a v dôsledku hospodárskej krízy podnikateľské subjekty utlmili svoje investičné aktivity.

Spolufinancovanie ISRÚ v rámci opatrení osi 3 implementovaných prostredníctvom osi 4 Leader PRV SR na roky 2007 – 2013

Z prieskumu investičných zámerov v území pre verejný, súkromný a neziskový sektor v rámci možností poskytnutých osou 3 PRV prostredníctvom osi 4 Leader je možné konkretizovať finančný plán vo väzbe na tieto príležitosti, tak ako je to uvedené v Prílohe č. 5 pri zohľadnení limitu maximálnej výšky podpory na opatrenie 4.1. Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia.

Tabuľka č. 72: Rozdelenie finančných prostriedkov na vybrané opatrenia osi 3 ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ

Opatrenie	Rozsah podpory na 1 projekt v €	Spolu-financovanie užívateľom	Finančný plán v €		
			Celkový rozpočet	Z toho	
				Os 4 Leader	Ostatné zdroje
Špecifický cieľ 1					
1.1. Skvalitnenie miestnej technickej infraštruktúry s maximálnym a ekologickým využitím prírodného potenciálu územia	6 800 – 132 800	0 %	521 300	521 300	0
1.2. Skvalitnenie občianskej vybavenosti rozšírenie služieb verejnosti	10 000 – 132 800	0%	1 072 300	1 072 300	0

Spolu špecifický cieľ 1			1 593 600	1 593 600	0
Špecifický cieľ 2					
1.1. Budovanie a rekonštrukcia nízkokapacitných ubytovacích zariadení	2 600 – 83 000	50 %	728 800	364 400	364 400
2.2 Zvýšenie propagácie územia	1 500 – 80 000	5 %	87 150	83 000	4 150
Spolu špecifický cieľ 2			815 950	447 400	368 550
Špecifický cieľ 3					
3.1. Zlepšenie úrovne kvality života na vidieku zvyšovaním pripravenosti územia skvalitňovaním a podporou ľudského potenciálu	3 000 – 15 000	0 %	45 000	45 000	0
Spolu špecifický cieľ 3			45 000	45 000	0
STRATÉGIA CELKOM			2 454 550	2 086 000	368 550

Finančný plán na realizáciu opatrenia 4.2. Vykonávanie projektov spolupráce B/

Pri tvorbe finančného plánu na realizáciu tohto opatrenia sa vychádzalo z plánovanej aktivity:

- Podpora spolupráce, inovácie, potrebných zručností, výmeny a prenosu skúseností s implementáciou prístupu Leader /uplatňovania prístupu „bottom – up“, maximalizácia spoločenských a kultúrnych prínosov a vytváranie predpokladov pre efektívnu implementáciu stratégií/ formou realizácie spoločného marketingu Leaderovských skupín v rôznych regiónoch, ochranou spoločného kultúrneho bohatstva v rámci vytvoreného partnerstva a budovaním kapacít /výmena skúseností, praktické skúsenosti pri rozvoji vidieka /spoločné publikácie, twiningy, spoločná a koordinovaná práca/ - 2 aktivity počas trvania implementácie ISRÚ – 151 500,- EUR

Pri tvorbe tejto časti finančného plánu je zohľadnená skutočná potreba územia, maximálna výška na projekt, maximálny počet projektov a počet partnerov pre spoluprácu

Finančný plán pre realizáciu opatrenia 4.3. Chod miestnej akčnej skupiny C/

Pri stanovení finančného rámca potrebného na chod miestnej akčnej skupiny pre opatrenie č. 4.3. PRV chod miestnej akčnej skupiny sa vychádzalo z týchto parametrov:

- Analýza skutočných potrieb pre zabezpečenie kvalitného a odborne manažovaného chodu miestnej akčnej skupiny – celková suma opatrenia 417 200,- EUR

Limity uvedené v opatrení 4.3. Chod miestnej akčnej skupiny PRV pri dodržaní podmienky nariadenia Rady /ES/ č. 1698/2005 a nariadenia Komisie /ES/ č. 1974/2006

Finančné alokácie verejných zdrojov na opatrenie 4.2. Vykonávanie projektov spolupráce a 4.3. Chod miestnej akčnej skupiny v EUR:

Tabuľka č. 73: Finančný plán opatrení osi 4 PRV

Opatrenia Osi 4 PRV	Spolu rozpočet na opatrenie v €	Výška podpory z PRV SR v €	Iné zdroje v €
4.2 Vykonávanie projektov spolupráce	151 500	151 500	0
4.3 Chod miestnej akčnej skupiny	417 200	417 200	0

Celkový rozpočet na úrovni oprávnených výdavkov pre realizáciu ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ na roky 2009 – 2013 je 3 023 250,- €. Na realizáciu vybraných opatrení osi 3 PRV prostredníctvom osi 4 Leader predpokladá ISRÚ rozpočet vo výške 2 454 550,- €, z toho prostredníctvom osi 4.1. Implementácia ISRÚ 2 086 000 €, vlastné zdroje 368 550,- €. Na realizáciu opatrenia PRV osi 4, 4.3. Chod miestnej akčnej skupiny ISRÚ predpokladá rozpočet vo výške 417 200,- € a na opatrenie 4.2. Vykonávanie projektov spolupráce sumu 151 500,- €. Finančný plán implementácie opatrení financovaných z PRV SR 2007 – 2013 je uvedený v Prílohe č.5.

Príloha č. 5

A/ Finančný plán opatrenia PRV 4.1. Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia

B/ Finančný plán opatrenia PRV 4.2. Vykonávanie projektov spolupráce

C/ Finančný plán opatrenia PRV 4.3. Chod miestnej akčnej skupiny

4.4. Monitorovací a hodnotiaci rámec

Zostavte, plán monitoringu (vyplňte tabuľku: Dodatočné monitorovacie ukazovatele)

- navrhnete min. 1 merateľný monitorovací ukazovateľ, ktorý bude slúžiť k hodnoteniu strategického cieľa. Uveďte východiskový stav a predpokladanú cieľovú hodnotu, ktorá sa má dosiahnuť do r. 2013, aby bolo možné vyhodnotiť stanovený strategický cieľ.
- navrhnete min. 1 merateľný monitorovací ukazovateľ, ktorý bude slúžiť pre hodnotenie každého špecifického cieľa. Uveďte východiskový stav a predpokladanú cieľovú hodnotu, ktorá sa má dosiahnuť do r. 2013, aby bolo možné vyhodnotiť stanovený špecifický cieľ.
- navrhnete merateľné monitorovacie ukazovatele pre jednotlivé opatrenia, ktoré budú implementované v rámci Vašej stratégie. Ukazovatele musia byť navrhnuté s ohľadom na ciele stratégie a daných opatrení. Uveďte aj ich predpokladanú cieľovú hodnotu, ktorá sa má dosiahnuť do r. 2013. MAS si môže napláňovať predpokladané dosahované hodnoty ukazovateľov za každý rok až do roku 2013.

Popíšte, spôsoby overovania, frekvencie a získavania navrhovaných monitorovacích ukazovateľov. (vzor podľa tabuľky: Dodatočné monitorovacie ukazovatele)

Popíšte, spôsob monitorovania realizácie projektov.

Uveďte plánované hodnoty povinných monitorovacích ukazovateľov, ktoré sa majú dosiahnuť do r. 2013 (vyplňte tabuľku: Povinné monitorovacie ukazovatele pre MAS za os 4 Leader).

Realizácia opatrení pre rozvoj vidieka nekončí zmapovaním jeho potenciálu, vyhodnotením jeho slabých, silných stránok, príležitostí a ohrození, identifikáciou kľúčových problémov, stanovením vízie, strategických priorít, strategického cieľa, špecifických cieľov a opatrení pretavených do akčného plánu formou prijatých aktivít, naopak, dôležitou etapou implementácie ISRÚ je priebežný monitoring procesu, kontrola a analýza jej reálnosti a udržateľnosti naštartovaných aktivít, a to v časti aktualizácie ISRÚ, priebehu implementácie tohto procesu na úrovni riadiacich kapacít a manažmentu /MAS/ a taktiež na úrovni prijímateľov pomoci a analýzy dosiahnutých cieľov /koneční prijímatelia – os 3 PRV/. Tento proces bude zabezpečovaný monitoringom a systémom hodnotiacich kritérií, ktoré si Partnerstvo prijíma s plánovaným dosiahnutím do roku 2013.

Priebežné hodnotenie povinných a doplnkových monitorovacích ukazovateľov bude vykonávané na základe monitorovacích správ, ktoré budú predkladané v dvoch rovinách:

- Monitorovacie ukazovatele za MAS v zmysle požiadaviek EK pre kód opatrenia 41, 421 a 431 /tabuľka č.75/
- Dodatočné monitorovacie ukazovatele za opatrenia osi 3, ktoré sú obsiahnuté v ISRÚ /tab.č. 74 /

Tabuľka č. 74: Dodatočné monitorovacie ukazovatele

Úroveň	Ukazovateľ (názov a merná jednotka)	Východiskový stav	Cieľová hodnota ukazovateľa do r. 2013	Spôsob overovania a získavania údajov, frekvencia zberu
Strategický cieľ: Partnerstvo BACHUREŇ do roku 2015 zabezpečí významný rast kvality života obyvateľov územia pri efektívnom a ekologickom využití miestneho potenciálu.	Počet prisťahovaných obyvateľov (osoby)	11 209	11 500	Štatistický úrad SR, Krajská správa Prešov Pri ukončení implementácie ISRÚ na roky 2009 - 2013
Špecifický cieľ.1: Zlepšiť technický stav miestnej technickej infraštruktúry	Počet uskutočnených projektov (ks)	0	8	RO/SORO na základe Zákona o slobodnom prístupe k informáciám 1 x ročne
Špecifický cieľ.2: Podporiť vznik nových a udržanie existujúcich pracovných miest, znížiť mieru nezamestnanosti	Počet nových subjektov poskytujúcich služby v oblasti vidieckeho cestovného ruchu (ks)	0	10	OÚ Prešov, Sabinov, odbor živnostenského podnikania na základe Zákona o slobodnom prístupe k informáciám 1 x ročne
Špecifický cieľ 3: Vybudovať kapacity pre kvalitné manažovanie procesu rozvoja územia a zvýšiť občiansku zodpovednosť a aktivizáciu obyvateľov územia pri využití potenciálu územia	Počet nových pripojení na internet (ks)	0	50	Anketa v rámci obcí Partnerstva BACHUREŇ 1 x ročne
Opatrenie 1.1. Skvalitnenie miestnej technickej infraštruktúry s maximálnym a ekologickým využitím prírodného potenciálu územia	Počet novovybudovaných a zrekonštruovaných športovísk /ks/	0	6	Zber údajov od príjemcov finančnej pomoci pri predložení každej ŽoP (monitorovacie správy) 1 x ročne
	Počet zrekonštruovaných objektov spoločenského významu /ks/	0	2	
Opatrenie 1.2.: Skvalitnenie občianskej vybavenosti a rozšírenie služieb verejnosti	Novovybudované a zrekonštruované chodníky /m2/	0	1000	Zber údajov od príjemcov finančnej pomoci pri predložení každej ŽoP (monitorovacie správy) 1 x ročne
	Novovybudované a zrekonštruované miestne komunikácie /m2/	0	1000	
	Novovybudované verejné parky /m2/	0	500	
Opatrenie 2.1.: Budovanie a rekonštrukcia nízkokapacitných ubytovacích zariadení	Počet novovytvorených ubytovacích kapacít /lôžka/	0	60	Zber údajov od príjemcov finančnej pomoci pri predložení každej ŽoP (monitorovacie správy), 1 x ročne
	Počet zrekonštruovaných objektov /ks/	0	6	
Opatrenie 2.2. Zvýšenie propagácie územia	Počet druhov vytvorených propagačných materiálov /druh	0	5	Zber údajov od príjemcov finančnej pomoci pri predložení každej ŽoP

Úroveň	Ukazovateľ (názov a merná jednotka)	Východiskový stav	Cieľová hodnota ukazovateľa do r. 2013	Spôsob overovania a získavania údajov, frekvencia zberu
				(monitorovacie správy), 1 x ročne
Opatrenie 3.1.: Vzdelávanie a informovanie	Realizované vzdelávacie informačné aktivity /počet alebo	0	20	Zber údajov od príjemcov finančnej pomoci pri predložení každý ŽoP (monitorovacie správy), 1 x ročne
	Spokojnosť absolventov s kvalitou aktivity /%/ aktivít	0	70	Na základe ankety v závere aktivity – povinnosť predkladať kancelárii MAS po ukončení aktivity do 1 mesiaca

Okrem dodatočných monitorovacích ukazovateľov Partnerstvo BACHUREŇ sleduje aj povinné monitorovacie ukazovatele za os 4 Leader a povinné ukazovatele za opatrenia osi 3 Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013, implementované prostredníctvom osi 4 Leader.

Tabuľka č. 75: Povinné monitorovacie ukazovatele pre MAS za os 4 Leader

Kód opatrenia: 41	Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia	Východiskový stav	Cieľová úroveň do roku 2013
	veľkosť MAS v km ²	122,92	122,92
	počet obyvateľov v podporenej MAS	11 209	11 800
	počet projektov financovaných MAS	0	50
	počet podporených beneficiárov	0	32
	počet obcí podporeného územia	12	12
Kód opatrenia: 421	Vykonávanie projektov spolupráce		
	počet podporených projektov spolupráce	0	2
	počet spolupracujúcich MAS	0	4
	hrubý počet vytvorených pracovných miest	0	1
Kód opatrenia: 431	Chod miestnej akčnej skupiny		
	počet podporených aktivít	0	1
	počet účastníkov, ktorí úspešne dokončili tréningovú aktivitu	0	70

Tabuľka č. 76: Povinné ukazovatele za opatrenia osi 3 Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013 implementované prostredníctvom osi 4 Leader

Úroveň	Ukazovateľ (názov a merná jednotka)	Typ ukazovateľa	Cieľová hodnota ukazovateľa do r. 2013
Opatrenie: Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu (313)	Počet podporených aktivít (počet)	Výstup	7
	Celkový objem investícií (v EUR)	Výstup	815 950
	Hrubý počet vytvorených pracovných miest (počet)	Výsledok	20
Opatrenie: Vzdelávanie a	Počet účastníkov vzdelávacej/ informačnej aktivity (počet)	Výstup	60 / 320

informovanie (331)	Počet vzdelávacích dní (počet)	Výstup	160
	Počet účastníkov, ktorí úspešne absolvovali a ukončili vzdelávaciu aktivitu (počet)	Výsledok	60
Opatrenie: Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo (321)	Počet podporených obcí (počet)	Výstup	12
	Celkový objem investícií (v EUR)	Výstup	1 072 300
	Počet osôb vo vidieckych oblastiach, ktorí majú prospech z realizovaného projektu (počet)	Výsledok	11 800
Opatrenie: Obnova a rozvoj obcí (322)	Počet podporených obcí (počet)	Výstup	12
	Celkový objem investícií (v EUR)	Výstup	521 300
	Počet osôb vo vidieckych oblastiach, ktorí majú prospech z realizovaného projektu (počet)	Výsledok	11 800

Hodnotiaci rámec ISRÚ /plán, druhy a postupy hodnotenia, spôsob zapracovania výsledkov hodnotenia

„Partnerstvo BACHUREŇ do roku 2015 zabezpečí významný rast kvality života obyvateľov územia pri efektívnom a ekologickom využití miestneho potenciálu“ – strategický cieľ Partnerstva do roku 2015.

Splnenie tohto cieľa je podmienené splnením jeho špecifických cieľov pomocou prijatých opatrení a realizáciou aktivít. ISRÚ na roky 2009 – 2015 ako objektívny a reálny strategický dokument územia stanovil jasne strategické priority, špecifické ciele a opatrenia s jednotlivými aktivitami.

Dynamika života celej spoločnosti, regiónu a územia avšak prináša nové vplyvy a mení územie v mnohých parametroch. Práve to je jeden z dôvodov prečo je nevyhnutné pravidelne vyhodnocovať priebeh implementácie ISRÚ, zmeny v území, ktoré majú alebo mohli by mať vplyv na úspešnú a hlavne efektívnu realizáciu jednotlivých projektov.

V rámci hodnotiaceho rámca Plánu monitoringu MAS boli definované dodatočné a povinné monitorovacie ukazovatele, ktorých monitoring a pravidelné vyhodnocovanie je veľmi dôležitá súčasť Plánu monitoringu MAS pre implementáciu ISRÚ /viď tab. č. 75 a tab. č. 74/

Štruktúra monitorovacích ukazovateľov vyjadruje rôzne faktory hodnotenia:

- podľa frekvencie hodnotenia krátkodobé a dlhodobé, krátkodobé ukazovatele sú vyhodnocované ročne a dlhodobé po ukončení procesu implementácie
- podľa ovplyvniteľnosti na objektívne a subjektívne /objektívne – proces nie je možné ovplyvniť a subjektívne – je prejavom aktivity beneficentov/
- podľa zdroja informácie na oficiálne a dobrovoľné /oficiálne zo zdrojov štátnych a verejných inštitúcií a dobrovoľné z dotazníkov a rôznych verejných zhromaždení v území počas realizácie projektu/

Monitorovacie ukazovatele za opatrenia osi 3 bude povinný predkladať PPA konečný prijímateľ – predkladateľ projektu, ktorý má uzatvorenú Zmluvu o poskytnutí NFP formou monitorovacej správy, a to v origináli súčasne s poslednou ŽoP doporučené poštou alebo v podateľni Ústredia PPA v Bratislave. V monitorovacej správe je potrebné uviesť hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu, odporúčania pre PPA a ďalšie náležitosti podľa požiadaviek uvedených v záväznej osnove monitorovacej správy, ktorá je vypracovaná pre každé opatrenie osi 3 a zverejnená na internetovej stránke www.land.gov.sk, resp. www.apa.sk. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu použije formulár monitorovacej správy z osi 3 v závislosti od toho, ktoré opatrenie danej osi realizuje. V prípade, že konečný prijímateľ nepredloží PPA monitorovaciu

správu alebo ju predloží nekompletnú, bude mu pozastavené vyplatenie ŽoP až do doby doručenia kompletnej monitorovacej správy, resp. jej časti. Ak PPA zistí, že predložená monitorovacia správa nie je kompletná, vyzve konečného prijímateľa, aby v stanovenej lehote odstránil identifikované nedostatky.

Zároveň je povinný konečný prijímateľ – predkladateľ projektu v tom istom termíne predložiť kópiu monitorovacej správy projektu aj MAS, a to poštou na adresu sídla kancelárie MAS, Obecný úrad Renčišov č. 11, 082 63 alebo osobne na uvedenú adresu denne od 08,00 hod – 15,00 hod., pri osobnom doručení monitorovacej správy do kancelárie MAS mu bude vydané písomné potvrdenie o prijatí. Povinnou prílohou monitorovacej správy projektu, ktorá bude doručená MAS, je aj vyhodnotenie povinných a doplnkových monitorovacích ukazovateľov, ktoré sú pre každé opatrenie súčasťou tohto monitorovacieho a hodnotiaceho rámca. V prípade, že konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nesplní povinnosť predložiť kópiu monitorovacej správy spolu s vyhodnotením povinných a doplnkových monitorovacích ukazovateľov MAS, bude výzvou na predloženie resp., doplnenie upozornený na túto povinnosť spolu s určením termínu na predloženie, resp. doplnenie monitorovacej správy.

Hodnotenie výsledkov bude realizované monitorovacím výborom MAS, ktorého úlohou je porovnávať dosiahnuté hodnoty ukazovateľov a plánovanými, analyzovať ich a riadiacemu orgánu predložiť hodnotiacu správu. Tento proces sa bude realizovať v závislosti od druhu ukazovateľa min. 1 x ročne. Dôležitým podkladom pre vyhodnotenie úspešnosti implementácie ISRÚ a kontrolu správnosti nastavenia intervencie bude aj štatistické zisťovanie v rámci Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, ktoré bude realizovať ŠÚ SR. Výsledky tohto zisťovania za rok 2001 boli veľmi dôležitým zdrojom informácií pri tvorbe auditu zdrojov v tejto ISRÚ, avšak v mnohých ukazovateľoch boli zaznamenané významné pokroky a zmena stavu..

Inovatívnu súčasťou hodnotiaceho procesu bude aj priebežné nezávislé monitorovanie plnenia ukazovateľov na základe jednaní s beneficiarimi, formou organizovania rôznych informačných akcií s prijímateľmi pomoci a prípadnými účastníkmi aktivít s cieľom eliminovať možné problémy, upozorniť na ich možnosť vzniku.

V konečnom dôsledku budú výsledky hodnotenia plnenia ukazovateľov podkladom pre potvrdenie správnosti nastavenia ISRÚ a jej následnej implementácie, resp. v prípade potreby túto aktualizovať na príslušné podmienky /podľa pokynov najskôr za 2 roky/.

Na základe odporúčaní PPA je vhodné, aby pri realizácii opatrenia 3.3. Vzdelávanie a informovanie konečný prijímateľ – predkladateľ projektu po ukončení každej vzdelávacej aktivity oslovili účastníkov vzdelávania formou dotazníka, v ktorom by mal respondent uviesť údaje potrebné pre vyplnenie monitorovacej správy projektu podľa záväznej osnovy PPA pre toto opatrenie /napr. vek, vzdelanie, pohlavie, pracovnú oblasť/ pri dodržaní zásad ochrany osobných údajov v zmysle platných predpisov.

Zber vstupných údajov v rámci stanovených povinných a doplnkových ukazovateľov monitorovania a hodnotenia je podľa vyššie popísaného postupu. Následne kancelária vypracuje monitorovacie správy na základe zozbieraných údajov a predloží ich výkonnému výboru. Výkonný výbor predložené monitorovacie správy prerokuje, vydá ku nim stanovisko a predloží ich spolu s uvedeným odporúčaním monitorovaciemu výboru. Ten monitorovacie správy prerokuje a zhodnotí plnenie cieľov integrovanej stratégie na svojich zasadnutiach minimálne raz ročne. Monitorovací výbor predloženú správu buď schváli, a vtedy sa pokračuje v stanovenej línii implementácie programu, alebo v prípade odklonu smerovania stratégie k plneniu jej cieľov, monitorovací výbor navrhne opatrenia a tie predloží výkonnému výboru a zdromaždeniu členov na prerokovanie a schválenie.

Hodnotenie integrovanej stratégie sa uskutoční v troch základných časových horizontoch: v strednodobom horizonte t.j. v roku 2011, na konci programovacieho obdobia (rok 2013) a nakoniec v roku 2015 po ukončení implementácie stratégie.

Predmetom hodnotenia v strednodobom časovom horizonte je hodnotenie výsledkov na úrovni špecifických cieľov integrovanej stratégie. Čo sa týka záverečného hodnotenia, to bude zamerané na hodnotenie dopadov na úrovni strategického cieľa.

Podkladom pre strednodobé hodnotenie, ďalej pre hodnotenie programovacieho obdobia a hodnotenia implementácie stratégie sú práve monitorovacie správy, ktoré slúžia ako podklad pre vykonanie hodnotenia nezávislým hodnotiteľom. Ten na základe požiadavky výkonného výboru vypracuje súhrnnú hodnotiacu správu a predloží ju výkonnému výboru na prerokovanie a monitorovaciemu výboru na schválenie, respektíve neschválenie. V prípade strednodobého hodnotenia

správa nezávislého hodnotiteľa slúži monitorovaciemu výboru na sledovanie plnenia cieľov stratégie a návrhy na zmeny v prípade zistenia odklonu od cieľov ISRÚ.

Práve hodnotiaca záverečná správa nezávislého hodnotiteľa (po ukončení implementácie stratégie) v sebe zahŕňa zhodnotenie efektívnosti intervencie vynaložených finančných prostriedkov, účinnosti vybraných opatrení a činností; a viac či menej vplyv pozitívnych/negatívnych dopadov na trvalodržateľnosť územia.

Taktiež po ukončení realizácie stratégie a jej vyhodnotení môže súhrnná hodnotiaca správa nezávislého hodnotiteľa slúžiť ako jedno zo základných východísk pri zostavovaní novej integrovanej stratégie územia, s cieľom čo najlepšie reflektovať na situáciu v území pri zohľadnení uskutočnených zmien a dopadov.

Plnenie monitorovacích ukazovateľov MAS sú hodnotené PPA na základe hodnotenia plnenia týchto ukazovateľov zo Správy o činnosti MAS, pričom dosiahnuté hodnoty týchto ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov za opatrenia osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom jej stratégie. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS uvedie v Správe o činnosti MAS, ktorú vypracováva MAS raz ročne. Posledná Správa o činnosti MAS bude predložená za rok 2015 najneskôr do 31.03.2016. Odboru monitoringu PPA budú tieto správy doručované vždy do 31.3. nasledujúceho kalendárneho roka za predchádzajúci kalendárny rok v písomnej forme a elektronicky na CD poštou na adresu Odboru monitoringu PPA, Dobrovičova č. 12, 815 26 Bratislava alebo osobne do podateľne Ústredia PPA v Bratislave. Obsah monitorovacej správy bude v súlade so záväznou osnovou monitorovacej správy zverejnenou na internetovej stránke www.land.gov.sk, resp. www.apa.sk. Súčasťou Správy o činnosti MAS bude aj vyhodnotenie stanovených indikátorov uvedených v stratégii MAS. V prípade potreby doplniť správy podľa požiadaviek PPA alebo RO bude potrebná informácia uvedeným inštitúciám doručená v zmysle výzvy na doplnenie.

Postupy sebahodnotenia jednotlivých orgánov MAS

Postupy sebahodnotenia jednotlivých orgánov MAS (výkonný orgán, výberová komisia MAS a monitorovací výbor) a činnosti MAS.

Proces sebahodnotenia jednotlivých orgánov MAS je zakomponovaný aj v Stanovách a Organizačnom poriadku MAS. Systém pravidelnej kontroly činnosti riadiacich orgánov /výkonného výboru a výberovej komisie a monitorovacieho a kontrolného výboru/ zabezpečuje formou predkladania správ o činnosti najvyššiemu orgánu Partnerstva Zhromaždeniu členov včasnú informáciu o plnení prijatých úloh, definuje problémy, trendy a predkladá návrhy na ich odstránenie. Organizačná štruktúra presne vyjadruje hierarchiu rozhodovacích procesov pri implementácii ISRÚ a riadení MAS.

Významná úloha sledovania a hodnotenia procesu implementácie je daná aj tým, že priamu zodpovednosť za priebeh a výsledky implementácie má výkonný výbor a jeho predseda resp. podpredseda. Dôležitú úlohu má aj Kancelária MAS, ktorá každodennou činnosťou zabezpečuje zber monitorovacích správ a taktiež nesie zodpovednosť za proces implementácie ISRÚ.

Sebahodnotenie MAS v sebe zahŕňa dve oblasti a to priebeh implementácie stratégie a činnosť MAS a fungovanie vlastného inštitucionálneho zázemia.

Základom sebahodnotenia implementácie stratégie je neustále (minimálne raz za pol roka) číselné vyhodnocovanie vyššie uvedených indikátorov monitorovania (výstup) a minimálne raz za rok indikátorov hodnotenia (výsledok a dopad) za súčasného sledovania celkového vývoja územia v kontexte. Ukazovatele dopadu sa vyhodnocujú na konci programového obdobia (rok 2013) a implementácie stratégie (rok 2015). V súčinnosti s PPA ďalej MAS vyhodnocuje indikátory povinne stanovené v PRV SR, opatreniach osi 3 a 4.

Okrem implementácie stratégie Partnerstvo BACHUREŇ pravidelne vyhodnocuje svoje inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie, a to konkrétne:

- Funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS
- Funkčnosť manažmentu MAS
- Flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch
- Schopnosť MAS zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov
- Schopnosť MAS zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov

- Pre sebahodnotenie si predsedníctvo zostaví tabuľky sebahodnotenia, ktoré zohľadnia vyššie uvedené kritériá a bodovací systém v prvom roku prevádzky MAS, konkrétne do 6 mesiacov od uskutočnenia prvej výzvy. Zároveň MAS v spolupráci s Pôdohospodárkou platobnou agentúrou vyhodnocuje povinné indikátory stanovené v PRV SR 2007 – 2013 v opatreniach osi 4.

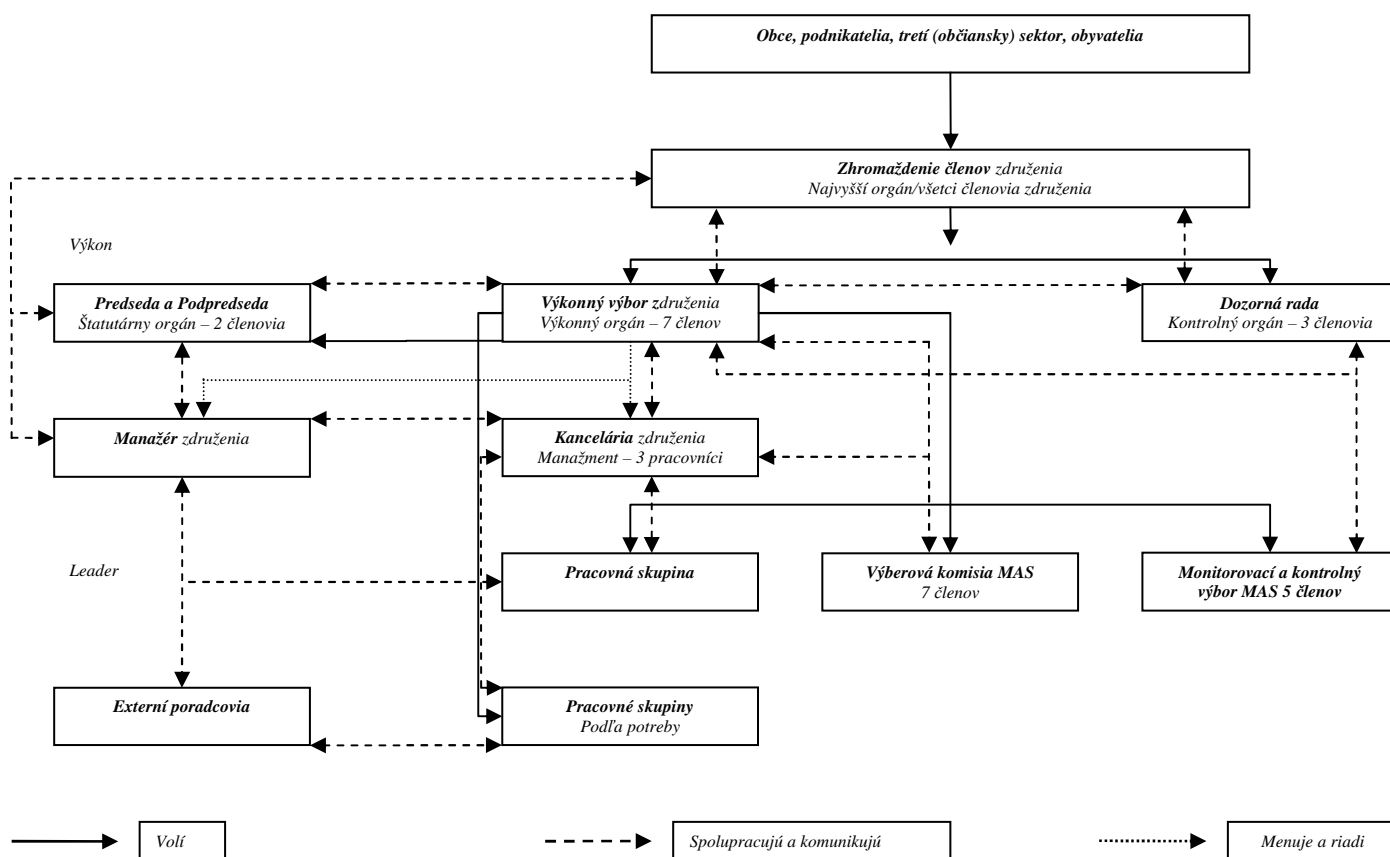
IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

KAPITOLA 5: IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PRI IMPLEMENTÁCII INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA

5.1 Organizačná štruktúra a zdroje

5.1.1 Organizačná štruktúra a zabezpečenie činnosti verejno-súkromného partnerstva (MAS)

Obr. č. 4: Štruktúra a organizácia verejno – súkromného partnerstva (MAS) Pre sebahodnotenie si predsedníctvo zostaví tabuľky sebahodnotenia, ktoré zohľadnia vyššie uvedené kritériá a bodovací systém v prvom roku prevádzky MAS, konkrétne do 6 mesiacov od uskutočnenia prvej výzvy. Zároveň MAS v spolupráci s Pôdohospodárkou platobnou agentúrou vyhodnocuje povinné indikátory stanovené v PRV SR 2007 – 2013 v opatreniach osi 4.

Štruktúra a organizácia verejno – súkromného partnerstva Partnerstvo BACHUREŇ je presne špecifikovaná v **stanovách** (Prílohu č.10), ďalej v **schéme organizačnej štruktúry** (Príloha č.11) a v **organizačnom poriadku** (Prílohu č.12).

V zmysle stanov Partnerstva BACHUREŇ v článku V. orgánmi združenia sú:

- a) Zhromaždenie členov
- b) Výkonný výbor združenia
- c) Predseda a podpredseda
- d) Dozorná rada

Výkonný výbor ako výkonný orgán zriaďuje výberovú komisiu a monitorovací výbor (ich činnosť upravuje organizačný poriadok v časti § 12 a 13,(Príloha č. 12).

Úlohy a zodpovednosť jednotlivých subjektov a organizačných zložiek verejno-súkromného partnerstva (MAS) pri realizácii Integrovannej stratégie rozvoja územia

Zhromaždenie členov Partnerstva BACHUREŇ ako najvyšší orgán pri realizácii ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ má tieto úlohy a zodpovednosti č. VI. Stanov bod. 4, §7, čl. 4 Organizačného poriadku:

- a) schvaľuje Integrovanú stratégiu rozvoja územia a jej aktualizáciu.

Výkonný výbor ako výkonný orgán v zmysle základných a interných dokumentov:

- a) zodpovedá za vypracovanie a implementáciu Integrovannej stratégie rozvoja územia a jej aktualizáciu, /Stanovy čl. VII., bod 5 a 6, Organizačný poriadok §8 bod 5 a 6
- b) zriaďuje Výberovú komisiu MAS a monitorovací a kontrolný výbor (ich činnosť upravuje organizačný poriadok),
- c) riadi kanceláriu, na ktorej čele je výkonným výborom menovaný manažér,
- d) volí a odvoláva členov výberovej komisie a schvaľuje jej štatút,
- e) vymenúva členov monitorovacieho a kontrolného výboru a schvaľuje štatút monitorovacieho orgánu,
- f) predbežne schvaľuje projekty v rámci implementácie integrovanej stratégie rozvoja územia doporučené výberovou komisiou na financovanie z PRV SR a iných programov založených na princípoch Leader
- g) vyhodnocuje realizáciu rozvojovej stratégie
- h) spolupodieľa sa na procese implementácie rozvojovej stratégie.

Výberová komisia je komisia zriadená Výkonným výborom a za svoju činnosť mu aj zodpovedá. Činnosť výberovej komisie je uvedená v Štatúte, ktorý vypracuje Výberová komisia a predloží na schválenie Výkonnému výboru.

Výberová komisia MAS hodnotí a vyberá ŽoNFP (projekty), a predkladá návrh ŽoNFP (projektov), ktoré schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča na financovanie z PRV výkonnému orgánu.

Zloženie členov musí byť vyvážené a reprezentatívne a musí odrážať podmienky nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 a vykonávacieho nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 – zástupcovia súkromného sektora vrátane občianskeho a neziskového musia byť zastúpení s min. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a zástupcovia verejného sektora s max. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a to počas celého obdobia implementácie stratégie.

Spôsob voľby/ odvolania, výber členov výberovej komisie MAS a vykonávané činnosti je stanovené v organizačnom poriadku združenia. Člen výberovej komisie MAS nemusí byť členom združenia. Počet členov výberovej komisie MAS je nepárny, má 7 členov.

Výberová komisia MAS je za svoju činnosť zodpovedná výkonnému orgánu a okrem iných činností vykonáva aj administratívnu kontrolu ŽoNFP (projektov) v zmysle Nariadenia Komisie (ES) č. 1975/2006, čl. 26 ods. 2, v rámci hodnotenia a výberu projektov, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom stratégie, pričom:

- schvaľuje návrh na vyradenie ŽoNFP (projektov) z ďalšieho hodnotenia, ktoré nespĺnili podmienky formálnej kontroly;
- posudzuje oprávnenosť činností v súlade s činnosťami, ktoré si MAS stanovila pre príslušné opatrenia osi 3. Kontroluje, či činnosti nespádajú do kategórie neoprávnených projektov, stanovených pre príslušné opatrenia osi 3 v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4;
- posudzuje splnenie kritérií pre uznateľnosť výdavkov (oprávnené a neoprávnené výdavky, min. a

max. výšku oprávněných výdavkov na 1 projekt), ktoré stanovila MAS pre príslušné opatrenia osi 3;

- posudzuje oprávnenosť konečného prijímateľa – predkladateľa projektu pre príslušné opatrenie osi 3, v zmysle definícií, ktoré sú uvedené v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4;
- posudzuje splnenie všetkých minimálnych kritérií spôsobilostí pre príslušné opatrenia osi 3, ktoré sú definované v Usmernení kapitole 5.Opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 a kritérií spôsobilosti, ktoré si stanovila MAS v rámci implementácie stratégie;
- posudzuje splnenie podmienok uvedených v Usmernení, kapitole 1. Všeobecné podmienky poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre opatrenia osi 4 Leader, časti B c), d), h), i), k);
- hodnotí splnenie kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov - predkladateľov projektov pre príslušné opatrenie osi 3, ktoré si stanovila MAS;
- vyberá ŽoNFP (projekty) v súlade s postupmi na výber ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov – predkladateľov projektov;
- zostavuje a predkladá návrh ŽoNFP (projektov), ktoré schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča na financovanie z PRV výkonnému orgánu.

Člen výberovej komisie MAS nesmie hodnotiť ŽoNFP (projekt), ktorý predkladá ako konečný prijímateľ – predkladateľ projektu v rámci implementácie stratégie (resp. je štatutárnym zástupcom, zamestnancom, členom riadiacich orgánov a pod. v organizačnej štruktúre predkladaného projektu, alebo sa zúčastnil na jeho vypracovaní ako konzultant, poradca alebo expert). V prípade zistenia takejto skutočnosti, musí byť člen výberovej komisie MAS nahradený iným členom.

Členovia Výberovej komisie musia podpísať „Vyhlásenie o zachovaní dôvernosti informácií“, „Vyhlásenie o neustrannosti“, „Vyhlásenie o zamedzení konfliktu záujmov“.

Pre účely hodnotenia a výberu ŽoNFP (projektov) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci každej výzvy, MAS menuje vždy novú Výberovú komisiu MAS, ktorá sa môže skladať z rovnakých členov.

Monitorovací a kontrolný výbor je kontrolným orgánom, ktorý vykonáva najmä hodnotenie a kontrolu realizácie projektov v rámci stratégie, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie, ktoré sa predkladajú na RO a PPA, vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev. Spôsob voľby/ odvolania a činnosti monitorovacieho a kontrolného výboru sú stanovené v organizačnom poriadku združenia. Predseda monitorovacieho a kontrolného výboru je povinný zúčastňovať sa zasadnutí výkonného výboru s hlasom poradným. Členovia monitorovacieho a kontrolného výboru musia pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS, ale nemusia byť členmi MAS.

Monitorovací a kontrolný výbor musí zasadať minimálne raz ročne, pričom na zasadnutie musia byť pozvaní zástupcovia RO, PPA a NSRV.

Monitorovací a kontrolný výbor je zriadený Výkonným výborom. Činnosť monitorovacieho a kontrolného výboru je uvedená v Štatúte, ktorý vypracuje monitorovací a kontrolný výbor a predloží na schválenie Výkonnému výboru.

Štatutárnym orgánom združenia je predseda, ktorý vystupuje v mene MAS navonok, podpisuje zmluvy, predkladá PPA Protokol o výbere Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 MAS (ďalej len „Protokol o výbere ŽoNFP (projektov)“) (Usmernenie, Príloha č.3 Protokol o výbere Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 projektov MAS) a ďalšie dokumenty, ktoré sú určené pre RO a PPA. Spôsob voľby/ odvolania a vykonávané činnosti štatutárneho zástupcu MAS sú stanovené v stanovách združenia.

Dozorná rada ako kontrolný orgán MAS vykonáva aj nasledovné činnosti:

- je kontrolným orgánom, ktorý za svoju činnosť zodpovedá najvyššiemu orgánu;
- členstvo v kontrolnom orgáne je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne;
- kontroluje hospodárenie združenia, upozorňuje orgány na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie;
- kontroluje aj dodržiavanie stanov a vnútorných predpisov.

Predseda dozornej rady sa zúčastňuje zasadnutí výkonného výboru s hlasom poradným. Dozorná rada má 3 členov, každý sektor má v zastúpení 1 člena.

V rámci jednotlivých orgánov v organizačnej štruktúre MAS, ktoré sú uvedené v personálnej matici MAS (Závazná osnova, Príloha č.8 Personálna matica a vo výberovej komisii MAS), nominovaná osoba do jednotlivých orgánov nesmie byť zástupcom dvoch a viac sektorov.

Spôsob delegovania zástupcov členov verejno-súkromného partnerstva (MAS) do orgánov, komisií, príp. pracovných skupín

Zhromaždenie členov:

- Záujemca o členstvo v združení si musí podať písomnú prihlášku za člena Združenia výkonnému výboru
- Členstvo v Združení vzniká rozhodnutím výkonného výboru na základe kladného stanoviska a zaplatením členského príspevku.
- Zánik členstva v Združení je možný:
 - a) vystúpením zo Združenia písomným oznámením člena o vystúpení zo Združenia výkonnému výboru,
 - b) úmrtím člena Združenia, resp. zánikom právnickej osoby
 - c) vyškrtnutím z dôvodu nečinnosti člena
 - d) vylúčením zo Združenia na základe rozhodnutia členskej schôdze, a to v týchto prípadoch:
 - porušuje členské povinnosti
 - e) zánikom Združenia.

Výkonný výbor

- Členov výkonného výboru volí zhromaždenie členov. Výkonný výbor má 7 členov.
- Členstvo vo výkonnom výbore je nezastupiteľné.
- Zastúpenie členov vo výkonnom výbore z verejného sektora môže byť maximálne 50% z celkového počtu členov výkonného výboru.
- Funkčné obdobie výkonného výboru je päťročné.

Predseda a podpredseda

- Členovia výkonného výboru volia spomedzi seba predsedu a podpredsedu Združenia, ktorý je štatutárnym orgánom Združenia. Podpredseda zastupuje Združenie v prípade dlhodobej neprítomnosti resp. nečinnosti predsedu.
- Spôsob voľby môže byť verejným hlasovaním alebo tajným hlasovaním.

- Zvolený je nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých členov Výkonného výboru.
- Odvoláva ho Výkonný výbor vtedy, ak:
 - neplní si povinností voči Združeniu,
 - nezvolá zhromaždenie členov v zmysle stanov alebo nezvolá Výkonný výbor v zmysle stanov,
 - poškodzuje dobré meno Združenia,
 - spôsobil svojím konaním Združeniu nenapraviteľnú škodu.
- Odvolaný je nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých členov Výkonného výboru.

Dozorná rada

- Dozorná rada je volená zhromaždením členov.
- Dozorná rada má troch členov.
- Funkcia člena výkonného výboru a člena dozornej rady Združenia je nezlučiteľná.

Spôsob delegovania zástupcov členov verejno-súkromného partnerstva (MAS) do komisií Združenia

Výberová komisia:

Členov výberovej komisie volí výkonný výbor na základe návrhov členov združenia.

Počet členov výberovej komisie je 7. Členstvo vo výberovej komisii je nezastupiteľné. Zloženie členov výberovej komisie je vyvážené a reprezentatívne a splňa podmienky nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 a vykonávacieho nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 – max. 50 % zastúpenie verejného sektora počas celého obdobia implementácie stratégie.

Činnosť výberovej komisie je ohraničená jedným výberovým kolom. Po ukončení činnosti výberovej komisie v danom výberovom kole je komisia odvolaná výkonným výborom. Pre každé výberové kolo je volená nová výberová komisia. Členov výberovej komisie odvoláva výkonný výbor aj v prípade neplnenia si povinností súvisiacich s činnosťou výberovej komisie a v prípade konfliktu záujmov.

Člen výberovej komisie združenia nesmie hodnotiť projekt, ktorý predkladá ako konečný prijímateľ – predkladateľ projektu prípadne ako konzultant.

Monitorovací a kontrolný výbor:

Členov monitorovacieho výboru volí výkonný výbor na základe návrhov členov združenia.

Členstvo v monitorovacom a kontrolnom výbore je ukončené: odstúpením člena, odvolaním výkonného výboru, ukončením činnosti monitorovacieho a kontrolného výboru a úmrtím člena výboru. Členov monitorovacieho a kontrolného výboru odvoláva výkonný výbor na základe dôvodov vymedzených v Štatúte monitorovacieho a kontrolného výboru.

Počet členov monitorovacieho a kontrolného výboru je 5. Členstvo v monitorovacom a kontrolnom výbore je nezastupiteľné.

Spôsob delegovania zástupcov členov verejno-súkromného partnerstva (MAS) do pracovných skupín Združenia

Členov pracovných komisií (skupín) menuje výkonný výbor na základe návrhov členov Združenia. Pracovné komisie sú poradným orgánom výkonného výboru. Členstvo v pracovných komisiách nie je zastupiteľné.

Spôsob propagácie činnosti verejno-súkromného partnerstva (MAS)

Združenie Partnerstvo BACHUREŇ má zriadenú web stránku, kde bude sprístupnená v prípade získania štatútu Miestnej akčnej skupiny sekcia Leader. V tejto sekcii budú pravidelne zverejňované výzvy, usmernenia, Žiadosti o nenávratný finančný príspevok, Žiadosti o platbu a všetky relevantné informácie týkajúce sa implementácie ISRÚ Partnerstva BACHUREŇ.

Na tejto stránke bude zverejnená Integrovaná stratégia rozvoja územia Partnerstva BACHUREŇ na roky 2009 - 2015.

V rámci propagácie činnosti Združenia tu budú zverejňované aktuality z územia, realizované projekty, pozvánky na akcie konané združením alebo členmi združenia, školenia, tréningy, semináre a konferencie, ďalej informačné dni, výstupy z jednotlivých podujatí formou fotogalérie a písaného textu.

Činnosť združenia bude propagovaná taktiež v regionálnych médiách (články, rozhovory) a v občasníku, ktorý plánuje vydávať združenie. Na svoju propagáciu sa bude Združenie zúčastňovať veľtrhov a výstav zameraných na rozvoj vidieckych oblastí.

Združenie bude organizovať kultúrne, spoločenské a športové podujatia pre širokú verejnosť.

Spôsob konzultácie s konečnými prijímateľmi – predkladateľmi projektov (poradenstvo a expertná pomoc)

Konzultácie s konečnými prijímateľmi žiadostí o nenávratný finančný príspevok budú vykonávané na viacerých úrovniach.

A. Manažér zabezpečí pre konečných prijímateľov– predkladateľov projektov:

- podávanie informácií na základe dotazov osobne v kancelárii Združenia, elektronicky, písomne alebo telefonicky,
- informačný deň v rámci každej vyhlásenej výzvy.

B. Združenie zorganizuje v rámci každej vyhlásenej výzvy informačný deň, kde prizve ako lektorov pracovníkov Riadiaceho orgánu (MP SR, Sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb), Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) a Národnej siete rozvoja vidieka (NSRV).

C. Zároveň budú môcť žiadatelia požadovať informácie (osobne, telefonicky, písomne, e-mailom) na základe zákona č.211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám týkajúce sa otázok súvisiacich s PRV SR 2007 – 2013 ako aj podmienky na poskytovanie príspevkov podľa jednotlivých priorít a opatrení, ďalej ostatných foriem podpory ako sú: Priame platby, domáce podpory, trhové opatrenia, obchodné mechanizmy a ostatné informácie týkajúce sa pôsobenia Pôdohospodárskej platobnej agentúry na Ústredí Pôdohospodárskej platobnej agentúry na adrese:

Pôdohospodárska platobná agentúra

Dobrovičova ul. č. 12

815 26 Bratislava

telefón: **02/52733800, 02/59266111**, e-mail: bude upresnený v termíne podávania /ŽoNFP/

Personálna matica je uvedená v prílohe č. 8.

5.2 Zdroje verejno-súkromného partnerstva (MAS)

5.2.1 Ľudské zdroje

Príloha č. 8 Personálna matica – tabuľka Kancelárie MAS

5.2.2 Materiálne zdroje

Prevádzkové podmienky (budovy, kancelárie, dopravné prostriedky a pod), technické vybavenie (kancelárska a audiovizuálna technika), počítačové a programové vybavenie, ktoré má verejno-súkromné partnerstvo k dispozícii.

Tabuľka č. 77: Materialové zdroje

Materiálne zabezpečenie	Popis situácie	Vlastnícky vzťah V-vlastné, P-prenajaté, zvýhodnené služby - ZS
Budovy, kancelárie	Kancelária v budove obecného úradu Renčišov č. 11	prenajaté
Vybavenie budov, kancelárie	Kancelária je vybavená kancelárskym nábytkom	prenajaté
Technika (vrátane počítačovej techniky)	PC + OS MS Windows + MS Office Tlačiareň HP DeskJet 1018 Flipchart	vlastné
Pripojenie na Internet	áno	prenajaté

5.2.3 Finančné zdroje

Iné finančné zdroje (okrem finančných prostriedkov opatrenia 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny), ktoré má verejno-súkromné partnerstvo (MAS) k dispozícii, alebo je schopné zabezpečiť pre potreby financovania prevádzky a administratívnej činnosti verejno-súkromného partnerstva (MAS).

Združenie Partnerstvo BACHUREŇ zriadi osobitný účet, na ktorom bude kumulovať finančné prostriedky vyčlenené pre implementáciu ISRÚ. Okrem finančných zdrojov v rámci implementácie ISRÚ /opatrenie 4.1. osi 4 PRV SR na roky 2007 – 2013/ bude Partnerstvo zabezpečovať svoju činnosť týmito zdrojmi:

Finančné krytie činnosti združenia je zabezpečované nasledovnými zdrojmi:

- a) členské príspevky,
- b) dotácie zo štátneho rozpočtu, rozpočtu obcí,
- c) granty získané na realizáciu projektov,
- d) sponzorské príspevky (dary) od fyzických a právnických osôb,
- e) výnosy z majetku,
- f) úroky z bežného účtu Partnerstva,
- g) účastnícke poplatky na vzdelávacích a odborných podujatiach,
- h) príjmy za publikačnú a vydavateľskú činnosť Združenia,
- i) výnosy z hospodárskej činnosti združenia v súlade s príslušnými zákonmi a predpismi,
- j) služby poskytované v súlade s poslaním a cieľmi Združenia,
- k) príjmy z reklamnej činnosti.

5.3 Príjem ŽpNFP projektov

Postup pri vyhlásení výziev na implementáciu stratégie

Postup pri vyhlásení výziev na implementáciu stratégie v súlade s Usmernením pre administráciu osi 4 Leader, kapitolou 8. Hodnotenie a výber projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie.

1. MAS informuje verejnosť o možnostiach predkladania ŽoNFP (projektov) v rámci implementácie stratégie. Výzva na implementáciu stratégie musí byť zverejnená na viditeľnom a voľne prístupnom mieste a na internetovej stránke príslušnej MAS. MAS musí v rámci Výziev na implementáciu stratégie pre príslušné opatrenia osi 3, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4, uverejniť nasledovné náležitosti:
 - a) názov MAS, ktorá Výzvu na implementáciu stratégie vyhlasuje;

- b) dátum vyhlásenia a dátum uzavretia Výzvy na implementáciu stratégie;
- c) kontaktné údaje príslušnej MAS a spôsob komunikácie s ňou;
- d) ŽoNFP (projekt) pre príslušné opatrenie osi 3, Usmernenie pre administráciu osi 4 Leader a Príručku a/alebo Dodatky platné ku dňu zverejnenia časovo ohraničenej Výzvy na implementáciu stratégie;
- e) oprávnenosť konečného prijímateľa – predkladateľa projektu;
- f) výšku oprávnených výdavkov na 1 projekt,
- g) rozpočet (sumu finančných prostriedkov alokovaných pre príslušné opatrenie osi 3 v rámci príslušnej Výzvy na implementáciu stratégie);
- h) oprávnené činnosti a oprávnené výdavky;
- i) časová oprávnenosť realizácie projektu;
- j) oprávnenosť miesta realizácie projektu;
- k) kritéria spôsobilosti pre príslušné opatrenie osi 3 v súlade s Usmernením, Prílohou č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 a spôsob ich preukázania;
- l) kritéria spôsobilosti v rámci opatrenia 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a spôsob ich preukázania;
- m) kritéria spôsobilosti, ktoré si stanovila MAS a spôsob ich preukázania;
- n) kritéria na hodnotenie ŽoNFP (projektov);
- o) povinné a nepovinné prílohy stanovené MAS, monitorovacie indikátory pre príslušné opatrenie osi 3 stanovené MAS;
- p) ďalšie podmienky poskytnutia podpory (termín prijatia a miesto predkladania ŽoNFP (projektov), a pod.).

Všetky uvedené náležitosti vo Výzve na implementáciu stratégie musia byť v súlade so schválenou Integrovanou stratégiou rozvoja územia, príp. Dodatkami k stratégií.

2. MAS musí zverejniť prvú Výzvu na implementáciu stratégie do 20-tich pracovných dní odo dňa podpísania zmluvy s PPA a zabezpečiť príjem ŽoNFP (projektov) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu do štyroch mesiacov od dňa vyhlásenia Výzvy na implementáciu stratégie⁶. Výzvy v rámci implementácie stratégie musia byť zverejnené minimálne jedenkrát do roka s tým, že posledná výzva bude zverejnená v roku 2012.
3. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá ŽoNFP (projekt) v termíne uvedenom vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú vyhlasuje príslušná MAS.
4. ŽoNFP (projekt) pre jednotlivé opatrenia osi 3, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 sa predkladajú na príslušnú MAS podľa realizácie projektu, a to osobne na predpísanom tlačive, ktoré bude zverejnené na internetovej stránke <http://www.land.gov.sk> alebo <http://www.apa.sk> spolu s prílohami v zmysle ŽoNFP.

Náležitosti ŽoNFP (projektu), ktoré je povinný predložiť konečný prijímateľ – predkladateľ projektu:

⁶ MAS zverejní časovo ohraničenú Výzvu na implementáciu stratégie. Časovo ohraničená Výzva na implementáciu stratégie sa začína výberovým kolom pre príjem ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov – predkladateľov projektov a to termínom uvedeným vo Výzve na implementáciu stratégie a končí posledným dňom prijímania ŽoNFP (projektov) uvedeným v rámci danej Výzvy na implementáciu stratégie. Pre vypracovanie ŽoNFP (projektu) a pre administráciu ŽoNFP (projektu) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu platia ustanovenia v Príručke a/alebo Dodatkoch a Usmernení platných ku dňu zverejnenia časovo ohraničenej Výzvy na implementáciu stratégie zverejnené na internetových stránkach <http://www.land.gov.sk> alebo <http://www.apa.sk>.

- Kompletne a čitateľne vyplnený formulár ŽoNFP (projekt) pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 v tlačenej forme, podpísaný konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, resp. jeho štatutárnym zástupcom a potvrdený pečiatkou (v prípade, ak je konečný prijímateľ – predkladateľ projektu povinný používať pečiatku).
- Povinné prílohy k ŽoNFP (projektu) pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4. Všetky rozhodnutia predkladané konečným prijímateľom – predkladateľom projektu v rámci príloh k ŽoNFP (projektu), vydávané v správnom konaní musia byť opatrené pečiatkou právoplatnosti.
- Čestné vyhlásenie konečného prijímateľa – predkladateľa projektu, resp. jeho štatutárneho zástupcu s úradne osvedčeným podpisom. Čestné vyhlásenie tvorí súčasť formuláru ŽoNFP (projektu).
- Tabuľková časť ŽoNFP (projektu) pre príslušné opatrenie osi 3 v tlačenej a zároveň v elektronickej forme (vo formáte „Excel“). V Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 sú uvedené pokyny na vypracovanie Tabuľkovej časti projektu vo formáte Excel.

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu je povinný k ŽoNFP (projektu) taktiež predložiť:

a) v prípade stavebných investícií

- 1) právoplatné stavebné povolenie v zmysle § 66 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov v prípade investícií, pri ktorých sa vyžaduje stavebné povolenie (originál alebo úradne osvedčená fotokópia) alebo kópiu žiadosti o vydanie stavebného povolenia vrátane príloh, pričom právoplatné rozhodnutie o stavebnom povolení predloží na vyzvanie PPA pri podpise zmluvy (úradne osvedčená fotokópia),
- 2) ohlásenie stavebnému úradu v zmysle § 57, zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov pri stavebných investíciách, prípadne určených technológiách (ak nie je potrebné stavebné povolenie), vrátane písomného oznámenia stavebného úradu, že nemá námietky voči predloženému stavebnému ohláseniu, spolu s jednoduchým situačným výkresom osvedčeným stavebným úradom a rozpočtom.

b) projektovú dokumentáciu v prípade, ak si to charakter realizovaného projektu vyžaduje (napr. stavebné investície) vrátane vyjadrení a stanovísk k projektovej dokumentácii. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá projektovú dokumentáciu vo formáte PDF na CD. Vyjadrenie a stanoviská k projektovej dokumentácii sa netýkajú projektov, pri ktorých sú predložené prílohy podľa písmena a) (stavebné povolenie alebo ohlásenie stavebnému úradu).

Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu (obce) sú povinní dokladať stavebné výkresy (napr. nákras stavebnej investície, pôdorys, zakreslenie stavby na pozemku a pod.), ktorých formát je väčší ako A3, okrem originálov nachádzajúcich sa v projektovej dokumentácii (povinná príloha) aj jednu fotokópiu naviac.

c) dokumentáciu súvisiacu s verejným obstarávaním podľa Usmernenia, kapitoly 14. Usmernenie postupu konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb :

- víťazná cenová ponuka a zápisnica z verejného obstarávania, potvrdenie odborne spôsobilej osoby pre verejné obstarávanie s úradne osvedčeným podpisom a preukaz o odbornej spôsobilosti odborne spôsobilej osoby pre verejné obstarávanie, ak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu postupoval v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní“);

- víťazná cenová ponuka a zápisnica z výberu dodávateľa (z minimálne 3 cenových ponúk), ak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nie je povinný postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a postupoval podľa Usmernenia, kapitoly 14. Usmernenie postupu konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb, pričom predmet dodania má väčšiu hodnotu ako 30 000 EUR vrátane);
 - cenová ponuka od dodávateľa, ktorý bude predmet projektu realizovať, v prípade konečného prijímateľa – predkladateľa projektu, ktorý nie je povinný postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a ak predmet dodania je menší ako 30 000 EUR (postup podľa Usmernenia, kapitoly 14. Usmernenie postupu konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb);
- d) riadnu účtovnú závierku konečného prijímateľa - predkladateľa projektu za posledné účtovné obdobie, za predposledné účtovné obdobie (ak požaduje výpočet kritérií ekonomickej životaschopnosti za predposledné účtovné obdobie) a daňové priznanie konečného prijímateľa – predkladateľa projektu k dani z príjmov potvrdené daňovým úradom za posledný kalendárny rok a za obdobie, v ktorom preukazuje splnenie kritérií ekonomickej životaschopnosti (fotokópie) v prípade, ak sa jedná o povinnú prílohu pre príslušné opatrenie. Ak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nemá ku dňu predloženia ŽoNFP (projektu) na MAS vyhotovenú riadnu účtovnú závierku za posledné účtovné obdobie, predkladá riadnu účtovnú závierku za predposledné účtovné obdobie spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov potvrdené daňovým úradom (v prípade, ak vykonával podnikateľskú činnosť). Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu je povinný bez vyzvania predložiť riadnu účtovnú závierku za posledné účtovné obdobie spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov potvrdeným daňovým úradom na príslušnú MAS a to najneskôr do 5 pracovných dní odo dňa potvrdenia daňovým úradom. Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu, ktorí začali podnikat' v účtovnom období bezprostredne predchádzajúcom pred podaním ŽoNFP (projektu) na MAS sú povinní predložiť riadnu účtovnú závierku ku dňu predloženia ŽoNFP (projektu) na MAS spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov potvrdeným daňovým úradom. Riadna účtovná závierka je povinnou prílohou len v prípade, ak sa preukazuje splnenie viac ako 30 % podielu tržieb z poľnohospodárskej činnosti.

Upozornenie

- Suma finančných prostriedkov z verejných zdrojov požadovaná konečným prijímateľom – predkladateľom projektu vo formulári ŽoNFP (projekte) v deň jej predloženia na MAS je konečná a nie je možné ju v rámci procesu spracovávania dodatočne zvyšovať. Neoprávnené výdavky NFP je konečný prijímateľ – predkladateľ projektu povinný z požadovanej sumy odčleniť.
- Čestné vyhlásenie uvedené v ŽoNFP (projekte) musí byť osvedčené notárom alebo Matričným úradom. Kompletná dokumentácia pre všetky opatrenia osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 bude predložená v šnurovacích spisových doskách P A4.
- Koneční prijímatelia – predkladatelia projektu môžu realizovať projekt aj pred uzatvorením Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku. Oprávnené výdavky v rámci jednotlivých opatrení osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 môžu vzniknúť od udelenia Štatútu Miestnej akčnej skupiny s výnimkou opatrenia 3.1 Diverzifikácia poľnohospodárskych činností, kde sú výdavky oprávnené najskôr dňom predloženia ŽoNFP (projektu) na príslušnú MAS a súboru opatrení 3.4 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb, kde sú oprávnené výdavky na obstarávanie podľa zákona o verejnom obstarávaní a na vypracovanie projektovej dokumentácie potrebnej v rámci stavebného konania oprávnené od 1.1.2007. V prípade, že k uzatvoreniu Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku nedôjde, riziko znáša konečný prijímateľ- predkladateľ projektu.

A. Postup obstarávania v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní

Upozornenie:

- Tento postup pri preukazovaní výdavkov platí aj pri výdavkoch, ktoré vznikli od 1. januára 2007 do termínu vyhlásenia Výzvy na implementáciu stratégie na príslušné opatrenie osi 3, resp. pre MAS od udelenia Štatútu Miestnej akčnej skupiny pričom pri vypracovaní stratégie, sú oprávnené výdavky od registrácie občianskeho združenia registračným orgánom – Ministerstvom vnútra SR od 1. januári 2007 a pre konečného prijímateľa (oprávneného žiadateľa), sú výdavky oprávnené od udelenia Štatútu Miestnej akčnej skupiny, s výnimkou opatrenia 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, kde výdavky sú oprávnené až od dátumu podania Žiadosti o poskytnutie NFP a súboru opatrení 3.4 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb, kde sú oprávnené výdavky na obstarávanie podľa zákona o verejnom obstarávaní a na vypracovanie projektovej dokumentácie potrebnej v rámci stavebného konania oprávnené od 1.1.2007.
- Tento postup pri preukazovaní výdavkov neplatí pre konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov), ktorí nie sú povinní postupovať podľa Zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov!

Osoby povinné postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní

- a) Postup v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní je povinný dodržiavať, ak ide o žiadateľa, ktorý je podľa uvedeného zákona:
- verejný obstarávateľ (§ 6);
 - obstarávateľ (§ 8);
 - osoba povinná obstarávať v zmysle § 7 konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) projektu, u ktorého intenzita pomoci presiahne 50 % oprávnených výdavkov).

Vyššie uvedené kategórie konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov) sú povinné postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní, pričom verejné obstarávanie sa realizuje prostredníctvom odborne spôsobilej osoby pre verejné obstarávanie (s výnimkou prípadov ustanovených v zákone, napr. §102). Zoznam odborne spôsobilých osôb pre verejné obstarávanie sa nachádza na internetovej stránke Úradu pre verejné obstarávanie <http://www.uvo.gov.sk>.

Podľa zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní nemusí postupovať verejný obstarávateľ, ak zadáva zákazku spoločnosti, v ktorej má 100 % majetkovú účasť, vykonáva nad ňou podobnú kontrolu ako nad vlastnými organizačnými útvarmi a ktorá prevažnú časť svojej činnosti vykonáva pre verejného obstarávateľa. Uvedená skutočnosť vyplýva z rozhodnutia Európskeho súdneho dvora C-107/98.

Požadovaná dokumentácia:

- a) Pri predkladaní ŽoNFP (projektu) alebo ŽoP pre opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny:
- víťazná cenová ponuka (originál alebo úradne osvedčenú fotokópia) potvrdená dodávateľom vrátane rozpočtu členeného podľa položiek;
 - zápisnica o verejnom obstarávaní v zmysle zákona č.25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní (originál alebo osvedčená fotokópia);
 - potvrdenie odborne spôsobilej osoby pre verejné obstarávanie s úradne osvedčeným podpisom o tom, že verejné obstarávanie zákaziek na dodanie tovarov a/alebo uskutočnenie stavebných prác a/alebo poskytnutie služieb, ktoré sú predmetom projektu bolo vykonané v súlade so zákonom č. 25/2006 Z. z. s uvedením metódy verejného obstarávania a citovaním §, podľa

ktorého konečnému prijímateľovi (oprávnenému žiadateľovi) vyplynula povinnosť obstarávať (originál alebo úradne osvedčená fotokópia);

- preukaz o odbornej spôsobilosti odborne spôsobilej osoby pre verejné obstarávanie (fotokópia);
- b) Pri predkladaní ŽoP:
- faktúra za dodanie predmetu projektu, vrátane relevantných dokladov preukazujúcich jej úhradu.
- c) Pri predbežnej a následnej kontrole na požiadanie PPA:
- písomne uzatvorená zmluva s dodávateľom vybraným vo verejnom obstarávaní, od ktorého bola pri ŽoNFP (projekt) predložená víťazná cenová ponuka;
 - všetky predložené cenové ponuky vo verejnom obstarávaní na predmet projektu;
 - doklady uvedené pod písm. a) a b).

B. Postup obstarávania v prípade ak konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) nie je povinný postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní

Upozornenie: Tento postup pri preukazovaní výdavkov neplatí pre konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov), ktorí sú povinní postupovať podľa Zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov!

B.1) Obstaranie tovarov, stavebných prác alebo služieb s hodnotou nad 30 000 EUR bez DPH

V prípade, ak konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) nie je povinný postupovať podľa zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní (nie je verejným obstarávateľom, obstarávateľom alebo intenzita pomoci z verejných zdrojov je do 50 % vrátane) a hodnota predmetu obstarania vyššia ako 30 000 EUR je povinný (s cieľom zabezpečiť efektivitu vynakladania verejných zdrojov) vykonať výber cenovej ponuky z minimálne 3 cenových ponúk nie starších ako 6 mesiacov od vykonania výberu a o tomto výbere zhotoviť zápisnicu (so zdôvodnením výberu).

Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) nemôže rozdeliť jednotlivé investičné celky za účelom obídienia postupu výberu z 3 cenových ponúk uvedených v tomto bode (v prípade ich rozdelenia zabezpečí 3 cenové ponuky pre každú časť). V prípade opakovaných plnení oprávnených výdavkov ŽoNFP sa predpokladaná hodnota vypočíta súčtom opakovaných plnení.

Požadovaná dokumentácia:

- a) Pri predkladaní ŽoNFP (projektu) alebo ŽoP pre opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny :
- víťazná cenová ponuka (originál alebo osvedčená fotokópia) potvrdená dodávateľom vrátane rozpočtu členeného podľa položiek;
 - zápisnica o výbere dodávateľa z minimálne 3 cenových ponúk, obsahujúca zdôvodnenie výberu.
- b) Pri predkladaní ŽoP:
- faktúra za dodanie predmetu projektu, vrátane relevantných dokladov preukazujúcich jej úhradu.
- c) Pri predbežnej a následnej kontrole na požiadanie PPA :
- písomne uzatvorená zmluva s vybraným dodávateľom vybraným, od ktorého bola pri ŽoNFP (projekt) predložená víťazná cenová ponuka;
 - všetky predložené cenové ponuky na predmet projektu vo verejnom obstarávaní na predmet projektu;

- lízingovú zmluvu s lízingovou spoločnosťou, v prípade ak ide o obstaranie prostredníctvom lízingu;
- doklady uvedené pod písm. a) a b).

B.2) Obstaranie tovarov, stavebných prác alebo služieb s hodnotou do 30 000 EUR vrátane bez DPH

V prípade, ak konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) nie je povinný postupovať podľa zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní (nie je verejným obstarávateľom, obstarávateľom alebo jeho intenzita pomoci z verejných zdrojov je do 50 % vrátane) a hodnota predmetu obstarania je do 30 000 EUR vrátane:

Požadovaná dokumentácia:

- a) Pri predkladaní ŽoNFP (projektu) alebo ŽoP pre opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny :
 - cenová ponuka (originál alebo osvedčená fotokópia) od dodávateľa, ktorý bude realizovať projekt alebo jeho časť, potvrdená dodávateľom.
- b) Pri predkladaní ŽoP:
 - faktúra za dodanie predmetu projektu, vrátane relevantných dokladov preukazujúcich jej úhradu.
- c) Pri predbežnej a následnej kontrole na požiadanie PPA:
 - písomne uzatvorená zmluva s dodávateľom, od ktorého bola pri ŽoNFP predložená cenová ponuka;
 - lízingová zmluva s lízingovou spoločnosťou, v prípade ak ide o obstaranie prostredníctvom lízingu;
 - doklady podľa písm. a) a b).

B.3) Obstarávanie investícií vlastnou prácou

V prípade, ak si konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) uplatňuje uhradiť výdavky na vlastnú prácu alebo materiál vyrobený vlastnou činnosťou a tieto výdavky presahujú individuálne 30 000 EUR bez DPH je povinný pri predkladaní ŽoNFP zaobstarať si 2 cenové ponuky od iných dodávateľov a vyhotoviť záznam o porovnaní cenových ponúk s uplatňovanými výdavkami na vlastnú prácu alebo materiál vyrobený vlastnou prácou.

C. NÁLEŽITOSTI CENOVÝCH PONÚK

Upozornenie: Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) posudzuje a vyberá cenové ponuky tak, aby vynaložené výdavky na obstaranie tovarov, stavebných prác a služieb boli primerané ich kvalite a cene.

Cenová ponuka musí byť kompletná, t. j. musí spĺňať nasledovné formálne a obsahové náležitosti:

a) Formálne náležitosti cenovej ponuky

- cenová ponuka vyhotovená v slovenskom jazyku alebo v českom jazyku – v prípade cenovej ponuky v cudzom jazyku prikladá konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) úradne osvedčený preklad do slovenského jazyka;
- cenová ponuka v zahraničnej mene musí byť prepočítaná na EUR (kurzom Národnej banky Slovenska platným v deň vypracovania cenovej ponuky v zahraničnej mene dodávateľom, pričom dodávateľ prepočet potvrdí svojim podpisom);
- cenová ponuka musí mať písomnú formu a musí byť potvrdená dodávateľom (podpisom a pečiatkou v prípade, ak je dodávateľ povinný používať pečiatku) s uvedením dátumu vyhotovenia (potvrdenie dodávateľa musí byť taktiež na strane, kde sa uvádza sumárna cenová kalkulácia).

b) Obsahové náležitosti cenovej ponuky

- cenová ponuka musí mať vymedzený predmet dodávky tovarov, poskytnutia služieb a uskutočnenia stavebných prác, týkajúci sa oprávnených výdavkov ŽoNFP alebo ŽoP pre opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny. Rozpočet musí byť členený podľa položiek nie menších ako 3 000 EUR;

D. Zmeny vybraného dodávateľa

- V prípade zmeny dodávateľa je konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) povinný bezodkladne oznámiť túto skutočnosť

Združenie ako súčasť Výziev na jednotlivé opatrenia osi 3 uverejní Povinné prílohy k projektu, ktoré budú uvedené v ŽoNFP pre príslušné opatrenia osi 3, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 Leader. V rámci výzvy na implementáciu stratégie pre príslušné opatrenie osi 3 je možnosť vyhlásiť výzvu na implementáciu stratégie len na niektoré činnosti v rámci príslušného opatrenia osi 3. Podmienkou je, že počas implementácie stratégie musí byť nakaždú činnosť, ktorá je uvedená v stratégii v rámci príslušného opatrenia vyhlásená minimálne 1 výzva.

Výkonný výbor ako výkonný orgán rozhodne podľa schváleného časového harmonogramu o vyhlásení výberového kola pre jednotlivé opatrenia ISRU Partnerstvo BACHUREŇ. Následne predseda združenia ako štatutárny orgán podpíše Oznámenie o zverejnení výzvy a odovzdá ho manažérovi združenia.

Výzvy v rámci implementácie stratégie budú zverejnené minimálne jedenkrát do roka s tým, že posledná výzva bude zverejnená v roku 2012. Výzvy budú časovo ohraničené. Výberové kolo pre príjem ŽoNFP začína termínom uvedeným vo Výzve a končí posledným dňom prijímania ŽoNFP uvedeným v rámci danej Výzvy pre príslušné opatrenie.

Spôsob zverejnenia výziev na implementáciu stratégie a informovania verejnosti

Manažér združenia zverejní Oznámenie o zverejnení výzvy nasledovným spôsobom:

- zverejnením na web stránke združenia,
- na viditeľnom a voľne prístupnom mieste (verejné informačné tabule obcí),
- oznamom vo verejných rozhlasoch jednotlivých obcí,
- oznamom v regionálnych médiách.

Administratívny postup príjmu a registrácie (ŽoNFP) projektov

Administratívny postup príjmu a registrácie (ŽoNFP) projektov v súlade s Usmernením pre administráciu osi 4 Leader, kapitolou 8. Hodnotenie a výber projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie.

ŽoNFP sa podáva v termíne uvedenom vo Výzve. Združenie prijíma ŽoNFP v pondelok – štvrtok od 8:00 do 15:00, v piatok od 8:00 do 12:00 hod. v kancelárii Združenia.

Združenie zabezpečí príjem ŽoNFP konečného prijímateľa – predkladateľa projektu do štyridsiatich dní od dňa vyhlásenia Výzvy na implementáciu stratégie.

1. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá ŽoNFP v termíne uvedenom vo Výzve na implementáciu stratégie, ktorú vyhlási združenie.
2. ŽoNFP pre jednotlivé opatrenia osi 3, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 Leader sa predkladajú Združeniu podľa realizácie projektu, na predpísanom tlačive, ktoré bude zverejnené na internetovej stránke Združenia a taktiež na <http://www.land.gov.sk> alebo <http://www.apa.sk> spolu s prílohami v zmysle ŽoNFP (predkladajú sa rovnaké prílohy tak ako sú definované v ŽoNFP pre jednotlivé opatrenia osi 3).

3. ŽoNFP sa predkladá osobne v dvoch vyhotoveniach. Združenie prijíma len kompletne ŽoNFP, ktoré obsahujú všetky požadované prílohy v zmysle Zoznamu povinných príloh k ŽoNFP.
4. MAS vyplní v ŽoNFP (projekte) tabuľku – Povinné prílohy projektu. Po prijatí kompletnej ŽoNFP (projektu) manažér MAS vystaví Potvrdenie o prijatí ŽoNFP (projektu) a zároveň vyplní v ŽoNFP (projekte) tabuľku – Prijatie ŽoNFP (projektu) na MAS. Každá prijatá ŽoNFP (projekt) bude zaregistrovaná a bude jej pridelené identifikačné číslo.
5. Dodržanie všetkých formálnych náležitostí ŽoNFP (projektu) bude predmetom formálnej kontroly ŽoNFP (projektu). Formálnu kontrolu ŽoNFP (projektu) vykonáva manažér MAS, (vyplní v ŽoNFP (projekte) tabuľku – Formálna kontrola projektu). Pri formálnej kontrole manažér MAS vykonáva aj kontrolu formy predpísaných príloh (originál, fotokópia, úradne osvedčená fotokópia, resp. elektronická verzia v zmysle povinných príloh k ŽoNFP).
6. V prípade, ak manažér MAS pri formálnej kontrole zistí, že ŽoNFP (projekt) neobsahuje formálne náležitosti, bude konečnému prijímateľovi – predkladateľovi projektu zaslaná výzva na doplnenie a to osobne alebo doporučenou poštou (pri osobnom prevzatí výzvy na doplnenie ŽoNFP (projektu) musí byť jej osobné prevzatie konečným prijímateľom – predkladateľom projektu potvrdené podpisom a pečiatkou, ak je konečný prijímateľ – predkladateľ projektu povinný ju používať, a to na rovnopise Výzvy na doplnenie ŽoNFP (projektu), ktorý sa zakladá k ŽoNFP (projektu)). V rámci výzvy na doplnenie môžu byť koneční prijímatelia – predkladatelia projektu požiadaní o doplnenie formy predpísaných príloh (originál, fotokópia, úradne osvedčená fotokópia, a pod.), podpisov a pod. Ak konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nedoplní náležitosti ŽoNFP (projektu) do termínu stanoveného vo Výzve na doplnenie ŽoNFP (projektu), ŽoNFP (projekt) bude považovaná za nekompletnú a bude z ďalšieho spracovania vyradená.
8. Manažér MAS predloží zaregistrované ŽoNFP (projekty), ktoré nespĺnili podmienky formálnej kontroly formou Návrhu na vyradenie ŽoNFP (projektu) z dôvodu nesplnenia podmienok formálnej kontroly na schválenie Výberovej komisii MAS. Na základe tohto schválenia budú koneční prijímatelia – predkladatelia projektu, ktorí nespĺnili podmienky formálnej kontroly a ani v termíne určenom na doplnenie ŽoNFP (projektu), neodstránili zistené nedostatky z ďalšieho hodnotenia vylúčení. Návrh na vyradenie ŽoNFP (projektu) z dôvodu nesplnenia podmienok formálnej kontroly pre príslušné opatrenie osi 3 sa zakladá k ŽoNFP (projektu).

5.4 Výber ŽoNFP (projektov)

Postupy na výber ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov – predkladateľov projektov (vrátane kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektov), spôsob hlasovania pri rovnakom počte bodov) pre príslušné opatrenia osi 3 PRV, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 Leader.

Hodnotenie a výber ŽoNFP (projektov) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie bude v kompetencii MAS. Pre tento účel je zriadená Výberová komisia MAS.

Zloženie členov výberovej komisii MAS je v súlade s podmienkami Usmernenia, kapitoly 2. Miestna akčná skupina, bodu 2.2 Štruktúra MAS. Členovia Výberovej komisii musia podpísať „Vyhlásenie o zachovaní dôvernosti informácií“, „Vyhlásenie o nestrannosti“, „Vyhlásenie o zamedzení konfliktu záujmov“.

Výberová komisia MAS vykoná administratívnu kontrolu prijatých a zaregistrovaných ŽoNFP (projektov), ktoré splnili podmienky formálnej kontroly v súlade s:

- Usmernením, kapitolou 2. Miestna akčná skupina, bodom 2.2 Štruktúra MAS, časť 2a) Výberová komisia MAS vyplní v ŽoNFP tabuľku – Administratívna kontrola a hodnotenie ŽoNFP (projektu), časť 1. Administratívna kontrola ŽoNFP (projektu).
- vykoná kontrolu oprávnených výdavkov projektu, tabuľka č.14a) – 14ch), príp. 23a) – 23ch)

v rámci príloh – tabuľková časť projektu vo formáte Excel. Kontrola sa vykonáva v zmysle splnenia kritérií pre uznateľnosť výdavkov, splnenia min. a max. výšky oprávnených výdavkov, oprávnenosti výdavkov v zmysle Usmernenia, kapitoly 1. Všeobecné podmienky poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre opatrenia osi 4 Leader, časť B. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu, písm. c).

- vykoná kontrolu splnenia 30% - tného podielu tržieb z poľnohospodárskej činnosti na celkových tržbách za predchádzajúce ukončené účtovné obdobie, tabuľka č.7, bod 4. 30% - tný podiel ročných tržieb z poľnohospodárskej činnosti vrátane dotácií a to v rámci príloh – tabuľková časť projektu vo formáte Excel, pri opatrení 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, implementované prostredníctvom osi 4 a opatrení 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, časť A, implementované prostredníctvom osi 4. Kontrola sa vykonáva v zmysle oprávnenosti konečného prijímateľa – predkladateľa projektu.
- vykoná kontrolu intenzity pomoci , tabuľka č.15 v rámci príloh – tabuľková časť projektu vo formáte Excel. Kontrola sa vykonáva v zmysle splnenia min. a max. výšky oprávnených výdavkov, oprávnenosti výdavkov v zmysle Usmernenia, kapitoly 1. Všeobecné podmienky poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre opatrenia osi 4 Leader, časť B. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu, písm. c). a splnenia podmienok financovania z vlastných zdrojov v rámci intenzity pomoci.

V prípade opatrení osi 3, kde sa vyžaduje výpočet kritérií ekonomickej životaschopnosti, je MAS povinná pozastaviť vykonanie administratívnej kontroly do doby pokiaľ všetci koneční prijímatelia - predkladatelia projektov nepredložia riadnu účtovnú závierku za posledné účtovné obdobie spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov a to v súlade s touto kapitolou, bodom 4. časti Náležitosti ŽoNFP (projektu), ktoré je povinný predložiť konečný prijímateľ – predkladateľ projektu.

V prípade, ak ŽoNFP (projekt) nebude spĺňať jedno z minimálnych kritérií spôsobilosti pre príslušné opatrenie osi 3 uvedené v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 a/alebo kritéria spôsobilosti uvedené v Usmernení, kapitole 5. Opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a/alebo kritéria spôsobilosti, ktoré si stanovila MAS pre jednotlivé opatrenia osi 3 v rámci implementácie stratégie, výberová komisia MAS vypracuje Návrh na vyradenie ŽoNFP (projektu) z dôvodu nesplnenia kritérií spôsobilosti pre príslušné opatrenie, ktoré sa zakladá k ŽoNFP (projektu).

Výberová komisia MAS vykoná hodnotenie ŽoNFP (projektov), ktoré splnili podmienky uvedené v bode 10. tejto kapitoly a to v súlade s kritériami na hodnotenie ŽoNFP (projektov) definovanými v Integrovannej stratégii rozvoja územia a vo Výzve na implementáciu stratégie a zároveň vyplní v ŽoNFP tabuľku – administratívna kontrola a hodnotenie ŽoNFP (projektu), časť 2. Hodnotenie ŽoNFP (projektu).

Výberová komisia MAS zoradí ŽoNFP (projekty) podľa výsledkov vyhodnotenia ŽoNFP (projektov) a predloží návrh ŽoNFP (projektov), ktoré schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča na financovanie z PRV výkonnému orgánu na schválenie.

Po ukončení procesu hodnotenia ŽoNFP (projektov) predloží MAS na PPA, Protokol o výbere ŽoNFP (projektov) (Usmernenie, Príloha č. 3 Protokol o výbere Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 (projektov)MAS) spolu s povinnými prílohami k Protokolu o výbere ŽoNFP (projektov).Vyššie uvedené dokumenty MAS predloží na Ústredie PPA, Sekciu projektových podpôr, Dobrovičová 12, 815 26 Bratislava a to doporučenou poštou do 30-tich pracovných dní od uzávierky termínu na predkladanie ŽoNFP (projektov) v rámci Výzvy na

implementáciu stratégie. V prípade, ak MAS nepredloží niektorú z povinných príloh k Protokolu o výbere ŽoNFP (projektov) na PPA, proces administratívnej kontroly ŽoNFP (projektov) vykonávanej PPA sa pozastavuje do času predloženia dokumentov MAS a to na základe výzvy na doplnenie od PPA.

Protokol o výbere ŽoNFP (projektov) MAS musí byť podpísaný predsedom výberovej komisie MAS, štatutárom MAS a zástupcom výkonného orgánu.

PPA pri administratívnej kontrole ŽoNFP (projektov) si vyhradzuje právo dodatočného vyžiadania ďalších informácií (objasnenia nezrovnalostí) od konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v závislosti od charakteru ŽoNFP (projektu). PPA pri administratívnej kontrole ŽoNFP (projektov) nesmie meniť hodnotenie ŽoNFP (projektu) v súlade s kritériami na hodnotenie ŽoNFP (projektov), ktoré si stanovila MAS (výberové kritéria a bodovacie kritéria).

PPA nesmie žiadať od konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v prípade objasnenia nezrovnalostí nasledovné informácie a podkladové materiály:

- dodatočné predkladanie povinných a nepovinných príloh, ktoré boli predmetom kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektu) (s výnimkou opravy formálnych chýb);
- opravu/úpravu obsahu povinných príloh a ŽoNFP (projektu), ktoré boli predmetom kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektu) (s výnimkou opravy formálnych chýb).

PPA do 40-tich pracovných dní od prijatia Protokolu o výbere ŽoNFP (projektov) na PPA (vrátane výzvy na doplnenie) vykoná administratívnu kontrolu ŽoNFP (projektov) prijatých na PPA, ktorá pozostáva z kontroly:

- a. Aktualizácie opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 v zmysle Usmernenia, kapitoly 12. Vykonávanie zmien, bod 12.1. Zmeny vykonávané MAS, časť 1. Zmeny bez predchádzajúceho súhlasu PPA (kontrola súladu ustanovení v Dodatku k Integrovannej stratégii rozvoja územia s PRV alebo Usmernením, Prílohou č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 platných v čase zverejnenia Výzvy na implementáciu stratégie). Kontrola sa vykonáva len v prípade, ak MAS vykonala túto aktualizáciu v súlade s podmienkami kapitoly 12. Vykonávanie zmien.
- b. ŽoNFP (projektov), ktoré nespĺnili podmienky formálnej kontroly MAS v zmysle oprávneného vylúčenia ŽoNFP (projektov) z ďalšieho hodnotenia.
- c. ŽoNFP (projektov), ktoré MAS neschválila/neodporúča na financovanie z PRV (nesplnenie podmienok administratívnej kontroly a/alebo nesplnenie kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektov) pre príslušné opatrenie osi 3, ktoré si stanovila MAS) v zmysle oprávneného neschválenia ŽoNFP (projektov) na financovanie z PRV.
- d. ŽoNFP (projektov), ktoré MAS schválila/odporúča na financovanie z PRV.

Administratívna kontrola ŽoNFP (projektov) podľa bodu 17. písm. b) až d) tejto kapitoly sa vykonáva zmysle kontroly:

- oprávnenosti konečného prijímateľa – predkladateľa projektu pre príslušné opatrenie osi 3, v zmysle definícií, ktoré sú uvedené vo Výzve na implementáciu stratégie, v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 3 a 4;
- splnenia oprávnenosti činností v súlade s činnosťami, ktoré si MAS stanovila pre príslušné opatrenia osi 3, ako aj ich súlad s činnosťami definovanými pre príslušné opatrenia osi 3 vo Výzve na implementáciu stratégie a Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4. Kontroluje, či činnosti nespádajú do kategórie neoprávnených projektov, stanovených pre príslušné opatrenia osi 3

v Usmernení, Přílohe č.6 Charakteristika priorit a opatření osi 3, které sú implementované prostřednictvím osi 4 ;

- splnění kritérií pre uzatelnost' výdavkov (oprávnené a neoprávnené výdavky, min. a max. výšku oprávněných výdavkov na 1 projekt) stanovených pre příslušné opatření osi 3 vo Výzve na implementáciu stratégie a Usmernení, Přílohe č.6 Charakteristika priorit a opatření osi 3, které sú implementované prostřednictvím osi 4 a splnění min. a max. výšky oprávněných výdavkov na 1 projekt, které si stanovila MAS;
- splnění všech kritérií spôsobilostí definovaných pre příslušné opatření osi 3 vo Výzve na implementáciu stratégie , v Usmernení, kapitole 5. Opatření 4.1 Implementácia Integrovaných strategií rozvoja územia a Přílohe č.6 Charakteristika priorit a opatření osi 3, které sú implementované prostřednictvím osi 4 a kritérií spôsobilosti, které si stanovila MAS pre příslušné opatření osi 3;
- splnění podmínek uvedených v Usmernení, kapitole 1. Všeobecné podmínky poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre opatření osi 4 Leader, části B c), d), h), i), k);
- splnění kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektov) pre příslušné opatření osi 3, které si stanovila MAS v súlade s bodom 15. tejto kapitoly;
- súlad Výzvy na implementáciu stratégie a postupov pre výber projektov pre příslušné opatření osi 3 so schválenou Integrovanou stratégiou rozvoja územia;
- splnění podmínky zloženie členov Výberovej komisie MAS a výkonného orgánu MAS, ktorá musí odrážať podmínky nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 a vykonávacieho nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 – zástupcovia súkromného sektora vrátane občianskeho a neziskového musia byť zastúpení s min. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a zástupcovia verejného sektora s max. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a to počas celého obdobia implementácie stratégie.

PPA po ukončení administratívnej kontroly ŽoNFP (projektov) vydá do 7 pracovných dní konečným prijímateľom – predkladateľom projektu:

- a) Rozhodnutie o schválení o schválení Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (projektu) a predloží návrh zmluvy do 15-tich pracovných dní od vydania Rozhodnutia o schválení ŽoNFP (projektu).
- b) Rozhodnutie o neschválení Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (projektu), ktorí nespĺnili podmínky formálnej kontroly MAS a/alebo administratívnej kontroly MAS a/alebo kritéria na hodnotenie ŽoNFP (projektov).
- c) Rozhodnutie o neschválení ŽoNFP (projektu) z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov pre dané opatření na realizáciu projektu.

PPA oboznámi s výsledkami administratívnej kontroly ŽoNFP (projektov) príslušnú MAS do 7 pracovných dní od ukončenia administratívnej kontroly vykonanej PPA a to nasledovne:

- Rozhodnutie o schválení ŽoNFP (projektu): koneční prijímatelia – predkladatelia projektu s ktorými bude uzatvorená Zmluva;
- Rozhodnutie o neschválení ŽoNFP (projektu): koneční prijímatelia – predkladatelia projektu, ktorí nespĺnili podmínky formálnej kontroly MAS a/alebo administratívnej kontroly MAS a/alebo kritéria na hodnotenie ŽoNFP (projektov).

Pri ďalších Výzvach v rámci implementácie stratégie je MAS povinná:

- postupovať podľa Usmernenia, kapitoly 8. Hodnotenie a výber projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie, body 2 – 21.

V prípade, ak PPA v rámci administratívnej kontroly zistí pochybenie pri aktualizácií opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 a/alebo pri formálnej a/alebo administratívnej kontrole a/alebo hodnotení ŽoNFP (projektov) MAS, vyzve príslušnú MAS k náprave – proces výberu a hodnotenia ŽoNFP (projektov) sa uskutoční znova. PPA prijaté a hodnotené ŽoNFP (projekty) vráti príslušnej MAS na prehodnotenie. Proces administratívnej kontroly ŽoNFP (projektov) vykonávanej PPA sa pozastavuje do času predloženia prehodnotených ŽoNFP (projektov) a dokumentov. MAS je povinná v rámci procesu prehodnotenia použiť príslušné tabuľky v rámci ŽoNFP (projektu) pre príslušné opatrenie osi 3 s označením „Prehodnotenie ŽoNFP (projektu)“.

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu môže podať žiadosť o preskúmanie Rozhodnutia o neschválení ŽoNFP (projektu) v zmysle § 37 zákona 528/2008 Z.z. a to do 15 dní od jeho doručenia. Žiadosť o preskúmanie rozhodnutia o neschválení ŽoNFP (projektu) sa podáva na Pôdohospodársku platobnú agentúru, Dobrovičova 12, 815 26 Bratislava, ktorá musí byť doručená preukázateľným spôsobom.

PPA je povinná informovať MAS okrem uzavretia zmluvy s konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, aj o výške vyplatených finančných prostriedkov, o zmenách a dodatkoch k zmluve s konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, o vykonaní kontroly na mieste, prípadne zástupcu MAS na takúto kontrolu prizvať.

Vyradenie ŽoNFP (projektu) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie

- A. Návrh na vyradenie ŽoNFP (projektu) konečného prijímateľa – predkladateľa projektu predkladá MAS z nasledovných dôvodov:
 - a) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nie je oprávneným konečným prijímateľom – predkladateľom projektu pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
 - b) ŽoNFP (projekt) je nekompletná (žiadosť nebola v stanovenom termíne doplnená na základe výzvy na doplnenie MAS);
 - c) ŽoNFP (projekt) nespĺňa podmienky formálnej kontroly MAS pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
 - d) ŽoNFP (projekt) nespĺňa minimálne kritériá spôsobilosti pre príslušné opatrenie osi 3 uvedené v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4 a/alebo kritériá spôsobilosti uvedené v Usmernení, kapitole 5. Opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a/alebo kritériá spôsobilosti, ktoré si stanovila MAS pre jednotlivé opatrenia osi 3 v rámci implementácie stratégie;
 - e) ŽoNFP (projekt) nespĺňa kritériá na hodnotenie ŽoNFP (projektov) stanovené MAS vo Výzve na implementáciu stratégie;
 - f) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu, ktorý je povinný obstarávať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nepostupoval pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb podľa citovaného zákona;
 - g) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nerealizoval obstarávanie tovarov, stavebných prác a služieb v súlade s Usmernením, uvedeným v kapitole 14. Usmernenie postupu konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov) pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb;

- h) spadá do kategórie neoprávnených projektov pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
- i) z iných dôvodov (napr. ak sa v priebehu vyhodnotenia projektu zistí, že konečný prijímateľ – predkladateľ projektu uviedol nepravdivé, neúplné alebo mylné informácie);
- j) z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na realizáciu projektu pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader a to v rámci Výzvy na implementáciu stratégie.

B. ŽoNFP (projekt) bude vyradená v rámci administratívnej kontroly, ktorú vykonáva PPA z nasledovných dôvodov:

- a) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nie je oprávneným konečným prijímateľom – predkladateľom projektu pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
- b) ŽoNFP (projekt) nespĺňa podmienky formálnej kontroly MAS pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
- c) ŽoNFP (projekt) nespĺňa minimálne kritériá spôsobilosti pre príslušné opatrenie osi 3 uvedené v Usmernení, Prílohe č.6 Charakteristika priorít a opatrení osi 3, ktoré sú implementované prostredníctvom osi 4a/alebo kritéria spôsobilosti uvedené v Usmernení, kapitole 5. Opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a/alebo kritéria spôsobilosti, ktoré si stanovila MAS pre jednotlivé opatrenia osi 3 v rámci implementácie stratégie;
- d) spadá do kategórie neoprávnených projektov pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 Leader;
- e) ŽoNFP (projekt) nespĺňa kritéria na hodnotenie ŽoNFP (projektov) stanovené MAS vo Výzve na implementáciu stratégie;
- f) z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na realizáciu projektu pre príslušné opatrenie osi 3 implementované prostredníctvom osi 4 a to v rámci Výzvy na implementáciu stratégie;
- g) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu neakceptuje návrh predloženej zmluvy alebo nedodrží termín podpísania a zaslania zmluvy na PPA;
- h) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu, ktorý je povinný obstarávať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nepostupoval pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb podľa citovaného zákona;
- i) konečný prijímateľ – predkladateľ projektu nerealizoval obstarávanie tovarov, stavebných prác a služieb v súlade s Usmernením, uvedeným v kapitole 14. Usmernenie postupu konečných prijímateľov (oprávnených žiadateľov) pri obstarávaní tovarov, stavebných prác a služieb;
- j) úmrtie/zánik žiadateľa (v tomto prípade sa oznámenie o vyradení nedoručuje, iba sa založí do spisu projektu);
- k) z iných dôvodov (napr. ak sa v priebehu vyhodnotenia projektu zistí, že konečný prijímateľ uviedol nepravdivé, neúplné alebo mylné informácie).

Uzatvorenie zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s konečným prijímateľom – predkladateľom projektu

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu sa počas realizácie projektu sa riadi príslušnými podmienkami poskytnutia NFP, ktoré sú rozpracované v Usmernení, Príručke a/alebo Dodatkoch a príslušnými časťami Systému finančného riadenia EPFRV. Pred podpísaním Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku neexistuje právny nárok na poskytnutie nenávratného finančného

príspevku. Pri žiadostiach o vypracovanie dodatkov k zmluvám a pri administratívnom styku s PPA je konečný prijímateľ povinný uvádzať nasledovné údaje:

- názov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu;
- názov ŽoNFP (projektu);
- registračné číslo ŽoNFP (kód projektu);
- číslo opatrenia;
- číslo Zmluvy;
- odôvodnenie požiadavky podložené písomnými dokladmi.

PPA nebude akceptovať zmeny v schválenom projekte, ktoré by mohli ovplyvniť hodnotenie projektu výberovou komisiou MAS.

Prevod záväzku upravuje § 531 Občianskeho zákonníka. Prevod záväzkov je možný po predchádzajúcom písomnom súhlase PPA. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu je povinný predložiť písomnú žiadosť o prevod záväzku spolu s odôvodnením a relevantnými prílohami na Ústredie PPA.

Výberová komisia hodnotí projekty podľa nižšie uvedených bodovacích kritérií. Pri rovnosti bodov rozhoduje skoršie predloženie ŽoNFP.

Tabuľka č. 78: Postupy pre výber projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu pre príslušné opatrenie osi 3 prv.

POSTUPY PRE VÝBER PROJEKTOV KONEČNÉHO PRIJÍMATEĽA – PREDKLADATEĽA PROJEKTU PRE PRÍSLUŠNÉ OPATRENIE OSI 3 PRV		
OPATRENIE 1.1.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	V rámci uvedenej výzvy je pre dané opatrenie podaná len 1 ŽoNFP	10
2.	Žiadateľovi ešte nebola schválená žiadna ŽoNFP v rámci PRV SR 2007 - 2013	10
Spolu maximálne		20
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		včasnosť podania ŽoNFP aktívna účasť obce v MAS
OPATRENIE 1.2.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	V rámci uvedenej výzvy je pre dané opatrenie podaná len 1 ŽoNFP	10
2.	Žiadateľovi ešte nebola schválená žiadna ŽoNFP v rámci PRV SR 2007 - 2013	10
Spolu maximálne		20
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		včasnosť podania ŽoNFP aktívna účasť obce v MAS
OPATRENIE 2.1.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	Konečný prijímateľ pôsobí v území viac ako 5 rokov	10
2.	Projekt sa realizuje v obci s počtom obyvateľov do 1000	20
	nad 1000	10
3.	Počet novovytvorených ubytovacích miest do 20	10
	nad 20 - 40	20
4.	Zavedenie internetu	

		10
Spolu maximálne		60
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		včasnosť podania ŽoNFP Počet novovytvorených ubytovacích kapacít
OPATRENIE 2.2.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	Žiadateľ zatiaľ nezískal žiadny NFP z PRV	10
2.	Žiadateľ je vo veku do 30 rokov, žena alebo začínajúci podnikateľ	10
3.	Žiadateľ má ku dňu podania ŽoNFP trvalé bydlisko v území menej ako 5 rokov viac ako 5 rokov	5
		10
4.	Počet vytvorených pracovných miest do 2 nad 2	10
		20
5.	Zavedenie internetu	10
Spolu maximálne		60
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		včasnosť podania ŽoNFP Počet vytvorených ubytovacích kapacít
OPATRENIE 2.3.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	Projekt rieši propagáciu menej ako 6 obcí územia od 6 – 12obcí od 13 – 16 obcí	5
		10
		20
2.	Počet druhov publikácií a tlačových materiálov v aspoň 2 jazykových mutáciách 1 od 2 - 3 4 a viac	5
		10
		15
3.	Aktívna účasť prijímateľa podpory a jeho členov na veľtrhoch cestovného ruchu a výstavách cestovného ruchu	10
SPOLU MAXIMÁLNE BODOV		45
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		Včasnosť podania ŽoNFP
OPATRENIE 3.1.		
BODOVACIE KRITÉRIA		
P. Č.	KRITÉRIUM	BODY
1.	Zapojenie viacerých sociálnych skupín do vzdelávacích aktivít	10
2.	Počet vzdelávacích aktivít – za každú aktivitu 2 body /max. 5/	10
3.	V rámci výzvy pre dané opatrenie je predložená iba 1 ŽoNFP	10
4.	Počet obcí, v ktorých sa projekt realizuje Od 1 – 3 Od 4 – 6 Od 7 -16	5
		10
		20
5.	Kombinácie viacerých vzdelávacích resp. informačných aktivít	20
6.	Informačná aktivita rieši problematiku prístupu Leader	10
Spolu maximálne		80
POSTUP PRI ROVNAKOM POČTE BODOV		včasnosť podania ŽoNFP inovatívnosť metód práce

Spôsob zostavenia výberovej komisie

Spôsob zostavenia výberovej komisie MAS a dôvody výberu jej členov.

Výberovú komisiu zriaďuje Výkonný výbor. Zloženie členov výberovej komisie je vyvážené a reprezentatívne a spĺňa podmienky nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 a vykonávacieho nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 – max. 50 % zastúpenie verejného sektora počas celého obdobia implementácie stratégie.

Počet členov výberovej komisie je 7. Členstvo vo výberovej komisii je nezastupiteľné.

Členov výberovej komisie volí výkonný výbor na základe návrhov členov združenia. Činnosť výberovej komisie je ohraničená jedným výberovým kolom. Po ukončení činnosti výberovej komisie v danom výberovom kole je komisia odvolaná výkonným výborom. Pre každé výberové kolo je volená nová výberová komisia. Členov výberovej komisie odvoláva výkonný výbor aj v prípade neplnenia si povinností súvisiacich s činnosťou výberovej komisie a v prípade konfliktu záujmov.

Člen výberovej komisie združenia nesmie hodnotiť projekt, ktorý predkladá ako konečný prijímateľ – predkladateľ projektu v rámci implementácie stratégie (resp. je štatutárnym zástupcom, zamestnancom, členom riadiacich orgánov a pod. v organizačnej štruktúre predkladaného projektu, alebo sa zúčastnil na jeho vypracovaní ako konzultant, poradca alebo expert). V prípade zistenia takejto skutočnosti, musí byť člen výberovej komisie združenia nahradený iným členom.

Výkonný výbor na základe návrhov členov združenia a predložených profesijných životopisov volí na základe odbornosti pre danú Výzvu jednotlivých členov výberovej komisie.

Opravné postupy pri výbere ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov – predkladateľov projektov a spôsoby eliminácie konfliktu záujmu

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu môže vzniesť písomnú námietku voči vyradeniu ŽoNFP pri administratívnej kontrole vykonanej Združením do 5-tich pracovných dní od doručenia oznámenia o vyradení ŽoNFP. Námietka sa podáva Združeniu a musí byť doručená preukázateľným spôsobom. Po prekročení uvedenej lehoty nebude Združenie na vznesené námietky reagovať.

V prípade, ak na základe písomnej námietky voči vyradeniu ŽoNFP pri administratívnej kontrole vykonanej Združením, príp. vyradení ŽoNFP pri jej hodnotení, nepríde k zhode medzi Združením a konečným prijímateľom – predkladateľom projektu, môže konečný prijímateľ – predkladateľ projektu požiadať o preskúmanie postupu Združenia do 5 pracovných dní od doručenia oznámenia od Združenia na ústredie PPA, Dobrovičova 12, 815 26 Bratislava. Žiadosť musí byť doručená preukázateľným spôsobom. Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu musí zároveň o tejto skutočnosti informovať Združenie.

Združenie je povinné v rámci nastavenia postupov na výber projektov konečných prijímateľov – predkladateľov projektov umožniť predložiť žiadosť o preskúmanie postupu Združenia pri administratívnej kontrole vykonanej Združením na PPA a to najneskôr v termíne, keď Združenie odovzdáva Protokol o výbere projektov MAS na PPA na zaregistrovanie a vykonanie administratívnej kontroly. Po doručení žiadosti o preskúmanie postupu Združenia pri administratívnej kontrole vykonanej Združením, PPA preskúma postup Združenia a v prípade ak bola ŽoNFP v rámci Výzvy na implementáciu stratégie vylúčená neoprávnené, bude Združenie písomne vyzvané k náprave (proces výberu a hodnotenia ŽoNFP sa musí uskutočniť znova). PPA bude na vznesené námietky reagovať do 7 pracovných dní od doručenia námietky.

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu môže vzniesť písomnú námietku voči vyradeniu ŽoNFP pri administratívnej kontrole vykonanej PPA do 10-tich pracovných dní od doručenia oznámenia o nesplnení podmienok administratívnej kontroly. Námietka sa podáva na ústredie PPA, Dobrovičova 12, 815 26 Bratislava a musí byť doručená preukázateľným spôsobom. Po prekročení uvedenej lehoty nebude PPA na vznesené námietky reagovať.

5.5 Kontrola činnosti verejno-súkromného partnerstva

Zabezpečenie kontroly činnosti zamestnancovⁱⁱ, orgánov a účtovníctva verejno-súkromného partnerstva (MAS).

Na kontrolu činnosti Združenia je volená Zhromaždením členov Dozorná rada, ktorá za svoju činnosť zodpovedá Zhromaždeniu členovi.

Dozorná rada:

- a) kontroluje hospodárenie Združenia a predkladá Zhromaždeniu členov správu o hospodárení Združenia spolu s návrhmi na odstránenie zistených nedostatkov,
- b) kontroluje dodržiavanie stanov Združenia a dáva Zhromaždeniu členov návrh na odstránenie nedostatkov,
- c) v prípade sporu medzi orgánmi Združenia a jeho členmi plní funkciu rozhodcovského orgánu, ak nie je sám spornou stranou,
- d) funkcia člena Výkonného výboru a člena Dozornej rady Združenia je nezlučiteľná,
- e) členovia Dozornej rady majú právo zúčastňovať sa zasadnutí Výkonného výboru.

Kontrola pracovníkov združenia (manažéra, administratívneho pracovníka a účtovníka) je uskutočňovaná Výkonným výborom a Dozornou radou na základe pracovného a organizačného poriadku ako aj na základe ročného plánu práce, ktorý predkladá manažér Výkonnému výboru Združenia.

Monitorovací a kontrolný výbor

Výkonný výbor zriaďuje na kontrolu implementácie ISRÚ monitorovací a kontrolný výbor. Činnosť monitorovacieho a kontrolného výboru je uvedená v Štatúte, ktorý vypracuje monitorovací a kontrolný výbor a predloží na schválenie Výkonnému výboru.

Monitorovací a kontrolný výbor je kontrolným orgánom, ktorý vykonáva najmä hodnotenie a kontrolu realizácie projektov v rámci stratégie, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie, ktoré sa predkladajú na RO a PPA, vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev. Predseda výboru je povinný zúčastňovať sa zasadnutí výkonného výboru s hlasom poradným.

Členovia výboru musia pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území Združenia, ale nemusia byť členmi Združenia. Počet členov monitorovacieho a kontrolného výboru je 5. Členstvo vo výbore je nezastupiteľné. Monitorovací a kontrolný výbor zasadá minimálne raz ročne, pričom na zasadnutie musia byť pozvaní zástupcovia RO, PPA a NSRV.

Okrem toho Združenie, resp. konečný prijímateľ – predkladateľ projektu sa podpisom Rámcovej zmluvy, resp. Zmluvy zaväzuje, že umožní výkon kontroly a auditu zo strany oprávnených kontrolných zamestnancov v zmysle príslušných predpisov Európskeho Spoločenstva a predpisov SR a bude ako kontrolovaný subjekt pri výkone kontroly a auditu riadne plniť povinnosti, ktoré mu vyplývajú z uvedených predpisov. Najmä je povinný umožniť vykonanie kontroly a auditu použitia NFP a preukázať oprávnenosť vynaložených výdavkov a dodržanie podmienok poskytnutia NFP.

Združenie, resp. konečný prijímateľ – predkladateľ projektu je povinný vytvoriť oprávneným kontrolným orgánom vykonávajúcim kontrolu a audit primerané podmienky na riadne a včasné vykonanie kontroly a poskytnúť im bezodkladne potrebnú súčinnosť. Združenie, resp. konečný prijímateľ – predkladateľ projektu je povinný poskytovať požadované informácie, dokladovať svoju činnosť a umožniť vstup oprávneným kontrolným zamestnancom do objektov a na pozemky súvisiace s projektom za účelom kontroly plnenia podmienok Zmluvy.

Oprávnení zamestnanci orgánov kontroly majú počas trvania realizácie schváleného projektu nasledujúcich päť rokov od ukončenia roku, v ktorom bola poskytnutá posledná platba v zmysle uzatvorenej Rámcovej zmluvy, resp. Zmluvy, prístup ku všetkým originálom obchodných dokumentov Združenia, resp. konečného prijímateľa – predkladateľa projektu, súvisiacich s výdavkami na realizáciu projektu a plnením povinností podľa Rámcovej zmluvy, resp. Zmluvy.

Združenie je povinné uchovávať všetky podporné dokumenty, ktoré sa týkajú oprávnených výdavkov a kontrol projektov v rámci opatrenia 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny, ako aj opatrenia 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Zároveň je Združenie povinné uchovávať všetky dokumenty týkajúce sa výberu a hodnotenia projektov, výzvy, protokoly, zloženie výberových komisií, protokoly o administratívnej kontrole, o výbere projektov, ŽoNFP konečného prijímateľa – predkladateľa projektu aj s prílohami (kópie) nasledujúcich päť rokov od ukončenia roku, v ktorom bola poskytnutá posledná platba.

Oprávnení zamestnanci orgánov kontroly a auditu sú:

- poverení zamestnanci PPA, Ministerstva pôdohospodárstva SR, Ministerstva financií SR,

- Najvyššieho kontrolného úradu SR, príslušnej správy finančnej kontroly;
- zamestnanci poverení kontrolným orgánom na kontrolu čerpania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu SR v zmysle zákona 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v zmysle zákona 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov;
- riadne splnomocnení zástupcovia Komisie a Audítorského dvora ES;
- osoby prizvané kontrolnými orgánmi uvedenými v písm. a) až c) v súlade s príslušnými predpismi.

Predmetom výkonu kontroly na mieste je najmä

- overenie skutočného dodania tovarov, vykonania prác alebo poskytnutia služieb deklarovaných na faktúrach a iných relevantných účtovných dokladoch, ktoré predložilo Združenie resp. konečný prijímateľ – predkladateľ projektu ako súčasť ŽoP. V rámci uvedeného sa overujú aj originálne doklady, ktoré nie sú súčasťou dokumentácie k projektu (napr. stavebný denník);
- overenie súladu realizácie projektu s Rámcovou zmluvou, resp. Zmluvou (harmonogramom prác, finančným plánom projektu a pod.), príp. overovanie ďalších podmienok uvedených v Rámcovej zmluve, resp. Zmluve podľa rozhodnutia RO/PPA;
- overenie, či Združenie, resp. konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá prostredníctvom monitorovacích správ správne informácie ohľadom fyzického pokroku realizácie projektu;
- overenie, či sú v účtovnom systéme Združenia, resp. konečného prijímateľa – predkladateľa projektu zaúčtované všetky skutočnosti, ktoré sa týkajú projektu žiadateľa a sú predmetom účtovníctva podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov;
- overenie prípadných príjmov z realizovaného projektu;
- overenie dodržiavania pravidiel publicity.

Postupy uskutočňovania kontrol projektov konečných prijímateľov – predkladateľov projektov

Kontrola vykonávaná Združením

Združenie vykonáva administratívnu kontrolu ŽoNFP konečného prijímateľa – predkladateľa projektu, ako súčasť predbežnej finančnej kontroly, v rámci opatrenia 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a opatrenia 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny (vo fáze pred zaslaním ŽoNFP na PPA), pričom sa kontroluje formálna a vecná správnosť v súlade s Usmernením, kapitolou 8. Hodnotenie a výber projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci implementácie stratégie.

Kontrola vykonávaná PPA

PPA v súlade s § 9 a § 10 zákona NR SR č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov vykonáva predbežnú a priebežnú finančnú kontrolu.

Jednotlivé útvary PPA vykonávajú kontrolu v rámci procesu spracovania ŽoNFP (ukončený podpísaním Zmluvy) a v rámci procesu spracovania ŽoP (ukončený uhradením finančných prostriedkov na konečného prijímateľa – predkladateľa projektu. V oboch prípadoch PPA vykonáva 100% administratívnu kontrolu žiadostí prijatých na PPA. V prípade Žiadostí o platbu PPA môže vykonať aj kontroly na mieste, pri ktorých by sa mal konečný prijímateľ – predkladateľ projektu riadiť príslušnými ustanoveniami.

Predmetom výkonu kontroly na mieste je najmä:

- overenie skutočného dodania tovarov, vykonania prác alebo poskytnutia služieb deklarovaných na faktúrach a iných relevantných účtovných dokladoch, ktoré predložil konečný prijímateľ – predkladateľ projektu ako súčasť ŽoP. V rámci uvedeného sa overujú aj originálne doklady, ktoré nie sú súčasťou dokumentácie k projektu (napr. stavebný denník);
- overenie súladu realizácie projektu so Zmluvou (harmonogramom prác, finančným plánom projektu a pod.), príp. overovanie ďalších podmienok uvedených v Zmluve podľa rozhodnutia

RO/PPA;

- overenie, či konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá prostredníctvom monitorovacích správ správne informácie ohľadom fyzického pokroku realizácie projektu;
- overenie, či sú v účtovnom systéme konečného prijímateľa – predkladateľa projektu zaúčtované všetky skutočnosti, ktoré sa týkajú projektu žiadateľa a sú predmetom účtovníctva podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov;
- overenie prípadných príjmov z realizovaného projektu;
- overenie dodržiavania pravidiel publicity.

Kontroly na mieste, ktorú vykonáva PPA u konečného prijímateľa - predkladateľa projektu sa môže zúčastniť aj poverený zástupca Združenia. V tomto prípade je PPA povinná informovať Združenie o výkone kontroly na mieste u konečného prijímateľa - predkladateľa projektu, a to 3 pracovné dni pred výkonom kontroly.

Spôsoby zverejňovania výsledkov Integrovannej stratégie rozvoja územia a vyhodnocovanie

Združenie informuje verejnosť o výsledku výberu v rámci každej výzvy nasledovným spôsobom:

- a) Po schválení projektov Výkonným výborom, podpísaním Protokolu o výbere projektov MAS predsedom výberovej komisie, štatutárnym orgánom združenia a zástupcom výkonného orgánu a následne odoslaním na PPA zverejní Združenie obvyklým spôsobom Zoznam predbežne schválených a neschválených projektov.
- b) PPA oboznámi Združenie do 7 pracovných dní od ukončenia administratívnej kontroly vykonanej PPA:
 - s ktorými konečnými prijímateľmi – predkladateľmi projektu bude uzatvorená Zmluva,
 - a ktorí koneční prijímatelia – predkladatelia projektu nesplnili podmienky administratívnej kontroly vykonanej PPA.

Následne Združenie obvyklým spôsobom zverejní Zoznam schválených a neschválených projektov PPA. Združenie zverejní obvyklým spôsobom nasledovné údaje o schválených projektoch:

- názov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu,
- sídlo,
- miesto realizácie projektu,
- názov projektu,
- výška schválených verejných zdrojov.

5.6 Zapojenie žien, mladých ľudí, poľnohospodárov a marginalizovaných skupín obyvateľstva

Popíšte, či dochádza a akým spôsobom k zapojeniu žien, mladých ľudí do 30 rokov a poľnohospodárov a marginalizovaných skupín do Integrovannej stratégie rozvoja územia, napr. ich zapojenie medzi členov, do orgánov verejno-súkromného partnerstva (MAS).

Popíšte, či a akým spôsobom sú uvedené skupiny zvýhodnené v rámci kritérií na hodnotenie ŽoNFP (projektov) konečných prijímateľov – predkladateľov projektov.

Zapojenie mladých ľudí, žien, poľnohospodárov a marginalizovaných skupín malo niekoľko podôb:

1. na vypracovaní Integrovannej spolupráce rozvoja územia spolupracovala skupina mladých ľudí vo veku do 30 rokov (Ing. Ján Knapík, Mgr. Ján Mikula, tvorcovia dizajnu), ktorí boli vedení externou konzultantkou Ing. Vierou Dujakovičovou.
2. v rozhodovacích orgánoch sú bez rozdielu pohlavia, veku, vierovyznania a ďalšie postavenie zastúpené ženy, poľnohospodári, marginalizované skupiny či mladí ľudia. Vo výberovej komisii je navyše zdôraznená potreba minimálne jedného zastúpenia žien a ak je to reálne možné (vzhľadom na záujem) a pre efektívny výber predloženej žiadosti konečného prijímateľa účelné, musí sa v prípade záujmu uprednostniť členstvo Rómov (a zástupcov ďalších marginalizovaných

skupín obyvateľstva), žien, mladých ľudí a poľnohospodárov. Vo Výkonnom výbore je zastúpený za tretí sektor Róm, ale aj žena.

3. predmetom výziev sú aktivity a činnosti, ktoré podporia vyvážený rozvoj všetkých, bez ohľadu na postavenie jednotlivcov. Vzdelávacie aktivity podporia osobnostný a spoločenský rozvoj jednak mladých ľudí, ale aj žien, marginalizovaných skupín obyvateľstva, poľnohospodárov. Rekonštrukciou športových ihrísk sa umocní efekt zblížovania a odbúravania bariér medzi marginalizovanými skupinami akéhokoľvek druhu a charakteru a väčšinou v spoločnosti. Rozvoj cestovného ruchu, rekonštrukcia, výstavba alebo dostavba nízkokapacitných ubytovacích zariadení, rekonštrukcia kultúrnych domov a obecných úradov (v ktorých sa realizujú kultúrne, spoločenské, športové, administratívne aktivity) a ďalších verejných budov svojím multiplikačným efektom prinesie pracovné príležitosti pre všetky skupiny bez rozdielu a vytvorí priestor pre plnohodnotné využitie voľného času a stretávania. To sa javí ako najlepšia prevencia proti predsudkom voči konaniu, správaniu sa a existencii skupín s diskriminačným postavením a následná najrýchlejšia cesta k tolerancii.

V rámci jednotlivých opatrení sú bodovo zvýhodnené aktivity, ktoré zapájajú, resp. podporujú marginalizované skupiny obyvateľstva, ženy, mládež do 30 rokov či poľnohospodárov.

KAPITOLA 6: SÚLAD INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA S OSTATNÝMI RELEVANTNÝMI STRATEGICKÝMI DOKUMENTMI EURÓPSKEHO, NÁRODNÉHO, REGIONÁLNEHO A MIESTNEHO VÝZNAMU

Prepojenosť Integrovannej stratégie rozvoja územia s nasledovnými prioritami EÚ:

▪ Horizontálne priority politík Európskej Únie

a) marginalizované Rómske komunity – zvýšiť zamestnanosť, úroveň vzdelania a kvalitu života

V Národnom strategickom referenčnom rámci 2007 - 2013 sa uvádza ako horizontálna priorita A. marginalizované Rómske komunity ako špecifická problematika v problematike marginalizovaných skupín obyvateľstva. Jej zámerom je posilnenie spolupráce, efektívnejšej koordinácie činností a finančných zdrojov smerujúcich k zlepšeniu životných podmienok príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Podpora marginalizovaných rómskych komunít je zameraná na štyri prioritné oblasti: vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie a tri vzájomne súvisiace problémové okruhy: chudoba, diskriminácia a rodová rovnosť.

Na základe záverov pracovnej komisie CSF pre rozvoj rómskych komunít, ktorej úlohou je monitorovanie účinkov intervencií zo ŠF k riešeniu problémov MRK a navrhovanie návrhov na zvýšenie ich efektívnosti, je potrebné zvýšiť efektívnosť intervencií štrukturálnych fondov pri riešení problémov marginalizovaných rómskych komunít prostredníctvom komplexného prístupu, ktorý bude spájať niekoľko aktivít, resp. projektov do celkovej stratégie rozvoja konkrétnej lokality tak, aby ich realizácia na seba nadväzovala a prispievala k dlhodobému rozvoju marginalizovanej rómskej komunity v danej lokalite. Pri komplexnom prístupe je dôraz kladený na vzájomnú previazanosť aktivít a na aktívnu participáciu miestnej komunity pri realizácii projektu. Využívanie komplexnosti v riešení problémov marginalizovaných rómskych komunít je nevyhnutnosťou, pretože zabezpečí systémové riešenie problémov v marginalizovaných rómskych komunitách a umožní dlhodobé strategické plánovanie a riadenie rozvoja komunity a pozitívnej zmeny. (Národný strategický referenčný rámec, 2009, str. 86).

Komplexný prístup regionálneho rozvoja v obciach prostredníctvom implementácie Integrovannej stratégie rozvoja vidieka je naplnením výzvy na široký záber riešených problémov. Bez rozdielu rasy či národnosti, s maximálnym umožnením prístupu Rómskeho etnika do orgánov združenia, sa môžu marginalizované skupiny obyvateľstva spolupodieľať na rozvoji svojho územia v spolupráci s ostatnými skupinami ľudí. Najmä vzhľadom na veľmi významné zastúpenie Rómskeho obyvateľstva v MAS Partnerstvo BACHUREŇ (skoro 50%) je účinné pôsobenie na regionálnu politiku a správu daného územia vysoko aktuálne a možné. Zapojenie všetkých skupín do rozhodovacích a výkonných orgánov (typické pre prístup Leader) bude predpokladom pre ciele a účinné alokovanie verejných zdrojov na miesta, ktoré to najviac potrebujú. Športové ihriská a kultúrne ustanovizne (obecné úrady, kultúrne domy a pod.) taktiež prispievajú k odstráneniu diskriminácie a rozvoju tolerance k Rómskym občanom a naopak.

Tabuľka č 79 : Horizontálna priorita

Horizontálna priorita	Cieľ horizontálnej priority	Uplatnenie horizontálnej priority
A. marginalizované rómske komunity	Zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok	komplexný prístup (integrácia projektov z viacerých OP)

Zdroj: Národný strategický referenčný rámec, 2009, str. 86

b) rovnosť príležitostí – pre všetkých, prevencia všetkých foriem diskriminácie

Podpora základných práv, nediskriminácie a rovnosti príležitostí je jedným zo základných princípov uplatňovaných v EÚ. Rovnosť príležitostí je súčasťou pilierov Európskej stratégie zamestnanosti a Európskej rámcovej stratégie nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých,

v zmysle ktorých bude horizontálna priorita Rovnosť príležitostí podporovať potieranie diskriminácie na základe pohlavia, rasy, etnického pôvodu, náboženského vyznania, viery, zdravotného postihnutia, veku, či sexuálnej orientácie.

Zvláštny dôraz sa kladie na princíp rodovej rovnosti (rovnosť príležitostí žien a mužov), ktorého naplnenie patrí k základnému cieľu Európskeho spoločenstva a ako taký patrí medzi hlavné ciele štrukturálnych fondov. Podľa čl. 2 Amsterdamskej zmluvy je úlohou Spoločenstva dosiahnuť rovnaké postavenie žien a mužov v spoločnosti a podľa čl. 3 je stanovená povinnosť odstraňovať nerovnosti a presadzovať rodovú rovnosť vo všetkých aktivitách metódou gender mainstreamingu. Je to postup, pri ktorom všetky koncepčné, strategické, rozhodovacie a vyhodnocovacie procesy vo všetkých fázach prípravy a realizácie sú podriadené hľadisku rodovej rovnosti. V kontexte ŠF to znamená, že pri programovaní, monitorovaní a hodnotení bude braný do úvahy prínos k presadzovaniu rovnosti príležitosti pre všetkých a k podpore vyváženého zastúpenia žien a mužov.

Okrem rešpektovania princípu rovnosti príležitostí pri všetkých príspevkoch z fondov, na oblasť rovnosti príležitostí aktívne zameriavajú aj špecifické priority NSRR „podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie“ a „moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť“. Špecifická priorita „podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie“ sa venuje rovnosti príležitostí na trhu práce a je okrem iného zameraná i na vytváranie rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a na integráciu znevýhodnených skupín na trh práce vrátane podpory mechanizmov eliminácie rodovej nerovnosti na trhu práce. V špecifickej prioritě „moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť“ je rovnosť príležitostí prierezovo podporovaná prostredníctvom konkrétnych aktivít, ktoré vytvárajú podmienky na rovný prístup k formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu pre všetkých počas celého života. Osobitná pozornosť sa venuje problematike znevýhodnených skupín obyvateľstva. (Národný strategický referenčný rámec, 2009, str. 87).

Prístup ako aj implementácia Integrovanj stratégie rozvoja územia naplno rešpektujú princíp rovnosti príležitosti vo všetkých smeroch. Ako pri tvorbe ISRÚ, tak aj pri účasti v rozhodovacích, kontrolných či pracovných orgánoch alebo v plánovaných cieľových aktivitách podpory z Programu rozvoja vidieka 2007 - 2013 sa dohliada na pomerné zastúpenie všetkých bez ohľadu na rasu, vyzvanie, rod, vek či iné postavenie. Ako uvádzame vyššie, najviac je to zvýraznené vo Výberovej komisii, kde je v rokovačom a volebnom poriadku potreba minimálne jedného zastúpenia žien a ak je to reálne možné (vzhľadom na záujem) a pre efektívny výber predloženej žiadosti konečného prijímateľa účelné, musí sa v prípade záujmu uprednostniť členstvo Rómov (a zástupcov ďalších marginalizovaných skupín obyvateľstva), žien, mladých ľudí a poľnohospodárov. Vo Výkonnom výbore je v súčasnosti zastúpený za tretí sektor Róm, žena, mladí ľudia, ľudia rôzneho pohlavia a veku. Žena- Božena Cervová je zároveň podpredsedkyňou združenia. Na stratégii pracovali šiesti mladí ľudia, miestni aktivisti, do 30 rokov (z toho dve ženy) - Mgr. Ján Mikula, Ing. Ján Knapík, Ing. Jaroslav Čorba, Ing. Arch. Barbora Kopnická, Samuel Doval a Lucia Dovalová pod vedením ženy - Ing. Viera Dujakovičová.

c) trvalo udržateľný rozvoj - environmentálny ekonomický a sociálny

Trvalo udržateľný rozvoj znamená, že potreby súčasnej generácie by sa mali uspokojovať bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Zameriava sa na neustále zlepšovanie kvality života a blahobytu súčasných i budúcich generácií na Zemi. Na tento účel podporuje dynamické hospodárstvo s plnou zamestnanosťou, vysokú úroveň výchovy, vzdelávania, ochrany zdravia, sociálnej a územnej celistvosti, ako aj vysokú úroveň ochrany životného prostredia. Zmena správania a postojov občanov a politikov v prospech rešpektovania princípov a cieľov trvalo udržateľného rozvoja je kľúčovou a dlhodobou celospoločenskou úlohou.

Cieľom horizontálnej priority trvalo udržateľný rozvoj je zabezpečiť, aby výsledný efekt všetkých intervencií financovaných v rámci NSRR synergicky podporoval trvalo udržateľný rozvoj vo všetkých jeho zložkách, t.j. v environmentálnej, ekonomickej a sociálnej zložke v súlade s cieľmi a ukazovateľmi Stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. (NSRR, 2009, str. 88).

Dlhodobé priority (integrované ciele) TUR SR založené na princípoch a kritériách TUR (podľa **Systému koordinácie a implementácie horizontálnej priority TUR 2007- 2013** vydané Úradom vlády SR, 2009):

- rozvinutá demokratická krajina;
- moderný štát a systém verejnej správy;
- vyspelá občianska spoločnosť;
- sociálna solidarita a sociálna ochrana;
- vyvážený územný rozvoj;
- vysoká kvalita ľudských a spoločenských zdrojov;
- nový model ekonomiky;
- vysoká kvalita životného prostredia, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov.

K všetkým týmto prioritám realizácia prístupu Leader, formou Miestnych akčných skupín, prispieva. Prenos rozhodovacích kompetencií na nižšie stupne, ktoré lepšie rozumejú požiadavkám a potrebe územia, zvyšuje úroveň demokracie v spoločnosti a posilňuje občiansky kapitál. Rýchla reakcia zástupcov územia na miestne požiadavky, komplexné riešenie problémov v rámci celého územia Partnerstvo BACHUREŇ o. z. a profesionalita prístupu preškolených manažérov a zástupcov rozhodovacích orgánov zvyšuje efektívnosť a účelnosť alokácie verejných zdrojov a systému verejnej správy ako takej. So všestranným zapájaním sa obyvateľov územia do aktivít verejného života a do rozhodovania o aktivitách na ich území narastá úroveň občianskej uvedomelosti a zodpovednosti o verejné dianie a konanie druhých. To následne vedie k nárastu sociálnej solidarity, ochoty pomôcť a zapojiť sa do verejnoprospešných aktivít. Zapojenie sa všetkých sektorov do rozvoja územia, nielen samosprávy a štátnej správy, vyváži rozvoj v danom území, zapojí všetkých dôležitých aktérov do procesov verejnej politiky a ekonomiky a odstráni súkromné záujmy preferujúce krátkodobé ciele.

Vysoká úroveň participácie na verejnom dianí má pozitívne dopady jednak na okolie, ale aj na samotných občanov, ktorí sa aktívne zapájajú do verejného diania. Sociálne zručnosti, vedomosti a nadobudnuté skúsenosti, ktoré si jednotlivci touto formou (ako aj preškolením) osvojili, zvýšia pravdepodobnosť úspešného uplatnenia sa na trhu práce, resp. v sektora spravovania verejných záležitostí.

d) trvalá udržateľnosť ekonomického rastu, informačná spoločnosť

V súčasnosti pri budovaní vedomostnej spoločnosti prichádza vo svete k postupnej premene jej tradičného vnímania v zmysle vedomostného trojuholníka (vzdelávanie, výskum a inovácie) na štvoruholník (pridáva sa strana štvrtá – informatizácia). Zavádzanie informačno-komunikačných technológií (IKT) a zefektívňovanie procesov prostredníctvom ich využívania prispieva podstatnou mierou k oveľa vyššej efektívnosti a účinnosti implementácie prvkov vedomostnej spoločnosti.

Cieľom horizontálnej priority je podpora vyššej efektívnosti, transparentnosti a kvality implementácie priorít NSRR v dôsledku zavádzania a využívania prostriedkov IKT. (NSRR, 2009, str. 88).

MAS Partnerstvo BACHUREŇ bude pri implementácii stratégie, svojej propagácii a poskytovaní poradenstva naplno využívať informačné technológie. Na propagáciu združenia je zriadená internetová stránka www.bachuren.sk, na ktorej sa záujemcovia dozvedia všetky potrebné informácie, ako aj kontakty na zástupcov a pracovníkov MAS. Kancelária MAS bude poskytovať poradenstvo, okrem ústnej formy, aj prostredníctvom e-mailu, sms alebo telefonicky. Podobne aj predsedníctvo OZ Partnerstvo BACHUREŇ a poverení zástupcovia budú informovať týmito prostriedkami o aktuálnom dianí, o činnosti, aktivitách a podobne. Samotné obce budú taktiež využívať svoje internetové stránky (ak ich majú zriadené) na propagáciu územia MAS a informácie ohľadom aktuálnych a minulých výziev, stratégie a tak ďalej. Partnerstvo BACHUREŇ zvažuje uchádzanie sa o zdroje na podporu zavedenia optických sietí, čo by skvalitnilo a rozšírilo využívanie internetu a moderných technológií na celom území.

Všetky tieto aktivity, ako aj zverejňovanie informácií v ďalších informačných prostriedkoch (tlač, rozhlas, televízia, úradná tabuľa obce, internet) vedie k zefektívneniu procesov a vysokej transparentnosti konania členov zastupiteľských orgánov OZ Partnerstvo BACHUREŇ vzhľadom na to,

že o rozhodnutiach, právnych úkonoch, aktuálnych výzvach a realizovaných aktivitách bude informovaní každý na území MAS.

Informačná spoločnosť je podporená aj nasmerovaním nemalých zdrojov, určených na implementáciu ISRÚ, na podporu propagácie územia, vzdelávanie pracovníkov samosprávy, podnikateľov v oblasti cestovného ruchu a pracovníkov tretieho sektora zameraného na podporu regionálneho rozvoja.

▪ Horizontálne priority vidieckej politiky EÚ

a) rozvoj ľudského potenciálu – vzdelávanie, podnikanie, ženy, mládež

Integrovaná stratégia rozvoja územia MAS Partnerstvo BACHUREŇ vedie k rozvoju ľudského potenciálu z viacerých hľadísk:

- prístup Leader vedie presunutím rozhodovacích právomocí na lokálnu (miestnu) úroveň k rozvoju občianskej spoločnosti, zodpovednosti občanov za verejné dianie a tvorbe miestnych lídrov
- dôsledkom ako aj následkom zapojenia občanov do miestneho (regionálneho) procesu rozhodovania a procesu uchádzania sa o finančné zdroje na novozvolených regionálnych orgánoch (zložených z miestnych ľudí) je zvýšenie sociálnych zručností, vedomostí a osobnostných vlastností miestnych obyvateľov
- vyššiu vzdelanosť a odbornosť získajú obyvatelia územia MAS Partnerstvo BACHUREŇ vzdelávacími aktivitami prostredníctvom opatrenia 3. 3 Vzdelávanie a informovanie ako aj prostredníctvom vzdelávacích aktivít Kancelárie MAS v rámci Implementácie MAS
- rozvoj podnikania prinesie priamo Opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a nepriamo (skvalitnením infraštruktúry, ponúkaných služieb, vzdelávaním a pod.) všetky ostatné podporované opatrenia
- zapojenie sa žien, mládeže ale aj marginalizovaných skupín je v rámci jednotlivých opatrení v hodnotiacich kritériách MAS Partnerstvo BACHUREŇ bodovo zvýhodnené. Osobitné zvýhodnenie majú tieto skupiny aj vo Výberovej komisii.

b) zvýšenie integrácie vidieka do informačnej spoločnosti

MAS Partnerstvo BACHUREŇ bude pri komunikácii s obcami, miestnym obyvateľstvom, podnikateľmi a organizáciami tretieho sektora využívať moderné komunikačné a informačné prostriedky (webovú stránku MAS Partnerstvo BACHUREŇ, webové stránky jednotlivých obcí, obecné úrady obcí, informačné brožúry, letáky, občasník, rozhlas, miestnu a regionálnu tlač).

K rozvoju informačnej spoločnosti na vidieku prispieva opatrenie 3.3 Vzdelávanie a informovanie a opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, časť B, ktoré vedú k podpore propagačných a marketingových aktivít v rámci územia MAS Partnerstvo BACHUREŇ ako aj navonok a podpore vzdelania, odbornosti a profesionality obyvateľov MAS.

Významnú úlohu v rámci informačnej spoločnosti zohráva Kancelária MAS, ktorej pracovníci poskytujú informácie a odbornú pomoc. Títo zamestnanci vyvíjajú aktivity zamerané na propagáciu činnosti MAS Partnerstvo BACHUREŇ, na zabezpečenie kvalitných a včasných informácií ohľadom rozvoja územia, chodu MAS a podobne.

c) zlepšenie spravovania vidieka - prístup Leader

Spracovanie integrovanej stratégie rozvoja územia a tvorba a implementácia MAS Partnerstvo BACHUREŇ je reálnym naplnením spravovania vidieka prostredníctvom prístupu Leader, založeného na všetkých jeho princípoch.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje charakteristiku princípu Leader v porovnaní s MAS Partnerstvo BACHUREŇ o. z..

Prístup Leader podporuje využívanie miestnych zdrojov! To je hlavná myšlienka tvorby MAS Partnerstvo BACHUREŇ o. z..

Tabuľka č. 80: Súlad princípov LEADER s MAS Partnerstvo Bachureň

princíp Leader	realita MAS Partnerstvo BACHUREŇ o. z.
Podpora integrovaného a trvalo udržateľného rozvoja vedeného zdola nahor.	MAS je vedená zástupcami pochádzajúcimi zo svojho územia. Tí sú zastúpení v rozhodovacích orgánoch, výkonných a pracovných orgánoch či komisiách združenia. Integrovaný prístup umocňuje poznanie územia, jednotlivých zástupcov navzájom, miestnych problémov, ako aj celistvé územie (susedské vzťahy).
Partnerstvo viacerých inštitúcií z rôznych sektorov (územná samospráva, podnikateľský sektor, štátna správa a tretí sektor), pričom verejný sektor je zastúpený maximálne 50 % účasťou v rozhodujúcich orgánoch.	Vo všetkých rozhodovacích orgánoch je zastúpenie verejného sektora maximálne 50 %. Trojsektorové členenie je významné aj v Združení členov združenia ako najvyššieho orgánu združenia, kde je pomerné zastúpenie sektorov taktiež dôležitým predpokladom fungovania.
Spoločné rozhodovanie o budúcnosti rozvoja územia, prevzatie zodpovednosti zaň, koncentrácia zdrojov do rozvojových priorít a vzájomná koordinácia týchto priorít s externým prostredím	Zabezpečené zastúpením všetkých sektorov v orgánoch združenia, členov orgánov z územia MAS, poznanie miestnych potrieb na základe bydliska v území- z toho plynúca rýchla identifikácia najvýznamnejších oblastí a alokácia zdrojov do nich.
Využitie miestnych zdrojov - prírodných, materiálnych, ľudských, finančných a ich inovatívne využitie pre tvorbu pridanej hodnoty v území, tvorba pracovných príležitostí a zvyšovanie príjmov pre vidiecke obyvateľstvo vo všeobecnosti.	Využitie získaných prostriedkov na zveľadenie miestnych zdrojov a ich "investovanie" do rozvoja územia, tvorby pracovných miest a zvyšovania kvality života.
Rozvoj občianskej spoločnosti na miestnej úrovni.	Vysoká úroveň participácie na verejnom dianí má pozitívne dopady jednak na okolie, ale aj na samotných občanov, ktorí sa aktívne zapájajú do verejného diania. Sociálne zručnosti, vedomosti a nadobudnuté skúsenosti, ktoré si jednotlivci touto formou (ako aj preškolením) osvojili, zvýšia pravdepodobnosť úspešného uplatnenia sa na trhu práce, resp. v sektora spravovania verejných záležitostí a podporia rozvoj občianskej spoločnosti ako zodpovednosti za spravovanie vecí verejných.

Súlad ISRÚ s PHSR Prešovského samosprávneho kraja

Vzhľadom na to, že PHSR Prešovského samosprávneho kraja vychádza zo strategických dokumentov, ku ktorým patrí aj Národný strategický referenčný rámec a Program rozvoja vidieka SR 2007 - 2013, ktoré sú plne v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia, napĺňa PHSR Prešovského samosprávneho kraja a PRV 2007 - 2013 ciele, ktoré sú stanovené aj v tejto stratégii.

PHSR PSK v popise súčasného stavu zdôrazňuje, medzi inými, tieto fakty:

- Prešovský kraj stále zaostáva v hospodárskom rozvoji za úrovňou Slovenskej republiky – patria mu posledné miesta v štatistikách ekonomickej výkonnosti, príjmov obyvateľov a nezamestnanosti. Zaostávanie kraja za republikovou úrovňou samozrejme znamená tiež zaostávanie za priemerom EU.
- Prešovský kraj v období 1995 – 2004 dosahoval i najnižšie hodnoty ukazovateľa regionálny hrubý domáci produkt na jedného obyvateľa vytváral Prešovský kraj – v roku 1995 to bolo 64,5 % a v roku 2004 len 60,7 % slovenského priemeru. Ak by sme v porovnaní vynechali Bratislavský kraj, ktorý má špecifické postavenie, hodnota HDP na jedného obyvateľa v PSK je nižšia aj oproti všetkým ostatným krajom – o 20 až 40 % a od Bratislavského kraja o 170 %.
- V roku 2006 bolo Prešovskom kraji v poľnohospodárstve zamestnaných približne 5 % zamestnancov, čo je približne toľko ako v rámci SR. Z hľadiska odvetvovej štruktúry výroby ma poľnohospodárstvo v Prešovskom kraji menej významné postavenie.
- Význam poľnohospodárstva spočíva predovšetkým v iných efektoch jeho pôsobenia na regionálny rozvoj. V rámci nich dôležitú úlohu ma najmä krajinotvorný a ekologický efekt a rozvoj vidieka.
- Aj napriek niektorým pozitívne sa vyvíjajúcim ukazovateľom cestovného ruchu ako
 - priemerná dĺžka pobytu návštevníkov v kraji (3,5 dňa) presiahla republikový priemer (3,1 dňa)
 - priemerná cena za jedno prenocovanie v kraji bola o 119 Sk nižšia ako celoslovenský priemer
 - rast počtu ubytovacích zariadení, izieb, lôžok
 - rast počtu turistov/ návštevníkov zahraničných i domácich približne v rovnakom pomere
 - Prešovský kraj zaznamenal tretiu najvyššiu návštevnosť v ubytovacích zariadeniach, rast tržieb za ubytovanie subjekty ovplyvňujúce rozvoj cestovného ruchu v prešovskom kraji zatiaľ nedokázali v plnej miere využiť potenciál (v prírodnom, historickom, kultúrnom bohatstve) pre rozvoj cestovného ruchu.
- Zásadným problémom je predovšetkým nedostatok a nízka úroveň kvality základných a doplnkových služieb, ktorá sa odráža v spokojnosti návštevníkov, v návštevnosti, priemernom počte prenocovaní a z toho vyplývajúcom objeme tržieb za ubytovanie, t. j. ekonomických prínosoch.
- V spoločenskom živote sa výrazné prejavuje vzájomná neakceptácia majority a rómskej minority, pričom priamo úmerne tomu sa zvyšuje sociálna marginalizovanosť a uzatvorenosť rómskych komunít. (PHSR PSK, 2009, str. 13- 26).

Tieto, a mnohé ďalšie, príklady korešpondujú s problematickými oblasťami Integrovannej stratégie rozvoja územia tak jednotlivé aktivity dosahovaním cieľov stratégie napomáhajú aj k dosahovaniu cieľov PHSR Prešovského kraja.

Ide predovšetkým o tieto ciele:

Prioritná téma	Hlavný cieľ	Špecifický cieľ	Opatrenie
1. Prioritná téma: Rozvoj podnikania	Zvýšiť konkurencieschopnosť podnikateľskej základne v Prešovskom kraji	cieľ 1: Do roku 2015 zvýšiť počet konkurencieschopných malých a stredných podnikov v Prešovskom kraji medziročne o 5%	1.1: Podporiť zavádzanie manažérskych systémov 1.3: Podporiť spoločne služby pre podnikateľov
		cieľ 3: Do roku 2015 zvýšiť využívanie inovácií, a výsledkov výskumu vývoja o 20% voči roku 2007	3.1: Odborne pripraviť existujúcich a potenciálnych podnikateľov prostr. informačných, vzdel. a porad. nástrojov a služieb

		<p>cieľ 4: Do roku 2011 vytvoriť mechanizmus pre zlepšenie rozvoja ekonomickej cezhraničnej spolupráce</p> <p>cieľ 5: Do roku 2015 zvýšiť podiel HDP vytvoreného na vidieku k celkovému HDP PSK o 10 %</p>	<p>4.2: Zabezpečiť výmenu relevantných informácií podporujúcich rozvoj cezhraničnej spolupráce medzi podnikateľmi</p> <p>5.1: Zlepšenie manažmentu rozvoja vidieka</p> <p>5.3: Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu</p>
2. Prioritná téma: Rozvoj cestovného ruchu	Vytvoriť z Prešovského kraja vyhľadávanú destináciu cestovného ruchu v Slovenskej republike	<p>1: Zlepšiť infraštruktúru slúžiacu a súvisiacu s cestovným ruchom a kvalitu a ponuku služieb v CR tak, aby sa do roku 2015 zvýšil počet turistov v Prešovskom kraji ročne o 5%, počet prenocovaní ročne o 6% a využitie ubytovacích kapacít ročne o 3% voči stavu v roku 2006</p> <p>2: Do roku 2015 zaviesť mechanizmus pre koordináciu a podporu cestovného ruchu v Prešovskom kraji</p>	<p>1.1: Záchrana a obnova turistických atrakcií</p> <p>1.2: Obnova a budovanie základnej infraštruktúry v cestovnom ruchu.</p> <p>1.4: Zlepšenie kvality ľudských zdrojov v CR</p> <p>2.3: Podpora kľúčových aktérov cestovného ruchu a vzájomnej spolupráce</p> <p>2.4: Budovanie povedomia a pozitívneho vzťahu širokej verejnosti k CR</p>
7. Prioritná téma: Rozvoj dopravnej infraštruktúry	Zvýšiť efektívnosť a účinnosť rozvoja dopravy v Prešovskom kraji	1: Do roku 2015 znížiť podiel havarijného a nevyhovujúceho stavu ciest v Prešovskom kraji o 20%, zlepšiť dopravnú prepojenosť a zvýšiť priepustnosť hlavných dopravných tepien v kraji	<p>1.1: Odstránenie havarijných a nevyhovujúcich stavov povrchov ciest II. a III. triedy</p> <p>1.6: Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ciest</p>
8. Prioritná téma: Rozvoj informatizácie	Prostredníctvom informatizácie zvýšiť kvalitu a efektívnosť procesov spravovania na úrovni regionálnej samosprávy PSK	2: Do roku 2015 zlepšiť prepojenosť informačných systémov v kraji tak, aby 80% subjektov samosprávy na území mohlo využívať a vzájomne komunikovať informácie potrebné pre rozvoj regiónu	<p>2.3: Zlepšenie infraštruktúry umožňujúcej prístup k informáciám a službám regionálnej samosprávy pre inštitúcie či občanov</p> <p>2.4: Vytváranie partnerstiev na báze využívania informačných technológií</p>

10. Prioritná téma: Predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti	Predchádzať sociálnej vylúčenosti osôb ohrozených dlhodobou nezamestnanosťou	1: Znížiť mieru dlhodobej nezamestnanosti na úroveň 4% v roku 2015, čo je pokles oproti roku 2007 o 3,7%	1.1: Aktivizácia kategórií nezamestnaných, ktorým hrozí dlhodobá nezamestnanosť 1.2: Zlepšenie zamestnateľnosti nezamestnaných ohrozených dlhodobou nezamestnanosťou
11. Prioritná téma: Zníženie sociálnej vylúčenosti marginalizovaných rómskych komunít	Zlepšiť proces sociálnej inklúzie marginalizovaných rómskych komunít v Prešovskom kraji	2: Do roku 2015 zvýšiť zamestnanosť Rómov o 20% voči stavu v roku 2006 5: Do roku 2015 vybudovať sieť komunitných centier, ktoré svojimi sociálnymi službami pokryjú 60% rómskych komunít	2.2: Zvýšenie vzdelanostnej úrovne Rómov vo vzťahu k zamestnateľnosti 2.4: Poskytovanie informácií týkajúcich sa možnosti trhu práce 2.5: Vytvorenie pracovných príležitostí a využívanie existujúcich pracovných príležitostí v regióne 5.2: Eliminovanie segregovanosti a štruktúrnej uzavretosti rómskych komunít 5.3: Vytvorenie dostatku lídrov v komunitách
14. Prioritná téma: Rozvoj regionálnej kultúry	Vytvoriť v Prešovskom kraji podmienky na rozvoj kultúry ako neoddeliteľného faktora regionálneho rozvoja	1: Do roku 2010 pripraviť a uviesť do praxe systém manažovania procesu rozvoja kultúry v Prešovskom kraji a systém podpory kultúrnych aktivít regionálneho významu	1.1: Vytvorenie systému manažmentu, marketingu a informovanosti v oblasti regionálnej kultúry 1.2: Podpora vzájomnej spolupráce jednotlivých aktérov v regionálnej kultúre 1.4: Podpora existujúcich a novovznikajúcich kultúrnych aktivít reg. významu
15. Prioritná téma: Šport pre všetkých	Zvýšiť záujem verejnosti o športovanie a tým podporiť zdravý životný štýl obyvateľov Prešovského kraja	1: Aktivizovať žiakov a študentov škôl v mimoškolskej športovej činnosti a v školských športových súťažiach tak, aby v roku 2015 pohybové aktivity predstavovali naplň voľného času aspoň u dvojnásobku stavu (percentu) športujúcich detí a	1.2: Zvýšenie motivácie študentov k mimovyučovacím športovým aktivitám

		mládeže v roku 2007	
		2: Do roku 2015 vytvoriť také podmienky športovania pre verejnosť, aby verejne prístupné športoviska aktívne využívalo aspoň 50% populácie v produktívnom veku v Prešovskom kraji	2.1: Sprístupnenie športovísk pre verejnosť 2.2: Podpora a koordinácia športových aktivít a podujatí regionálneho významu

OBSAH:

KAPITOLA 1: KONEČNÝ PRIJÍMATEĽ (OPRÁVNENÝ ŽIADATEĽ)	3
1.1 IDENTIFIKÁCIA KONEČNÉHO PRIJÍMATEĽA (OPRÁVNENÉHO ŽIADATEĽA)	3
1.2 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ÚZEMÍ	3
1.3 BUDOVANIE PARTNERSTVA	4
1.3.1 <i>Vznik, história a skúsenosti</i>	4
KAPITOLA 2: PREHLAD ZDROJOV ÚZEMIA	11
2.1 VŠEOBECNÝ POPIS ÚZEMIA A ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU	11
2.2 POPIS PRÍRODNÝCH ZDROJOV	20
2.3 POPIS DEMOGRAFICKEJ SITUÁCIE	49
2.4 POPIS SPOLOČENSKÝCH, INŠTITUCIONÁLNYCH, KULTÚRNYCH A HISTORICKÝCH ZDROJOV ..	70
2.5 POPIS MATERIÁLNYCH ZDROJOV	83
2.6 POPIS EKONOMICKÝCH ZDROJOV	89
KAPITOLA 3: ANALÝZY	97
3.1. SWOT ANALÝZA	97
3.2. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA A STANOVENIE ROZVOJOVÝCH PRIORÍT	106
KAPITOLA 4: ZOSTAVENIE STRATEGICKÉHO RÁMCA.....	111
4.1. INTEGROVANÁ STRATÉGIA ROZVOJA ÚZEMIA /STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE/	111
4.1.1. <i>Vízia, strategický cieľ, strategické priority a špecifické ciele</i>	114
4.2. AKČNÝ PLÁN VO VÄZBE NA OS 4 LEADER	126
4.3. FINANČNÝ PLÁN	129
4.4. MONITOROVACÍ A HODNOTIACI RÁMEC	131
KAPITOLA 5: IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PRI IMPLEMENTÁCII INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA	138
5.1 ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA A ZDROJE	138
5.1.1 <i>Organizačná štruktúra a zabezpečenie činnosti verejno-súkromného partnerstva (MAS)</i>	138
5.2 ZDROJE VEREJNO-SÚKROMNÉHO PARTNERSTVA (MAS)	143
5.2.1 <i>Ľudské zdroje</i>	143
5.2.2 <i>Materiálne zdroje</i>	143
5.2.3 <i>Finančné zdroje</i>	144
5.3 PRÍJEM ŽPNFP PROJEKTOV	144
5.4 VÝBER ŽONFP (PROJEKTOV)	152
5.5 KONTROLA ČINNOSTI VEREJNO-SÚKROMNÉHO PARTNERSTVA	160
5.6 ZAPOJENIE ŽIEN, MLADÝCH ĽUDÍ, POĽNOHOSPODÁROV A MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN OBYVATEĽSTVA	163
KAPITOLA 6: SÚLAD INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA S OSTATNÝMI RELEVANTNÝMI STRATEGICKÝMI DOKUMENTMI EURÓPSKEHO, NÁRODNÉHO, REGIONÁLNEHO A MIESTNEHO VÝZNAMU ...	165

ZOZNAM TABULIEK

TABUĽKA Č. 1: POČET OBYVATEĽOV, ROZLOHA A HUSTOTA OSÍDLENIA V RÁMCI PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	17
TABUĽKA Č. 2: ROZDELENIE OBCÍ PARTNERSTVA PODĽA VEĽKOSTI /STAV POČTU OBYVATEĽOV K 31.12.2008	17
TABUĽKA Č. 3: KVALITA POVRCHOVÝCH VÔD PATRIACICH POD ÚZEMIE PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	24
TABUĽKA Č. 4: PREHĽAD O ZDROJOCH PODZEMNEJ VODY S VPLYVOM NA ÚZEMIE PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	25
TABUĽKA Č. 5: VYMEDZENÉ ZÓNY RIADENIA KVALITY OVZDUŠIA V REGIÓNE PREŠOVA.....	26
TABUĽKA Č. 6: VYHODNOTENIE ZNEČISTENIA OVZDUŠIA PODĽA LIMITNÝCH HODNÔT NA OCHRANU ĽUDSKÉHO ZDRAVIA A LIMITNÝCH HODNÔT ZVÝŠENÝCH O MEDZU TOLERANCIE (MT) ZA ROK 2008.....	27
TABUĽKA Č. 7: PORADIE NAJVÄČŠÍCH ZNEČISŤOVATEĽOV V REGIÓNE PREŠOVA PODĽA MNOŽSTVA JEDNOTLIVÝCH DRUHOV EMISÍ ZA ROK 2007 28	
TABUĽKA Č. 8: MNOŽSTVO EMISÍ ZO STACIONÁRNYCH ZDROJOV V OKRESOCH PREŠOV A SABINOV ZA ROKY 2000 - 2007	29
TABUĽKA Č. 9: TYPY PÔD V OBCIACH PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.	31
TABUĽKA Č. 10: EKOLOGICKÁ A AGRONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA TYPOV PÔD V OBCIACH PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.	32
TABUĽKA Č. 11: ENVIRONMENTÁLNE ZÁŤAŽE NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	34
TABUĽKA Č. 12: CELKOVÁ VÝMERA ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z. V HA ZA ROK 2007	35
TABUĽKA Č. 13: CELKOVÁ VÝMERA ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z. V HA ZA ROK 2007	37
TABUĽKA Č. 14: ŠTRUKTÚRA VLASTNÍKOV LESA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	38
TABUĽKA Č. 15: ŠTRUKTÚRA LESA PODĽA VLASTNÍCTVA	40
TABUĽKA Č. 16: ŠTRUKTÚRA LESA PODĽA URČENIA	40
TABUĽKA Č. 17: MINERÁLNE STOLOVÉ VODY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	42
TABUĽKA Č. 18: CHRÁNENÝ PRÍRODNÝ ZDROJ VODY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	43
TABUĽKA Č. 19: PRVKY ÚSES NACHÁDZAJÚCE SA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.....	48
TABUĽKA Č. 20: VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 – 2008.....	49

TABUĽKA Č. 21: PREHĽAD POČTU OBYVATEĽOV A DEMOGRAFICKÉHO ROZDELENIA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2008	50
TABUĽKA Č. 22: PREHĽAD EKONOMICKY AKTÍVNYCH OSÔB V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	54
TABUĽKA Č. 23: PREHĽAD VÝVOJA PRIRODZENÉHO PRÍRASTKU OBYVATEĽOV V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 – 2008.....	57
TABUĽKA Č. 24: PREHĽAD VÝVOJA MIGRAČNÉHO SALDA V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 – 2008	58
TABUĽKA Č. 25: PREHĽAD VÝVOJA CELKOVÉHO PRÍRASTKU V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 – 2008	59
TABUĽKA Č. 26: PRIRODZENÝ PRÍRASTOK A MIGRÁCIA OBYVATEĽSTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 -2008.....	60
TABUĽKA Č. 27: NÁRODNOSTNÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA V OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001	61
TABUĽKA Č. 28: ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV PODĽA VIEROVYZNANIA V OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001	63
TABUĽKA Č. 29: STUPEŇ DOSIAHNUTÉHO VZDELANIA OBYVATEĽSTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001	65
TABUĽKA Č. 30: VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELANIE OBYVATEĽSTVA PODĽA ZAMERANIA, V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	68
TABUĽKA Č. 31: PREHĽAD ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ V OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2008.....	70
TABUĽKA Č. 32: PREHĽAD ZARIADENÍ POSKYTUJÚCICH SLUŽBY V OBLASTI ZDRAVOTNÍCTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2007.....	71
TABUĽKA Č. 33: PREHĽAD INŠTITÚCIÍ VEREJNEJ SPRÁVY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2007.....	71
TABUĽKA Č. 34: PREHĽAD ZARIADENÍ POSKYTUJÚCICH VYBRANÉ SLUŽBY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2007	72
TABUĽKA Č. 35: PREHĽAD ZARIADENÍ POSKYTUJÚCICH VYBRANÉ SLUŽBY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2007	73
TABUĽKA Č. 36: PREHĽAD ZARIADENÍ POSKYTUJÚCICH SLUŽBY V OBLASTI ŠPORTU A KULTÚRY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA, 2007	74
TABUĽKA Č. 37: ÚROVEŇ INFORMATIZÁCIE V INŠTITÚCIÁCH SAMOSPRÁVY NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ ,2009	74
TABUĽKA Č. 38: POKRYTIE ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ TELEKOMUNIKAČNÝMI SIEŤAMI V ROKU 2009	75
TABUĽKA Č. 39: KULTÚRNE A SPOLOČENSKÉ ORGANIZÁCIE PÔSOBIACE NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ	75

TABUĽKA Č. 41: KULTÚRNE PAMIATKY V OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	82
TABUĽKA Č. 42: VÝZNAMNÍ RODÁCI Z ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ..	83
TABUĽKA Č. 43: STAV SPRACOVANIA DOKUMENTÁCIE K 31.12.2009	84
TABUĽKA Č. 44: VYBAVENIE DOMOV A BYTOV TECHNICKOU INFRAŠTRUKTÚROU.....	85
TABUĽKA Č. 45: OBDOBIE VÝSTAVBY DOMOVÉHO FONDU	85
TABUĽKA Č. 46: ŠTRUKTÚRA DOMOV A BYTOV	86
TABUĽKA Č. 47: ŠTRUKTÚRA DOMOV A BYTOV	87
TABUĽKA Č. 48: MAJETOK OBCÍ ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ K 31.12.2008	88
TABUĽKA Č. 49: INVESTIČNÉ PROJEKTY ÚZEMIA	88
TABUĽKA Č. 50: ROZDELENIE PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV ÚZEMIA PODĽA SEKTOROV	89
TABUĽKA Č. 51: CELKOVÝ POČET NEZAMESTNANÝCH PODĽA OBCÍ	90
TABUĽKA Č. 52: STAV POČTU DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH	91
TABUĽKA Č. 53: ŠTRUKTÚRA NEZAMESTNANÝCH PODĽA STAVU.....	91
TABUĽKA Č. 54: EVIDOVANÍ NEZAMESTNANÍ PODĽA VZDELANIA	92
TABUĽKA Č. 55: ODVETVOVÉ ČLENENIE PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV ..	93
TABUĽKA Č. 56: ROZDELENIE PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV PODĽA PRÁVNEJ FORMY	94
TABUĽKA Č. 57: PREHĽAD NAJVÄČŠÍCH ZAMESTNÁVATEĽOV ÚZEMIA ZA ROK 2009	95
TABUĽKA Č. 58: TABUĽKA SWOT ANALÝZY	97
TABUĽKA Č. 59: INDIKÁTORY KVALITY ŽIVOTA.....	103
TABUĽKA Č. 60: KLÚČOVÉ PROBLÉMY ÚZEMIA.....	108
TABUĽKA Č. 61: ČASOVÝ HARMONOGRAM JEDNOTLIVÝCH ETÁP SPRACOVANIA IRSÚ	113
TABUĽKA Č. 62: PREHĽAD USKUTOČNENÝCH STRETNUTÍ PODUJATÍ V RÁMCI SPRACOVANIA ISRÚ	113
TABUĽKA Č. 63: LOGICKÝ RÁMEC VYJADRUJE PREPOJENIE VŠETKÝCH JEJ STUPŇOV	115
TABUĽKA Č. 65: STRATEGICKÝ CIEĽ	116
TABUĽKA Č. 66: STRATEGICKÉ PRIORITY	117
TABUĽKA Č. 67: ŠPECIFICKÉ CIEĽE.....	117
TABUĽKA Č. 68: LOGICKÝ RÁMCE INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA A NAVRHOVANÝCH INTERVENCIÍ.....	117

TABUĽKA Č. 69: VÄZBA OPATRENÍ ISRÚ A OPATRENÍ OSI 3 PRV IMPLEMENTOVANÝCH PROSTREDNÍCTVOM OSI 4 - LEADER	126
TABUĽKA Č. 70: VÄZBA VYBRANÝCH OPATRENÍ OSI 3 PRV IMPLEMENTOVANÝCH PROSTREDNÍCTVOM OSI 4 LEADER PRV NA PRÍSLUŠNÉ CIELE INTEGROVANEJ STRATÉGIE ÚZEMIA.....	126
TABUĽKA Č. 71: SÚVIS OPATRENÍ ISRÚ A OPATRENÍ OSI 4 PRV /OKREM OPATRENIA 4.1. IMPLEMENTÁCIA INTEGROVANEJ STRATÉGIE ROZVOJA ÚZEMIA/	127
TABUĽKA Č. 72: ROZDELENIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV NA VYBRANÉ OPATRENIA OSI 3 ISRÚ PARTNERSTVA BACHUREŇ	129
TABUĽKA Č. 73: FINANČNÝ PLÁN OPATRENÍ OSI 4 PRV	131
TABUĽKA Č. 74: DODATOČNÉ MONITOROVACIE UKAZOVATELE	132
TABUĽKA Č. 75: POVINNÉ MONITOROVACIE UKAZOVATELE PRE MAS ZA OS 4 LEADER.....	133
TABUĽKA Č. 76: POVINNÉ UKAZOVATELE ZA OPATRENIA OSI 3 PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA 2007 – 2013 IMPLEMENTOVANÉ PROSTREDNÍCTVOM OSI 4 LEADER.....	133
TABUĽKA Č. 77: MATERIALOVÉ ZDROJE.....	144
TABUĽKA Č. 78: POSTUPY PRE VÝBER PROJEKTOV KONEČNÉHO PRIJÍMATEĽA – PREDKLADATEĽA PROJEKTU PRE PRÍSLUŠNÉ OPATRENIE OSI 3 PRV.	158
TABUĽKA Č 79 : HORIZONTÁLNA PRIORITA	165
TABUĽKA Č. 80: SÚLAD PRINCÍPOV LEADER S MAS PARTNERSTVO BACHUREŇ.....	169

ZOZNAM GRAFOV

GRAF Č.1: SEKTOROVÉ ROZDELENIE ČLENSKEJ ZÁKLADNE PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	8
GRAF Č. 2: SEKTOROVÉ ROZDELENIE ČLENOV VÝKONNÉHO VÝBORU PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	8
GRAF Č. 3: SEKTOROVÉ ROZDELENIE ČLENOV DOZORNEJ RADY PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	9
GRAF Č. 4: ZASTÚPENIE ČLENOV VO VÝBEROVEJ KOMISII PODĽA SEKTOROV	9
GRAF Č. 5: ROZLOŽENIE POČTU OBYVATEĽOV V OBCIACH.....	15
GRAF Č. 7: HUSTOTA OSÍDLENIA JEDNOTLIVÝCH OBCÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z.	16
GRAF Č. 8: ROZDELENIE OBCÍ PODĽA VEĽKOSTNÝCH KATEGÓRIÍ	18

GRAF Č. 9: ROZDELENIE OBCI PARTNERSTVA BACHUREŇ PODĽA OKRESNEJ PRÍSLUŠNOSTI.....	19
GRAF Č. 10: ROZDELENIE ROZLOHY ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ PODĽA OKRESNEJ PRÍSLUŠNOSTI.....	19
GRAF Č. 11: ROZDELENIE OBYVATEĽOV PARTNERSTVA BACHUREŇ PODĽA OKRESNEJ PRÍSLUŠNOSTI	20
GRAF Č. 12: MNOŽSTVO EMISÍ ZO STACIONÁRNYCH ZDROJOV V OKRESE PREŠOV ZA ROKY 2000 - 2007	30
GRAF Č. 13: MNOŽSTVO EMISÍ ZO STACIONÁRNYCH ZDROJOV V OKRESE SABINOV ZA ROKY 2000 - 2007	30
GRAF Č. 14: ROZDELENIE PÔDY PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z. Z HĽADISKA POĽNOHOSPODÁRSKEHO VYUŽITIA ZA ROK 2007.....	36
GRAF Č. 15: ROZDELENIE NEPOĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z. ZA ROK 2007	36
GRAF Č. 16: ROZDELENIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY PARTNERSTVA BACHUREŇ, O.Z. ZA ROK 2007	38
GRAF Č. 17: ŠTRUKTÚRA LESA PODĽA VLASTNÍCTVA	41
GRAF Č. 18: ŠTRUKTÚRA LESA PODĽA URČENIA.....	41
GRAF Č. 19: VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003 - 2008	50
GRAF Č. 20: DEMOGRAFICKÉ ROZDELENIE OBYVATEĽOV ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	51
GRAF Č. 21: DEMOGRAFICKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV V OBCIACH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ	52
GRAF Č. 22: DEMOGRAFICKÁ ŠTRUKTÚRA MUŽOV NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2008.....	53
GRAF Č. 23: DEMOGRAFICKÁ ŠTRUKTÚRA ŽIEN NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2008.....	53
GRAF Č. 24: PODIEL EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	54
GRAF Č. 25: PODIEL EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA V JEDNOTLIVÝCH OBCIACH ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ Z TRVALE BÝVAJÚCEHO OBYVATEĽSTVA V ROKU 2001.....	55
GRAF Č. 26: VEKOVÁ PYRAMÍDA OBYVATEĽOV ŽIJÚCICH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	56
GRAF Č. 27: VEKOVÁ PYRAMÍDA OBYVATEĽOV OKRESU PREŠOV V ROKU 2008	57
GRAF Č. 28: VÝVOJ DEMOGRAFICKÉHO, MIGRAČNÉHO A CELKOVÉHO SALDA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKOCH 2003-2008	61
GRAF Č. 29: NÁRODNOSTNÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	62

GRAF Č. 30: PREDSTAVUJE GRAFICKÉ ZNÁZORNENIE POMERNÉHO ROZLOŽENIA VIEROVYZNANÍ NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ, NA ZÁKLADE ÚDAJOV SODB 2001.	64
GRAF Č. 31: PREDSTAVUJE GRAFICKÉ ROZLOŽENIA STUPŇOV DOSIAHNUTÉHO VZDELANIA V RÁMCI OBYVATELSTVA ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ, NA ZÁKLADE ÚDAJOV SODB 2001.....	66
GRAF Č. 32: STUPEŇ DOSIAHNUTÉHO VZDELANIA OBYVATELSTVA NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA BACHUREŇ V ROKU 2001.....	67
GRAF Č. 33: PODIEL VYSOKOŠKOLSKÝCH ZAMERANÍ V RÁMCI SKUPINY VYSOKOŠKOLSKY VZDELANÝCH NA ÚZEMÍ PARTNERSTVA	69
GRAF Č. 34: VYBAVENIE OBÝVANÝCH DOMOV A BYTOV TECHNICKOU INFRAŠTRUKTÚROU.....	85
GRAF Č. 35: VYSTAVBY TRVALE OBÝVANÝCH BYTOV V PARTNERSTVE	86
GRAF Č. 36: VLASTÍCTVO DOMOVÉHO FONDU.....	87
GRAF Č. 37: ROZDELENIE PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTOV PODĽA SEKTOROV	90
GRAF Č. 38: ŠTRUKTÚRA PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTOV PODĽA VEĽKOSTNÝCH KATEGORIÍ.....	94
GRAF Č. 39: ROZDELENIE PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTOV PODĽA PRAVNEJ FORMY	95

ZOZNAM OBRÁZKOV

OBRÁZOK Č.1: MAPA ÚZEMNÉHO RIADENIA PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	5
OBRÁZOK Č. 2: MAPA ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ.....	11
OBRÁZOK Č. 3: MAPA A POLOHA ÚZEMIA PARTNERSTVA BACHUREŇ O.Z..	22

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. <<http://www.vupu.sk>>
2. Chránené stromy, <<http://www.sazp.sk/>>
3. NATURA 2000. <http://www.sopsr.sk>
4. Nitrátová direktíva. <http://www.vupu.sk>
5. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001, Štatistický úrad SR, 2001
6. Údaje poskytnuté na základe požiadavky, Obvodný úrad životného prostredia, Prešov, 2009
7. Údaje poskytnuté na základe požiadavky, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove, 2009
8. Údaje poskytnuté na základe požiadavky, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Prešov, 2009
9. Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR, december 2007. [<http://www.upsvar.sk>]
10. Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove, 2003 – 2009
11. SODB 2001, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Prešove
12. Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika, Krajská správa v Prešove 2007
13. Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, 2009
14. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku
15. Encyklopédia miest a obcí Slovenska
16. Dotazníky pre obce 2009
17. www.t-com.sk, 2009
18. www.orange.sk, 2009
19. www.sk.o2.com, 2009
20. www.e-obce.sk
21. Matica Slovenská, www.matica.sk, 2009
22. Slovenský červený kríž, www.redcross.sk, 2009
23. Slovenský poľovnícky zväz, Poľovnícka informačná databáza, www.lovuzdar.sk, 2009
24. Slovenský rybársky zväz – Mestská organizácia Prešov, 2009
25. Slovenský zväz včelárov, www.vcelari.sk, 2009
26. www.radiovaticana.org/SLO/Articolo.asp?c=173346
27. http://port.sk/pls/w/event.event_page?i_event_id=21737&i_area_id=24&i_city_id=-1&i_county_id=-1
28. www.perspectrum.sk/documents/juraj_dao_zasl.%20um
29. www.eantik.sk/autor/911/sucka-anton/
30. www.wikipedia.sk
31. Kataster Portal, www.kapor.sk
32. Zdroj: www.mapy.sk
33. Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2005
34. Zdroj: Popis súčasného stavu v Prešovskom kraji – Príloha A, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, jún 2008
35. Zdroj: ÚPN VÚC Prešovského kraja – PLNÉ ZNENIE, Slovenská agentúra životného prostredia CKEP Prešov, 2004
36. Zdroj: SHMÚ Bratislava
37. Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v slovenskej republike 2007, bratislava 2007, SHMÚ
38. Zdroj: Atlas Krajiny SR, <http://globus.sazp.sk/atlassr/>, 2009
39. Zdroj: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy, http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx, 2009
40. Zdroj: Pôdohospodársky poradenský systém, <http://www.agroporadenstvo.sk/>, 2009
41. Zdroj: Pôdohospodársky poradenský systém, <http://www.agroporadenstvo.sk/>, 2009

42. Zdroj: Slovenská agentúra životného prostredia, Informačný systém o životnom prostredí, 2009
43. Zdroj: Obvodný lesný úrad v Prešove, 2009
44. Zdroj: Ministerstvo zdravotníctva SR - IKŽ
45. Zdroj: Čičaj, Viliam a kol.: Slovensko A-Ž, IKAR, a.s., 2009. 488 s. ISBN 978-80-551-2048-5
46. Zdroj: Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky, <http://www.sopsr.sk/natura/>, 2009

ZOZNAM PRÍLOH K INTEGROVANEJ STRATÉGIÍ ROZVOJA ÚZEMIA

Povinné prílohy

Prílohy musia byť zoradené podľa číslovania uvedeného v zozname príloh k Integrovanej stratégii rozvoja územia a viditeľne označené príslušným číslom podľa zoznamu príloh. .

- Príloha č. 1 Socio - ekonomická charakteristika
- Príloha č. 2 Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti verejno-súkromného partnerstva (MAS) a oboznámením sa s Integrovanou stratégiou rozvoja územia
- Príloha č. 3 Súhrnný prehľad Integrovanej stratégie rozvoja územia
- Príloha č. 4 Opatrenia osi 3 a osi 4 Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013, implementované prostredníctvom osi 4 Leader
- Príloha č. 5 Finančný plán implementácie opatrení financovaných z PRV 2007-2013
- Príloha č. 6 Zoznam členov verejno-súkromného partnerstva (MAS)
- Príloha č. 7 Prehľad o uskutočnených podujatiach a stretnutiach vrátane zápisov a prezenčných listín
- Príloha č. 8 Personálna matica
- Príloha č. 9 Mapa územia MAS, ktorá musí zobrazovať hranice územia MAS, obce, ktoré spadajú do územia pôsobnosti a mapu územia MAS s okolím (hranice krajov, do ktorej územia spadá alebo s nimi susedí)
- Príloha č. 10 Stanovy s vyznačením dňa registrácie Ministerstvom vnútra SR (úradne osvedčená fotokópia)
- Príloha č. 11 Schéma organizačnej štruktúry s popisom štruktúry orgánov vrátane ich činnosti a menného zoznamu členov orgánov
- Príloha č. 12 Interné vykonávacie predpisy (napr.: organizačný poriadok, vykonávacie predpisy, smernice a pod.)
- Príloha č. 13 Výpis z registra trestov štatutárneho zástupcu MAS, nie starší ako tri mesiace od predloženia Integrovanej stratégie rozvoja územia (originál)

Kolektív autorov:

Ing. Viera Dujakovičová, – vedúca autorského kolektívu – odborný garant

Ing. Jaroslav Čorba, Mgr. Art. Barbora Kopnická, Samuel Doval, Lucia Dovalová, Mgr. Ján Mikula,

Ing. Ján Knapík

Renčišov, január 2010